

ГРУПА УПА „ГОВЕРЛЯ”

Книга перша: Звіти та офіційні публікації

ЛІТОПИС УПА, ТОМ 18

UTOPYS UPA

Volume 18

THE UPA'S GROUP "HOVERLIA"

Book one: Reports and official publications

Collected and compiled by Petro Sodol

With Summaries in English

Toronto

Published by Litopys UPA

1990

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ
ТОМ 18

ГРУПА УПА "ГОВЕРЛЯ"

Книга перша: Звіти та офіційні публікації

Зібрав і впорядкував Петро Содоль

З англійським резюме

Видання
ОБ'ЄДНАННЯ КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА в США і КАНАДІ
ТА
ТОВАРИСТВ КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА ІМ. ГЕН. ХОР. ТАРАСА ЧУПРИНКИ
в США і КАНАДІ

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ

Редагує Колегія: Відповідальний редактор Є. Штендера
Співредактор П. Потічний

Copyright: 1990 by Litopys UPA
ISBN: 0-920092-22-5

Обкладинка роботи мистця Мирона Левицького

Cataloguing in Publication data:

Група УПА "Hoverlia" - The UPA's Group "Hoverlia" / zibrav i vporiadkuvav Petro Sodol. — Toronto: V-vo Litopys UPA, 1990-

v.: ill., maps; 24 cm.

(Litopys Ukrain's'koi Povstan's'koi Armii; t. 18)

With Summaries in English.

ISBN: 0-920092-22-5

Contents: kn. 1. Zvity ta ofitsiini publikatsii.

1. Ukrain's'ka povstans'ka armii. 2. Ukraine — History
1917- — Sources. I. Sodol', Petro. II. Series.

DK508 9. C35 H6 1990 (DK508 .79 L6 t. 18)

Присвячуємо цей том "Літопису УПА" Голові Генерального Секретаріату і Секретареві Військових Справ УГВР, Головному Командирові УПА та Голові Проводу ОУН на Українських землях

сл. п.

РОМАНОВІ ШУХЕВИЧЕВІ – ген.-хор. ТАРАСОВІ ЧУПРИНЦІ.

Цей том появляється у 40-ву річницю з дня Його смерти.

Видавництво "Літопису УПА"

КАРПАТСЬКА ГРУПА УПА "ГОВЕРЛЯ"

Архівні та мемуарні матеріали про Карпатську Групу УПА „Говерля”, себто війська IV Воєнної Округи УПА-Захід (Станиславівщина, Дрогобиччина, Буковина, Закарпаття), друкуються у двох томах **Літопису УПА**: 18-ий том включає оперативні звіти та два числа газети **Шлях Перемоги**, а в 19-ому томі є спомини та витяги підпільних видань. Ці матеріали становлять тільки фрагменти широкої діяльності „Говерлі”, але разом з уже друкowanими та ще недрукowanими інформаціями дають можливість подати хоч частинний образ історії цієї Воєнної Округи УПА.

Початок Української Повстанчої Армії (УПА) на терені Галичини припадає на літо 1943 року, коли у липні в Карпатах та на Підкарпатті появилися перші вишкільні відділи Української Народної Самооборони (УНС).

В той час уже існувала УПА під командою Дмитра Клячківського — „Клима Савура” на Волині та Поліссі у т. зв. „Райхскомісаріят Україне”. На цих північно-західних українських землях існували військові відділи Організації Українських Націоналістів — Самостійників Державників (ОУН-СД) уже в 1942 році, які приступили до відкритої війни з німцями, починаючи з лютого 1943 р. Терен Галичини, який входив до німецької Генеральної Губернії, початково уважався запіллям, яке мало забезпечувати УПА кадрами, постачати боєприпасами та поживою.

Тим часом зайшли дві події, які мали вплив на зміну тієї ситуації. По-перше — 28 квітня 1943 німці проголосили організацію СС-дивізії „Галичина”. Місяці травень і червень пройшли у гарячому вербуванні галицької молоді до цієї дивізії. ОУН-СД виступила проти творення такої дивізії й заборонила своїм членам вступати до неї. Все-таки під впливом апарату Українського Центрального Комітету (УЦК) та ветеранів Української Галицької Армії (УГА) (які бачили в дивізії повторення історії легіону Українських Січових Стрільців (УСС), десятки тисяч

української молоді зареєструвались у дивізії й перший транспорт відійшов на вишкіл 18 липня зі Львова.

Друга подія — це рейд з'єднання червоних партизанів під командою генерал-майора Сидора Ковпака. Ковпак у червні 1943 р. перейшов рейдом Волинь і Полісся, а 7-го липня перейшов у Галичину та подався в Карпати — терен надзвичайно догідний для партизанки. Отже в такому складному становищі, коли грозило зайняття карпатського терену червоними партизанами та відходом сільського бойового елементу до СС-дивізії „Галичина“, Провід ОУН-СД рішився творити військові відділи в Галичині. Хоч не зберігся окремий документ про це рішення, можливо, що воно вийшло ще в червні, але до виконання приступили аж у липні, коли Ковпак був уже в Карпатах. Тому ці перші відділи УПА спрямовано на вишкіл у Карпати, але під назвою УНС, щоб хоч хвилино дезорієнтувати німців.

Організацією УНС зайнялися військові референти різних шаблів теренової сітки ОУН-СД і тому початково вишкільні відділи УНС були великою мірою залежні від наставлення до військової справи місцевих теренових провідників. Цим частинно пояснюється цілковита відсутність відділів УНСу деяких повітах Галичини та зокрема ентузіастичний наплив членів ОУН до УНС з терену Станиславівської області. Догідний терен для партизанки та рішуча підтримка місцевого проводу ОУН-СД були причиною, чому основні вишкільні табори УНС організувалися в гірських теренах Станиславівської області.

У Карпатах улітку 1943 року створилися три відоміші вишкільні бази УНС: „Перший курінь „Чорних Чортів“ імені Є. Коновальця“ під командою хор. „Липця“ — в Коломийському повіті, „Перший курінь Гайдамаків“ під командою хор. „Хмеля“ — у повіті Долина, та „Курінь імені Кривоноса“ під командою „Омеляна“ — в околицях повіту Турка. Ці курені проводили основний та підстаршинський вишкіл, вели бої з німцями та опісля дали кадри для інших відділів УПА в Галичині. Найвідоміші бої УНС з німецькими частинами у 1943 році відбулися на терені Карпат: 26-29 вересня — бої куреня „Гайдамаки“, 27 листопада — бій куреня „Чорні Чорти“, та 30 листопада бій „Куреня ім. Кривоноса“.

Головним командиром УНС та шефом крайового військового штабу ОУН-СД 1943 р. в Галичині був пор. Олександр Луцький — „Андрієнко“, а обласними командирами, чи військовими референтами у карпатському терені в період УНС були: Іван Белейлович — „Дзвінчук“ у Станиславівській області, та Богдан

Вільшинський — „Орел" у Дрогобицькій області.

Крім вишкільних баз у Карпатах організувалися також бойові відділи особливого призначення (ВОП). Один з таких відділів під командою бул. Василя Андруссяка — „Різуна" почався з одного роя у Снятинського повіті в липні 1943 року. Тоді перейшов до Чорного Лісу, де ступнево опановував терен та розбудовував оперативну базу, — так що при кінці листопада 1943 року це вже була сотня, а сам „Різун" став командиром того терену.

У листопаді 1943 року підпорядковано УПА та УНС центральному військовому керівництву під командою підполковника Романа Шухевича — „Тараса Чупринки", який прийняв пост Головного командира УПА та зреорганізував військову структуру. Волинсько-поліська УПА стала УПА-Північ, військові відділи осередніх земель об'єднано в УПА-Південь, а галицьку УНС переіменовано на УПА-Захід. Терен УПА-Захід був поділений на воєнні округи (ВО), які в основному були територіяльно ідентичні з тодішнім організаційним поділом ОУН-СД на області. Таким чином у Карпатах була IV ВО (Станиславівська область та Буковина) і V ВО (Дрогобицька область).

З початком 1944 року, коли краєвим командиром УПА-Захід став май. Василь Сидор — „Вишитий", „Шелест", зайшли також зміни у командних позиціях: хор. Івана Белейловича — „Дзвінчука" перенесено на командира ВО V, а ВО IV перебрав пор. Іван Бутковський — „Гуцул". 1944 рік — час швидкого росту УПА, переходу фронту через західні українські землі, час багатьох сутичок з німецькими частинами, що відступали, та початок боїв із внутрішніми військами НКВД. У Карпатах на терені IV та V ВО відбуто два курси (квітень-жовтень) старшинської школи „Олені", відбувся найбільший бій з німцями (гора Лопата — 9 липня) та засновано Українську Головну Визвольну Раду (УГВР) (11-15 липня). 5 серпня коло села Свидник на Дрогобиччині була урочисто проведена перша присяга, ухвалена збором УГВР, у якій брали участь сотні: „Булава", „Леви" та „Змії".

Восени 1944 року, коли розпочалася тривала боротьба УПА з військами НКВД та різними спецчастинами, сотні УПА у Карпатах розрослися в курені та часто вели бої і проводили рейди. При кінці 1944 року у Станиславівській області можна було нарахувати 10 куренів, на Буковині — один курінь, а в Карпатській частині Дрогобиччини — також один курінь. Під час зими 1944-1945 рр. Станиславівська область, або ВО IV вирізнялася як найвойовничіший терен УПА-Захід, де ціла Гуцульщина та інші

сільські райони були майже всеціло під контролею УПА. Радянська влада появлялася там тільки при допомозі більших з'єднань військ НКВД. Більші бої з участю кількох куренів УПА відбулися за славне село Космач на Гуцульщині 30 грудня 1944 та 3 лютого 1945 р.

З початком 1945 була проведена чергова реорганізація УПА-Захід. Тоді з шістьох ВО створено чотири ВО. До ВО IV прилучено цілий карпатський терен на південний захід від лінії річки Дністер у межах УРСР, так що територія ВО IV, крім Станиславівської області (без повіту Рогатин) і Буковини, включала також більшість Дрогобицької області (терен колишньої ВО V, враз із районами Хирів та Добромиль) і Закарпаття. У структурі ОУН ця територія почала називатися „Карпатський край”. З цього часу також надібуються терміни Група „Говерля” та „Група 4” як організаційне означення всіх бойових відділів УПА на терені поширеної ВО IV. Командиром УПА Групи „Говерля” став сотн. Микола Твердохліб — „Грім”, який командував попередньою ВО IV уже від літа 1944 року.

Рівночасно з реорганізацією воєнних округ, кожному нову ВО поділено на територіяльні тактичні відтинки (ТВ), які одержали криптоніми, а пізніше також кодові числа. У висліді цієї реорганізації терен ВО IV — Групи „Говерля” був поділений на такі ТВ: 20 — Буковина або Чернівецька область; 21 — „Гуцульщина”: повіти Городенка, Снятин, Коломия, та Косів; 22 — „Чорний Ліс”: повіти Надвірна, Станиславів, та Товмач; 23 — „Магура”: повіти Долина, Калуш, Жидачів; 24 — „Маківка”: повіти Стрий, Дрогобич, Самбір, Турка; 25 — терен Закарпаття або Закарпатська область.

У 1945 році відбулася серія різних рейдів. „Підкарпатський” курінь з ТВ 22 у травні-листопаді рейдував по Дрогобиччині, брав участь у рейді на Словаччину, також у наступі на Бірчу, мав бої на Лемківщині, та повернувся через Закарпаття. Весною через Дрогобиччину рейдував Львівський курінь „Холодноярці” на Закарпаття. Також сотні УПА з Дрогобицького ТВ ходили рейдами на Закарпаття влітку 1945 р.

З кінцем 1945 року кожна сотня УПА додатково почала ідентифікуватись у звітах двоциферним числом, а кожна чота — трициферним числом. Сотні УПА, які щораз частіше починали титулуватись „відділами”, на терені групи „Говерля” одержали нумерацію від 58 до 93 включно. Ця нумерація сотень стосувалася до ТВ 21-24, бо на Буковині в той час уже не було бойових відділів УПА, а на Закарпатті, правдоподібно, ніколи не було місцевих

сотень УПА. Отже на цьому терені восени 1945 року ще було щонайменше 38 сотень УПА. Беручи на увагу, що сотні УПА в 1945 році переважно мали чисельний стан 120, можна обчислити групу „Говерля” (включаючи почоти/штаби куренів і тактичних відтинків) під кінець 1945 року на приблизно 4,500 вояків та старшин.

Так звана „велика бльокада” чи опановання західних районів УРСР численними військами НКВД від січня до квітня 1946 року завдали великих втрат відділам УПА, які на терені карпатської групи „Говерля” численно зменшилися до приблизно 60 відсотків свого попереднього складу. В такому стані деякі сотні треба було розчленувати, а інші — з’єднати. Влітку 1946 року у звіті Калуського ТВ 23 зайдано тільки п’ять сотень із попередніх вісім, а на терені Дрогобицького ТВ 24 з п’ятьох сотень залишилося три. У Коломийському ТВ 21 ситуація мабуть була ще гірша, бо у звіті за вересень 1946 — квітень 1947 діяли тільки чотири сотні, тоді коли в цьому терені восени 1945 року, було щонайменше 11 сотень УПА. Можливо найкритичніші для боєздатності Групи „Говерля” були втрати ключових командирів, зокрема командирів тактичних відтинків. 29 січня 1946 року загинув пор. „Козак” (посмертно — майор), КВ 21, а 24 лютого 1946 року впав легендарний командир „Чорного Лісу” майор (посмертно — полковник) Василь Андрусак — „Різун”, „Греїт”, КВ 22. Наступник В. Андрусяка, командир „Підкарпатського” куреня пор. Павло Вацик (посмертно — майор) — „Прут” довго не командував Станіславівським ТВ 22, бо 1 березня також загинув у Чорному Лісі. Пор. Олег Вітовський — „Зміюка-Андрієнко”, КВ 24, був загазований у кривіці і попав живим у руки НКВД. Тільки у Калуському ТВ 23 залишився у живих досвідчений командир відтинка, сотн. Ярослав Косарчин — „Байрак”, який далі виконував обов’язки КВ, правдоподібно до 1949 року.

Отже, коли в липні 1946 року був опублікований наказ Головного командира УПА про конечність переходу на нові форми боротьби, це було зроблено після з’ясування наслідків зими-весни 1946 р. та dostosовання до реальних обставин. Тоді починалася поступова демобілізація відділів УПА та перехід вояків і старшин УПА у збройне підпілля. У списках полеглих вояків за 1948 рік був колишній командир куреня „Смертоносці” сотн. Данило Рудак — „Чорний”, який в час смерті виконував обов’язки надрайонного організаційного референта. На списках полеглих за 1949 рік був колишній довголітній командир сотні „Сірі” з куреня „Дзвони” —

пор. Михайло Коржак — „Сапер”, який уроках 1947-1949 виконував обов'язки районного провідника Єзупіля (Жовтня).

У 1948 поодинокі відділи УПА існували ще тільки у карпатській групі „Говерля”, але це вже були тільки скелети колишніх сотень. Сотні переважно склалися з двох чот по два рої в кожній, а більшість стрільців це були досвідчені підстаршини. Під час літа й осени демобілізовано також ці кадрові сотні й на 1949 залишилося правдоподібно тільки два відділи у силі чот, але на правах сотень. Одна — це сотня 91 — „Басейн” під командою хор. Василя Гудзика — „Оріха” активно діяла у Дрогобицькому ТВ, а друга (правдоподібно сотня 59) — у Коломийському ТВ. Коломийська сотня відбула у червні 1949 останній відомий рейд УПА поза межі України, а саме на терен Румунії під проводом командира відтинка сотн. Петра Мельника — „Хмари І”.

Згідно з наказом Головного Командира УПА, з датою 3 вересня 1949, були розформовані останні бойові відділи та штаби. Відомо, що частина розформованої сотні „Басейн” у вересні 1949 пішла на Захід. Інші вояки та старшини перейшли до збройного підпілля. Хоч командир групи „Говерля” підписаний під „Зверненням Воюючої України до всієї української еміграції”, це правдоподібно був його останній акт на тому пості, бо він перейшов на керівника Служби Безпеки Карпатського краю.

Отже, починаючи з кінця 1949 року бойові акції відбувалися тільки в рамках збройного підпілля, бо регулярних частин УПА вже не було. Вояки УПА, які були у збройному підпіллі, вважали це тимчасовим явищем і мріяли про поворот УПА. Один з цих вояків так висловився у споминах (1950): „Демобілізація відділів була для мене великим смутком. Здавалося, що вже світ валиться (...) Туга за військом, за дружнім життям в рою, чоті й сотні мучить мене безупину. Коби я вже діждав тієї хвилини, коли ми будемо збиратися у наші славні сотні...”

Матеріали у 18-ому томі зібрані у трьох частинах: газета **Шлях перемоги**, звіти тактичних відтинків (ТВ), та звіти командира відтинка 24.

У першій частині є два числа — ч. 3 із датою 1 червня 1945 та ч. 6-7 з датою 1 серпня 1945 — газети **Шлях перемоги**, яку видавала група УПА „Говерля” від приблизно 1 травня 1945 року.

Редактором газети був „Марко Боєслав”. **Шлях перемоги**, ч. 3, містить 20 сторінок густого машинопису циклостилевым друком. Публікація має 8 статей, писаних переважно гострим полемічним стилем. Три патріотичні вірші, карикатури, заповіді підпільної газети, та частинне зведення оперативних дій деяких відділів УПА за час від листопада 1944 до квітня 1945 року. Подвійне число (ч. 6-7) газети, має 28 сторінок машинопису. Тут три звідомлення коротких реєстрів боїв УПА та дій ворога, заповіді підпільної газети, та дев'ять статей. Передова й найдовша стаття, це передрук відозви „Слово ОУН до українського народу” з червня 1945 року. Крім цих двох чисел, додається одну статтю з ч. 5, яка появилася окремим друком. Останнє відоме — це ч. 17, яке вийшло, правдоподібно, у 1947 році.

Друга частина має звіти тактичних відтинків — один із 1945 р., три з 1946 р., та один із 1947 р. Ці звіти подають інформації з трьох ТВ: Станіславівського, Калузького та Коломийського. Тільки звіти Калузького ТВ є у правильному форматі, себто приготовані за розділами: оперативні дії, розвідки, стан постачання, персональний стан, вишколи та політвиховні заняття. Інші звіти подають в основному реєстри бойових дій та інших занять. У звітах з 1946 та 1947 років усі сотні зідентифіковані кодовими числами.

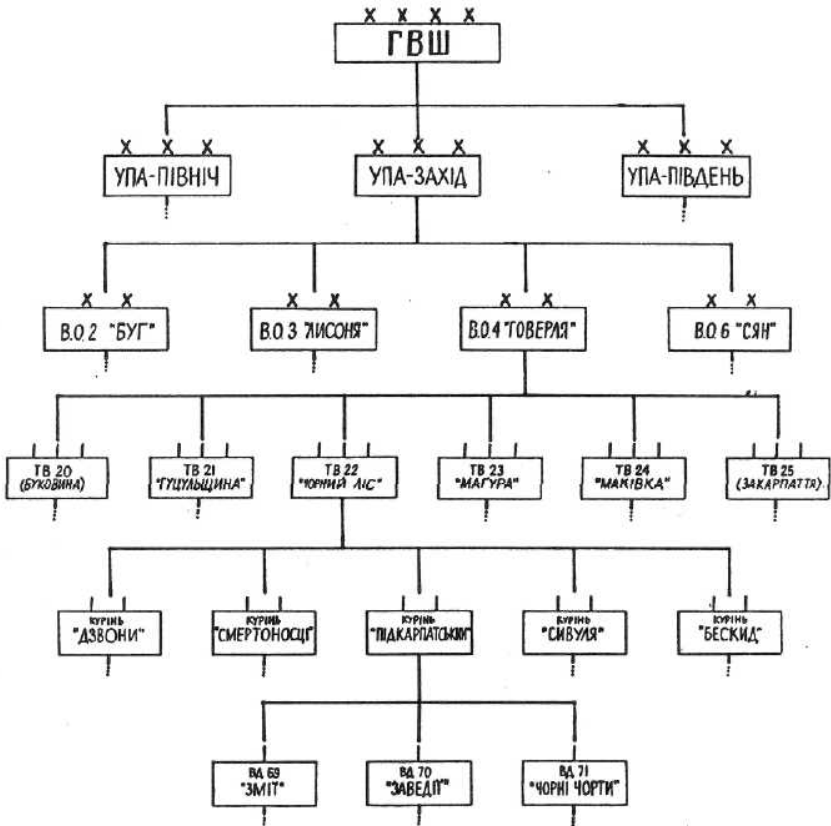
Кінцева частина представляє збірку сотенних звітів, писаних сотником Степаном Стебельським — „Хрінором”, командиром відтинка 24. Ці звіти відтворюють діяльність п'ятьох сотень Дрогобицького ТВ у 1947 і 1948 роках і частинно поза рамками цього часу. Тут описані бої сотень: „Імени Хмельницького” — вд. 90, „Басейн” — вд. 91, „Булава” — вд. 92, „Лемки” — вд. 95а та „Сурма” — вд. 96. Додатково, тут опубліковано представлення до відзначення 76 вояків цих сотень та трьох дівчат. Майже кожна номінація на відзначення подає деталі бойових героїзмів.

Усі матеріали для цього тому одержано з архіву Закордонного Представництва УГВР. У передруку цих матеріалів виправлено тільки друкарські та правописні помилки.

Редакція складає щиру подяку всім установам та особам, які активно брали участь у підготовці цих томів. Зокрема дякую Антонові Івахнюкові за мовну редакцію редакційних матеріалів цього тому, Зоні Кейван за переклади англійською мовою, Степанові Шпакові за підготовку покажчика, Христині Содоль за виготовлення знімків та записання на компютері, Григорієві Колодієві за допомогу в організаційних схемах, Володимирові

Макареві за допомогу коректи, Ірині Білевич за писання на компютері, Євгенові Штендері за вказівки, виготовлення показника, коректу, та опрацювання деяких резюме, та всім членам Видавничого Комітету за терпеливість.

Петро Содоль

Організаційна схема УПА в 1945 році.

Полковник Василь Сидор — „Шелест“, „Вишитий“. Шеф штабу та член КВШ УПА-Північ в 1943 р. Крайовий Командир УПА-Захід від 26. I. 1944 до 17. IV.1949 р. Член Головної Ради ОУН від 1943 р. та Провідник ОУН Карпатського Краю від 1947 до 1949 р. Загинув на полі слави в Перегінському районі. Знімка із весни 1945 р.

Майор Микола Твердохліб – „Грім”. Інструктор старшинської школи „Олені” в березні-липні 1944 р. Командир IV Воєнної Округи УПА-Захід – Групи „Говерля” в часі 1944-1949 рр. Загинув на полі слави, виконуючи обов’язки Референта СБ Карпатського Краю, правдоподібно у 1952 р. Знімка із весни 1945 р. – коло нього позаду невідомий охоронець або адютант.

Команда В.О. IV – Групи „Говерля”
КГ – май. „Грім”
ПГ – сотн. „Клим”
Адютант – пор. „Дунай” /до 1947/

Буковинський ТВ 20

Калуський ТВ 23 – „Магура”
КВ – сотн. „Байрак”
Сотні ч. 81-88

Коломийський ТВ 21 – „Гуцульщина”
КВ – пор. „Козак” /до 1946/
– сотн. „Хмара І” /від 1946/
Сотні ч. 58-68

Дрогобицький ТВ 24 – „Маківка”
КВ – пор. „Андрієнко” /до 1946/
– пор. „Богдан” /1946/
– сотн. „Хрін” /від 1947/
Сотні ч. 89-93 /від 1947 також
сотні 95а та 96 із ТВ 26/

Станиславський ТВ 22 – „Чорний Ліс”
КВ – май „Грегіт” /до 1946/
– пор. „Прут” /коротко в 1946/
– пор. „Дунай” /від 1947/
Сотні ч. 69-80

Закарпатський ТВ 25

Організаційна схема Воєнної Округи IV УПА-Захід, Групи „Говерля” в роках
1945-1949

THE UPA's CARPATHIAN GROUP "HOVERLIA"

*In volumes 18 and 19 of **Litopys UPA**, we are publishing archival materials and memoirs relating to the UPA's Carpathian Group "Hoverlia", that is, the fighting force of the IV Military District of UPA-West (which included the Stanyslaviv region, Drohobych region, Bukovyna and Transcarpathia). Volume 18 includes reports of operations and two issues of the newspaper "Shliakh peremohy", and Volume 19 consists of memoirs and excerpts from underground publications. These materials present only some of the broad scope of the "Hoverlia" Group's activities, but, along with already published and not-yet-published information, they make it possible to paint at least a partial picture of the history of that UPA military district.*

* * *

The origins of the Ukrainian Insurgent Army (Ukrainska Povstancha Armia – UPA) in Halychyna (Galicia) go back to July, 1943, when the first units of the Ukrainian People's Self-defense (Ukrayinska Narodna Samooborona – UNS) began training in the Carpathian Mountains and the Subcarpathian region.

At that time the UPA, commanded by Dmytro Kliachkiivskyy – "Klym Savur" – was already active in Volyn and Polissia, which formed part of the "Reichskommissariat Ukraine." In those north-western Ukrainian territories, combat units of the Organization of Ukrainian Nationalists-Independents (OUNSD) existed as early as 1942, and they entered into open combat with the Germans in February, 1943. Halychyna, which formed part of the "General Government", was looked upon as a support area, which could supply the UPA with personnel, weapons and food.

However, two events occurred which caused the situation to change. On April 28, 1943, the Germans announced the creation of the "SS Division Galizien." May and June were spent in feverish recruitment of Galician youth to the division. The OUNSD denounced the formation, and forbade its members to join it. However, with the support of the Ukrainian Central Committee (Ukrayinskyi Tsentralnyi Komitet – UTsK) and the veterans of the Ukrainian Galician Army (Ukrayinska Halytska Armiya – UHA) (which saw in the division a repetition of the history of the Ukrainian Sich Riflemen (Ukrayynski Sichovi Striltsi – USS)), tens of thousands of Ukrainian young men joined the division. The first transport of recruits left for training from Lviv on July 18.

The second decisive event was the raid by Major-General Sydor Kozpak's Red partisans. In June, 1943, Kozpak's brigade raided through Volyn and Polissia, and on July 7, crossed through to Halychyna, heading for the Carpathian Mountains, which offered a particularly suitable terrain for partisan activity. So it was in these complex conditions, with the threat that most village men fit for combat would leave to join the SS Division "Galicia" and the Carpathian Mountains would

be occupied by Red partisans, that the OUNSD leadership decided to create combat units in Halychyna. Although no specific document relating to this decision has been preserved, the decision may well have been made in June, but implemented only in July, when Kozpak was already in the Carpathians. These first UPA units were sent for training to the Carpathians, but under the name UNS, in order to deceive the Germans, at least temporarily.

The organization of the UNS units was earned out by military advisors from various levels within the OUNSD network. For that reason, in the early stages, the units were largely dependent on the attitude towards the idea of active combat of the local OUNSD leadership. This partly explains why in some counties (povity) of Halychyna, no UNS units at all were formed, while in Stanyslaviv province (oblast), a particularly large number of OUN members entered the UNS. The basic training camps of the UNS units were established in the mountainous areas of Stanyslaviv province because of the strong support of the local OUN leadership, and because the region offered a suitable terrain for partisan activity.

During the summer of 1943, three UNS training camps were established in the Carpathian Mountains. These were the camps of the "Ie. Konovalets First Battalion 'Chorni Chorty'," commanded by Lieutenant "Lypey," in Kolomyia county; the "First Battalion 'Haydamaky'," commanded by Lieutenant "Khmel", in Dolyna county; and the "Kryvonis Battalion", commanded by "Omelian", in Turka county. The battalions conducted basic and non-commissioned officers' training, had battles with the Germans, and later contributed cadre personnel to form other UPA detachments in Halychyna. The most important actions of the UNS units against the Germans took place in the Carpathian Mountains in 1943: involving the "Haydamaky" battalion on September 26-29, the "Chomt Chorty" battalion on November 27, and the "Kryvonis" battalion on November 30.

The Supreme Commander of the UNS and regional (krai) military chief of staff of the OUNSD in Halychyna in 1943 was Lieutenant Olexander Lutskiy — "Andriyenko," and the provincial commanders, or military advisors, in the Carpathian region during the period of UNS activity were Ivan Beyleyovych — "Dzvinchuk," in Stanyslaviv province, and Bohdan Vilshynskiy — "Orel", in Drohobych province.

In addition to the training camps, special task combat units were also organized. One such unit, commanded by Sergeant Vasyl Andrusiak — "Rizun", had begun as a squadron in Sniatyn county in July 1943. It then moved to the Chorni Lis area, gradually taking control of the area and building up an operational base. By the end of November, 1943, the unit had grown to a company, and "Rizun" was named commander of the area.

In November, 1943, the UPA and UNS were placed under the authority of a central military leadership, headed by Lieutenant Colonel Roman Shukhevych "Tares Chuprynka", who took over the post of Supreme Commander of the UPA and reorganized the military structure. Volyn and Polissia UPA units were grouped into the UPA-North; the combat units of Central Ukraine were brought together to form UPASouth; and the Halychyna UNS was renamed UPA-West. The region of UPA-West was divided into military districts (VO), which corresponded to the OUN-SD's organizational divisions. The Carpathian Mountain region included the IV

Military District (Stanyslaviv province and Bukovyna) and V Military District (Drohobych province).

At the beginning of 1944, when Vasyl Sydor-"Vyshyti", "Shelest", became regional commander of UPA-West, changes took place in the command of the military regions: Lieutenant Ivan Beylevych-"Dzvinchuk" was named commander of the V Military District, and Lieutenant Ivan Butkovskyl-"Hutsul", commander of the IV Military District. During 1944, the UPA saw rapid growth. At that time, the front moved through Western Ukraine and the UPA had many skirmishes with retreating German units; combat actions were also beginning with internal NKVD troops. On the territory of the IV and V Military Districts in the Carpathian Mountains, two sessions of the officers' school "Oleni" were held (April-October), the largest encounter with the Germans took place (Lopata Mountain – July 9) and the Supreme Ukrainian Liberation Council (UHVR) was established (11-15 July). On August 5, the first oath-taking, the text of which had been approved by the UHVR congress, was held ceremoniously near the village of Svydnyk in the Drohobych province. Taking the oath were the companies "Bulava", "Levy" and "Zmiyi".

By the fall of 1944, which saw the start of long-term warfare between the UPA and NKVD troops and special units, the Carpathian UPA companies had grown into battalions and were engaging in battles and raids. At the end of 1944 in Stanyslaviv province there were ten UPA battalions; in Bukovyna, there was one; and in the Carpathian area of the Drohobych region, also one. During the winter of 1944-45, Stanyslaviv province, or the IV Military District, was the part of UPA-West that showed the greatest resistance to the Soviets. The whole Hutsul region and some other rural districts were almost totally controlled by the UPA. In these territories, Soviet authority was able to manifest itself only with the aid of large numbers of NKVD troops. Major encounters with the Soviets, in which several UPA battalions were involved, took place on December 30, 1944, and February 3, 1945, in the famous Hutsul village of Kosmach.

At the beginning of 1945, UPA-West was again reorganized, with four military districts taking the place of the previous six. Added to the IV Military District was the whole Carpathian territory south-west of the Dnister River which was within the Ukrainian SSR, so that the IV Military District included, in addition to Stanyslaviv province (minus Rohatyn county) and Bukovyna, also most of Drohobych province (the territory of the former V Military District, including parts of Khyriv and Dobromyl counties) and Transcarpathia. Within the OUN structure, this territory was given the name "Carpathian kral", – and the terms "Hoverlia" Group and "Group 4" began to be used to designate the UPA combat units that were active on the territory of the enlarged IV Military District. Captain Mykola Tverdokhib-"Hrim", commander since the summer of 1944 of the previous IV Military District, was named commander of the "Hoverlia" Group.

When the military districts were reorganized, each one was divided into "Taktychni Vidtynky" or Tactical Sectors (TS), which were given code names, and later also code numbers. In the IV Military District – "Hoverlia" Group, the following tactical sectors were formed: 20 – Bukovyna or Chemivtsi province; 21 – "Hut-

sulshchyna": counties of Horodenka, Sniatyn, Kolomyia and Kosiv; 22 — "Chomyi Lis": counties of Nadvina, Stanyslaviv and Tovmach; 23 — "Magura": counties of Dolyna, Kalush, Zhudachiv; 24 — "Makivka": counties of Stryi, Drohobych, Sambir, Turka; 25 — Transcarpathia.

In 1945, UPA battalions carried out a series of raids. The "Pidkarpatskyi" battalion from TS 22 from May to November, raided through the Drohobych region took part in the raid into Slovakia and the attack on Bircha, engaged in combat in the Lemko region and returned through Transcarpathia. During the spring, the Lviv battalion "Kholodnoyartsi" raided through the Drohobych area to Transcarpathia, and during the summer, UPA companies from the Drohobych TS raided into Transcarpathia.

At the end of 1945, UPA companies began being identified in reports with two-digit numbers, and platoons, with three-digit numbers. On the territory of the "Hoverlia" Group, UPA companies (sotni), which now began to be termed "detachments", were given numbers from 58 to 93 inclusive. These were companies operating in Tactical Sectors 21-24, for in Bukovyna there were no active UPA detachments at this time, and in Transcarpathia, there had probably never been any local UPA companies. Thus, in the autumn of 1945, there were at least thirty-six UPA companies active in the "Hoverlia" Group. Given that in 1945 UPA companies were usually composed of about 120 men, we can estimate that at the end of 1945, the "Hoverlia" Group (including headquarters of battalions and tactical sectors) included about 4,500 soldiers and officers.

The "great blockade", of January to April, 1946, during which large formations of NKVD troops seized control of the western provinces of the Ukrainian SSR, resulted in major UPA losses; the strength of the Carpathian "Hoverlia" Group decreased to about 60% of what it had been. In these conditions, some companies had to be disbanded, while others were merged. A report from Kalush TS 23 for the summer of 1946 mentions only five of the former eight companies; only three out of five former companies still remained in Drohobych TS. In Kolomyia TS 21, things were even worse; the report for September 1946 — April 1947 speaks of only four active companies, whereas in the autumn of 1945, at least eleven companies had been active in the area. Perhaps most critical for the combat readiness of the "Hoverlia" Group were the losses of key commanders, particularly the commanders of tactical sectors. On January 29, 1946, Lieutenant (posthumously Major) "Kozak", commander of TS 21, was killed, and February 24, 1946, saw the death of the legendary commander of "Chomyi Lis", Major (posthumously Colonel) Vasyl Andrusiak-"Rizun", " Hrehit", — commander of Stanyslaviv TS 22. Andrusiak's replacement, the commander of the "Pidkarpatskyi" battalion, Lieutenant (posthumously Major) Pavlo Vatsyuk-"Prut", did not serve for long as commander of TS 22, for on March 1 he was also killed in the Chomyi Forest. Lt. Oleh Vrtovskyyi-"Zmiyuka-Andriyenko", commander of TS 24, was gassed in his hiding place and taken alive by the NKVD. This meant that only in Kalush TS 23 did an experienced commander remain alive - Captain Yaroslav Kosarchyn - "Bayrak", who continued as TS commander, probably until 1949.

Thus, the order of July, 1946, by the UPA Supreme Commander about chang-

ing from active combat to other forms of resistance came after study of the events of the previous six months and reflected the necessity to adapt to existing conditions. A gradual demobilization of UPA units and transfer of soldiers and officers to the armed underground was begun. Thus, in the lists of fallen soldiers for 1948, we find the former long-time commander of the "Smertonosti" battalion, Captain Danylo Rudak-"Chomyi", who at the time of his death was carrying out the duties of nad-rayon organizational officer. And in the 1949 list of the fallen, we see the former long-time commander of the "Siri" company from the "Dzovny" battalion, Lieutenant Mykhailo Korzhak-"Saper", who during 1947-1949 was carrying out the duties of rayon underground leader for Yezupil (Zhovten).

In 1948, individual UPA detachments were still active only within the Carpathian "Hoverlia" Group, but by this time they were only skeletons of the former companies. The companies were now generally composed of two platoons, with two squadrons in each, and most of the soldiers were experienced noncommissioned officers. During the summer and autumn, these companies, too, were demobilized, and in 1949, there remained only two known active detachments, which were of the size of platoons, but had the status of companies. One was Company 91-"Baseyn", commanded by Lieutenant Vasyl Gudzyk-"Orikh", and active in the Drohobych TS, and the other (probably company 59), was active in the Kolomyia TS. In June, 1949, the Kolomyia companies, led by the TS commander Captain Petro Melnyk-"Khmara 1", carried out the last known UPA raid beyond the borders of Ukraine, into Romania.

In accordance with the September 3, 1949, order of the UPA Supreme Commander, the last combat units and headquarters were inactivated. We know that part of the demobilized company "Baseyn" went as a courier group, led by the commander of the Drohobych TS, Stepan Stebelskyi-"Khrin", on a raid to the West in September, 1949. The rest of the soldiers and officers transferred to the armed underground. And although the commander of the "Hoverlia" Group signed the "Appeal of Fighting Ukraine to all Ukrainians Abroad", this was probably his last act in that post, for he subsequently became leader of the Security Service for the Carpathian (krai) territory.

Thus, from the end of 1949, combat actions were carried out only within the framework of the armed underground, for no regular UPA units remained in existence. UPA soldiers who entered the armed underground regarded this as a temporary state of affairs and dreamed of the return of the UPA. One of those soldiers remarked in his memoirs (1950): "The demobilization caused me great unhappiness. It appeared that the world was collapsing[...] I am constantly tormented by a longing for the army, for the comradely existence in our squadron, platoon and company. If only the moment would come when we gather again into our famous companies..."

* * *

The materials published in Volume 18 of *Litopys UPA* are divided into three sections: the first section contains the newspaper "Shliakh peremohy"; the second

gives reports from tactical sectors 21-23 and the third, reports of the commander of Tactical Sector 24.

In the first part, we are reproducing two issues — No. 3, dated June 1, 1945, and No. 6-7, dated August 1, 1945 — of the newspaper "Shliakh peremohy", which was published by the UPA "Hoverlia" Group from about May 1, 1945. The editor of the newspaper was "Marko Boieslav". Issue No. 3 of "Shliakh peremohy" consists of twenty pages of close typescript reproduced by mimeograph. It includes eight articles, most of which are written in a sharp, polemical style, three patriotic poems, cartoons, appeals to readers of the underground press and a partial summary of the operations of some UPA detachments from November, 1944, to April, 1945. The double issue (No. 6-7) of the newspaper consists of twenty-eight typescript pages. It includes three brief reports of UPA operations and enemy actions, appeals to readers of the underground press and nine articles. The leading and longest article is a reprint of the manifesto "From the OUN to the Ukrainian People", dated June, 1945. In addition to the two issues of "Shliakh peremohy" is one article from No 5, 1945, which appeared as a separate leaflet. It is known that other issues were published to include No. 17 in 1947, but they are not available in the West.

The reports from TS include one from 1945, three from 1946 and one from 1947. These reports give information about the following three TS: Stanyslaviv, Kalush and Kolomyia. Only those from the Kalush TS are done in the proper form, providing sections on operations, intelligence, logistics, personnel, training and political education. The other reports generally give brief accounts of combat actions and other activities. In the reports from 1946 and 1947, all companies are identified by code numbers.

The last section of this volume provides a series of company reports written by Captain Stepan Stebelskyi-"Khrin", commander of TS 24. The reports describe the activities of five companies from the Drohobych TS during 1947 and 1948, and, to some extent, during other periods. We have here descriptions of the last combat operations of "Khmelnitsky" Company 90, "Baseyn" Company 91, "Bulava" Company 92, "Lemky" Company 95a and "Surma" Company 96. Also published in this section are recommendations for decoration of seventy-six soldiers from these companies and three women. Almost every recommendation includes a detailed description of heroic action in combat.

All the materials published in this volume were obtained from the ZP UHVR Archives. We are reprinting them with no changes, except for corrections of printing and spelling errors.

We wish to thank all the institutions and individuals who contributed to the preparation of these volumes. In particular, we thank Antin Ivakhniuk for Ukrainian language editing, Zonia Keywan for doing translations into English, Stepan Shpak for compiling the index, Chnystyna Sodol for preparing photographs and word processing, Hryhoriy Kolodly for assistance in preparing organizational charts, Volodymyr Makar for assistance in proofreading, Iryna Bilevych for word processing, Yechen Shtendera for advice, proofreading and preparing some of the resumes, and all the members of the Editorial Committee for their patience.

Petro Sodol

ГАЗЕТА „ШЛЯХ ПЕРЕМОГИ”
ГРУПИ УПА „ГОВЕРЛЯ”

ШЛЯХ ПЕРЕМОГИ

ВИДАЄ УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНЧА АРМІЯ ("ГОВЕРЛЯ")

Рік I.

1. червня 1945 р.

Ч. 3

ІЗ ВІРОЮ У ПУТЬ ДО ПЕРЕМОГИ!

Багато колод, терня кидають нам під ноги жорстокі будні. Та ми нестрашно, гордо йдемо вперед по нашому революційному шляху. Правда, багато святої крові наших героїв розлилось на цьому шляху. Багато терпінь, багато ран і горя — та хай! Це не злякало нас, бо наші серця опечатані тривалою печаттю віри в перемогу. До великих діл призначив нас Бог, коли так твердо сталить нас — вірили і віримо ми. Тяжкі ворожі удари, озвіріла катівська лють не зломали і не зломлять нас!

Сталін зі своєю клікою сьогодні тріюмфує. Гітлерівська Німеччина лежить заслужено на лопатках. Та тріумф належиться хоробрим воїнам червоноармійцям, а не сталінсько-большевицькій кліці, що в безпечному заплілі випасала животи.

Хоч гітлерівська Німеччина зі своїм, ганебною пам'яті, гестапом поконана, та це ще не значить, що вже по війні. Сталінсько-большевицька кліка може запивати, кричати на мітингах та в своїй брехливій пресі, що вже війна скінчилася — та це не сміє засліплювати нас. Це брехня! Війна ще не закінчена. Бо й як же ж може війна бути закінчена, коли стільки народів в Європі стогне в ярмі в диких кігтях садиста-імперіяліста Сталіна та його кліки. Геройська Червона Армія поконала одного імперіяліста Гітлера, що хотів засилити аркан на шию усім народам Європи, та на своєму престолі в Кремлі сидить другий сатрап, бандит, імперіяліст — Сталін. Він зі своїми псячими вислужниками бреше, запльовує всім очі про волю — та це тільки огидний блахман.

Ось погляньте, червоноармійці, як виглядає воля! — Ваші матері (про батьків уже й не згадую, бо вони майже всі вигинули то на війні, то на тяжких роботах із холоду та голоду) голодують, тяжко працюючи, в колгоспах. А ваші сестри? Чуєте їх стогін по фабриках та копальнях у тяжкій праці, у голоді та холоді? Вони ждуть, що ви принесете їм справжню волю. Але кровожадному Сталінові та його енкаведівській кліці навіть не сниться про волю,

про добробут народів. Він насильно пхає своє імперіялістичне рило все далі й далі та закріплює нові народи — фінляндійців, латвійців, естонців, поляків, чехів, мадярів, румунів, сербів, хорватів, болгарів та інших. Не волю, а голод та тяжку експлуатацію всіх робітників, селян та інтелігенції несе всім Сталін. То будьте обережні, червоноармійці, доки в ваших руках ще є зброя!

Навіть конференція в Сан-Франціско не вирішить долі поневолених народів, бо замість про волю там ідуть завзяті спори між великодержавами-імперіялістами, щоб забезпечити собі перевагу в світі. Та дуже помиляється той, що хоче вирішувати долю поневолених народів Європи без тих же народів.

Не за тиранію, не за тюрми і Сибір клали голови кращі сини волелюбних та ще досі поневолених народів. Вони не скоряться та не складуть зброї, доки справжня воля не запанує в їхніх батьківщинах!

Не скориться перед насиллям і український народ! Ми не дозволимо, щоб на конференціях, як ось на конференції в Сан-Франціско, вирішували нашу долю Хрущов і Мануїльський! Невже в нас — народіві зі своєю тисячолітньою історією, з так високою культурою — народу, що стільки жертв положив на жертівнику волі — немає кому заступити? Це насміх! Злочинець Сталін кпить собі з п'ятьдесять-мільйонного українського народу! Чи ж можемо спокійно ждати та дозволяти катові так жорстоко тортурувати наші святі національні почування? Ні! Український народ розчислиться з тиранією хама Сталіна!

Ми плюємо на всі його заклики та „звернення"! Нас не злякає й те, що кат, користаючи з довшої, чи коротшої передишки, може кинути проти нас більші сили своїх посіпак — відділи НКВД та „істребітелів". Це ніяк не захитає в нас віри в нашу перемогу. Ми знаємо, що немає перемоги — немає нас! То ж ми готові ждемо на остаточний бій. Перемога буде в наших руках, бо з нами плече-об-плече боряться з большевицько-сталінськими катами-імперіялістами всі поневолені народи СРСР — бо на наших прапорах в святій боротьбі виписані найкращі ідеали всього культурного людства: — воля народам і людині! Із нами Правда і Справедливість! Із нами Бог!

Ми віримо, що вже швидко залопотять на Софійському Соборі в Києві та в усіх столицях поневолених народів прапори правдивої волі, а людоді Сталін зі своєю бандитською імперіялістичною клікою стане перед суд усіх направду гнаних і голодних!

М. Б.

Вол.

БЕЗЛИЧНІСТЬ, БРЕХУНСТВО, БАНДИТИЗМ

Слова, наведені в заголовку цієї статті — це зміст усієї внутрішньої і зовнішньої політики Сталінської імперіялістичної кліки, зміст усього сталінського режиму. Вони також — зміст т. зв. „допомоги” зруйнованій Україні в області сільського господарства, що про неї так голосно кричить увесь час брехлива сталінська пропаганда.

Пригляньмося ближче цій господарській „допомозі” союзного уряду українському народові.

„За рішенням Раднаркому ССРСР і ЦК ВКП(б) завезено і завозиться до весняної сівби в МТС Радянської України 4752 трактори, в тому числі повертається 1329 тракторів, що належать 39 МТС України, евакуйованих 1941 р.; завозиться 1550 тракторних плугів, а також інший причіпний реманент, 525 метало-різальних варстатів, запасні частини, ремонтні матеріяли та метали.

За рішенням Раднаркому Союзу ССР в 1943 р. завезено до колгоспів Ворошиловоградської, Харківської, Сталінської і Сумської областей:

свиней	6, 456	голів
овець	30, 264	голів
квіз.....	5, 000	голів
птиці	100,000	голів
В 1944 р. завозиться до колгоспів Української ССР:		
великої рогатої худоби.....	30, 000	голів
овець	50, 000	голів
коней.....	7, 000	голів

За рішенням Раднаркому Союзу ССР для відновлення колгоспів Наркомрадгоспів Лівобережних районів завозиться тракторів — 2,100, комбайнів — 200 штук, моторів до комбайнів — 633 шт., автомашин — 202 шт., також причіпний реманент і матеріяли. До радгоспів завозиться: — 36,000 голів, робочих коней — 6,480 голів, племінних коней — 2,350. (М. Хрущов: „Визволення українських земель від німецьких загарбників і чергові завдання відбудови народного господарства Радянської України”.)

Щоб зрозуміти всю безличність брехні про т. зв. „допомогу” союзного уряду українському селянству східних областей, вернімся дещо назад, до липня-жовтня 1941 р. В ці гарячі літні місяці всіми можливими шляхами України, залізними, шосей-

ними, полевыми дорогами, а то й просто бездоріжними степами гнали погоничі під конвоєм НКВД величезні стада худоби, коней, овець, свиней. Гнали на схід. Тими ж шляхами їхали колгоспні трактори, комбайни, сівалки. Плили Дніпром пароходи, засипані українською пшеницею. Все це сталінська імперіялістична кліка забирала насильно з України, залишаючи українського колгоспника без засобів до життя: без хліба, м'яса, молока і без засобів продукції: без тяглової сили, такої необхідної в сільському господарстві, та без сільсько-господарського реманенту.

Це було свідоме злочинне призначення селянства України на голодову смерть. І чи ж український селянин міг таку політику сталінських агентів оцінити інакше, як бандиську грабіж! Він і так її оцінив. Доказом цього — активний спротив українського села в різних місцевостях проти вивоження сталінськими агентами хліба, худоби, сільсько-господарського знаряддя. Така оцінка також єдино-вірна з точки зору обов'язуючих усе культурне людство почуттів людяности. А в нашому випадку не йдеться зовсім про громадян чужої, ворожої, але про громадян власної держави.

Що ж роблять сталінські імперіялісти, окупувавши знову українські землі? Вони стали очевидно перед завданням відбудови зруйнованого, так собою як і гітлерівцями, сільського господарства України. При тому вони керувалися очевидно не інтересами зруйнованого українського селянства, але виключно інтересами своєї імперіялістичної війни. Щоб відбудувати сільське господарство, треба було повернути в першу чергу забране з колгоспів в 1941 р. Значить, якщо це дарунок, то за нього треба бути обов'язково вдячним союзному урядові, особисто товаришу Сталіну. І про це власне йдеться сталінській кліці. Отже не лише грабиться українського селянина, але й змушується його за допомогою НКВД бути *вдячним за цю ж саму грабіж*. Чи ж може бути більша безличність, як безличність сталінської кліки в тому випадку? Здається, що ні! трактори, комбайни, сіялки, плуги. Це все завозиться одначе в Україну не в порядку повернення колгоспам України їх майна, але в порядку голосно розтрубленої большевицькою пропагандою т. зв. „допомоги" сільському господарству України. Отже, замість приймати свої трактори, сіялки, плуги як своє, йому законно належне, хоча в мінімальних кількостях (бо хіба ж можна прийняти за правду, щоб із 1925 МТС існуючих у 1940 р. в Україні, евакуйовано лише 39, — як про це говорить Хрущов) повернене майно, український селянин мусить їх приймати як дарунок собачого уряду.

Забріханість, безличність, бандитизм український селянин уміє викривати. Він далеко менше наївний, як це видається сталінській кліці. Дійсно і так болючої правди жодною брехнею, тим більше брехнею про „допомогу”, не закриєш. За таку „допомогу” він своїм щедрим добродіям заплатити не вдячністю, але боротьбою, спрямованою на їх знищення.

Т. зв. „допомога” сталінської кліки сільському господарству України, що про неї говорить Хрущов, цікава для нас ще з іншого боку. Згідно даних, наведених тим же Хрущовом, 1940 р. було в Україні 27742 колгоспів та 875 радгоспів. Отже радгоспи становили 3.8% загального числа колгоспів України. Як же ж тепер розділює союзний уряд т. зв. „допомогу” між колгоспи, тобто між українське селянство та державні зернові фабрики, державні фільварки?

В радгоспи завезено 2,100 штук тракторів проти 4,752 тракторів, завезених в колгоспи, що становить уже не 3.8% загальної кількості тракторів, завезених в колгоспи, як цього слід би сподіватися з відношення між кількістю радгоспів і колгоспів України, але 32% цієї кількості. Так само кількість великої рогатої худоби, призначеної для радгоспів; кількість овець — 70%; кількість коней — 92%; не враховуючи племінних коней, призначених для радгоспів.

Така справжня увага сталінської кліки до життєвих інтересів українського селянства. Вона їх цілковито не бере до уваги. Свою увагу вона, як бачимо з наведених Хрущовим даних, присвячує головно радгоспам, своїм фільваркам. Що їй обходить, що при такому стані, в якому опинилося сільське господарство України по відході гітлерівців, і при високих воєнних хлібоздачах державі, назначуваних нею ж самою, український колгоспник лишиться без хліба? Що їй обходить смерть десятків тисяч українських дітей, які лишаються без молока тому, що їх мати мусить одну коровину „законтрактувати”, тобто віддати колгоспній тваринницькій фермі (постанови РНК УСССР у справі піднесення тваринництва)? Її обходять лише її імперіялістичні інтереси. Вона керується лиш інтересами своєї, вже давно не „вітчизняної” війни. Хліб, м'ясо, відібрані колгоспникам, молоко, відірване від уст немовлят, мають забезпечити їм панування над світом, мають забезпечити їм можливість експлуатувати нові мільйони працюючих різних національностей, забезпечити нові ордени, грошові ставки і т. д.

З поту і крови працюючих, на їх нужді і голоді родиться неباحений до тепер ні в добу феодалізму, ні капіталізму експлуаторський, терористичний режим сталінської кліки, здійснюючої нібито „диктатуру пролетаріату”. Вона, ця „диктатура проле-

таріяту", хіба зовсім не має на меті боронити інтересів працюючих, але їх закріпостити, обернути в рабів.

І тут українські колгоспники, працюючі маси України, а з ними працюючі маси ССРСР розкривають, куди, куди йде Сталін і кліка. Вони розуміють також, що таких приятелів, „друзів народу", треба приймати лише безпощадною боротьбою. Вже недалекий час, коли то працюючі України, працюючі ССРСР розплатяться зі своїми гнобителями за всю їх забріханість, безличність, за ввесь їх імперіялістичний бандитизм.

* * *

Марко Боєслав

НЕ ЧАС!

Не час на плач, на хитрі міркування,
Коли у рідній хаті лютий кат
Катує матір, кида без вагання
На посміховище сестер, а брат

І стортурований кона в тюрмі у муках;
Твій батько нагий, босий, без їди
Кляне в Сибірі долю. Чорні круки
Над трупом друзів крячуть. Не один —

О, не один упав на полі бою!
За що? За волю... Де ж? де ж воля та?
Чом ката гнів лютує над тобою
І далі кров ще ллється пресвята?

Чи чуєш? Бачиш? Що ж? — Простиш наруги?
Скажи! Коли ти раб, спокійно жди —
Катам потрібний віл слухняний, слуги,
Що вміють швидко звикнуть до нужди.

Коли ж у тебе совість, честь і вірність,
Батькам, братам — Вітчизні дорогій —
Вогню налий у душу непокірну
І нумо в лютий бій! На ворогів!

* * *

*Український селянин! Пам'ятай про голод у 1933 р. та 1942 р.!
То ж зберігай дорогий хліб перед ворогами!*

Л. Ярославич

УКРАЇНА, „УССР" І КОНФЕРЕНЦІЯ В САН-ФРАНЦІСКО

Скільки ж то всякого „добра" нарobili для українського народу „предобрий" Сталін і його бандитська большевицька кліка за довгих-предовгих мучених 27 років їхнього „батьківського піклування", скільки то „добра" сиплеться з „рідного" Кремля на український народ і зараз? І в господарській, і в соціальній, і в культурній, і навіть у політичній ділянці. Щоб мати докладний перегляд цього всього „добра", треба би створити цілу систему розділів і підрозділів, статей і підстатей, точок і підточок і, лише вичислюючи кожне „добро", одним словом, можна би грубезну книгу списати. Про одні добра кричать так, що слухаючи оглухнути можна, самі „товариші добродії". Про другі — промовчують і примушують мовчати весь народ. Це, так сказати б, основний поділ. Ось загляньте у перше-ліпше „звернення" якого-небудь „уряду УССР", „верховної ради" чи ЦК КП(б)У. Там прочитаєте все, і те, що сказане, і те що не договорене, промовчане.

У господарській ділянці, як кричать на весь світ і ціле горло кремлівські імперіялісти й їхні підлабузники з „уряду УССР" ЦК КП(б)У, — Сталін і большевицька партія зробила для України величезне „добро", зробили з неї кругом промислову країну, набудували фабрик, заводів, шахт, доменних печей і т. д., та... вивезли з України мільйони і мільярди тон вугілля, чавуну сталі, марганцю, нафти, солі і т. д. Для українських селян зробили теж „історичне добро", бо установили на Україні „прекрасний, пречудовий випробуваний колгоспний лад", який тому такий добрий, бо дав кремлівським імперіялістам змогу грабувати українське село до останнього зерна пшениці, до останнього буряка, картоплі, до послідньої корови, свині і курки. Сюди треба зачислити також таке „добродійство" як стягання з кожного українського робітника, селянина і трудового інтелігента останньої копійки на грубі мільйони й мільярди п'ятирічних і воєнних позик, фондів Червоної армії, фондів комітету оборони, танкових колон, подарунків літаками, кораблями, величезних, як ніде в світі, податків і т. д.

У соціальній, суспільній ділянці, — як написано в конституції, — українці дістали право на працю й відпочинок, та ще й свободу зборів, слова, совісти і т. д. А на ділі — голодний пайок, праця аж до смертельного виснаження, голі коліна, голодова смерть на селі й у місті, тортури й муки в підвалах НКВД, вивози на Соловки і у Сибір.

У культурній ділянці Україна дістала, розуміється також від сталінських „добродіїв”, можливість розвивати до безконечности свою культуру, але — „національну по формі, соціалістичну змістом”, що означає іншими словами, що „добродій” Сталін і „добродійна” партія позбавили українську культуру всього суттєво-українського, спустили з вікової української культури всю українську кров і вичавили з неї українську душу, а затроїли її смердячим московсько-большевицьким духом, засмічуючи найбільший скарб українського народу — його мову — московським сміттям на те, щоб її якнайбільше уподібнити до „найкращого в світі російського язика”. Крім того Сталін і партія дала українському народові освіту, побудували сотні тисяч усяких шкіл, зліквідували неписьменність на те,... щоб запрягти всіх „освічених” працювати і виснажувати свій мізок не на добро українського народу, а для потреб сталінсько-большевицького імперіялізму, на те, щоб по фабриках і заводах будували танки та гармати, якими поневолюється український народ і т. д., або щоб писали вірші на честь ката-Сталіна.

Як бачимо, дуже багато „добра” накоїли Сталін і його партія тічня голодних вовків для України й її народу. І всі ці „добра” мають за головну і основну причину одну, найбільше „історичне добро” — „об’єднання українського народу з братнім, єдинокровним російським народом”. Це таке велике „добро” для українського народу, що він впродовж своєї кільканадцятьсторічної історії тільки й те робив, що „прагнув, думав, хотів, тужив, побивався за те, щоб об’єднатися зі своїм старшим братом, — російським народом”. І коли „добродій” Сталін дав у конституції право українському народові на „вільний вихід із СРСР”, український народ не схотів „вийти”, але противно, випросив собі у Сталіна в дорозі надзвичайної ласки, щоб той прислав Україні свого „друга і соратника” Хрущова на абсолютного її володаря, який дійсно „по-сталінськи” (гляди вище) піклується українським народом і перетворив Україну з напівколонії царської Росії” в... повну, цілковиту колонію сталінсько-большевицького імперіялізму. І так цілий час іде своєрідне „соцзмагання” між українським народом і Сталіном. Цей останній дає волю, незалежність, „возз’єднання”, суверенні права українському народові, а той ніяк цього всього не хоче. 1944 р., наприклад, Сталін казав створити — подумайте яке добро, яка ласка, — „український” комісаріят оборони, самостійне міністерство військових справ. Україна на це не погодилася, але на військову службу посилає своїх синів у Москву, на Урал, у Сибір, каже тим синам вимагати командування московською мовою,

домагатися московських генералів, каже їм битися й гинути за Сталіна і його імперіялістичні цілі і т. д. Також Сталін казав у тому ж часі створити в Україні самостійний комісаріят закордонних справ. А український народ далі вимагає, щоб комісарем цього міністерства був лютий ворог українського народу, вірний патинколиз Хрущов, і щоб усі міжнародні справи для України полагоджували сам Сталін і Молотов. От, дурний народ.

Дня 25 квітня ц. р. розпочалася в Сан-Франціско конференція „Об'єднаних націй". У конференції беруть участь представники п'ятдесяти „воле- і миролюбних народів". А керують цією конференцією представники трьох, також „воле- і миролюбних", але імперіялістичних великодержав, Англії, Сполучених Штатів Америки і Сов. Союзу. Ціль конференції — установити на цілому світі таке, щоб жодна нація не могла викликати війни, та ще щоб ці три імперіялістичні потуги мали право бити по голові кожному націю, яка хотіла б визволитися з-під їхнього „впливу, опіки, тощо". За перших 4 тижні своїх нарад конференція багато радила, внесла багато проєктів, багато ухвалила, багато поправок зробила. Крім цього увесь час іде передирання, своєрідна політично-дипломатична сварка між представниками Англії й Америки з одного боку і представниками Сов. Союзу — з другого. А сваритися є за що, Європа — велика і важна. Кожний хотів би захопити для себе найбільше ласих шматків. Що воно з цього вийде, ще побачимо.

На тую то конференцію Сталін постарався, щоб було запрошено і прийнято також і представників УССР, або „українського народу", все одно. Сам український народ не дуже спішився посилати туди своїх представників. Бо і по що ж, як там уже є представник цілого союзу і zarazом „братнього народу" — тов. Молотов. Він чейже повинен пам'ятати і про „захист прав" і українського народу. Але ні. Сталін таки примусив український народ послати на конференцію „для захисту прав України" „своїх" делегатів із тов. Мануїльським на чолі. Це також одно з найбільших „добродійств" Сталіна і його партії для України.

Історія цієї ще одної комедії Сталіна зовсім проста, точнісінько така, як усіх тих добродійств, про які він каже усім своїм підлизайкам, лакеям, писакам і крикунам від пропаганди трубитися на весь світ. З огляду на те, що чимраз ширші маси українського народу починають, не зважаючи на весь терор НКВД, ставити опір сталінсько-большевицькому режимові на Україні, Сталін рятується, як може. При цьому він змушений хапатися „як потопаючий бритви" за остаточність і творити щось таке, що подобало б на

широку самостійність України. Ще на Кримській конференції було рішено, що в конференції в Сан-Франціско візьмуть участь і представники т. зв. „уряду УССР". Коли вже конференція розпочалася, Молотов, як представник ССРСР, вніс на засіданні конференції пропозицію запросити УССР на конференцію. Крім цього всі делегації одержали „звернення УССР" з підписами Хрущова (москаль) і Мануїльського (жид), у якому УССР заявляє, що хоче взяти участь у конференції й бути членом Міжнародної Організації Безпеки, яку має конференція створити. З боку представників американського і англійського урядів появляються офіційні заяви про те, що їх уряди не мають нічого проти участі УССР в конференції, бо ж УССР має своє окреме міністерство закордонних справ і своїх окремих дипломатичних представників закордоном. На одному з пленумів конференції ухвалено запросити УССР і у висліді цих заходів, 6 травня приїздить під великий шум большевицької пропаганди делегація УССР у Сан-Франціско. На чолі делегації — Мануїльський, комісар за справ УССР. Решта делегатів — гореславні академіки, патинколизи Сталіна, між ними знайомий фальшивник і підроблювач історії України — Микола Петровський. Що за глум над українським народом!

Ще більшим глумом являються рядки „історичного звернення" до конференції. У ньому, щоправда, не говориться, що „УССР — це невід'ємна складова частина великого ССРСР", бо так вимагає політика, бо те звернення призначене для делегатів багатьох держав з різних кінців світу. Але це сказано, як приязне сталінсько-енкаведівське „мане-текел-фарес" для поневолених мас України на сторінках большевицьких газет кілька днів скорше. Мовляв, незабаром появиться в газетах звернення до конференції в Сан-Франціско, зредаговане Хрущовом-Мануїльським, з якого виходить, що Україна — це собі ні-менше-ні-більше, самостійна держава. Але ви, виголоджені і затортуровані колгоспники, та й ви, виснажені і зацьковані робітники України, пам'ятайте, що... „Українська Радянська Соціалістична Республіка — невіддільна складова частина ССРСР". Ці криваві рядки пише Сталін уже 27 років на зболілій шкурі українських селян, робітників і інтелігентів своїм випробованим енкаведівським кнутом, їх зайво повторяти, їх пам'ятають добре усі сорок мільйонів українського народу як один чоловік. І тому саме готуються до революції, до визволення від цієї „невіддільності". І про це знає також цілий світ, мимо всіх зусиль Сталіна збаламутити світову думку своїми комедіями з комісаріятами і делегаціями.

А в „історичному зверненні уряду УССР" покликається сатрап Хрущов та його служка Мануїльський, — що за сміх, — покликається на те, що сорокмільйоновий український народ, один з найчисленніших в Європі, замешкуючий територію 578 тисяч км. кв. (брехня!), „а тепер це право відновляє" (брехня!). Наводимо далі слова із звернення: „український народ бажає приєднатися до Міжнародної Організації Безпеки і взяти участь у конференції Об'єднаних націй" (може, але не за посередництвом сталінських агентів Хрущових, мануїльських, петровських і прочої сволоти!). Далі з того ж „документу": „український народ заслужив собі на право тим, що українці становлять одну п'яту Червоної армії (гірка правда) і поніс великі жертви при розбитті гітлерівського імперіялізму (два і пів мільйона трупів). Так, але ці українці не гинули за те, щоб Мануїльський мав право переїхатися до Сан-Франціско, а гинули в боротьбі з німецьким хижаком, у якій мстили за нацистські звірства над українським народом. Цим останнім український народ доказав не лише своє право брати участь у світових мирових конференціях, але, що найважливіше, показав свою міць і снагу, що у відповідний час те саме зробить зі Станіном, що зробив з Гітлером.

Як ми вже сказали, довкола поїздки „делегатів УССР" і їх перебування в Сан-Франціско більшовики розгорнули широку пропаганду, розраховану на збаламучення світової opinio щодо положення української справи. Вони кажуть, що „тільки завдяки мудрій сталінській політиці здійснилася одвічна мрія українського народу про воз'єднання його земель у одну українську радянську державу". Мрія мрією, але вона не має нічого спільного зі сталінсько-більшевицьким імперіялізмом, а загарбання і утворення колоній із Галичини, Волині, Буковини та Закарпаття, подібних як на осередніх і східних українських землях, немає нічого спільного з соборністю України. Те, що українські землі займають простір один з найбільших в Європі та що вони багаті своїми ґрунтами, надрами, водами і лісами — це правда; і те, що сталінсько-більшевицький державний капіталізм рабував з тих земель рік-річно неоцінімі і незміримі скарби і цінності — це теж незаперечна правда. Але чи це дає право тим рабівникам виступати в імені цих пограбованих земель на міжнародному полі? Що український народ — один з найчисленніших в Європі, це правильно; але і те, що більшевицько-сталінські людоджери і канібали виссали з нього всю кров, висотали з нього всі жили, вимотали з нього всі м'язи — це теж незаперечний факт. Але чи це дає тим людоджерам право

репрезентувати цей народ перед широким світом? Ні! ні! і ще раз ні!

Про прихвильність і діяльність, про участь „української” делегації в роботі конференції Об'єднаних націй нічого помітного ні цікавого сказати не можна. То, що Мануїльський є там головою якоїсь комісії чи підкомісії у якомусь підкомітеті число, приймим, 1, а Петровський — головою підкомісії, приймим, число 4, — це має таке саме значення, як, наприклад, те, що якийсь там Гречуха є головою якоїсь „президії верховної ради УСССР”; хіба то, що один і другий однаково і тут і там шкодить українському народові. А позатим та „самостійна” делегація не має нічого самостійного до говорення; за неї і даліше балакає делегат ССРСР і РСФСР у одній особі — „товариш-пан” Молотов.

Те, що балакає цей останній, багато цікавіше. Воно, хоч і ніби дотичить чогось, що лежить на другому кінці світу від України, мимо того має тісний зв'язок з Україною, чи пак із УСССР і її делегаціями. Молотов, наприклад, обурюється цілий час, що в конференції беруть участь Індія і Філіпіни, які, — як він каже, — не є незалежними країнами. Це правда. Але цей сам Молотов ні трошки не обурюється на те, що „УСССР — невіддільна частина ССРСР”. Даліше, Молотов прямо вимагає національної незалежності для Індії, Філіпін і взагалі для всіх англійських та американських колоній. Це повинно би бути дуже похвальним, коли б цього не говорив хижак-імперіяліст, який в себе вдома поневолив 30 народів, а на міжнародній арені робить зі себе великого демократа і оборонця поневолених лиш на те, щоби псувати кров своїм „союзникам”, англійським та американським імперіялістам, щоби підбурити проти них маси поневолених ними індійців, негрів, філіпінців, кубинців, і зискати в цей спосіб для себе серед тих народів симпатії на випадок чогось непередбаченого, наприклад, якоїсь „третьої війни” в Європі („Рад. Укр.” від 19. 5. 1945), або чогось подібного. І знову той сам Молотов нічирк про те, що бодай така сама національна самостійність як індійцям, філіпінцям, та африканцям належала би і сорокмільйоновому українському народові. Це — ні: Бо... „УСССР — це невіддільна складова частина ССРСР”, або, дослівно, ні Молотов, ні Сталін, ні вся партійна большевицька зграя, доки вони живуть і мають сяку-таку силу у своїх руках, не можуть собі й уявити, щоб Україна була під державно-правним оглядом чимсь іншим як колонією того імперіялізму, що сидить у Кремлі.

А коли вже Молотов не хоче „захищати прав України”, бо репрезентує справу в першу чергу російського народу, а потому цілого ССРСР, що є одне і те саме, то може голова „самостійної”,

„української“ делегації Мануїльський покаже свою самостійність і упізнеться за право сорокмільйонного і т. д. народу. Що то, то ні. Ані мануїльські, ні всякі інші петровські, гречухи, корнійці, коротченки, бажани, тичини і проча їм подібна голота, доки вони животіють, доти не можуть уявити собі свого мерзеного животної без лизання сталінських патинків і без вірного служення інтересам сталінсько-большевицького імперіялізму, розуміється, на якнайбільшу шкоду українському народові.

Український народ своїм завтрішнім революційним зривом виб'є з голови і сталінам та молотовим їх колоніяльні інтереси, і мануїльським-хрущовим та компанії їх вислужницькі інстинкти. А тоді справи захисту своїх прав і на світових мирових конференціях і в себе вдома візьме український народ у свої власні руки. Тоді також про всі господарські, суспільні, культурні і політичні добра для себе буде дбати сам, не потребуючи ні Сталіна, з його заповітним „добродійством“, ні Хрущова, з його стопроклятим „підкуванням“.

* * *

ЗА БРАТНЮ ЛЮБОВ

Нічого так не кріпить людини в дні горя, як братня любов. Розуміється — не маємо тут на думці тільки любови на словах, але любов, що проявляється ділами. Матеріальна поміч у біді, щире співчуття в горі, піддержання брата на душі в дні зневіри, взаємне зрозуміння, а навіть, коли цього вимагає конечність і добро загальної справи жертвування власного життя за брата — це якраз ота братня любов.

Вороги України довгі віки старалися роз'єднувати нас, розділяючи нас — дітей одної матері України гидкими кордонами. Вони думали, що цим способом розіб'ють нашу єдність та з великої нації зроблять якісь дивовижні малі племена. Та на їхнє нещастя — це їм не вдалося. Висока українська культура, мова, пісні, звичаї, обичаї, любов батьків, традиція та вкінці кров поляглих героїв України — це та велика моральна сила, що цементувала українську націю та не давала ганьренувати здорового народного організму.

Та все-таки — ніде правди подіти — український народ, розшматований довгі віки кордонами, хоч не затратив спільних прикмет та спільних ідеалів, але кожний ворог у своїй займанщині витиснув на нас, хоч і не дуже слідне, огидне п'ятно, чи то в щоденній розговірній мові, чи в способі думання, та створив між широкими

масами поважне число „загумінкових патріотів", а то й (на щастя рідкий) тип своєрідного раба.

Оцей слід штучних кордонів треба нам якнайшвидше затерти. Не сміє бути в нашому народі загумінкових патріотів, ані типів із рабською душею. Нашим завданням у сьогоднішню хвилину є виплекати масовий тип українця державника-соборника. Слова заголовка нашої статті — це є братня любов — найкраще допоможуть нам у цьому великому завданні. Бо нічого не допоможуть заклики та великі газетні статті, як не буде у нас цієї братньої любови — братнього розуміння, братньої помочі — один другому — в нашому щоденному житті.

От наведу кілька прикладів. Сьогодні дуже часто приходиться зустрічати, і то в різних обставинах, українцеві зі СУЗ українця з Галичини, українцеві з Буковини — українця з Закарпаття, українцеві з Холмщини — українця з Волині і т. д. При зустрічі обніміть один другого та розпитайте себе про своє життя. Коли у твого брата злидні, а тобі краще живеться, то не кажи, що він не з твоїх околиць, але допоможи йому, як братові-українцеві, синові тої самої, що й твоєї матері-України. Він полюбить тебе за твоє щире братнє серце, а колись, коли цього вимагатиме потреба, прийде з допомогою тобі.

Або інший приклад. По наших галицьких селах є багато вчительок та санітарок зі східних областей України. Багато з них — це щирі українки. Майже кожна з них дуже бідуює. Не мають одягів, взуття, а дуже часто голодують, бо „власть імуці" — червоні сатрапи не виплачують їм платень. Тож ви, українські громадяни, допоможіть їм — одягніть їх, дайте хліба та тим самим дайте їм доказ своєї братньої любови. Опікуйтеся ними, співчуйте їм у їхньому горі — хай вони не чуються між вами чужими, але своїми рідними. Тут виключаю всяких донощиків та вислужників НКВД. Цих бережіть та погорджуйте ними! Щирих українців, звідкіля вони не були б, огорніть братньою любов'ю та опікою і в щоденному житті докажіть свою СОБОРНІСТЬ!

М. Б.

* * *

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД У БОРОТЬБІ З ОКУПАНТОМ

3. — 8. XI. 1944 р. відділ під ком. Б. зробив пропагандивний рейд по чотирьох районах Кам'янець-Подільської області, а саме: Смотрич, Дунаїв, Ярмолинці і Сатанів. Рейд був не законспірований, відділ посувався днями на підводах і конях. Пропагандивну роботу живим і друкованим словом проведено вдало в 11 селах і виконано чотири більші акції: у с. Нігин, Смотрицького р-ну, знято телефонний обсерваційний пункт; у с. Тинна, Смотрицького р-ну, забрано телефонну централю і поштову касу; у с. Куяви, Ярмолинецького р-ну, і в с. Липівка, Сатанівського р-ну, забрано телефонні апарати; у с. Куяви знищено 3 енкаведистів. Під час рейду відділ звів два бої. 4. XI. на шляху між сс. Нігин і Баленівка (Дунайського р-ну) розігнав заставу двох десятків енкаведистів і стрибків. 7. XI. під час переїзду нашого відділу з Турчинецького до Сатанівського лісу один і другий ліс заатакували большевицькі сотні при допомозі 8 літаків. Наше переднє забезпечення у Сатанівському лісі змусило ворога до панічної втечі, Заднє забезпечення у Турчинецькому лісі дуже завзято відбивало ворожий наступ, а вечером щасливо добилися до свого відділу. У бадьорому настрої, з бойовими піснями вертався наш відділ із цього дуже вдалого рейду.

27. — 29. XI. 1944 р. невеличкий відділ УПА „Сірі Вовки” влаштував пропагандивний рейд на Буковину. 28. XI. в с. Опут знищено 5 розвідувачів НКВД. 29. XI. біля с. Топорівці розбив большевицьку погоню, знищивши між багатьома і командира цієї погоні — начальника чернівецького обласного НКВД. У десятку пройдених сіл роздано між населення листівки УПА. Буковинське населення сердечно вітало галицьких повстанців.

10 — 13. XI. 1944 р. невеликий відділ УПА „Трикутник Смерти” під ком. О. зробив пропагандивний рейд на Закарпаття. Пройшовши схилами Говерлі, відділ 12. XI. роззброїв міліцію в с. Луг і улаштував там зібрання селян із доповіддю політвиховника Г. Звідси, минаючи с. Богдань, де большевики зробили були засідку, та перехопили по дорозі одного розвідувача НКВД, 13. XI. прогнав большевицьку міліцію у присілку Говерля, а вечером у с. Погорілець знищив 8 енкаведистів. 16. XI. дійшов наш відділ під. с. Ясіня і 17. XI., звівши там двогодинний бій з большевицькою міліцією, розгорнув свою пропагандивну роботу. Коли ж большевики зібрали свої більші сили, наш відділ, відбиваючись від них, подався в Чорногору, щоб із її верхів'я сповістити всі землі українські, що з ними в їх визвольній боротьбі єднається і Карпатська Україна.

Відділ УПА під ком. Ш. 25. II. 1945 р. наскочив на большевиків, що переводили облави в с. Пшеничники, Тисьменицького р-ну. Червоні вивтікали зі села, полишаючи 5 трупів, 5 ранених енкаведистів забрали зі собою.

Відділ „3” під ком. О. 16. II. 1945 р. вступив у бій з большевиками, яких було ок. 150 чоловік, у с. Кінчаки, Галицького р-ну. Червоні відступили після кількогодинного бою, в якому втратили 12 вбитих, в тому числі ст. лейтенанта.

Дня 20. III. 1945 р. відділ „Ст” та відділ „Сі” вдарили на большевиків у с. Майданик, Лисецького р-ну. Червоних було дві сотні. У бою вбито 23 большевиків, поранено 17. Крім цього вивзведено арештованих дівчат і чоловіків. Бій закінчився відступом червоних.

Дня 23. III. 1945 р. ці самі відділи напали на большевиків у с. Вікторів, Галицького р-ну; большевики переводили в цьому селі арешти. У наступі знищено 17 большевиків, а 10 ранено, між ними одного капітана. Прочі у паніці втекли зі села. Повстанцям попала у руки добича: 1 кулемет, 6 крісів, 3 ППШ.

У с. Посіч, Лисецького р-ну, стояли від довшого часу війська НКВД. Ціла залога начисляла 180 чоловік. Червоні заквартирували у цьому селі під Чорним лісом з метою слідити рухи повстанських відділів та перешкаджати їм. Дня 7 квітня 1945 р. повстанський курінь під ком. П. вдарив на цю залогу, оточивши її перед тим цільно своїми заставами. У наступальному бою було знищено 150 червоних, 16 здалося живими в полон, кільканадцять, в більшості ранених, утекло. Повстанці здобули крім цього 50 крісів, 100 ручних гранат, 3 автоматичні протипанцерні кріси на тачанках та 100 пар військового одягу і взуття. При цьому по боці повстанців був один вбитий та 3 ранених.

Дня 10. IV. 1945 р. курінь ком. П. героїчно пробивався в Чорному лісі через густі засідки большевиків, що були кинули великі сили на прочіску ліса. У різних сутичках курінь убив 30 червоних гіцлів, а багатьох їх покалічив. З усіх засідок курінь вийшов щасливо і без втрат.

Дня 28. IV. 1945 р. відділ УПА „3” під ком. О. наскочив на сотню погранвійськ НКВД, що заквартирувала була в с. Лесівка, Богородчанського р-ну. Повстанцям вдалося вигнати червоних галапасів зі села. Утікаючи залишили вони на полі бою 18 трупів та 25 ранених. У бою відзначився рой. Гонта, який зі своїм роєм підійшов близько большевицького кулеметного становища з „Максимом” і знищив цілу залогу, закидаючи її гранатами.

Марко Босслав

ПІСНЯ СОТНІ ШУМА

Співай, шуми, зелений боре, —
Гукайте громи весняні,
Заграй, трембіто, на всі гори,
Світить у путь святі вогні!

Йде сотня наша, наче вихор —
Із нами наш сотенний Шум.
Хоч смерть грізна і люте лихо —
Ми йдем пімстити катівський глум!

Заграєм гордо в кулемети —
Ми месників грізна чота!
Співайте грімко, міномети, —
Вставай, Україно, пресвята!

Конайте, люті супостати,
Вперед завзяті юнаки!
Вставай, вставай, Україно Мати —
Греми, Кавказе, наш грімкий!

Ч. Л. 5. X. 1944.

Цю пісню написав автор ще 5. X. 1944 р. перебуваючи в таборі сот. Шума в Чорному лісі. Її рукопис подарував автор на милу згадку дорогому другові сл. п. сот. Шумові. Щоб спопуляризувати між широкими масами хороброго та здібного молодого командира УПА, що як лицар віддав життя за Україну у нерівному бою 21. III. 1945р., разом із другим командиром кур. Благим та своїми друзями повстанцями, містимо цю пісню в нашій газеті.

* * *

ПРАПОР ПЕРЕМОГИ

*„Хай живе прапор нашої перемоги — великий Сталін”
(З „побажання” Хрущова й Гречухи Сталіну з нагоди
„свята перемоги”).*

ОСТАННІЙ ГИМН НАРОДІВ ССРСР

О, лопоти, „наш прапоре“, могутньо —
Тепер аж в щасті вільно заживем!
Засвітять сонцем будні каламутні —
За кривди в бій вітчизна нас зове!

Шуми, „наш прапоре“, як Чорне Море
Доволі нам тюрем, тортур і мук!
Ми випили дощенту чашу горя —
Впадуть кайдани з мозолистих рук!

Вересай

ЗАГЛИБОКИЙ ПАТРІОТИЗМ

Патріотизм — це любов до рідного народу. Є це таке саме душевне почування, як гнів, радість, смуток. Правда, заглибившись дрібничково в розбір цього поняття, можна знайти багато відтінків патріотизму, загумінковий, регіональний, заскорузлий, гурра-патріотизм. Але тут маємо на увазі патріотизм української одиниці й загалу, що є свідомі своєї приналежності до українського народу та які радіють його успіхами й болять його болями. Оцей „національний патріотизм — це плекання і зберігання українства, питомостей української нації, звичаїв, обичаїв, традицій, культу предків, як любови до свого, а ненависти до ворожого, як врешті встання і нерозлучне прив'язання до рідної землі". (Ідея і чин України — М. Орлика, стор. 79). Основними складовими чинниками патріотизму є любов, ненависть і твердий характер.

Чи можна назвати „патріотизм" наших тичин, бажанів, сосюр, гречух правдивим народнім патріотизмом? Ніколи! Це патріотизм українських рабів, що при кожному своїм публічному, уснім, чи друкованим виступі не забувають зложити рабського славослов'я Сталінові, хоч вони добре свідомі, що він є джерелом і спонукою всіх нещасть, що сипляться з Кремля на український народ, як ось: нечувана експлуатація України, закріпощення нашого народу по колгоспах і фабриках, голодування українських мас, упослідження української мови і культури та керування українськими справами росіянами і жидами (Хрущов, Мануїльський). І ось ті українці під сталінським режимом (ніби патріоти) неспроможні стати отверто

в обороні українського народу, лиш ради власного життя, чи кремлівських охляпів гнуть по-рабськи шию перед ворогом України — кремлівською клікою та заєдно горляють:

„Слово Сталіна між нами,
Воля Сталіна між нас". —

— це значить, потакують імперіялістичній політиці Кремля, який трактує Україну, як свою колонію.

Правдивий, глибокий патріотизм проявляється в ділах. Патріот лише на словах — це не патріот, а звичайний з'їдач хліба. Коли-як-коли, але спеціально тепер Україна потребує діл, а не слів. Тепер саме український народ вимагає героїчних зусиль своїх членів.

Український народ розуміє своє прикре положення, тому саме створив кадри УПА і боротьбою змагає до своєї самостійности. Але приглянувшись докладніше до характеристик і поступування деяких одиниць, хотілося б їх перемінити, щоб і вони піднесли себе на вищій ступінь патріотизму. Дуже часто трапляється, що наш український громадянин не жаліє жодних своїх матеріальних дібр, як харчів, одягів, і щедро силе ними для загальної справи. Та, коли прийдеться йому самому стати під українську зброю, він звичайно викручується. Чи це можна назвати глибоким патріотизмом? Ні. Це тільки поверховний, примітивний патріотизм. Правдивий патріот не відмовляється від жодної жертви, навіть жертви життя для української нації. Правдивий патріот під сучасну хвилю підпорядковує кожний свій крок і діло найвищій меті — боротьбі за самостійність. Він розуміє, що самостійність України є ціннішим добром як його власне життя.

Яким огидним серед українського загалу являється кожний тип, що своє життя ставить вище, чим національне добро. Такий тип є податний на всі мерзенні поступки, як зрада, донощицтво і т. д. Багато прикладів глибокого патріотизму маємо в нашій історії. Чи ж не є правдивими патріотами Святослав Завойовник зі своїми хоробрими дружинниками, що відбували славні походи на ворогів безлюдними і бездоріжними степами, не звертаючи уваги на спрагу, втому, холод і т. д? А Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах, Король Данило? Чи ж це не правдиві патріоти? А наше славне козацтво? А хіба ж не світять новим полум'ям наступні покоління — Мазепа, Гайдамаки, Шевченко, Січові Стрільці, герої з-під Крут, Базару, наш підпільні герої на ЗУЗ за польської займанщини, а ті там підпільники і герої українського

слова на СУЗ. Скільки крові пролилося, скільки геройських смертей в боротьбі за Україну! Ота армія героїв нашої минувшини і сучасна страшна неволя українського народу мусить стати перед очі всім незрячим і мусить наповнити їх глибоким патріотизмом, який бачить перед собою тільки добро і славу української нації в Українській Самостійній Соборній Державі.

ВІСТІ З КРАЮ

ЗАКАРПАТТЯ В БОЛЬШЕВИЦЬКІЙ ДІЙНОСТІ

Населення Закарпаття не знало правдивого обличчя сталінського большевизму й тому з цікавістю дожидало приходу Червоної армії. Самі большевики зразу застерігали, що вони не мають на думці оставитися на Закарпатті та, що очистивши його, підуть собі далше. „Ми не окупанти, ми освободителі” — так заявляв на мітингу воєнний командант міста Ужгорода та вітав Закарпаття, як частину ЧСР. До Хусту приїхав зразу т. зв. Чехословацький Правительственний делегат др. Немец (колишній посол з рамені соц. дем. партії) зі своїм урядом. Цей зразу проголосив мобілізацію деяких річників, зарядив арештування мадяр та німців, як теж „інспіраторів Січі” та „фашистських діячів”, усунення всього, що носить на собі знак мадярської окупації (пам’ятників, написів і т. п.), назначив в окружних центрах своїх воєнних командантів, почав організувати жандармерію, фінансову сторожу і проче. Треба зазначити, що склад тодішнього чсл. корпусу був менш-більш такий: 80-85% українців (ті, що від вересня 1939 р. до червня 1941 р. втікали до ССРСР), 5-10% жидів (головно в штабах) та 5-10% чехів та словаків. Українці ті бачили большевію внутрі (в тюрмах та таборах) та з ненавистю згадували про „рай”. Тому дуже важко було їм дістатися на відпустку додому навіть до найближчих сіл. В перших днях по зайняттю Мукачева почала свою діяльність компартія. Почали видавати орган „Закарпатська Правда”, яка в перших числах містила тільки овації Сталіну і Червоній армії. Після окупації Ужгорода, компартія спонукала визначніших політичних діячів Ужгороду та Мукачева (кілька москвофілів, жидів та українських комуністів, й навіть гр.-кат. єпископа Ромжу) до виготовлення та підписання „петицій тов. Сталіну”. Тут вперше говориться

про неохоту „жити дальше в межах чужої держави", про „чеських реакціонерів" та про бажання „возз'єднатися з матір'ю Україною". Від тоді почалась кампанія за „возз'єднання". Користувалась вона різними патріотично-національними кличами, як: „Хай прийме нас — дітей своїх — єдина мати Україна", „ми діти матері України — ми не хочемо більше жити у межах чужої країни" і т. д.

В середині листопада в Мукачеві відбулась „перша конференція компартії Закарпатської України", яка рівнож прийняла резолюцію про „возз'єднання" та обрала ЦК, головно з таких осіб, що були від 1939 р. на еміграції в Соведах. Почались мітинги по містах і селах, де ухвалювалась петиція ужгородців та виготовлялися їй подібні. При кінці листопада (ок. 22) відбувся в Мукачеві т. зв. „з'їзд народніх комітетів". На цей з'їзд зганяли червоноармійці та енкаведисти делегатів із усіх міст і сіл. Присутніх було до 600 делегатів. Найважлишою працею того з'їзду було ухвалення т. зв. „маніфесту" про „возз'єднання" зі советською Україною та вибір т. зв. „Народної Ради" — верховної влади Закарпаття.

Зі складу „Нар. Ради" видно, що керму Закарпаття знову вхопили москвофіли. По селах (головно в східній половині) до органів управи (т. зв. „Сіль. Нар. Комітетів" та „Окр. Нар. Комітетів") увійшли переважно українці. Цікаво згадати випадок у Хусті. Там головнокомандуючий 4. українського фронту ген. Петров доручив Воронові (учитель України, член уряду К. У.) зложити міський комітет. Цей зложив його зі самих українців, не взявши ні одного комуніста. По кількох днях після цього проф. Лінгур зложив новий комітет і дав наказ виарештувати майже всіх членів попереднього. Правдоподібно була це провокація НКВД, щоб дати можливість вийти українцям некомуністам наверх. Заарештованих деяких звільнили, а Ворона, др. Бращайка, др. Бачинського повезли до слідчої тюрми в Ужгороді, а пізніше вивезли до Самбора (за винятком Ворона, який при перевозі зранився важко внаслідок зудару авт і невідомо де знаходиться).

„Маніфест" почали видавати в різних святочних формах і по селах почалось підписування його. Це підписування не скінчене й досі. У [нечітко] почались арешти українців, яких після переслухування частинно звільнили, частинно післали до працівних таборів. До таборів зігнали теж усіх мадярів та німців — мужчин. З вивезених українців згадаємо Василя та Дмитра Клемпушів та др. Бандусяка.

Тертя між чехами і большевиками набирало все гостріших форм (взаїмні арештування, напади і т. п.) внаслідок чого Немец полетів до Лондону та Москви, а повернувшись, вибрався зі своїм

апаратом до Кошиць, заявляючи, що доля Закарпаття буде вирішена на мировій конференції. Цікаво зауважити, що в чехословацькій армії ніяк не можуть дістати відпусток на Закарпаття, щоб не розвівати туману комуністичної пропаганди. Згадаймо ще, що внаслідок проголошення мобілізації, щоб уникнути т. зв. „вербувань” добровольців до ЧА — багато українців вступило до чехословацького корпусу.

Політичний стан:

Закарпаття — наразі нікуди не приєднане — творить якийсь „самостійний край”. За винятком компартії жодна політична чинність не проявляється. Компартія набирає все більш і більш російського забарвлення (газету видається з більшістю російських статей, часті згадки про ССРР як про Росію, велич та світове значення російської культури і т. п.). Москвофіли задоволені цією політикою, тим більше, що на провідних місцях знаходяться вони. Українці з найменшими виїмками з невдоволенням, а тепер вже з ненавистю дивляться на все. Ніякої пол. партії чи організації немає. Мадяри та німці під терором, хоч трохи меншим, ніж українці. Мітінги не дуже часті. Про УПА ще не згадують на мітінгах, хіба поодинокі червоноармійці.

Адміністрація:

Край поділений на 12 округ, на чолі яких є „окружні народні комітети” з відповідними референтами. У кожному окружнім центрі є воєнний командант міста й округу, який має при собі кількох 5-10 підстаршин та красноармійців. У містах та селах є т. зв. сільські (міські) народні комітети.

Культура:

Ще в грудні розпочата наука по всіх народних та середніх школах. Як вчителів береться кожного, хто має більше ніж 4 горжанські кляси (осьмирічки). Склад професорів чи вчителів неповний, внаслідок чого вони мають багато годин і недбало виконують своє завдання. Школи, де перебували мадярська та Ч. армія, у жахливих здоровельних формах. Діти дуже зле одягнені. До школи ходить тільки 30-50% записаних та школоповинних. Навчання ведеться мовою і граматиною „якою знаєш”. До церкви уряд

ставиться толеранційно і майже всі священники даліше провадять свою працю. Теологія ще досі й не розпочала навчання, як теж не відкритий розкритичений університет в Ужгороді. В краю виходять такі газети „Закарпатська правда“ (орган компартії), „Закарпатська Україна“ (орган Нар. Ради), „Молодь Закарпаття“ (орган комсомолу), „Вісник“ (оголошення урядових декретів та постанов Нар. Ради). Статті в газетах в більшості російські. Буває, що тільки назви газет українські.

Зразу з військами фронту приїхало на Закарпаття багато „театрів“, що давали по містах більше виступів. Виступи такі примітивні, що людина з найменшими культурними вимогами не знаходила в них краси. Виступи звичайно в російській мові, або в каліченій українській.

Населення ворожо і з ненавистю ставиться до нової дійсности. До ЧА не хоче йти. Зі заскоком наших відділів на Березнянщину та Волівщину дуже спопуляризувалася наша визвольна думка. Люди говорять, що „тільки Бандера зробить порядок“. У большевицькій пресі ще не було ані одної згадки про УПА. В Ужгороді під час алярму до наступу на УПА дружинники розбіглись по селах та поховались, хто де міг. Деякі з дружинників отверто заявили, що обернуться на своїх командирів і всіх вистріляють. Навіть діти по селах стріляють, збирають та поправляють зброю і говорять, що йдуть у „бандерівці“.

Інтелігенти не задоволені великим навалом праці та смішно низькою платнею. На конференції учителів Севлющина явно виступила проти того, а інспектор тільки розводив руками. В закінчення війни ніхто не вірить.

* * *

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ТЕРОР НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

Садисти з НКВД в нелюдський спосіб знущаються над безборонним мирним населенням — стариками, дідами, дітьми, жінками, виколюють очі, відрізують уха, носи, заколюють багнетами, кидають живими в огонь.

В с. Ціневі підчас облави енкаведисти спалили господарство Дерницького, а його самого покололи багнетами і ще живим кинули у огонь.

В с. Будилові большевицькі банди вбили 70-річного садівника Андрія та його стареньку дружину лише за те, що на їхньому городі хтось вбив польського поліциста.

Під с. Ключинці боль. стрибки замордували старшого господаря — українця. Йому викололи очі, відрізали ніс і уха та викрутили пальці.

В с. Олієві під час облави вбили двох дітей-школярів.

В селі Вівсі большевики страшно побили вагітну жінку. В наслідок побиття вона породила неживу дитину.

28. XI. 1944 р. больш. погромники зловили в с. Мужилові, Підгаєцького р-ну, одну дівчину, завезли до с. Божекова і тут її закатавали. Цілу ніч знущалися над нею, тягали за волосся, били, наливали води в ніс і в уха, а на кінець відрізали груди.

В подібний спосіб замучили сталінські наймити другу — 2. XI. 1944 р. зі с. Куперноги, Перемишлянського р-ну. Її кліщами витягали нігті, виривали куснями тіло, поламали руки, повикручували ноги.

Ніколи не забудуть мешканці с. Трійця, Радехівського р-ну кривавого злочину большевицьких бандитів. 3. XI. 1944 р. позвірськи замучено 6 їхніх односельчан: Дмитра Федчишина, Петра Бондарука, Якова Федчишина, Семена Дідуха, Дмитра Боруцького і Гаврила Кузьковича. Їх пов'язали колючим дротом і били залізними прутами. Потім повиймали їм очі, посікли багнетами. Такою ж смертю згинули Олекса Проць із с. Куперноги, Перемишлянського р-ну, і Михайло Семків із с. Тростянець, Бережанського р-ну.

У с. Побережжя (Станиславівщина) на 10-літнього хлопця — що купався в Дністрі, кинули сталінські мерзотники гранату, яка урвала йому руки й ноги. Відразу хлопець помер.

Все це страшні, жахом проймаючі факти, але це тільки їх невелика частина. Жорстокі злочини і дикі звірства сталінських опирів проймають усіх ненавистю і погордою. Ті звірства вимагають кари — суворої й справедливої.

* * *

МІЖНАРОДНИЙ ОГЛЯД

Капітуляція Німеччини, яка відбулася вночі з 8. на 9. травня ц. р. не принесла зі собою нічого цікавого, несподіваного чи непередбаченого. Властиво, вона тягнулася вже від довгих місяців у той спосіб, що цілий ряд німецьких армійських угруповань, менших або більших, здавалися англо-американському командуванню (напр. італійський фронт). Після підписання цього „смертного присуду для німецької третьої гітлерівської імперії” не багато вже німецьких частин мало ще капітулювати (понад 1 мільйон). Хіба, що здалися формально також німецькі залоги, порозкидвані ще по різних, часом навіть дуже далеких опірних пунктах у запіллі ворожого їм фронту. Так здались англійцям чи американцям залоги в Норвегії, Данії, у французьких портах, та островах Егейського моря і островах Ла-Манша; здалось також советам т. зв. курляндське угруповання в західній Латвії. Були ж знову армійські з’єднання, які мимо проголошення капітуляції і заклику німецького командування здаватись усім, продовжували ставити опір советським військам і старались маневрувати так, щоб такі попасти до американців чи англійців (армії в Чехії і в Австрії). І взагалі всі німецькі частини старалися усіма силами добитись бодай того, щоб попасти в полон до альянтів, а не до большевиків. Таким чином також усі морські одиниці, так воєнно-морської як і торговельної флотії, опинились в англійських портах. Це саме відноситься також до членів німецького уряду, достойників гітлерівської партії, німецького генерального штабу і керівників німецької великої промисловости; всі вони, за малими виїмками, що попали в руки большевикам, або вивтікали закордон, попались до англо-американців. Герінг, Деніц, Гімлер, Кайтель, Гудеріан, Кессельрінг, Кронпринц Карл-Август, Фон Папен, Лай, Дітмар, Крупп і багато інших. Про Гітлера, Геббельса, Бормана і деяких інших говорять, що поповнили самогубство, або померли, — але це ще *непевне*. Німецький уряд і армію очолює тепер гросадмірал Деніц, який зі своїм штабом перебуває на території, окупованій англійцями, а саме в Фленсбургу на німецько-данському кордоні.

Ці проанглійські „симпатії” серед німецької армії і верховодів німецького уряду та партії сильно не в смак Сталіну: це для нього свого рода *полічник*. Також те, що про капітуляцію договорилося німецьке командування властиво з альянтами, а приявність при

підписуванні акту капітуляції маршала Жукова була тільки формальністю, доводить Сталіна до *скажености*. Але факт є фактом. Не врятує ситуації і большевицька пропаганда, яка досить голосно, може навіть заголосно, кричить, що це підступна, злочинна, підла робота, і що вона має за ціль довести до роз'єднання у таборі „союзників”, а навіть — до „третьої війни” в Європі. Цікаво, що останнім часом не говориться вже більше в большевицькій пропаганді, як колись говорилося, про непорушність, міцність, стійкість, незнищенність співдружби між „світовими керівними великодержавами”, тобто між Англією і Америкою з одного боку і Сов. Союзом — з другого. При тому всьому большевицька пропаганда у себе вдома й закордоном форсує клич покінчити якнайскоріше дорогою наглих судів з німецькими військовими злочинцями, як це вже зроблено з Мусолінієм; та англо-американцям чомусь у цім випадку зовсім не спішно.

Противно, вони поводяться з цими „військовими злочинцями”, „бандитами”, „запеклими нацистами”, „лютими імперіялістами”, „паліями війни”, як з *людьми*, що більше, англо-американська преса поміщує цілий ряд статей з розмовами своїх кореспондентів із представниками нового німецького уряду, в якого склад входить, крім Деніца, ще 4 міністрів (Шпеер — бувший мін. озброєння, Бакке — б. мін. постачання, Дорфмитлер — б. мін. шляхів, Шверін-Крозік — б. мін. скарбу, зараз — заксправ) та з представниками німецького генерального штабу. Із тих інтерв'ю і пресконференцій довідуємося (і Сталін також), що „німецька армія і зброя ще придатуються для ведення боротьби проти Сов. Союзу”, — як висловився фельдмаршал Кессельрінг, б. командувач нім. армією в Італії; або: „Шкода, що англійці не заключили сепаратного (віддільного) миру з Німеччиною вже давніше, бо це було б дало змогу розбити Сов. Союз ще в грудні 44 р.” як висловився шеф нім. ген. штабу Гудеріан. Ясно, що такі заяви — це може щось більше, як „намагання німецьких генералів вбити клин між великими союзними державами”, — як зараз б'є на тривогу большевицька пропаганда. Тим-більше, що ці думки мають попертя з боку не лише деяких англо-американських журналістів, але й цілого ряду американських промислових магнатів і мільйонерів, які недавно своїми мільйонами підсичували війну з Гітлером. Це все, очевидно, ніяк не може дозволити спокійно спати Сталіну і його кліці. Чи це лише політична гра альянтів, якою вони думають примусити Сталіна зректися деяких здобутих ним позицій, чи дійсно вступна пригравка до нової військової коломийки на європейському континенті — сьогодні ще рішити важко.

* * *

Тим часом у Москві з цієї невиразної ніби-капітуляції Німеччини зробили великий празник, якесь „свято перемоги“, стрілили собі на тую інтенцію із тисячі гармат і аж 30 разів. Сталін у своєму „зверненні до народів ССРСР“ заявив, всупереч своїй пропаганді і ще дечому, що „війна в Європі закінчена“ і що „віковична боротьба слов'янських народів (читай російського імперіялізму — ред.) закінчилась перемогою над німецьким загарбником“. Але, хоч війна в Німеччині закінчена, мимо того Сталін каже своїм куклам з „верховної ради“ схвалити 140 мільярдів руб. на воєнні потреби 1945 р., друге стільки — на „народне господарство“, що значить: на продукцію воєнних машин, літаків, танків, гармат і інш. боеприпасів. Крім цього сягає Сталін дорогою „добровільного“ грабунку понад 20 мільярдів руб. на „четверту *воєнну* позику“. Позатим всіми можливими шляхами ідуть на Захід безнастанні транспорти воєнних машин та боеприпасів, а в цілому ССРСР проводиться також досить багатомовну мобілізацію всіх народжених в 1929 р. і реорганізацію народжених у 1930 р. Чи це має бути початок „майоріння великого прапора між народами в Європі“? Чи початок періоду мирного розвитку? Не виходить хоч куди! Як звичайно, балакається одне, а робиться друге, щось зовсім протилежне, по рецепті всіх знаних у історії абсолютистичних тиранів „не говори того, що робиться, а не роби того, про що говориться“. А про бюджети і позики Сталіна Черчіль відповідає перед світом так: „безперечно, ми (Великобританія) знаходимося у більш сприятливому становищі для того, щоб упоратися з проблемами і небезпеками майбутнього, ніж п'ять років тому“. Та ще, що 3 мільйони американських військ виїде з Європи на Далекий Схід проти Японії не зараз, а аж за дев'ять місяців. А „всі тягарі і клопоти для Англії ще далеко не скінчені, бо ще треба забезпечити в Європі гарантії свободи й демократії“ (виступ Черчіля по радіо 18. V. 1945 р.).

* * *

Тимчасом конференція в Сан-Франціско продовжує працювати, тобто радити, проектувати і оформлювати остаточно поодинокі пляни нової Міжнародної Організації Безпеки. З огляду на

те, що найбільш принципові дискусії закінчилися, а робота опинилась у виключно редакційній стадії, голови деяких делегацій, наприклад, Іден і Етлі (Великобританія) та Молотов (СРСР), а потім Стетініус, покинули конференцію і вернулися до своїх столиць. Пояснити можна все і завсіди так, як хочеться. Натомість Ідена викликали в Європу „події на європейському континенті, які привертають до себе основну увагу" („Рад. Укр." від 13. V. 1945 р.). Передбачається, що конференція в Сан-Франціско триватиме ще з тиждень-два.

* * *

Про дальші дуже яркі загострення в таборі „союзників" та про те, що лютнева Кримська конференція розв'язала квестію остаточного розгрому Німеччини, але ні на волосок не посунула вперед проблем поневолених націй, головно тих, що попали з-під німецької окупації в большевицьку, — про це все свідчать, наприклад, найсвіжіші польські „непорозуміння". На початок цього місяця і в британському парламента, радіо і пресі, а також на пресконференції в Сан-Франціско піднявся голосний шум і крик про те, що сталось із заступником прем'єра польського лондонського уряду Янковським, колишнім головнокомандуючим Польської Армії Крайової (підпільної) — ген. Окуліцьким і ще 16 видатними представниками польського народу, які йшли на зустріч з советськими властями, щоб домовитись про створення нового уряду в Польщі, як було умовлено на конференції у Криму. Сталін відповів на це „спростуванням" ТАСС-а. Мовляв, неправдою є, будьто-би ми (большевики) ув'язнили 16 представників польського народу — ген. Окуліцького і компанію, але правдою є, що ми схопили польських диверсантів у числі 16 з ген. Окуліцьким на чолі. Стара як світ большевицька логіка: і не ув'язнили, і ув'язнили. Цей новий, дуже недемократичний крок Сталіна був причиною до того, що всі переговори між альянтами і большевиками на тему створення нового польського „тимчасового уряду національної єдності" було зірвано, — як заявив на пресконференції мін. Іден. Крім того в советській пресі появилсь лист кореспондента „Таймс" п. Паркера до Сталіна, в якому просто заявляється, що арешт 16-ти польських демократичних лідерів (керівників) — це підірвання віри в заходи, пороблені в Криму, і що без цих лідерів створення нового польського уряду — неможливе. Хоч ці лідери демократи і тішаються якнайглибшим довірям британського уряду, одначе Сталін їм ніяк

не довіряє і воліє, хоч це й як недемократично, мати їх у себе під ключем, а навіть, чого доброго, відправити їх туди, де вони вже не будуть загрожувати ні Сталінові ні його політиці, згідно з прийомами „наймудрішої сталінської політики“, „найпередовішої сталінської ідеології, стратегії і тактики“, тобто по-просту скоротити їх на голову. А п. Паркерові Сталін відповів так: „Ген. Окуліцький і решта — таки диверсанти, вони діяли на шкоду Червоної армії, а чейже британське командування також бореться з диверсією на тилах своєї армії“. Позатим „ми нічого більше не хочемо, як розв'язки польського питання і то лише на основі кримських постанов“ (розуміється у большевицькому їх розумінні). Недаром на початку березня ц. р. відомий американський журналіст Уайт писав у часописі „Нью-Йорк-Таймс“, що „виконання постанов Кримської конференції залежить у великій мірі від їх інтерпретації“ (пояснення). Так зараз. Бритійці розуміють розділ 6-й Кримської декларації (відносно Польщі) по-своєму. Хай і так. Поживем-побачим.

Але справа в чому іншому, багато важнішому. До цього признався Сталін у тій же відповіді кореспондентові „Таймс-а“. Сталін боїться, що коли в польському уряді і взагалі до керми в польській державі дійдуть не його агенти, а приклонники співпраці зі західними демократіями, тоді Польща станеться не „навіки подруженою з народами Сов. Союзу країною“, а „санітарним кордоном“, якого вістря буде спрямоване проти цього ж Сов. Союзу. Це означало б загородження шляху на Захід сталінському імперіалізму. Це було б так, як у 1939 р., коли то Польща не схотіла пропустити большевицьких армій через свої землі на Німеччину (промова Ідена в палаті громад 3. III. 1945 р.). І тому це „польське питання“ „поре без ножа“ Сталіна, коли він довідується, що в Англії у польському уряді доходять до голосу такі люди, як ген. Соснковський і Бур-Коморовський. При тому ген. Соснковський, усунений на виразне жадання Ідена у жовтні 1944 р. за те, що дозволив собі у зв'язку з варшавським повстанням сказати кілька неприємних слів на тему політики Сталіна, — цей сам Соснковський має сьогодні обняти пост прем'єра в польському еміграційному уряді. Генерал Бур-Коморовський, що керував польським повстанням у Варшаві в серпні-вересні 1944 р. обнімає наново пост головнокомандуючого усіх польських збройних сил (і в Англії і в краю). Міністром військових справ у реорганізованому польському еміграційному уряді має бути ген. Андерс. Всі ці особи — це, по думці Сталіна і його пропаганди, „реакціонери“, „санатори“ і ... бувши

агенти Гітлера. Коли крім цього польська армія зростає у Великобританії з дня-на-день, поповнюючись визволеними з німецьких таборів праці поляками, і начисляє вже сьогодні около пів мільйона чоловік, проти 150 тисяч на початку цього року; коли польські газети, що виходять у Англії, говорять явно, що польські війська приготуються на війну з Сов. Союзом, і що ця війна між Англією і СССР вже незабаром вибухне, нічого дивного, що це так не подобається і непокоїть zarazом Сталіна.

* * *

Під параграф „непорозумінь між союзниками” треба підтягнути також сильно вже розпалене загострення на тлі окупації Трієсту, Істрії і Словенського примор’я. Ці терени змішання італійсько-хорватсько-словенським населенням, положені між суцільно-італійською і суцільно-хорватською етнографічними територіями, належали до 1939 р., а формально і до сьогодні, до Італії. На початку травня ц. р. війська маршала Тіто, що перебувають під контролею большевицького командування, зайняли ці терени. Англо-американське командування, яке окупувало цілу Італію, уважає, що ці терени належаться також йому, і навіть підчеркнуло свою кровну заінтересованість у тому напрямі. З різних неясних повідомлень відносно цієї справи виходить, що між фельдмаршалом Александром, альянтським головнокомандувачем у півд. Європі та на Середземноморі, і маршалом Тіто було вже давніше рішено цю справу і то в користь альянтів. Однак Тіто заняв ці терени мимо всього і „намагається здійснити свої домагання силою зброї із допомогою воєнної окупації”, — як говориться у відозві Александера до своїх військ. Там же порівнюється поступок Тіто до „дій Гітлера, Муссоліні й Японії”. Далше маршал Александер заявляє, що мимо того, що і англо-американські уряди і він особисто намагається зробити все можливе, щоб дійти до дружньої згоди з маршалом Тіто, однак це йому не вдалося. Тому остаточно уряд Англії й США поставили справу серйозно, і предложили Тітові ноту про пояснення його поступування і досить недвозначно дають до розуміння, що коли не буде по їхньому, тоді готово дійти до збройної сутички. Очевидно, тут, подібно як у польському питанні, не розходиться про кілька тисяч квадратних кілометрів території чи про кількох демократичних лідерів, але про діла більш важні. Про те, що Англія та її союзниця Америка після визволення з-під німецького ярма народів зах. Європи, має ще до виконання зобов’язання супроти

інших народів, якщо уряди чи голови цих держав сидять досі в Лондоні (Польща, Югославія). Англо-американці починають гамувати імперіялістичний розгін Сталіна, а цей всіма силами протриває створенню „санітарного кордону" перед „переможним маршем" його армій по-через Берлін далі на Захід. Тіто відповів маршалу Александеру так, як Сталін кореспондентові Паркеру, а навіть дещо гостріше. Він „обурений і здивований", що його порівнюють до Гітлера, Муссоліні і Японії. Він „бажає мирного порозуміння", але Югославія не може допустити ні приниження ні знущання з її прав. Він „рішуче відкидає" і обвинувачує, розуміється, домагається дістати таку саму відповідь, яку дістали англійці і американські уряди на свою ноту. „Югославська армія визволила від німців Трієст, Істрію і Словенське примор'я і має таке саме право окупувати їх, як і альянтські війська". Одним словом, коли не дійде до порозуміння, то піchnеться „третя війна" в Європі, це ясне. Можливо, що мимо своєї рішучої постави англо-американці підуть ще на деякі уступки Сталіну; можливо, що поступиться Сталін. Це покаже найближче майбутнє. Але коли зіставимо повищі факти з іншими „політичними подіями в Європі, що привертають до себе основну увагу", а також із — нарадами в американському уряді, які „в основному не зв'язані з конференцією в Сан-Франціско" (заява Стетініюса 25. V. 1945 р.), — тоді не дуже вже хочеться вірити Сталіну, що „війна в Європі закінчена".

* * *

Останніми днями появились нові гриби „непорозумінь" між „союзниками". Советська преса мусить із великим огірченням повідомити, що в Італії заарештовано большевицького агента, голову італійської компартії Ерколе — Толіятті та, що в Греції від хвилини здушення повстання (за два місяці) заарештовано 10 тисяч „демократів" (читай: комуністів). Ці дві свіжі несподіванки для Сталіна показали, як не можна краще, що комедії з поблажливістю для большевицької пропаганди у країнах зах. Європи скінчились, що англійці не хочуть дальше дозволити Сталінові „плювати собі в кашу", що їм уже і так досить цього всього. З Толіятті, наприклад, малася справа так: Вже перед тим англо-американське командування в Італії заборонило відбувати збори, мітінги і т.п. Це був, очевидно, удар у першу чергу по большевицькій пропаганді й агітації, яка вже тим самим, що фабрикувала в Італії приклонників большевицької політики, була противна політиці англо-американській. Толіятті звернувся до Сталіна зі запитом, що робити. Сталіну

ходить про те, щоб перевірити ґрунт, щоб упевнитися, чи його західні союзники — даліше уступчиві „союзники“, чи вже певні здекларовані противники, і тому він дав Толіяттеві наказ, переводити даліше збори. Він так і зробив. Альянти у відповідь на те не церемонились довго, а заарештували його відразу, доказуючи цим, що всякі „уступки“ і поблажливості скінчилися, бо Сталін скінчив свою роботу поганяйла народів ССРСР проти Німеччини. Отак Сталін став зараз непотрібний, а навіть невігідний, зі своїми чимраз нахабнішими претензіями і домаганнями і тому кінець з „уступками“. Ця сама історія — в Греції. Це саме буде у Франції і у Бельгії.

Найновіші гіркі для Сталіна краплі — це заходи довкруги висадки 300-тисячної польської армії в Німеччині в безпосереднє сусідство зі советськими військами. Ці польські війська мають за завдання „поборювати німецький диверсійний рух“, — як повідомляється офіційно з Лондону. В дійсності, ця армія буде мобілізувати всіх військово-здібних поляків, що є зараз у Німеччині, розуміється, на війну з большевиками. А може дійсно поляки будуть окупувати німецьку територію, замість англійців, які тим часом підуть на Схід битися з японцями. Це друге видається одначе мало переконливе і мало правдоподібне.

* * *

ЗАПОВІДІ ПІДПІЛЬНОЇ ГАЗЕТИ

Я Твій довірений приятель, що приходжу сказати Тобі слово правди, розповісти про Україну і світ, порадити, що маєш робити і як боротися за кращу долю. Не лякайся мене, бо про Тебе я нікому не скажу, але пам'ятай:

- За видання і кольпортаж мене Твої товариші-друзі кладуть свої голови і тому бережи мене як зіницю ока.
- Обережно мене читай — в полі або кімнаті при закритих дверях і вікнах, тихо чи шепотом, щоб ворог не бачив і дурень не чув.
- Читай швидко і другому передай, бо на мене ждуть тисячі таких як Ти і тому злочином є тримати мене. Отже „З хати до хати, з рук до рук!!!“
- Передавай мене лише тим, до кого маєш довір'я і які як і Ти після перечитання передадуть мене далі.

- Знищити мене можеш лише тоді, коли ворог наступає, а заховати вже нема часу; інакше шануй мене, бо йду будити народ до великого *революційного діла* — будувати *Українську Самостійну Соборну Державу*.

Друже!

Прочитай і дай другому прочитати.

Зроби виписки і передай другому.

Поширюй наші думки й ідеї в розмовах і своїх питаннях.

Доказуй своєю працею і боротьбою, що Ти український самостійник-державник.

Складай датки на *революційний фонд* і таким чином допомагай у сьогоднішній нашій *визвольній боротьбі*.

Цього від Тебе *вимагає* сьогодні Україна!!!

ШЛЯХ ПЕРЕМОГИ

ВИДАЄ УКРАЇНЬСЬКА ПОВСТАНЧА АРМІЯ ("ГОВЕРЛЯ")

Рік 1

1945

Ч. 5

ІДЕЯ САМОСТІЙНОЇ УКРАЇНЬСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Сила ідеї Української Самостійної Соборної Держави в тому, що вона — ідея — заповіт, переданий нам нашими предками, нашою понад тисячолітньою історією. Вона ідея Володимира Великого, Богдана Хмельницького, Івана Мазепи, Симона Петлюри, Євгена Коновальця. В її ім'я, за її здійснення водили вже свої дружини в „Городи Червенські” великі князі. В її ім'я підняв повстання проти польського, шляхецького імперіялістичного поневолення Богдан Хмельницький. За Самостійну Українську Державу боровся під Полтавою Іван Мазепа. За цю ідею боролися українські армії 1917-21 років під керівництвом Симона Петлюри. По всій широкій українській землі височіють могили кращих синів України, що боролися за її Волю, по цілому світі розкинені їх кости. Вся наша Батьківщина перепоена кров'ю що лялася в боротьбі за волю. І ці могили, і ці кости, і ця свята кров борців кличуть нас продовжати святе діло, виконати їх заповіді: Боротися за Волю, за УССД. Хто справді вірний син України, свого українського народу не може не послухати цього голосу — наказу віків, не може зрадити заповіту найбільших Предків, зрадити ідею УССД.

Сила ідеї Української Самостійної Держави в тому, що вона — ідея боротьби за те, щоб український народ, який від віків заселює українську землю, на ній працює, її боронить, мав рішальний голос в усіх справах, які торкаються його землі, й його самого. Боротьба за УССД, це саме боротьба за те, щоб український народ був справді суверенним господарем своєї землі й ніхто другий, і хіба ж це наше домагання не — законне? Хіба ж хто-небудь в світі, хто не має відваги безлично брехати, може оспорювати законність цього права українського народу? Хіба ж не заявляють на кожному місці про це

своє право всі народи світу від цілих століть? І чому ж український народ не має користуватись цими самими природними правами, якими користуються всі інші народи й ніхто не збирається цього їм права як-небудь оспорювати?

Борючись за Українську Державу, тобто за Державу, в якій господарем буде український народ — ми не ставимо під яку-небудь, найменшу хоча б, загрозу громадян неукраїнської національності, під умовою визнання ними наших прав на Самостійну Державу на нашій етнографічній території й забезпечуються рівні права з громадянами української національності.

Ідея української Самостійної Соборної Держави мобілізує нас на боротьбу, на боротьбу не на життя, а на смерть, тому, що вона — ідея невтручання жодного другого народу в наші внутрішні справи, ідея справді суверенної, від нікого незалежної влади українського народу на українській землі. Бо лише під умовою, що ніхто другий не буде втручатись у внутрішні справи українського народу, тобто, що свою владу український народ буде виконувати суверенно — будуть забезпечені наші життєві інтереси. За всяким втручанням одного народу у внутрішні справи другого народу, названим звичайно „допомогою”, визволенням — укривається намагання поневолити, ограбити, знищити цей народ, якому „допомагається” чи „визволяється”. Український народ має особливо довгий і важкий досвід у тому відношенні.

А хіба ж т. зв. УССР забезпечує за українським народом суверенну, від нікого незалежну владу на українській території? Хіба ж ціле життя народу охоплює лише цими чотирма комісаріятами, які формально нібито самостійні в Україні? (фактично вони також залежні від імперіалістичного центру Москви). Хіба ж т. зв. „уряд” УССР має змогу хоча б яке-небудь рішення прийняти цілком самостійно, згідно лише з інтересами українського народу й без згоди на це Сталіна? А хто ж такий цей „уряд”? Чи це справді кращі представники народу, видвинені ним шляхом вільних, демократичних виборів? Чи ж до подумання є лише такі вибори там, де всевладно панує диктатура кліки? І чи ж це важко зрозуміти, що т. зв. УССР, в якій 6 мільйонів українців загинуло від свідомо зорганізованого голоду, УССР, у якій десятки тисяч громадян перебувають на примусових засланнях, каторжних роботах, де масово гинуть, УССР, в якій в'язниці переповнені найбільш патріотичним елементом, щодня гинуть сотки від розстрілу, на шибеницях, що ця УССР не має нічого спільного з поняттям самостійної держави, що вона лише територіяльна одиниця

сталінської імперії, нової тюрми народів в Європі й Азії.

І саме, наприклад, т. зв. УССР український народ найкраще бачить, що боротьба за Самостійну Державу, це боротьба за наше фізичне існування, за людське, культурне, справді щасливе життя. Якщо не хочемо загинути в наслідок грабежу, гноблення, фізичного винищення — мусимо боротися за свою самостійну державу. Іншого шляху до забезпечення собі життя — немає. Всякі „Райхскомісаріати“, „УССР“ — жорстокий глум окупантів над правами українського народу. Їх ціллю є лише позбавити український народ всякої влади, зробити рабом і знищити. Для нас лишається, або боротьба за Самостійну Україну — або згода на смерть українського народу. Тому й наша боротьба за Українську Самостійну Соборну Державу, це боротьба не на життя, а на смерть.

Ідея Української Самостійної Соборної Держави наша провідна зоря, тому, що вона — ідея побудови української держави на всіх українських землях, заселених у більшості українським народом, ідея національної держави на своїй етнографічній території. Право на національні самостійні держави в своїх етнографічних межах ми визнаємо за всіма народами світу. Система вільних національних держав, побудованих на етнографічній основі — єдиний, справедливий лад, який забезпечить народам мир, дружне співжиття. Національна держава в всіх землях, заселених українським народом, це природньо законна наша вимога. Ми не посягаємо по чуже. Ми водночас не дозволимо, щоб імперіялісти четвертували, як це було в 1939 році й опісля, живе тіло нашого народу, становлячи на наших землях чужі кордони, розбивали духову нашу єдність, заставляли нас, як учасників чужих імперіялістичних ворожих собі армій взаємно себе винищувати. Ми хочемо й в тому випадку здійснити наше природне право, яке вже здійснили майже всі народи Європи.

Ідея Української Самостійної Соборної Держави це найвище наше надхнення тому, що вона — ідея утворення такої організації народу, яка внутрі забезпечила б якнайточніший розвиток усіх його сил, а на зовні уможливила б як-найширшу дружню господарчу, культурну, політичну нашу співпрацю з усіма народами світу. Українська держава не буде знаряддям експлуатації в руках пануючого класу, бо ми боремось за безкласове суспільство. Вона не буде також знаряддям національного гноблення, бо ми проти загарбування чужих територій і народів. Національний принцип у побудові нашої держави, послідовна неімперіялістична наша політика виключають утворення нових класів в роді

експлуаторського класу большевицьких вельмож у сьогоднішньому ССРСР. Ідея Української Держави — це ідея організації вільного від національного й соціального гноблення народу поставлена йому на службу й діюча згідно з його справжніми життєвими інтересами. Боремось за Українську Державу без поміщиків і капіталістів, без партійних паразитів, без апарату насилля. Такий тип держави ще сьогодні нігде не існує, тому, що всюди ще існує соціальне й національне гноблення, існує імперіялізм. Ми визволившись від національного й зліквідувавши всяке соціальне гноблення, станувши на шлях послідовної неімперіялістичної політики, досягнемо передумови побудови нового, передового типу держави. Її одним завданням буде служити інтересам українського народу, а не діяти проти них, уможливити йому організоване дружнє співжиття з усіма народами світу, а не бути знаряддям імперіялістичної політики правлячих класів, джерелом імперіялістичних війн, знаряддям гноблення народу.

Так отже наша боротьба за Українську Самостійну Соборну Державу — це боротьба за наші святі права, за наші справедливі домагання, за наше життя, за здійснення нових передових ідей, за побудову нового дійсного справедливого міжнародного ладу спертого на закон, дружню співпрацю.

За нами природно — законні права, за нами справедливість — проти нас імперіялістичне насилля, тиранія, за нами права — проти нас забріханість.

*(Передруковуємо за машинописом скороченої статті.
Заголовок журналу доданий редакцією „Літопису УПА”).*

За Самостійну Соборну Україну!

Воля народам і людині!

ШЛЯХ ПЕРЕМОГИ

ВИДАЄ УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНЧА АРМІЯ ("ТОВЕРЛЯ")

Рік 1.

1 серпня 1945 р.

Ч: 6.-7.

СЛОВО ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!

В умовах безприкладно жорстокої окупаційної дійсності, під важким ярмом сталінсько-большевицького імперіялізму, що загарбав усі українські землі та посягнув по землі інших європейських народів, в умовах широкої священної боротьби, яку Ти підняв проти загарбництва за своє національне і соціальне визволення, за побудову Української Самостійної Соборної Держави, — Організація Українських Націоналістів приносить Тобі слово правди і розкриває ворожу брехню, що за її допомогою окупант намагається вирвати у Тебе твою *віру* в справедливість нашої справи й нашу перемогу, Організація Українських Націоналістів вказує, кудюю і як Тобі далі прямувати до Обітованої Землі.

УКРАЇНЦІ Й УКРАЇНКИ!

Більш трьох років за безподільне право панувати в Україні й по-паразитськи експлуатувати її багатства, за право поневолювати і повернути у безвільних рабів волелюбний Український Народ, билися між собою два імперіялістичні хижакі: гітлерівсько-німецький і сталінсько-большевицький імперіялізми. Зі становища Українського Народу різниці між цими імперіялістами не було, бо однаково осоружні йому були як невольницькі пута гітлерівських панів „вищої раси", так і сталінське ярмо. Тим то Український Народ з однаковою силою проти цих двох імперіялістів боровся, не зважаючи і на те, що таким чином створював собі два фронти. Боротьба на два фронти для Українського Народу не була легка. З окремою гостротою і запеклістю вона проходила скрізь там, де імперіялісти, в обличчя рішучої революційної постави

Українського Народу та його могутніх визвольних змагань, знаходили для їх поборювання спільну мову і допомагали собі взаємно в тому підлому ділі. Спільна мета цих загарбливих хижаків та факти явної й таємної співпраці між ними у винищуванні українського Народу і його революційно-визвольного авангарду — українських революціонерів-самостійників, більш чи менш координовані дії сталінського НКВД і гітлерівського гестапо дають найвірнішу оцінку тим найзапеклішим ворогам України і відкривають їх справжнє обличчя.

ЩО ПРИНІС І ЩО ГОТУВАВ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ГІТЛЕРІВСЬКО-НІМЕЦЬКИЙ ІМПЕРІАЛІЗМ?

Зайнявши в 1941 р. місце сталінсько-большевицьких окупантів в Україні, гітлерівсько-німецькі загарбники зразу розкрили свої пляни. Мету свого походу на Україну вони ясно і зовсім недвозначно визначили в своїх божевільних теоріях. Гітлерівські ідеологи писали тоді, що „шлях до панування над усією Європою веде через підбій України” — „батьківщини герман”, „святої землі майбутнього німецького народу...”.

Виходячи з таких теоретичних залогень, гітлерівці почали здійснювати свою жажливу криваву практику. Загарбуючи Україну, вони намагалися грати ролю господаря, зовсім не рахуючись з волею і голосом справжнього його господаря — Українського Народу.

Акт проголошення Української Держави 30. червня 1941 р., яким Український Народ по двадцятирічній большевицькій неволі заявив своє священне право на державну самостійність, гітлерівські варвари потоптали, виарештовуючи Голову і Членів Українського Державного Правління.

Українські землі гітлерівські наїзники пошматували кордонами на райхскомісаріяти, генеральні губернії, трансдністрії та зони воєнної окупації.

В жажливий спосіб різними нечуваними методами вони почали фізично винищувати українське населення, боячись „значної розмножувальної сили слов'янських народів”, переслідуючи ганебну мету — винищити європейські народи, а Європу „зробити батьківщиною германської раси”.

Понад 3 мільйони здорових мужчин і жінок вивезено з України до Німеччини на каторжну роботу, а майже таку саму кількість винищено розстрілами, шибеницями, в'язницями, концтаборами, виголюдуванням та спалено — в горезвісних німецьких душогубках.

Українські селяни не відчули жодних полегш, бо новий окупант затримав у основному без змін випробувану більшовиками колгоспну форму сільського господарства, як таку, що дає найкращі можливості всебічної експлуатації селянства. Змінено тільки назву „колгосп" на „громгосп".

Українські самостійники заздалегідь розшифровували гітлерівські пляни. В підпільних виданнях роз'яснювалося тоді українському селянству, що „т. зв. німецька земельна реформа в Україні — це тільки політично-господарський маневр загарбника. Його мета — закріпити свою владу шляхом створення видимости визволення і відвернути Український Народ від боротьби за свою владу. Німецька земельна реформа цілком не відповідає інтересам українського селянства і взагалі інтересам усього народу через свою експлуататорську суть. Її практична мета — витиснути якнайбільше хліба і робочої сили з України" (Політичні Постанови II-ої Конференції ОУН, квітень 1942 р.). Правильність такої тези знайшла потім своє потвердження у практичному здійснюванні гітлерівських плянів.

Важкі матеріяльні умови українського робітництва змушували його тікати на села в пошукуванні хліба, бо безприкладна експлуатація робітників німцями не давала їм жодних підстав на життя, а лише на напівдикє животіння.

Українську інтелігенцію в жахливий спосіб винищувано, письменники не могли друкувати своїх творів, наукових робітників позбавлено умов їх праці, театри урухомлено тільки для того, щоб вони уприємнювали хвилини представникам „вищої раси", смирно-боязливих інтелігентів заставляли писати за большевицькими зразками похвальні вірші, оповідання, нариси і статті на честь Гітлера „визволителя" і його кліки, а у випадках гідної і чесної постави — українських інтелігентів знищувано або запроторювано до німецьких соловок — різних берлінів, гамбургів і нюренбергів — на каторжні роботи.

Одною з диковинних займанницьких практик було насильне переселювання українців в інші райони і насаджування на їх місце німецьких колоністів. Були навіть намагання усунути наше національне ймення, заборонено поширювати книжки ідеологічно-політичного та історичного змісту. Українські школи німці позакривали, вони дозволили тільки на початкові 4-класові школи та т. зв. фахкурси, бо гітлерівському окупантові нецікаво було мати в Україні вчених українських людей. „Найбільшим щастям", яким обдаровували німці населення України, була важка і виснажлива праця на нових панів.

У матеріальному відношенні пороблено для українців такі великі обмеження, щоб українець не міг і подумати про інші справи, як тільки про те, щоб не загинути на своїй багатій землі з голоду.

Та всі ті страхіння гітлерівського панування в Україні не заламали Українського Народу, не змусили впасти перед ворогом на коліна. А коли тут то там і появилися слабодухи й маловіри, що в наслідку своєї трусливості і політичної короткозорості бачили своє спасіння в гітлерівській Німеччині, — то народ зумів отрястися від цієї рабської нечести. Народ добре знав ціну всяким вислужницьким елементам, отим кубійовичам, штепам і смирним, що запродалися гітлерівському окупантові і по суті ні в чому не різнились від всяких тичин, бажанів, корнійчуків, галанів і возняків, які, в свою чергу, поклялися вірно виконувати накази червоного кремлівського ватажка. Не допомогли гітлерівським наїзникам прихилити симпатії Українського Народу до Німеччини наймані слуги українського походження, так як не допомогли їм фальшування правди та брехливі видумки про „співпрацю" українського революційно-визвольного самостійницького руху з большевиками. Всі ворожі удари тільки відкривали перед народом справжнє обличчя наїзника, на всі ці удари народ відповідав широкою акцією всенародної самооборони.

В час найгрізнішого наступу на Український Народ, тоді коли слабодухам здавалося, що вже „все пропало", Український Народ разом з організатором революційно-визвольного руху — українськими самостійниками — відстоював моральні позиції та скріплював свою боротьбу шляхом організації і швидкого спотужнення народної збройної сили Української Повстанської Армії. Боротьба УПАрмії проти гітлерівських займанщв широко розгорнулася та стала славна на весь світ, дарма що німці намагалися „доказати", що, мовляв, УПА діє за директивами з Москви, подібно, як тепер, навчившись у німців, горляють панове Хрущови, мануїльські, рясні й інші сталінські гавляйтери на Україні, що УПА — це „українсько-німецька агентура".

Народ бачив у боротьбі з гітлерівськими наїзниками українських самостійників-революціонерів на землях усїєї України, і то в той час, коли сталінські „визволителі", пограбувавши Україну, разом з українськими яничарами, перевертнями втекли за Урал, народ і тепер бачить у боротьбі з сталінськими окупантами українських самостійників-революціонерів і знає, що саме українські революціонери і повстанці у великій мірі спричинилися до розвалу німецького імперіалізму.

Українського народу і його революційно-збройних сил не захитають жодні підступи-амнесії, жодні видумки, мовляв, революціонери й повстанці — „німецька агентура” — боролися з німцями. А хто ж врятував сотні тисяч української молоді перед вивозом у німецький ясир? Хто врятував майже у 100 відсотках ту молодь на Північно-Західних Землях? Хто підтримував народ на душі, хто прогнав німецьку адміністрацію з Полісся і північних районів Волині? Хто розбивав німецькі валки, які вивозили хліб з України, хто роздавав той хліб між населенням, хто проливав свою кров на вулицях Києва, Харкова, Львова і Рівного, хто, нарешті гинув на німецьких шибеницях, в тюрмах і смертних таборах в Освенцімі, Майданеку і Оранієнбургу?

І коли тепер гітлерівсько-німецький імперіялізм полетів стрімголов у пропасть, то про боротьбу Українського Народу проти гітлерівського загарбника не сміють говорити й капіталізувати її для себе большевицькі щурі, що в грізний для народу час втекли в спокійне місце, не сміють оплюгавлювати священної боротьби народу та його революційно-визвольного руху.

ЩО ПРИНІС ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ СТАЛІНСЬКО-БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ІМПЕРІАЛІЗМ?

За відступаючими полчищами гітлерівських горлорізів на Україну знов наступили ватаги червоних від крові сталінських людодів. Місце горезвісних „расових визволителів” зайняли „найдемократичніші визволителі”, знані Українському Народові з свого 25-річного панування в Україні. Повернулися ті, що в морі крові втопили молоду українську державу 1918-1920 рр., що знищили всі великі здобутки революції в 1917 р., ті що звироднілими бандами винищували цвіт української молоді під Крутами і Базаром. Це ті, що, підбивши Україну, вимордували неповинних українських громадян м. Києва і холоднорських повстанців. На Україну насунули знов сталінські дикуни, знані українському народові з навмисно зорганізованого голоду в 1932-1933 рр., масових вивозів на Соловецькі і Колимські острови та Казахстанські степи. Прийшли ті, що знищили С. Петлюру, Є. Коновальця, М. Грушевського, С. Єфремова, Г. Коссака, М. Хвильового, М. Скрипника, Любченка, Влизька, Косинку, Фальківського, ті, що мільйони українців запроторили на далеке заслання. На Україну повернулися ті, що весь час клялися не допустити ворогів на українські землі, а потім, мов базарні собаки, повтікали з України до Уфи і далі, віддавши

Україну на поталу гітлерівських хижацьких людоджерів. Це, нарешті, ті, що, тікаючи, порозстрілювали без суду сотні тисяч українських в'язнів у Львові, Рівному, Луцьку, Бердичові, Умані, Вінниці й інших містах України, це ті, що зграбували в селян увесь скот, поруйнували заводи, попалили села й міста, знищили найкращі квартири Києва і інших міст, насильно змобілізували молодих українців для оборони своїх ленінградів і сталінградів, залишаючи на Україні кров, згарища і руїни. Сталінські імперіялісти, повернувшись на Україну, по суті, ні в чому не змінилися, дарма, що тоді, як і тепер вони горлають про те, що в себе знищили поміщиків і капіталістів. Так, це правда. Але ж, справді, в тому відношенні в СРСР становище не покращало, бо на місце колишніх поміщиків і капіталістів вирости нові вельможі, нова буржуазія, цим разом партійна сталінська верхівка. Ця нова сталінська буржуазія, навіть у „сталінській найдемократичнішій конституції” забезпечила за собою право бути „керівним ядром”, ця буржуазія, проти волі народу, „репрезентує” трудящих за кордоном, вона не відчуває жодних нестач, для неї доступні харчові засоби, люксові помешкання, золоті пагони й інше в той час, коли трудящі мусять примирати з голоду, жити в препоганих житлових умовах, одержувати за свою важку працю в 30 і більше разів меншу від партійних паразитів зарплату, а в селян грабують останки хліба. Сьогодні вистачить тільки поглянути на зовнішній вигляд громадян Советського Союзу, щоб зразу переконатися, що в Советському Союзі є вельможі і поневолені батраки, є пануюча кляса і кляса експлуатована, є за словами самого ж К. Лібкнехта, „павуки і мухи”. Сталінські імперіялісти обдурюють народ, мовляв, вони віддали землю селянам. Так, але це ще зовсім не вичерпує питання, бо кремлівська шайка експлуататорів народу не тільки дала селянам землю, але прив'язала селян до землі і тим ввела гірше кріпацтво, як за панщини. За советської влади селяни змушені виснажливо працювати, та користуватися плодами своєї праці вони не можуть. Селян примушується продавати хліб кліці большевицьких вельмож по таких цінах і в таких кількостях, як вона велить. Ця кліка змушує селян продавати хліб по 90 копійок за кілограм в той час, коли за той самий хліб селянин в місті мусить заплатити 6 карбованців і більше. От якими зразковими експлуататорами селянства є сталінські гади. Накаже Хрущов через своїх агентів виконати ще примусову здачу хліба — і це називається селяни „добровільно погодилися здати державі хліб”. Той же сам кат Хрущов ще й безсоромно бреше, що колективізацію проводили большевики на

засадах добровільності. Та тому вже раніше заперечив Сталін у своїй статті „Запоморочення від успіхів”, в якій найвиразніше писав — з метою здобути народну прихильність, — що партійні органи, від найвищих до найнижчих, застосували примус і терор у колективізації.

Селяни становлять в СРСР 70 відсотків населення, а у вищих учбових закладах вчиться селянських дітей лише 16 відсотків, це в той час, коли імперіялістична верхівка СРСР становить лише 1 відсоток населення, а їх діти становлять аж 55 відсотків усіх тих, що вчаться. Коли ж на основі 101 статті конституції всі громадяни мають право на освіту, то чому ж цим правом користуються лише сталінські вельможі?

Не краще становище і робітників в СРСР. Червоні гади кажуть, що відібрали фабрики й заводи від капіталістів. Це так, але їх місце зайняла кліка сталінських вельмож, яка встановлює зарплати й норми виробітку для робітників та вільно розпоряджається продуктами важкої праці робітництва.

В 106 статті „найдемократичнішої конституції” написано, що компартія є „передовим загоном трудящих в їх боротьбі за зміцнення і розвиток соціального ладу і являє собою ядро всіх організацій трудящих як громадських, так і державних”. Зовсім ясно, отже, що хто не належить до партії, той не має голосу в Советському Союзі. Та і це ще зовсім не відповідає дійсності, бо не всі члени партії мають, справді, голос, це забезпечено тільки за верхівкою сталінських вельмож, підкріпленою садистично бандитськими ватагами енкаведівських та енкагебівських заправил. От в чіях руках влада в СРСР! І чи не лише для замилення очей несвідомим обов'язково перед більшістю назв інституцій ставиться ближче окреслення „робітничо-селянський”, „народний” або „найдемократичніший”?

Сталінські імперіялісти чваняться, що вони дали великі права і волю інтелігенції. Та це найзвичайнісінька брехня. Інтелігенцію в СРСР змушується працювати так, як цього вимагають большевицькі вельможі. Хіба ж безконечні похвальні дитирамби на честь „найгеніяльнішого”, „наймудрішого батька народів” — Сталіна та партії, а оплюгавлювання всього, що не приносить користи вельможам, не найкраще свідчать про те, якими правами і свободами користуються, наприклад, письменники в СРСР? В Советському Союзі „партія веде”, а інтелігенцію змушується лише, мов дровованих циркових цуциків, скакати, весело погавкувати, і виконувати все, що велить цирковий факір — партія.

Щоб зрозуміти життя інтелігенції в ССРСР, вистачить його порівняти з життям інтелігенції будь-якої чужоземної країни. Скільки ж то вчених з ССРСР мали змогу виїхати за кордон, щоб порозумітись з вченими інших народів? А якщо і було таке, то чи тоді таким вченим обов'язково не приділено по кілька енкаведівських агентів?

В 10 статті конституції пишеться, що „рівність громадян, незалежно від їх національності і раси, є непорушна“, а за неперестерігання цього «карається законом». Як же ж тепер пояснити собі те, що більшовики скрізь пишуть і говорять про „великий російський народ“, про „опіку“ над українським народом „старшого брата“ — російського народу, про його „культурну вищість“? Чому більшовиками відгребується і підноситься до небосаяжних височин усіх тих царів, царських політиків і генералів, більших і менших білоросійських панів і всіх, що заперечували існування українського народу, його національну окремішність і назву, його мову? Чому ж нарешті, орган ЦК КП(б)У „Правда України“ видається російською мовою, чому всі вищі заклади України й Академію Наук обсаджуються російськими псевдовченими, чому наукові звання надаються не справжнім науковцям, а всяким „заслуженим“ сталінським п'ятолизам і віршомазам — тичинам, бажанам, корнійчукам?

Починаючи від „найдемократичнішої“ сталінської конституції, а кінчаючи на пресових органах райпарткомів, все „брехнею підшите“. Бо чому ж то в 14 статті цієї конституції написано: „Українська Радянська Соціалістична Республіка зберігає за собою право виходу з Союзу Радянських Соціалістичних Республік“, коли, справді, про те й мови бути не може? Та ж більшовицька Москва так привикла до України і її багатств, що вона на таке ніколи не погодиться, тим то весь час Москва доручує своїм п'ятолизам, т. зв. „українським комуністам“, писати про „воссоеєдененіє“ з „великим“ російським народом, про „непорушну волю“ українського народу жити разом з Москвою, про „дружбу“ і ін. Одним словом, „великих слів велика сила“. Щоб прибити в народі й думку про самостійність, більшовики доручають всіляким неукам писати „історії“ України, в яких підкреслюється що тільки тоді Україна була могутньою і сильною, коли стояла в союзі з Москвою. Оплюгавлюється великого, возвеличаного Шевченком українського самостійника Мазепу: ЦК КП(б)У доручає писати „наукові твори“ і „енциклопедії“, в яких доказуватиметься, що Україні бути самостійного місця немає.

Зі 109 статті большевицької конституції виходило б, що большевики піклуються борцями за національне визволення інших народів і дають їм притулок. А як воно справді? Які уряди поставили вони в окупованих європейських державах? Яке їхнє ставлення до справжніх національно-визвольних рухів? Бачачи, що гітлерівсько-німецький імперіялізм має в світі дуже багато ворогів, кожний революційно-визвольний рух, який бореться проти большевиків, большевики назвали „німецькою агентурою”.

В той спосіб сталінські імперіялісти намагаються обдурити тих, що не бачать справжньої дійсності. Підла брехня, обман, заперечування очевидних фактів, незгідність слів із ділами, оплюгавлювання всього, що не дає їм користі — це засоби, якими вони змагають до своїх цілей.

Щоб переконатися, що так воно є, згадаймо голосні заяви Молотова 1939 р. про те, що ССРСР і не думає „визволяти” Литви, Латвії, Естонії. Та не минуло багато часу, коли большевики загарбали ті держави для себе. 1941 р. Сталін проголосив, що Советський Союз не буде втручатися в справи інших народів, а сьогодні той же самий Сталін покликав на чужих територіях свої агентири, т. зв. тимчасові уряди, і їх діями наближає час „добровільного вступлення” до ССРСР. Чи можна, отже, вірити заявам кремлівських ватажків?

Сьогодні верещать сталінські гайдуки з Києва, що дарують всі „провини” українським революціонерам і повстанцям, проголошують для усіх „амнестію”. Ясно, що ніякий чесний революціонер і повстанець не повірить большевицькій брехні, а в кого є ще сумніви, хто думає, що можна вірити вовкам в овечих шкурах, хай пригадає собі, як жорстоко поступили большевицькі гади з Грушевським, Тютюнником і Крушельницьким, заманивши їх до себе.

Підлий обман і брехня — це большевицька зброя. За цю зброю зхватились сталінські імперіялісти в поборюванні визвольної боротьби українського народу, бачачи, що сам терор не дає їм бажаних успіхів. Згідно цієї засади, з метою розбивати єдність народу, всі сталінські слуги і наймити горлають про „українсько-німецьку агентуру”, оплюгавлюють ганебними наклепами революціонерів і військових командирів, а т. зв. нарком УССРСР Мануїльський, якому годі було замовчати перед народом про народну боротьбу, „перебрав мірку”, „твердячи”, що українські революціонери самі давали себе німцям арештувати „для маскуванню агентурности”, мало що не лізли „добровільно” на німецькі шибениці і самі закладали собі петлі на шиї.

Такими засобами і способами проти визвольних змагань поневоленого народу не воював ще ніхто. На це здібні тільки большевики. Починаючи „урядовими” зверненнями, відозвами, закликами, почерез сатиричні наклепи на видумані заяви, мітинги, транспаранти й афіші, а найдикішим терором, облавами, вивозами, збірною відповідальністю, паленням сіл і вирубуванням лісів, диверсійно-провокативними бандами, залякуванням німців і дітей, розстрілами жінок і стариків, грабунками, в'язницями, шибеницями і насильним вербуванням донощиків кінчаючи, — виступили большевицькі варвари проти українського народу.

Та всі ці сталінські страхіття не залякали українського народу. Загартований довгими роками неволі, натхнений великою ідеєю самостійної України, український народ іде шляхом священної боротьби до остаточної перемоги.

ЯКА МЕТА І ШЛЯХИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ?

Ще рік тому назад Україна була „між молотом і ковадлом”, між двома імперіялістичними хижаками: сталінським і гітлерівським імперіялізмами. Ще рік тому назад український народ кривавився у боротьбі проти двох окупантів. Сьогодні становище значно змінилося. Під твердим ударом з одного боку альянтських армій, а другого — армій народів, покорених большевиками, які не задля панування кліки сталінських вельмож, а для власного рятунку перед гітлерівським рабством пішла на бій, та під могутніми ударами національно-визвольних рухів поневолених німцями народів німецько-гітлерівський імперіялізм упав. З того приводу український народ радіє, бо для України перестала бути загрозливою велика ворожа сила, яка готувала його смерть. Український народ може тепер свobodніше зводити боротьбу зі сталінськими наїзниками. Якщо не вдасться сталінсько-гітлерівським імперіялістам придушити українського народу, то не вдасться це зробити самим большевицьким окупантам. Не вирвати їм уже ніколи волі народу боротися за державну самостійність, вона житиме так довго в народі, як довго житиме сам народ. Здобути Українську Самостійну Соборну Державу — це найсвятіша ідея Українського Народу. Довга неволя навчила народ цінити волю, великі мужі України — Шевченко, Петлюра, Міхновський, Коновалець — залишили нам свої безсмертні заповіді, на сторожі наших змагань стоять духи впавших борців за самостійну Україну.

Становище України не безвиглядне, як намагаються „твердити” наші вороги. В подібному становищу, в якому перебуває український народ, опинилися інші народи, поневолені більшовиками. Новоокуповані більшовиками європейські народи, які не погодилися на німецьку неволю, не погодяться і на сталінське ярмо і наполегливо готуються до боротьби проти нового загарбника. Отак під обухом загарбницького молота росте сім'я поневолених народів, бо до попереднього поневолених додали більшовики тепер ще й новопоневолені європейські народи, серед тих народів народжуються ідеї спільного фронту боротьби проти спільного окупанта, дарма що він послідовно намагається не допустити до того: а) шляхом викликання між уярмленими народами ворожнечі, б) шляхом розбивання єдності в середині самих народів, проголошуючи всякі „реформи”, що мають за мету розвознити внутрішні відносини і, якщо не розбити, то хоча б припинити процес росту національної і політичної свідомості. Український Народ приєднується першим до фронту поневолених проти сталінського імперіялізму, відкидаючи всякі незгоди і спори між народами.

Сталінські наїзники намагаються залякати народ закінченням війни з Німеччиною, але чи можуть вони запевнити, що мають певний мир? Якщо так, то чому майже половину державних видатків призначили на війну в 1945 р. після закінчення війни з Німеччиною, чому будуються на сході нові укріплення, чому переводиться масову підготовку до нової війни, чому збільшується продукція воєнних засобів? Все це тому, що не до миру йдеться, але до нових воєн, ще більше кривавих та жорстоких.

Запаморочені від успіхів, сталінські імперіялісти, здобувши успіхи над гітлерівською Німеччиною при колосальній підтримці Англії й Америки, тепер уже самі прямують до загарбання Європи, щоб потім посягнути по цілий світ для утворення світового Союзного Союзу. Ці більшовицькі утопійні пляни стали сьогодні більш відкриті, їх бачать народи, поневолені Москвою, їх починає розшифровувати весь світ. Ясно, що перемоги в цьому більшовикам не бачити, дарма що до неї вони наполегливо готуються.

Але разом з цим серед народів Союзного Союзу росте національна і політична свідомість, народи бачать, що для того, щоб припинити нові кровопролиття, щоб не допустити до нових жертв, треба покінчити з імперіялістичною сталінською верхівкою, треба покласти край сталінсько-більшовицькому імперіялізмові!

УКРАЇНЦІ І УКРАЇНКИ В КРАЮ І ЗА КОРДОНОМ!

Ніякі большевицькі підступи, наклепи і терор не припинять боротьби Українського Народу за Українську Самостійну Соборну Державу! Український Народ боротиметься за державну самостійність аж до повної перемоги! Не дайте себе розбивати ворогам в краю, не служіть їм, не допомагайте закріплювати їхню владу!

З'ясовуйте за кордоном, хто такі сталінські імперіялісти і до чого змагають, викривайте їх ганебні методи й засоби боротьби, інформуйте інші народи про героїчну визвольну боротьбу Українського Народу, співпрацюйте з революційно-визвольними рухами народів, поневолених Москвою!

УКРАЇНСЬКІ СЕЛЯНИ!

Боріться за Українську Державу, в якій земля буде власністю народу, буде знищена експлуаторсько-кріпосницька система, яку ввели большевики в сільському господарстві! В Українській Державі селянин буде не кріпаком, але вільним громадянином! Ніякі большевицькі підступи й облуди не приневолять українського села зійти з шляху боротьби за УССД. Український селянин буде вірний заповітам Української Землі, рясно политой кров'ю героїв за визволення!

УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИКИ!

Боріться за Українську Державу, в якій буде знесена большевицька система експлуатації робітництва, в яким робітники братимуть участь у керівництві заводами, буде фаховий, а не комісарсько-партійний принцип у керівництві в промисловості, робітники отримуватимуть справедливую заплату за свою працю!

Українське місто й село, єднайтесь у спільний фронт боротьби з наїзником, допомагайте собі взаємно!

УКРАЇНСЬКІ ІНТЕЛІГЕНТИ!

Боріться за Українську Державу, в якій буде повна пошана до праці інтелігенції, будуть створені найсправедливіші умови для неї, так, що вона, певна за своє завтра, зможе з користю для народу віддатися повністю своїй науковій, культурно-творчій праці; інтелігенти будуть вільно творити нові культурні, наукові й мистецькі цінності!

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЕ!

Готуйся до великого всенародного змагу, до боротьби за остаточну нашу перемогу над наїзниками! Бери собі приклади з світлого нашого минулого: геройських княжих дружинників, запорізьких козаків та нестрашних повстанців — борців за Самостійну Україну!

УКРАЇНСЬКІ ДІТИ!

Ви свідки запеклої боротьби українського народу за волю. Історія нашої боротьби записала славні приклади дитячого героїзму і посвяти. Навіть українські діти допомагали і допомагають українським повстанцям, не зраджують ворогам таємниць. Виростаєте на чесних і вартісних громадян. Цього жадає від Вас Україна.

РЕВОЛЮЦІОНЕРИ І ПОВСТАНЦІ!

Ви перші взяли в руки зброю і пішли на нерівний бій за українську державу. До Вас не раз уже зверталися і звертаються вороги з різними підступами, щоб Вас розбити, щоб між Вами створити свою агентуру та, винищивши найкращих, примусити прохати ворога ласки. Та цього він ніколи не діждеться! Не святкувати йому перемоги над Вами! Поки зброя у наших руках — Україна глядітиме на Вас гордо, певна за своє майбутнє! Хай живе вічна слава по впадших Революціонерах і Повстанцях!

Грядуть великі дні, до яких ми мусимо бути готові. Кожний день наближає нас до остаточного бою за перемогу.

Вперед! За Українську Самостійну Соборну Державу!

Смерть сталінським загарбникам!

Хай живе волелюбний український народ!

Хай живе народна збройна сила — Українська Повстанча Армія!

Хай живе Організація Українських Націоналістів!

Хай живе Українська Самостійна Соборна Держава!

Слава Україні! — Героям Слава!

Червень, 1945 р.

Організація Українських Націоналістів

* * *

В. Ярославич

ЩЕ ОДНЕ „ВОЗЗ'ЄДНАННЯ”
(Кілька слів правди про прилучення Закарпатської
України до ССРСР)

На початку жовтня 1944 р. Червона Армія всупила в Закарпатську Україну. Згідно з договорами між „союзниками” (Англія, США, ССРСР), всі територіяльні зміни, пороблені в Європі німцями від 1938 р. почавши, мали вважатися недійсними. До хвилини остаточної мирної конференції, „союзники”, витісняючи німців з європейських країн і самі займаючи ці землі, мали відтворити тимчасово всі держави в межах з-перед 1938 р. і створити в них тільки „тимчасові уряди”.

Отже, і Закарпатська Україна мала залишитися надалі в складі Чехословацької Республіки (ЧСР), як це було до 1938 р. Та договори договорами, але вони стаються пустою безвартісною ганчіркою, коли ходить про заспокоєння імперіялістичних інтересів. Всякий імперіялізм, як тільки чується в силі, бачить довкруги себе догідну міжнародну обстановку, має під руками підходящі, часом навіть дуже брехливі або смішні, прикриття для нагоди свого хизацтва, „приєднує” і „возз'єднує” все, що лиш дається й де лиш удається.

За Червоною армією прийшли на Закарпаття агенти большевицького імперіялізму. Вони мали повні руки різних, дарма що крадених, доказів на те, що Закарпатська Україна повинна бути „об'єднана” з Сов. Союзом, чи там „возз'єднана” з УСССР. Прикидаючися єдиним єдиноправним і вічним господарем і правителем України, большевицька Москва, як уже не раз у історії, краде й у цьому випадку духовий і політичний дорібок закарпатської вітки українського народу і використовує їх як мотиви (підстави) свого імперіялістичного загарбництва.

Бо що спільного має сталінський імперіялізм з тим, що 500 тисяч закарпатських українців витримали тисячолітню мадярську неволю, не піддалися ні мадярському ні чеському винародовлюванню (денационалізації); що незабаром після національного відродження в Галичині й на Буковині почало відроджуватись і Закарпаття. Що обходить московського поневолювача визвольна боротьба закарпатців в 1938 р. Вона ніяк не може бути доказом на те, що Закарпаття мало б стати колонією большевиків.

Національно-культурне відродження Закарпаття, запал, з яким взялися його сини в 1938 р. будувати свою, *українську державу*,

свідчить промовисто про правдиві бажання закарпатців. Про це свідчить також завзяття і геройство, з яким боронили своїго права, своєї волі перед мадярськими імперіялістами, яким Німеччина була продала Закарпаття.

Большевицькі агенти, яких злочинська природа відома, спи-раючись на тому, що майже всі українські землі включені формально, як „невід'ємна складова частина“, до СРСР і що ніби є якась „українська радянська держава“, розпочали свій імперіялістичний наступ на Закарпаття в імені цієї „української радянської держави“ за „возз'єднання“. Емісари Сталіна приступили до своєї роботи „ло-сталінськи“. Зачали від виловлювання насильно або підступом, все одно, отже, звичайними сталінськими методами, свідомого національного українського елементу (відомий випадок у Хусті з Климушами, Вороном, д-ром Брацайком і д-ром Бачинським). Опісля заснували свою офіційну агентуру — „комуністичну партію“, а за тим „Народні Комітети“ по містах і селах, зложені також з їхніх агентів. При цій роботі лізли їм у руки нерідко і свідомі українці, тому що не знали, хто такі большевики й що вони вміють. А потім розпочалося писання горезвісних „звернень“ до Сталіна, щоб „возз'єднав“. У висліді всієї цієї роботи вийшов „історичний акт“ 9 червня 1945 р. про „возз'єднання“.

Включення Закарпатської України в безпосередній круг ділання большевицького імперіялізму мало для кого було несподіванкою. Його можна було передбачити майже з точністю, знаючи природу і причини існування всякого імперіялізму. Те, що балакає сталінська пропаганда в зв'язку з цим нещасливим „возз'єднанням“, весь цей крик, вереск, шум, галас про „історичні акти“, про „історичну справедливість“, про „поворот на лоно матері-батьківщини“ і т. д., цього всього сьогодні і так ніхто поважно не бере. Натомість імперіяліст Сталін розуміє цю анексію (насильне включення) по своєму.

Насамперед, Сталін скористав з тимчасово вигідної для нього міжнародної обстановки та ще і з того, що Червона армія окупує саме і Закарпатську Україну, і цілу колишню ЧСР, вимусив на теперішньому чеському уряді „добровільну згоду“ — зречення з претенсій до Закарпатської України. У висліді вийшло „возз'єднання, згідно з бажанням, яке проявило населення Закарпатської України“ (з договору 29. 6. 1945.). Так само „лише на бажання населення“ прилучено насильно в 1939 р. до СРСР Західну Україну, так само в 1940 р. — Буковину й Басарабію.

Що спонукало Сталіна зробити цей крок? За доказом довго шукати не прийдеться. Перша і найголовніша причина — це бажання Сталіна, як імперіяліста, забезпечити себе перед тим, щоб Закарпатська Україна „ніколи вже не правила за карту в агресивній грі реакційних сил, спрямованих проти ССРСР” („Рад. Укр.” від 30. 6. 1945 р.). Це значить, що і на цьому клаптику української землі Сталін бажає покласти важку лапу свого терору, який має перешкодити розвиткові українських самостійницьких ідей, що розкладали б сталінську ідею поневолення, яка звучить: „УССРСР — невід’ємна, складова частина великого ССРСР”. Подумайте, як не вигідно, мало того, небезпечно було б для сталінської кліки, якої існування зв’язане тісно з тією „невід’ємністю” України від їхньої імперії, а ще й до того в сьогоднішню хвилину нестримного росту українського революційного руху на всіх українських землях, — якою загрозою для сталінського імперіялізму, було б, наприклад, те, що Закарпатська Україна залишилася би в складі ЧСР. Тоді, з оперттям на українське населення Закарпаття, український самостійницький рух мав би там напевно без порівняння більшу свободу діяння, як під покровом НКВД. А всяка суспільно-політична робота, спрямована проти сталінської імперії, напевно не стрічала би й десятої частини того переслідування, що в рамках сталінського режиму. Щоб цьому запобігти, поки ще час, Сталін і „пішов назустріч бажанням населення Закарпатської України”.

Дальші причини цього примусового „возз’єднання” впливають самозрозуміло з самої природи імперіялістичної політики Сталіна. Раз набравши розгону, він не може застановитись, він не може не „об’єднувати” і не „возз’єднувати” всього, що попадеться йому під руки.

Всякий імперіялізм, в тому числі і сталінський, анексує все нові землі на те, щоб могли якнайвигідніше наживатись, панувати, щоб мати до своєї розпорядимості якнайбільше багатств на все чимраз сильнішу розбудову імперіялістичної машини поневолення. Крім того, через приєднання нових земель і пересунення границь далше від осередку імперії (метрополії), всякий імперіялізм старається відсунути рівночасно чимраз далше небезпечних сусідів. (Наприклад, Сталін говорить ясно, що він пхається в Польщу саме на те, щоб вона не стала „санітарним кордоном” для ССРСР-івської імперії на випадок, коли б попала під вплив якогось іншого, наприклад, англійського імперіялізму). Далше, через таке об’єднання чимраз ширший круг просторів підпадає під безпосередню контролю імперіялістичного осередку-метрополії. На цих просторах

імперіаліст при допомозі політичної — і всякої іншої — поліції перевіряє і контролює все, що діється, все життя населення, а головню суспільно-політичне життя, і при тому має змогу нищити в зародку всякі прояви ворожих собі сил, відосередних рухів. Позатим, на цих просторах імперіалістична розкладова пропаганда має нічим не обмежену, а противно, всіма імперіалістичними засобами піддержувану, змогу руйнувати морально населення.

Тільки і виключно з таких і їм подібних міркувань „об'єднує” — Сталін, як і всякий інший імперіаліст, різні землі зі своєю імперією. 29 червня прийшла черга на Закарпаття. Завтра те саме стріне Польщу, післязавтра — Румунію і т. д., аж доки не стало б світу, або — Сталіна. Щоб скоріше сталось це останнє, про це подбають уже поневолені народи, тим більше, що своїми „об'єднаннями” і «возз'єднаннями” Сталін сам копає собі гріб, бо поширює круг невдоволених його режимом, бо збільшує фронт поневолених народів.

Та „возз'єднання” Закарпаття має і інше, менш приємне для Сталіна значення. Коли, наприклад, будемо розглядати вартість цього кроку імперіалістичної Москви саму по собі, чи там його значення в житті українського народу, то хай нікого не дивує, якщо признаємо його добрим, доцільним, потрібним. А це хоч би навіть із таких міркувань:

Замість колись чотирьох імперіалізмів, які кожен по-своєму розуміли національне, зглядно національно-меншостеве, питання, і в висліді цього свого розуміння, стосували кожен по-своєму національний гніт, — будемо мати тепер на тілі нашого народу тільки одного галапаса, тільки одне розуміння національного питання і тільки одну систему національного гніту і імперіалістичного терору.

Це матиме наслідки:

1. Заник симпатій до большевизму там, де поки ще були, т. зн. де ще большевицького режиму не було.

2. Одностайний терор і одностайний імперіалістично-колоніальний гніт на всіх без винятку українських землях викличе в цілому народі, на всіх без винятку українських землях, одностайний відрух спротиву і бунту, тобто в цілому народі одностайно виникне бажання повалити московсько-большевицький імперіалізм і — тільки дорогою революції.

3. Підготовка до революції, організація самочинних, спонтанних відрухів ненависти до загарбника і спрямування їх у русло революції буде іти на всіх без винятку українських землях

одностайно. Не буде вже для революційного руху шкідливих штучних кордонів.

4. Всі попередні правди разом, діючи серед цілого народу, доведуть до прекрасного об'єднання думок і почувань цілого народу, до виховання одностайного, одноцілого типу українця, до ще тіснішого відчуття національної кровної спільноти, споріднення.

Це все має неабияке важливе значення. Тому ми можемо таки мимо всього бути бодай у деякому відношенні вдоволені, що нарешті всі наші землі дістали одного поневолювача. Це улегшить нам непомірно здійснення хоча б найменшої частинки прагнень українського народу як таких, а також це не значить зовсім, що ми якнебудь похваляємо імперіялізм Сталіна. Ми вже не раз казали і ще раз повторюємо, що загарбування Сталіном поодиноких частин України та перетворювання їх у кольонії большевицького імперіялізму не має нічогосінько спільного з ідеєю соборности.

Розуміється, що московський імперіяліст добре враховує ті всі вигоди, які виникнуть від такого об'єднання українських земель для визвольного руху нашого народу і тому він ще довго, мимо „возз'єднання“, піддержуватиме штучно всі кордони, якими були покрані українські землі до 1939 р., тобто на Дністрі, на Збручі і в Карпатах і це на те, щоб не допустити до того дійсного, правдивого з'єдинення українського народу, про яке говорили ми вище.

Та як не шалів би „деспот скажений“, — Україна неминуче іде до свого визволення.

* * *

Л. Омський

ЦЕРКВА ЧИ АГЕНТУРА?

У конституції СССР є одна цікава стаття, яка роз'яснює постановку релігійного питання в Советському Союзі. Точніше — це стаття 124. А виглядає вона ось так:

„ З метою забезпечення за громадянами свободи совісті церкву в СССР відокремлено від держави і школу від церкви. Свобода відправлення релігійних культів і свобода антирелігійної пропаганди визнається за всіма громадянами“.

Читаєш цю статтю і ніби-то правильно воно виходить. Церква від держави відокремлена: хочеш Богу молитися — молись

і то як хочеш і якому Богові хочеш. Ніхто тобі не забороняє. Словом — повна свобода совісти.

Це так на папері. А як на ділі?

Ми знаємо, що загал віруючих українців об'єднується в двох церквах: православної і греко-католицькій. З православними Сталін за 25 років уже менш-більш зумів розправитися (власне на підставі 124 статті конституції). Тепер він загорівся палким бажанням об'єднати всіх віруючих християн в одній руській (!) православної церкві. Словом, придумав непоганий спосіб: Навіщо, мовляв, морочити собі голову всякими обрядами і релігіями. „Дайош” одну церкву для всіх. Свобода совісти ніби є, але коли хочеш молитися Богу, молись так, як я тобі кажу. Та й вигідніше, керувати церквою по своїй уподобі, через своїх агентів у ризах.

Спочатку сталінські об'єдинителі спробували осідлати греко-католицьку церкву без уживання насильницьких методів. Однак „делишко” не пішло. Тоді розпочали інакше. Провівши передвступне бомбардування церкви газетними статтями (в роді „З хрестом чи з ножем”), НКВД перейшло до рішучого наступу. Тому що керівники греко-католицької церкви не погодились стати рядом з Олексієм і його зграєю сталінських „церковно-служителів”, Сталін розв'язав справу просто: вищих достойників церкви виарештували, щоб тим легше покінчити з обезголовленими низами.

Та перед народом треба було і надалі показувати себе толерантним у справах віри. Тому й підшукав собі Сталін з числа греко-кат. духовенства трьох людей — о. д-ра Костельника, о. д-ра Мельника і о. Пельвецького, як представників трьох дієцезій, і поклав на них завдання „зреформувати” греко-католицьку церкву.

Отсі, з дозволу сказати, „священники” і виписали „послання” до Ради Народних Комісарів УСССР, щоб „Уряд України” затвердив „Ініціативну групу греко-католицької церкви по возз'єднанню з православною церквою”. В цьому посланні три названі люди спочатку, як це звичайно буває в такого рода листах, розпливаються в „славословіях” на честь імперіялістичної Росії, яка „вже тоді (кінець XVIII ст. — прим. Л. О.) врятувала наш народ від ганебної загибелі”. Зрештою, хто ж має дбати про дітей, як не мати?” — пишуть у своїому листі большевицькі підлизні. Яким способом російська цариця Катерина II, що саме в кінці XVIII ст. вбила останні проблески державницького життя України, змогла бути рятувником українського народу, і як це найлютіший ворог України — російська імперія могла показатися її матір'ю, — це таємниця о. д-ра Костельника і його „соратників”.

Та цитовані місця не одинокі в названому письмі. Там найдемо цілий ряд подібних квіточок. Там прочитаємо про „правильність розв'язки національного питання в ССРСР”, і про те, що „соборна Україна — реальна в братерському союзі з Москвою”. Кривавому катові України — Сталінові і його прислужникові — Микиті Хрущову золотоустий о. Костельник виражає від західних українців (?) „щирю, сердечну подяку” за „збирання українських земель. „Бо, — як каже згаданий отець доктор, — нашого морального довгу супроти радянської влади ми ніяк не зможемо сплатити”... і т. д. і т. п.

Вичерпавши цілий лексикон славословій, підписані отці просять затвердити „ініціативну групу” та надати їй право вести намічене діло в порозумінні з державним урядом і зверхництвом „всеруської” (!!)) (ось вам правильна розв'язка національного питання — Л. О.) православної церкви. Гидко стає, коли читаєш цю „декларативну заяву”. Значить, аж так низько впав о. д-р Костельник з своїми співдрузями. Невже ж отці з докторатами не розуміють того, що продаючись Сталінові та його банді, тим самим допомагають просунути вгору українського народу енкаведівську агентуру? Що ж станеться з народом, коли на місце дотеперішніх душпастирів надані Кремлем енкаведисти в рясах?

Для Костельника і його кліки це не має значення. Крім своєї особи, він про ніщо більше не дбає. Для збереження свого нужденного існування нещасні ренегати одним помахом перекреслюють і опльовують те, що ще вчора звали найсвятішим. За шматок хліба з панського столу Костельник слідом за різними бажанами, тичинами і їм подібними вишнями, без вагання зраджує свій нарід, кидаючи його на паству зграї „духовників” сталінського хову.

Дійсно, благородного діла піднялися зрадники.

Та сталінському урядові УСССР мало цього. Він хоче ще й іншої допомоги від своїх найновіших лакеїв. Про це скоро довідалися Костельник і спілка.

На їхнє письмо прийшла негайна відповідь від якогось Ходченка, уповноваженого в справах російської („чому ж не української? — Л. О.) православної церкви при Раднаркомі УСССР. У цій відповіді „ініціативна група” зразу ж дістає конкретне завдання, а саме: „...надсилати до уповноваженого в справах руської православної церкви при Раднаркомі ССРСР списки всіх деканів, парохів і настоятелів монастирів, які відмовляються підлягати юрисдикції „ініціативної групи” греко-католицької церкви по возз'єднанню

з православною церквою (підкреслення наше — Л. О.). Значить, не догматичні справи вирішувало письмо найвищого достойника в справах церкви. Ні той Ходченко, що правда, великодушно „дозволив” заснувати таку „Ініціативну групу”, та зразу ж наказав їй робити доноси на тих, які „не підпорядковуються” (читай: не схочуть стати агентами НКВД). Словом, нове поле до попису для костельниківської кліки. Мають гарну нагоду за юдин гріш продати свого брата. Що ж, діло не нове. Не інакше робить урядуючий голова руської православної церкви — Олексій, то ж і Костельникові лицює йти слідами свого нового зверхника. Може й самому пощастить в архиереї проскочити. Тільки щоб побільше видати на знущання ворогові „опірних”. Бо ж ясно, куди гнуть „уповноважені” і яка доля жде тих, що не схотять слідом за Костельником зраджувати свій народ.

Та ледви чи кращу долю готують собі ті, що зловилися на вудочку сталінської реформи. Двадцять років церковної політики червоних богів найкраще показують, яка доля зготовлена церкві в „найдемократичнішій країні світу”. А до часу ліквідації, кремлівський патріарх наготує „священиків”, які замінять тутешнє духовенство, а всіх „зреформованих” отців докторів пішлють слідом за „опірними” навчати слова божого... білих медведів.

Перші познаки роботи „Ініціативної групи” вже слідно. Отці-репрезентанти при допомозі енкаведистів вже й богослуження відправляли в катедрях.

Само собою, НКВД і тут поступило по-своєму. Втручаючись у небесні справи, сталінські грабіжники не забули й про землю. Кожна допомога мусить бути, самозрозуміло, заплачена. Тому й не диво, коли чуємо про пограбування церкви св. Юра, про несамовиті сцени п'ятик церковного вина посвячуваними чашами. А вже капітальний випадок мав місце в Станиславові. „Вірні” в енкаведівських одностроях, „возстановляючи в катедрі „представника дієцезії” о. Пельвецького з Копичинець, забрали при нагоді „дещо” церковних речей для нововідкритої православної церкви. (Чи щонебудь ще лишили — не знаємо). Бачила що з тих речей православна церква, чи не бачила — важко сказати. Знаємо тільки, що золоті церковні речі появилися через кілька днів у продажі в спекулянтів на станиславівських вулицях. Коментарі, думаю, зайві.

Так ось як представляється справа „реформ і воз'єднання”!!

І тут саме стає перед нами питання: куди нам іти? на яку ступити? Відповідь ясна. Не Сталін і не НКВД вирішуватиме, як нам молитися Богу. Питання релігії вирішить сам український народ

у своїй власній державі. І ніхто не має права наказувати — вірити чи не вірити, таку чи іншу віру прийняти.

Повна свобода совісті, право визнання якої хто хоче релігії, це права, які дасть своїм громадянам українська держава. А до того часу Сталінові з його опричниками і його блюдолизами, всякими олексіями, костельниками і іншими запроданцями, до нашої совісті — зась!

*Геть сталінських агентів з української церкви!
Хай живе національна солідарність українського народу!*

* * *

Всеволод Рамзенко

ДЕМОБІЛІЗАЦІЙНИЙ ГЛУМ

Дня 23 червня Сталін зі своїми ворожбитами й чаклунами випустили з Москви свіжий „історичний закон” — закон про демобілізацію 13-ти старших річників Червоної армії. Щодо історичностицього „закону”, то не варто й згадувати. Для народів ССРСР, відколи засів на кремлівському престолі його диктаторське величество, прийшли часи, коли навіть те, що Сталін чхнув, мусить поважатися, як історичний факт чи закон.

Та коли прийдеться сказати, чи цей „закон” є дійсно законом, то тут можна дещо більше розвестися. По-нашому — це „яскравий прояв” брехунства, обманства, злодійської, злочинницької нахабности Сталіна та його бандитської кліки.

В чому річ? А в тому, що коли хтось сказав „а”, то коли хоче, щоб його ще й опісля слухали, мусить також сказати „б”. Коли Сталін 9 травня заявив (бо мусів), що „період війни в Європі закінчено, а починається період мирного розвитку”, то послідовно за такою заявою мусить іти демобілізація армії. Так роздумує кожна здороводумаюча людина, і це зрозумів також Сталін. Але що тут робити, щоб і армія була розпущена і щоб усі червоноармійці остались під зброєю? Щоб ніби була демобілізація, і щоб її не було? На це має Сталін прекрасний інструмент — Верховну Раду ССРСР. Вона своїми оплесками має дати силу закону всякій, хоч би найбільш глупій нісенітниці, яку Сталіну сподобалося видумати, вона має зробити правом всяке, хоч би навіть найбільш злочинницьке по-

тягнення Сталіна. Точно таке походження і „історичного закону” від 23 червня ц. р. У ньому говориться про роззброєння і повернення до мирного стану 13-ти старших річників Червоної армії. Але яких річників? Де найвища границя віку, що від неї зачне Сталін розпускати додому червоноармійців? У цьому саме ціла брехливість і незаконність цього „закону”. На „історичній” XII-ій сесії холуй Гречуха м. ін. заявив, що „в час мобілізації не існувало меж у призових віках”. І дійсно, забирали партійці та енкаведівські людологи в армію, кого попало, від 14-літніх дітей до понад 70-літніх стариків. Також не було зовсім ніяких законів про мобілізацію; не скликали ні верховних рад, ні не балакали про „добродійства”. Та після „свята перемоги” виявилось необхідним мати „свято демобілізації”. І тому Верховна Рада, як „чудесний інструмент” сталінської політики, схвалила „закон” про розпуск 13-ти річників. А яких, це знає Сталін і ще може дехто з його лакеїв. У всякому разі буде зроблено так, щоб додому не вернувся майже ніхто. На це Сталін знайде або придумає ще й інші „закони”. „Законів” йому не купувати. Він здібний на всякі несотворені крутіства і обманства.

Але демобілізація відбудеться, все одно як. Головно, щоб було газетам про що писати та Сталіна вихвалити за ще одно його „ласкаве піклування”.

Не треба одначе думати, що Сталін не пустить додому на показ яких пару тисяч калік чи хоровитих. Пустить хоч би на те, щоб показати на них основне і всі інші „добродійства” „закону” від 23 червня.

Розглянемо, що чекає тих „щасливців”, що для них цей „історичний закон” стане дійсністю; що зможуть зазнати всіх „добродійств, передбачених законом”.

А „добродійств” чи там „проявів любови і піклування” до демобілізованих — багато. Перший і найважливіший „прояв дбайливости” — це сама демобілізація. Про її істотну вартість ми вже висловилися вище. Та це не все. Так само, як одна біда тягне за собою десяток інших, так одне „добродійство” Сталіна породжує все нові і нові.

Уявім собі червоноармійця, що дістав ордер їхати додому. У капіталістичних країнах з такого демобілізованого зараз таки на місці його постою здирають військовий однострій і пускають додому так, як його мати на світ родила, не дають нічого їсти, не дозволяють їхати залізницею і т. д. (?). У країні „випробуваного соціалізму” — не так. Там на все „закони” є. Наш „історичний закон” передбачає:

1. Перевезення демобілізованих додому за рахунок держави — чи можна собі уявити, щоби платив за подорож додому червоноармієць, який чотири роки, в голоді і холоді, страждав на фронтах. Ясно, що ні. В чому ж тут „підкування”?

2. Забезпечення демобілізованих у дорозі харчуванням за рахунок держави, — думаємо, що це обов'язок кожної влади. А раз це обов'язок, так усяке перемелювання пропагандивної чистої води на цю тему тут ні при чому. Інша справа, що в большевицьких умовах це і так не буде виконано й демобілізовані червоноармійці мусять по дорозі харчі зебрати.

3. Забезпечення одягом і взуттям демобілізованих. — Спитаємо — чи цей нещасний червоноармієць має йти додому в тому лахмітті, у якому був на фронті і буде носити його доти, доки сам собі якимсь чудом іншого не роздобуде?

4. Всебічна допомога в забезпеченні житловою площею, обзаведенні господарством демобілізованих. — Треба бути таким безхарактерним, якими є большевики, щоб нахвалятися такою постановою. Відібравши почерез „соціалізацію” від робітника і селянина все, що він мав, взявши під контроль держави (большевицько-партійної кліки) найменшу дрібничку в господарстві, хотіли би, щоб робітник чи селянин після такої жорстокої і нищівної війни міг сам загосподаритися.

Такої самої вартости є „батьківська увага”, про яку говорить лакей Гречуха на сесії. „Десятки мільйонів рублів допомоги виплатив уряд сім'ям фронтників”. Може й дійсно. Та тих, які з цієї допомоги користали, в порівнанні до числа потребуючих, було дуже обмаль. Інша справа, що в більшості випадків „допомогу” діставали ті, яким і так через горло переливається, тобто гадюче кодло партійних глитаїв-дармоїдів. Та коли б навіть і існував повний та справедливий розподіл таких „допомог”, то ще нема зовсім найменшої причини називати „чудесною батьківською увагою” виплачення кількох рублів допомоги сім'ї червоноармійця, який пішов на фронт і лишив дружину з кількома нелітніми дітьми без ніяких засобів до життя. Та ж у такому випадку родині фронтника належить не кілька рублів милостині, — а повне якнайкраще забезпечення всім необхідним, і собачим обов'язком держави є дати це забезпечення кожній сім'ї, що її кормитель на фронті. В СССР діється щось протилежного. Там існує жебрацький „фонд допомоги сім'ям фронтників”, який поповнюється за рахунок працюючих, а з якого користають також у більшості випадків тільки сім'ї большевицьких буржуїв.

З повищого бачимо, що большевицька диктаторська кліка всі свої найбільш первісні, найбільш самозрозумілі собачі обов'язки держави супроти громадян називає „добродійствами”, „великою ласкою”, „батьківським піклуванням і увагою”. Діється це так тому, що, між іншими, до державної влади в ССРСР дірвалася купка людей, які були колись босяками і жебраками, людей з жебрацькою психікою, які хотіли б зажерти все. І коли їм прийдеться хоч би лише на папері відступати якусь частку комусь, кому вона правно належить, вони мусять верещати і трубіти про „ласку”.

Останній з „проявів піклування”, передбачений сміхотворним „історичним законом”, — це зобов'язання місцевих властей „надати роботу демобілізованим” і то якнайскорше, до місяця найпізніше. Бачите, як піклуються большевицькі нероби, дармоїди й галапаси, щоб бува люди задовго не відпочивали. Це, на ділі, виглядатиме так, що окалічилих і пострадавших здоров'я на фронті запражуть безпосередно у важке ярмо стахановських норм, соцзмагань і т. д. Причин до цього багато. Поперше, большевицькі можновладці бояться, щоб часом громадянин ССРСР, відпочиваючи, не приглядався до їхніх злочинних практик, на випадок, напр., нової війни і так не вистарчатиме в ССРСР робочих рук, щоб забезпечити фронт у все необхідне. Бо тоді не буде вже англійських літаків, ані американських черевиків та „свинної тушонки”. В цьому випадку не було б нічого дивного, коли б большевики дійсно здемобілізували який мільйон армійців.

На згадуваний уже „історичний” XII-ій сесії ні один з депутатів чи представників уряду не сказав, коли будуть демобілізовані далші, наприклад, основні 20 річників у віці від 40 до 20 року життя. Мабуть не скоро. Хто зна, чи большевики вже будуть їх демобілізувати, хто зна, чи Сталін буде ще ухвалювати для них глумливі „історичні закони” про їх демобілізацію. Можливо, вони будуть демобілізуватися самі в тягу нової війни, яка неминуче прийде, все одно, за місяць, за рік, чи за пару років.

Це підтвердив у своїй промові Гречуха, коли сказав, що „велич і складність завдань після війни знову вимагають винятково великого напруження сил і енергії”. Більш виразно висловився ген. Антонов. Він заявив: „Завдання тепер полягає в тому, щоб і надалі збройні сили Сов. Союзу були гідні його величі і щоб розвивалась і зміцнювалась воєнно-економічна могутність нашої (!) держави”. Отже, не дальша демобілізація, не розпуснення армії, і навіть не вдержання її на дотеперішньому рівні, а противно, дальший *розвиток і зміцнення* і самої армії і *воєнного* виробництва в тилу.

Це підчеркає тов. генерал Антонов також своїми нахваляннями про сьогоднішню силу і могутність Червоної армії. Тільки це означає „парад перемоги” 24 червня і найсвіжіша комедія з „генераліссімумом”.

Ще більш виразно висловився на цю тему інший тип з цієї шайки бандитів — Калінін: „Проведення демобілізації є одним з найтрудніших і найскладніших завдань, що стоять перед воєнним командуванням”. Тільки не думайте, що може з огляду на те, як перевести на мирний стан армійців, як забезпечити їх у все необхідне, тобто одяг, мешкання, і навіть не те, щоб дати їм роботу. А попросту демобілізація — це тому така найтрудніша і найскладніша проблема, що „основне завдання в тому, що треба провести демобілізацію таким чином, щоб зберегти боєздатність всіх частин і підрозділів армії” („Прикарп. Правда”, 8. 7. 1945). Ясно, чи ні? Зовсім ясно й виразно, проречисто, „по-сталінськи”. Як ми вже вказували вище, большевицькі заправила ламають собі голову над тим, щоб провести демобілізацію так, щоб тієї демобілізації надалі не було, щоб вона так і осталась „паперовою”, як паперовими є всі „діла” й „делишка” Сталіна для „добра народу”.

* * *

К. Марків

ЗАОКЕАНСЬКІ УКРАЇНЦІ ДОПОМАГАЮТЬ ВЕЛИКІЙ СПРАВІ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

До нас дійшло кілька большевицьких журналів („Укр. література”, ч. 7-8 і „Сучасне й майбутнє”, ч. 2.), в яких партійні писакі зчиняють крик з приводу „підривної діяльності фашистів і явних гітлерівських агентів” серед заокеанських українців. Це заставляє нас хоч коротко поінформувати українське громадянство про життя цих українців та виказати причини, що так дратують большевицьку агітку, змушуючи її дерти собі горло і псувати папір.

Як подає статистика, в Канаді живе зараз 400-500 тис. українців-емігрантів, що виїхали з України (з багатої України!) шукати куска хліба на чужині. Скрізь можна побачити там українця: і в сталеварних заводах східнього Гамільтону, в копальнях Судбур, зброєвих фабриках в Монреалі, танковій промисловості в Торонті і в сільському господарстві Манітоби і Саскачевану.

Багато українців служить у війську. У 1942 р. було на дійсній військовій службі 40 тис. українців. Зокрема, як заявив офіцер авіації Гаррі Джонс, багато українців зголосилися і були прийняті до повітряної флотії. Серед них — поважне число відзначених за заслуги (нпр., С. Д. Цибульський). З великою пошаною відноситься канадійський народ до українців.

Незважаючи однак ні на що, канадські українці живо відчують свою пов'язаність з народом. Вони зберігають свій побут, цікавляться життям своїх братів на українських землях, організуються в політичні партії і культурні товариства, школяться військово, щоб могли допомагати своєму народові в його визвольній боротьбі. Там, за океаном, вони не перестають думати про волю свого народу. Нпр., один сержант канадської авіації, українець Михайло Федорчук, беручи участь у війні проти гітлерівської Німеччини, писав: „Я щасливий, що на мою долю припала змога боротися за волю. Я борюсь не за Англію чи Канаду, я борюсь за право на свободу”.

Важною подією в житті канадських українців був день 7 листопада 1940 р. Тоді об'єдналися усі українські протибольшевицькі партії: Українська Національна Федерація („канадська секція ОУН”, — як називають її большевики), Гетьманська Організація, католицька церква на чолі з єпископом Іваном Теодоровичем, Українська ліга Взаємодопомоги, „Просвіта” і багато інших, створюючи Український Канадський Комітет (УКК). Поза Комітетом залишилась тільки жалюгідна большевицька агентура, т. зв. Українська Канадська Федерація (УКФ).

Як признають самі большевики, УКК зорганізував цілий ряд хорів, читалень, драмгуртків і культурно-освітних гуртків; видає газети „Новий шлях”, „Український робітник”, „Українські новини”, „Майбутність нації”.

Такі загальні риси внутрішнього життя українців в Канаді.

Але тут ще далеко не все. Ще діється серед заокеанських українців щось, що не дає спокою „натхненникам” з ВКП(б) і з КП(б)У. Їм, напр., дуже не подобається, що УКК не хоче датись осідлати на зразок т. зв. УКФедерації, але виразно включається до української всенародної революційної боротьби. Вони змагають до створення суверенної української держави коштом розчленування СРСР... Вони збирають доляри на фонд допомоги українсько-німецьким націоналістам західних областей України (читай: укр. рев-визв. рухові)... для підривної роботи в тилу ЧА” (проти Сталіна й його кліки — ред.), — кричать на кивок Кремлівської диригентської

палочки Тичини, Вишні і братія („Суч. і Майб.“, „Укр. літ“.).

А вже до скаженої люті доводить їх виступ у канадському парламенті посла-українця — Глинки, який висунув домагання, щоб дозволити УКК-ові „висилати делегації на всякі міжнародні конференції з метою забезпечити інтереси України“ (з промови Глинки). „Якої України?“ — верещить Вишня. „Ми не чували, щоб у Канаді був коли-небудь за гетьмана Б. Хмельницький“ і „щоб... Рузвельт, чи... Трумен пропонували українізувати США!!“

Спокійніше, товаришу Вишня... і не валяйте дурака. Не знаєте, якої України? О, ви напевно прекрасно знаєте! Та ж тієї самої, за яку ви пасли б і медведі і як відтак з бажанами, тичинами, корнійцями, корнійчуками продали б кремлівським розбишакам „за шмат гнилої ковбаси“, як би сказав великий Шевченко. Тої України, що горить сьогодні великим гнівом до вас і ваших хазяїв з Кремля і що єдиним фронтом бореться за краще майбутнє своє і загарбаних народів.

Кажете, вам „здається“, що немає кого післати на міжнародну конференцію, бо українські народні делегати вити і зубами клацати будуть?

Не журіться: вас напевно не пішле народ на конференцію (значить, не буде кому вити і зубами клацати). Якщо і пошле, — так мабуть не на конференцію; інше місце призначене для вас. А делегатів народ знайде. Буде своя держава — будуть і свої делегати. Можете не сумніватись, що вони зуміють краще обороняти інтереси України, чим ви і „українці“ (з ласки божої) мануїльські.

* * *

М. Шахай

„ФАШИЗМ“ І „РЕАКЦІЯ“ В БОЛГАРІЇ

Недавно читали ми в „Рад. Україні“ (кінець травня ц. р.) кореспонденцію про „викриття“ підпільної протибольшевицької організації в м. Пловдив в Болгарії. Якийсь большевицький каламар з партійної пропаганди широко розписувався тоді про „унешкідливлення“ цілої організації.

Ми, подаючи цю вістку, як один із фактів боротьби поневолених народів проти сталінського імперіялізму, зразу підмітили, що хвалькуваті заяви про „викриття й унешкідливлення“ — це

звичайнісінька брехня найчистішої води. І в останніх днях така сама партійна преса недвозначно підтверджує те саме. Нпр., „Рад. Україна" від 30. 6. ц. р. поміщує цікавий „маніфест", виданий т. зв. „Національним комітетом вітчизняного фронту" (большевицька агентура в Болгарії) до болгарського народу в справі... (вгадайте, якій?) не в іншій, як тільки в справі тієї ж „чорної реакції і фашизму" (на людській мові: народно-визвольний рух), що її місяць тому „унешкідливили" на шпальтах преси сталінські ворожбити!

Як це так? І унешкідливили реакцію, і знову — реакція? А може це дійсно лише „рештки і недобитки", як запевняється в „маніфесті"?

Переглянемо докладно цей знаменитий „маніфест". Поминаєте обов'язкові славословія „великому визволителі — Радянському Союзу і радянському народові"... Поминаєте „заслуги" комітету... Поминаєте чудовищні виводи в роді „природного тяжіння" болгарського народу до „кровного брата"... Врешті: „Було б негідно і до краю шкідливо закривати очі перед фактом підривної діяльності реакційних сил і недоцінювати її небезпеку (аж так!)... фашистські елементи не склали зброї", признає комітет. Далі довідуємося, що з нагоди передвиборчої кампанії „починають (народно-визвольні організації — ред.) організовану атаку в середині і з-зовні". (нарешті — щиро, ясно і недвозначно! Так би й зразу, а не по-большевицьки: „знищили реакцію" і „це не значить, що знищили"). Виходить отже, що болгарський визвольний рух не розгромлений і не послаблений. Виходить, що цей рух власне значно скріпився, якщо веде сьогодні організовану боротьбу і з-внутра і з-закордону. Тепер це ясно. Ясно і те, чому большевики вважали за відповідне закинути видумки про „рештки, недобитки, розгром" і інші нісенітниці, а почали бити в усі калатала на сполох.

„Собаки брешуть — хтось їде", — говорить українська народня мудрість. А в Болгарії таки непогано їдуть. Болгарська Землеробська Народна Спілка на чолі з Дімітровим, побачивши грабінницьку політику (ця політика називається в „маніфесті" „економічними труднощами") добродіїв-визволителів, не далась запрягти до сталінського імперіялістичного воза і стала ядром всенародної визвольної боротьби. Що большевики і їх агенти з т. зв. Комітету визвольного фронту „зіло сердиті" з цього приводу і їм дуже „треба унешкідливити й викоринити її") з „маніфесту" — це нам зовсім ясно.

Але їм і тільки цього треба. У всякому разі не народові, як намагаються закрити в „маніфесті". Їм залежить на тому, щоб

мати обезголовлену сліпу масу, готову на все для катюжного Сталіна.

Не вийде, любезні! Шкода труду! Сподіємося, що болгарському народові, подібно, як українському, польському та будь-якому іншому поневоленому народові, мабуть не дуже „треба“, щоб його нищили. їм скоріше треба „унешкідливити“ тих, хто їх нищить. Цього їм треба і за це вони борються.

* * *

Б. Войнович

ЗАКІНЧЕННЯ І ВИСЛІД КОНФЕРЕНЦІЇ В САН-ФРАНЦІСКО

Сказав один мислитель, що всяке право придумали й установили слабші одиниці в людській спільноті, щоб таким чином захистити себе від сильніших. В зв'язку з закінченням конференції в Сан-Франціско стверджуємо щось протилежне. Головними „редакторами“ нової міжнародної „конституції“, нового міжнародного права, тобто статуту міжнародної організації Об'єднані Нації, були власне найсильніші, т. зн. Великобританія, Сполучені Штати Америки і Советський Союз. І тому цей статут новоствореної організації „миру і безпеки“ носить на собі виразне тавро свого імперіялістичного походження. Він є, як усяка агітаційно-пропагандивна видумка імперіялістів, з одного боку жорстоким і поневолюючим, з другого — має млаво-солодкаву закваску горезвісної імперіялістичної „доброзичливості“ хижака до своєї жертви. Бо і пощо було скликати в Сан-Франціско представників аж 50-ти держав, коли схвалений ними статут — це твір конференції в Думбаргон-Оксі, де були представлені тільки Великобританія, США, СРСР і Китай, та конференції в Криму, де порадилися між собою „про долю світа“ Черчіль, Рузвельт і Сталін.

Цілих два місяці конференція радила. Представники Куби, Філіпін, Індії, Панами чи УРСР також мали змогу (!) вносити цілі ряди поправок, над якими велись безконечні дискусії. Та в висліді статут вийшов такий, якого бажалося „ініціаторам“ чи „організаторам конференції“.

Назагал, конференція робила враження, що основною ціллю імперіялістів, які її скликали, було при допомозі дискусій,

пресконференцій, нарад, дебат та всяких інших дипломатичних штучок відістати один з другого якнайбільше його дипломатичних тайн і політичних плянів.

Не обійшлося на конференції без гострих суперечок. Були навіть сподівання, що конференція розлетиться. Але від чого „добра воля”, т. зн. інтерес, завдання хвилини імперіялістів?

Коли будинок грозить завалитися, та є вже в такому стані, що поправляти його не оплатиться, але він ще на деякий час потрібний, тоді господарі підпирають його колами, затикають діри мохом чи ганчірками, латають дах старими кусками бляхи. Точно так само малася справа з „однозгідністю”, „погодженістю” союзників на конференції в Сан-Франціско та з забезпеченням миру ще на деякий час. Усі протиріччя і суперечності між ССРСР з одного боку і Англією (в першу чергу) та Америкою — з другого позгладжувано на швидку руку при помочі обосторонніх компромісів. Всі статутіві непогодження (в справі порядку голосування в Раді Безпеки, в справі вета, системи опіки і т. д.), всі зльокалізовані непорозуміння на тлі порядкування в Європі (Польща, Трієст, Греція, болгарські та румунські справи, тощо) — все це має за причину основне суперництво: хто буде панувати в Європі після розгрому Німеччини — Англія чи большевики. Дорогою обопільних уступок покищо мир у Європі задержано. Але — це мир збройний, мир, якого штучність промовляє за тим, що довго він не потриває.

* * *

Берест

„НЕ ЗРАДЖУ!”

Уже під сімдесятку було Юрі. Весь його світ — це річка Дідушкова, Магура, Жаб'є та полонина Скупова. Душа Юрі оживала по св. Юрі, як збирав він гуцульську маржинку в полонинський хід, а завмирала осінню, як сходив зі Скупови і повертав до свого сина на ніч, як пращався зі своїм стадом. Тоді застромляв він свою голосну сопілку поза два калиночки під самою стелею попри сволок, і, здається, обоє завмирало на зиму — і сопілка і Юра. Засипляли, як засипляє на зиму медвідь, і бурсук, і стає на Скупові, як засипляє вся полонина.

Колись боднавив ще зимою. Та тепер при цій роботі вже руки трясутся. Лиш писану люльку Юра пакав та тютюн собі кришив. Піде в колешню, принесе собі скрутлик тютюнового листа, візьме яворову дощечку та ножика гострого-гострого з-поза череса (з коси собі виробив) та й заходиться краяти „кюкюн” — одиноку зимову розраду.

І пакає Юра на печі свою писану люльку і крізь дим бачить свою Скупову, і бовгарів, і вівці... вівці... вівці... Гезде чорна вівця, з білою пяточкою на вусі — це Мочернякова, а ця, вся чорна, лиш ніс горбатий, — це Дідушкова, а це — Ілкова, а це...ой, Чугайстир пролетів попід ліс і не дав йому любоватися вівцями, а за ним лісна скочила, лиш вівкнула...

Ген по склоні полонини сопілка коломиийкою постелилася...

* * *

А цього літа полонина скорострілами заграла, легінями заройлася.

Ген, у Жибю і Криворівні мадярів, — кажуть, — мадярів, а гезда сотні легенів лиш: струнко та розстрільна, та праве крило стрибком вперед... Учеси, аби Україну здобувати, — кажут.

Як зійшов Юра зі своєю маржиною зі Скупови, то мадярів не стало, а в Жаб'ю большевики загніздилися...

Одно лихо вступилоси, а друге прибулоси, — передав Василь Юрі, а Юра — груневі, а грунь — лісові, а ліс — плаєві... Загуділа Верховина...

І пакає Юра писану люльку на печі та й позирає крізь маленьке вікно та тот замерзлий моріг, що кругом хати та оборога, та й на зелені гаджуджки смерічані...

В хаті лиш Юра, та невістка Гафійка, та внук Петрик. Сина німці зловили, як голодного року пішов був у „поле” кукурудзів роздобути. Вліті ще писав з Німеччини, на роботі десь там його присилили.

— Чи чували ви, Юро, ек у понеділок напали большевики на Магуру та вбили Петра Дідушка, як тот утік до лісу. Та запалили одну хату, та взели дві коровки, — каже сусід Ілько.

— А де ж наше восько тоди було? — питає Юра.

— Та дес не було їх на Чорній Річці, дес під Кренту пішли були, на засідку, ци шьо, — на тото Юрі Ілько.

— Відай хтос таки мусів їм доповісти, шьо наших гездечки нема, — покивав жалісливо головою Юра і пакнув свою писану люльку.

— Бізівно, шьо так. А хіба ж ви не чували, шьо тоту болшівню водит по горах Митька з Голов.

— Єк? Тот, шьо за Полші склеп мав, та з „паничами" пив? Дивіт-но си, дивіт! — дивувався Юра.

— Ає. Ото ше донедавна то ходили тоті вороги лиш потоками. То як наші вдарют у шини, то зараз передают люди з хати до хати, з груні на грунь і всі наші мушшини мали час спретатиси. А теперечки тота зараза зачела вже по грунях лазити. То вам кажу так несподівано, шьо лиш вискочіт з ліса і вже перед вами. А всьо через того клетого пса з Голов, шьо всі плаї та стежки знає.

— А Бог би йому ноги відоймив, — заклив з притиском Юра. — Ой, варівко тепер нам сокотитиси, коли свої на своїх ворога водет!...

І пакали старі газди люльки.

* * *

Не спитьса старому Юрі на печі. Що за день почує, як тепер гори важко дишуть, то вночі ще раз передумує.

Аді, ніхто тоту погань болшівницку ані не кликав, ані не просив. Сама тота саранче влізла в наші гори і ганеєтси за нашими людьми єк ті вовки. Ой, коби то Господь допоміг нашим вітовчи тоту заразу в наших горах.

Нагло — стук... стук... стук у вікно.

— Гафійко, Гафійко, відчиняй, пускай нас у хату! Гезде Николай. — Задудніло кільканадцять пар ніг під хатою.

— Гафійко, Гафійко, Николай під вікном. Шош важного мусит бути, єк він у такий час стучит у вікно.

Гафійка засвітила кліпку і відчинила хоромні двері. У хату ввійшов Гафійчин брат Никола в однострою і з крісом. За ним внесли стрільця і положили на постіль.

— Єк дужі, Гафійко, та й ви, діду?

— Декувати. Єк ти, Николаю, та й твої легіні? — Відповіли і Гафійка і Юра.

— Принимай Гафійко, і ви, діду Юро, раненого нашого стрільці Сокола. В ногу ранений.

А безпешно буде йому в нашій хаті? — спитала Гафійка.

— Безпешно Гафійко, — заспокоїв її Никола. — Хата далеко

від потока і від верха ще далеко. Та не знаєте, шьо недалеко нас, гезде за царинкою, в лісі бункер є в березі. Єк буде шош небезпешного, заведете раненого там, приложите каменем і замаскуєте мохом та й усе гаразд буде. А до раненого ме виходити санітарка.

— Виздоровлюй, друже Соколе! Аби ви здорові, діду і Гафійко!

— Щісливо вам! Воюйте кріпко та відбивайте тоту болшівню!
— прорік дід Юра і навздогінці поблагословив їх.

— Пе', а принеси но гарніку з вижної хати. Там у торбинці висит на миснику, — каже Юра малому Петрикові.

Дід Юра і Петрик щиро заходилися коло раненого. Юра варив арніку і напаром вимивав рану та завивав зіпраним старим полотном. А Петрик тримав миску з напаром, помагав дідові. А стрільцеві — молоко та буришку з маслом.

Гафійка газдувала і в хаті, і поза хатою.

Стрелець набирив сили і крови, а рана ропу зі середини викидала, гоїлася: Внедовзі Сокіл уже і на ногу ставав, і підпираючися клябукою, робит декілька кроків по хаті.

* * *

Уже сонце високо піднеслося понад ліс і Юрину хату.

Кинуло воно свої проміння на Чорногорські шпилі і ярко виступили, здавалося, таки недалеко, ось тут, і Скупова і Крента і Костриці за Жаб'єм.

Гафійка пішла до сусіди кукурудзу на жорнах молоти. Петрик подався у верх штафети на дальші руки подати. У хаті сам Юра газдував: стрільцеві ногу перев'язав і заходився банум йому на сніданка заготовити.

Петрик прожогом влетів до хати.

— Діду! — болшевики на ґруні, гезде недалеко. Дес зо сотка їх!

— Соколе, піднімайся. Тікаймо до ліса за бункер, — наглив Юра і накинув на стрільця чардак. Сокіл сперся одною рукою на Юру, а другою на палицю і подалися мерщій через царинку в сторону ліса. Терпів біль Сокіл і шкутильгав. А Юра всі сили свої збирав, щоб підперти Сокола і прискіпити ходу.

— Борше, борше, аби лиш за перші смереки! Пе', біжи наперед, відкривай вхід! — сопів Юра і наглив.

Ще, ще, ще трохи і ось-ось вже смерік досягнуть. Обняв Юра Сокола за стан, зібрав усі свої старечі сили і поніс стрільця в смереки.

У смереках відітхнули. Юра зняв крисаню, обтер піт з чола.

— Декувать Тобі, Господи, шьо ми вже гезде! — і звільненою ходою крізь гущу потяглися до бункру в беріг.

— Пе', ти лишайся з Соколом у бункрі, а я вас закрию. Будеш його сокотити...

Повільним кроком вертає Юра додому. Віддихає, бо таке добре змучила ця біганина.

Декувать Богові сетому, шьо поміг заховати в безпечне місце нашу зранену молоду силу. Гей-гей! То-то ми тепер, ек тоти маржинка на полонині, шьо на неї вовки вночи нападають, та непокоют, та кервавлют її... А ми ж у своїх горах та на своїй землі. Ек тото маеси, шьо у своїй хаті нам не дають жити?... Відай, ми не маємо жити, ек не мемо гнати їх і стрілети, ек вовків з полонини. Думає Юра теперішню важку гуцульську думу і поволі ступав у верх д' своєї хаті.

Аж з-за оборога: — Стой, руки вйорх!

Юра підвів задуману голову. Перед ним з десять їх, а на переді якийсь з пагонами.

— Шьо тобі треба? — кинув незадержуючиси.

— Стой, бандіт! Ні шага впрійод і где етот бандіт, што ти ону провожал?

— Не знаю нічо.

— Врйощ, бандіт! — Важко впав приклад на похилені плечі Юри. Удар п'ястуком в лице. В голові задзвеніло. Захитався старий і впав на коліна. Сором пекучий обрав його. Це вперше його — гордого сина Верховини — безкарно хтось посмів ударити. Могутнім зусиллям піднявся на ноги. Випрямився. Зір, палаючий ненавистю, вп'явив у ворога.

— Чьо б'єш, паршеху? Чос увезавси ек гнида. Кажу ті — не знаю нічо. Вступейси, заразо, з очий, щезай в дебри та в болота.

— Атвечай, ілі застрелю как собаку! — Викинув зі себе пайдьошник і справив до грудей автомат.

Юра мовчав.

Черкнула коротка черга, трьома пекучими вугликами вгризлася в груди Юрі. Підкосилися ноги і старий упав як підстрелений олень на замерзлу землю. Припіднявся на ліктях і разом з кровою викидав з прострелених грудей палаючі ненавистю слова.

— Не скажу, червона заразо. Не зраджу рідної керви. Пімстіть цу наругу,... рідна земле,... ви верхи стрімкі... і ти ...лісе дзелений...

Гукнув стріл. Безсильно впала на землю сива голова. Рідна земля прийняла в себе гарячу кров свого сина.

Зі страхом і злістю дивилися на тіло вороги.

— Бандьора..., — ненависно просичав старший. Хотів штовхнути тіло ногою, та не вдарив. Здавалось йому, що на останній проклін старого відгукнулися гори та ліси, заповідаючи близьку кару за пролиту кров.

Нишком, як гнані вовки, втікали по ґрунях до свого.

* * *

(Замість фейлетону)

СТАЛІНСЬКА АМНЕСТІЯ

Нарешті й Сталін спомігся на амністію...

Дивуєтесь?... Нема так дуже чого. Відомо, що немає в цілому світі і ніколи, від коли світ світом, не було ліпшого... деспота і тирана.

Ця амністія називається сталінська амністія, тобто така, як усе, що Сталін робить „для народів” і „для трудящих”; тобто паперова амністія, амністія без амністії, призначена на вивіз закордон, але не для покараних і караючихся. Ті останні — а їх у сталінській тюрмі „хватит” — не будуть бачити не то це помилування, але і того шматка паперу з „указом”.

По-друге, ця амністія призначена не для „покараних”, що їх у сталінській тюрмі „хватає”, а для тих, яких дуже мало, або як хто воліє, так багато, що й карати їх не приходитьсь. Значить „указ” розминувся з призначенням. З цього виходить, що або Сталін і С-ка не знають, кого треба милувати, або знають, та не хочуть, і тому видають „укази”... паперові. Це останнє не тільки більш правдоподібне, але й правдиве.

Впрочім, для найбільших злодіїв, злочинців, каторжників, грабівників, бандитів, розбійників, фальшивників, убивців, розтратників, хуліганів, які всі разом творять у СРСР спеціальний „клас”, — це покищо амністія з боку Сталіна неконечна, бо вони ще всі на волі (до якогось часу), всі належать до спеціального упривілейованого ордену — ВКП(б), займають високі посади в „радянських установах”, а найбільш антисуспільні звироднілі каторжники і горлорізи „працюють” при НКВД і НКГБ.

Наприклад, у нас, на українських землях, усім тим викидькам людського суспільства дають амністію наші українські повстанці. Без „указу” і „квитанції” звільняють їх раз на все від контракту

з чортом Сталіном і відправляють безпосередньо на другий світ. Виходить, і в цьому випадку „указ” Калініна-Горкіна ні до чого не здався.

Натомість для тих, що караються по тюремних підвалах, у таборах каторги і каторжної праці, на Соловках, у тайгах Сибіру, а які зовсім нічого не винні, — для тих „указ” помилування не передбачає.

Чому?...

Бо за „хіщення соціалістической собственности” караються не директори „державних” підприємств, не керівники „радянських установ”, не подвійні, потрійні і почвірні секретарі гнізд гадючого кохла — ВКП(б); але нещасна колгоспниця, що підняла колосок (з голоду!) на „своїй не своїй землі” і мільйони їй подібних.

Бо за „контрреволюційніе преступленіе” засуджені не ті, що революцію пограбили і проміняли її на найбільш реакційний метод визиску, гноблення і терору, тобто не Сталін і його шайка, але всі справедливі, святі, з душою чистішою христалю, борці за правду й волю.

Бо за „бандітизм” засуджують не ноторичних чорнотемних виродків-бандитів з НКВД і НКГБ, а правих борців за ідею волі народів і волі людини.

Всім тим дасть справедливу амністію революція поневолених народів. Одним, що зараз безвинно караються, дарує вона світло сонця й волі, других пішле туди, звідкіля вони вже ніколи не вернуться.

* * *

Український селянин! Пам'ятай про сталінський голод на СУЗ в 1933 р. і гітлерівський на ЗУЗ в 1942 р.! Бережи дорогий хліб перед окупантом! Ні зерна імперіалістам!

* * *

ПРОЯВ СИЛИ ЧИ БЕЗСИЛЛЯ...

Сталінські агенти й опричники побачили, що одвертим і прямим наступом на село і ліс нічого не вдіють. Не зважаючи на всі облави, які їм дуже дорого приходяться і коштують, визвольнореволюційний рух не то що не послаблюється, а противно, розви-

вається і кріпшає. Тому емведівські пси перейшли на інший спосіб: вони стосують масово підступ і обман. Ось кілька прикладів цієї ганебної тактики бандитів з НКВД і НКГБ:

Дня 23. 5. 1945 енкаведисти, оточивши вночі заставами с. Добротів, Надвірнянського повіту, зайшли ранком у село. Стрибки придержали двоє дівчат і старалися переконати їх, що вони з УПА, кажучи їм між іншим: „Та ж учора ви переводили нас через Прут”. Підступ не вдався. Сталінські людолови відійшли з нічим.

Дня 16. 6. 1945 большевики зі станиці Бодники, Товмацького р-ну, переодяглись у жіноче плаття і заїхали підводою на поля під с. Дубівці. Їм удалось захопити одного повстанця, що вийшов на той час, нічого не підозрюючи, з криївки.

Дня 12. 6. 1945 до с. Братишів, Товмацького р-ну, приїхало 60 большевиків. Вони вдавали повстанців і розпитували за станичним і харчовим. У одній хаті давали дітям солодощі, випитуючи про батька: „Де він, чи приходить додому?”.

Дня 16. 6. 1945 роблячи засідку коло с. Раковець, Солотвинського р-ну, енкаведисти зі стрибками ходили по полі, вдаючи повстанців. Вони підійшли до трьох жінок, що працювали на полі, і випитували їх про зв'язок у селі і про харчі. Одна з жінок повірила обманцям, завела їх у село і показала криївку трьох повстанців. Большевики забрали їх, а також і цю жінку.

Звичайно, після першого такого виступу большевиків, населення робить відповідні висновки і вдруге не дається підманути.

* * *

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД НЕ ПЕРЕСТАЄ БИТИ ОКУПАНТА

Большевицька брехлива пропаганда по приказу від НКВД нахваляється, що УПА, що весь визвольний рух українського народу знищено, що лише одиниці ставлять ще опір. Та це побожне бажання червоних загарбників було і є надалі і ніколи не перестане бути тільки бажанням.

Відбиваючи не раз дуже важкі удари наїзника-ката, український визвольний рух і його передовий загін — УПА, зі свого боку, завдають большевицьким поневолювачам не менш сильних і не менш дошкульних ударів.

Український народ, задивлений у своє улюблене дитя — Українську Повстанську Армію, організує самооборонні відділи, щоб захистити себе перед знищенням. УПА дає цим самооборонним діям широку збройну і моральну підтримку, а рівночасно і сама боронить українське населення перед окупантом. Ось кілька яскравих подій, вибраних з тисячі їм подібних:

Дня 5. 4. 1945 недалеко м. Устрики, Дрогобицької області, самооборонний відділ зробив засідку на большевицьку валку з арештованими. Повстанці вбили 6 енкаведистів і 4 стрибків. Усіх арештованих визволено.

Дня 15. 4. 1945 два самооборонні відділи спільними силами виконали наскок на станицю стрибків у Коростенку, Устрицького р-ну. Вбито начальника НКВД, 9 большевиків поранено. Здобуто кілька крісів, десятизарядок і пістолів.

Дня 13. 5. 1945 підвідділ під ком. Б. зробив засідку на большевиків біля с. Стрільбичі, Старо-Самбірського р-ну. На засідку наїхала валка районних большевицьких псів. Бій тривав дві і пів години. В бою знищено 29 большевиків, а саме: 6 енкаведистів, 4 енкагебістів, 2 прокурорів, секретаря райпарткому і ін. Повстанці при тому здобули: 3 кулемети, 12 пістолів, 10 ППШ і багато крісів. По стороні повстанців не було втрат.

Дня 21. 5. 1945 банда стрибків у числі 50 грабувала село Братківці, Станиславівського р-ну. Підвідділ УПА під ком. Ї. розбив грабіжників і прогнав їх з села. Сталінські вислужники втратили 5 вбитими і 5 крісів.

Дня 22. 5. 1945 у с. Кремидів, Галицького повіту, вскочило 80 большевиків і стрибків; робили облаву. Відділ УПА під ком. Ч. розбив і розігнав сталінських людоловів. Вони розбіглися, залишаючи 10 убитими; багато їх було поранено. При тому здобули повстанці 10 крісів і 2 ППШ.

Дня 30. 5. 1945 підвідділ УПА під ком. Г. зробив засідку на шляху Красна — Слобода Небилівська (Перегінський р-н). На засідку наїхала енкаведівська машина. Повстанські кулі положили трупом 4 енкаведистів і 1 стрибка, в тому числі одного ст. лейтенанта. Здобуто 1 кулемет, 1 пістолу й інші військові речі. Автомашину знищено.

Дня 21. 6. 1945 большевицькі людолови зайшли в с. Перекуси, Войнилівського р-ну, схопили 20 чоловіків і кілька жінок та зібрали їх усіх у будинку сільради. Підвідділ УПА під ком. Т., що перебував в той час поблизу села, заняв становище і обстріляв сільраду. Енкаведисти попали в паніку і почали тікати. З цього скористали арештовані і розбіглися додому.

ВОНИ НЕ ПОМРУТЬ НІКОЛИ!

У партизанській боротьбі, що не припиняється ні на хвилину, не раз приходиться повстанцям переживати дуже критичні хвилини, не раз доводиться приймати нерівний бій з переважаючим ворогом, не раз із того бою є лиш один вихід — смерть. З таких обставин з честю виходять відважні, рішучі, героїські одиниці, що своїм прикладом присвічують другим і наказують іти їхнім шляхом.

Дня 2. 5. 1945 у Мокринському лісі (Самбірський р-н) около дві сотні большевиків заскочили й окружили невеликий гурток повстанців. Знайшовшись в безвихідному положенні, вони прийняли смертний бій. Трьох друзів, вистрілявши всі набойі і поклавши трупом неодного ворога, полягли. Четвертий, важко ранений, застрілився з пістолі.

Дня 26. 5. 1945 у с. Цвітова, Войнилівського р-ну, спец-відділ НКВД заскочив хорих на тиф дд. Піхву і Шишку. Перший з них згинув від ворожої кулі. Друг Шишка, щоб не датись живим, покінчив з собою пострілом з пістоля в уста.

В днях 3.-6. 5.1945 большевики робили облави на села Олеше, Долина, Делева, Буздин, Товмацького повіту.

У с. Делева большевики віднайшли криївку з повстанським майном. У ній був під цю пору д. Богдан. Большевики казали розкопувати криївку, а через отвір закликали Богдана, щоб здався. А коли не помагали намови, червоні бандити почали кидати в криївку гранати, які, одначе, не робили повстанцеві ніякої шкоди. Цілу ніч д. Богдан, знаючи добре, що його чекає, співав національних пісень. Коли ж почув, що вже до нього добираються, з окликом „Слава Україні!" на устах, застрілив себе з пістолі.

У с. Долина попав на засідку і був важко ранений д. Вербовий, районний санітар. Большевики схопили його. Від ранку до вечора мучили кати революціонера, домагаючись виявлення потрібних їм таємниць. Друг Вербовий не зламався і не зрадив рідної справи. Як большевики хотіли перев'язати йому рану, він зірвав перев'язку, заявляючи, що воліє згинути, ніж рятувати життя на те, щоб служити катам.

На крутому, високому (800 м) березі Дністра, між сс. Долина і Ісаків, сталінські горлорізи окружили д. Вихора. Не бачучи іншого виходу, повстанець кидається зі скали в пропасть, щоб лиш не попасти в руки катам.

* * *

* * *

З хати до хати!

З рук до рук!

ЗАПОВІДІ ПІДПІЛЬНОЇ ГАЗЕТИ

Я Твій довірений приятель, що в умовах жорстокої сталінсько-большевицької окупації приходжу сказати Тобі слово правди, розповісти про Україну і світ, порадити, що маєш робити і як боротися за кращу долю. Не лякайся мене, бо про Тебе я нікому не скажу, але пам'ятай:

- За видання і кольпортаж мене Твої товариші-друзі кладуть свої голови, і тому бережи мене, як зіницю ока!
- Обережно мене читай — в полі або кімнаті при закритих дверях і вікнах — тихо чи шепотом, щоб ворог не бачив і дурень не чув!
- Читай швидко і другому передай, бо на мене ждуть тисячі таких, як Ти, і тому злочином є тримати мене.

З хати до хати, з рук до рук!

- Передавай мене лише тим, до яких маєш довір'я і які, як і Ти, після прочитання передадуть мене даліше.
- Знищити мене можеш лише тоді, коли ворог наступає, а заховати вже нема часу; інакше — шануй мене, бо йду будити народ до великого революційного діла будувати Українську Самостійну Соборну Державу.

* * *

**"SHLIAKH PEREMOHY," Vol. 1, No. 3, June 1, 1945
(Resume)**

As indicated by the subtitle ("Published by the Ukrainian Insurgent Army, "Hoverlia"), the newspaper "Shliakh peremohy" (Path to Victory) was published by the command of the UPA's IV Military District "Hoverlia" Group. The articles in the newspaper are on social and political themes and are written in a popular style; the style of articles criticizing the USSR is sharp and polemical. This issue is 29x15 cm. in size and consists of twenty-one pages of close typescript. The contents include eight articles, three patriotic poems, a brief listing of a few UPA actions, a cartoon and an appeal to the readers of the underground press. Of the poems, two are by Marko Boieslav; "Shum's Company's Song" includes about company commander "Shum" and battalion commander "Blahyi". Following is a summary of the newspaper's major contents.

M.B.: With Faith Onto the Path of Victory

7776 newspaper's introductory article is a response to Germany's surrender. It is addressed to insurgents and Red Army soldiers. The fall of Germany and the creation of the United Nations, we are told, have not brought liberation to the captive nations of the world. The nations within the USSR, in particular, are faced with the threat of destruction. For that reason, Ukrainian insurgents must continue to fight for freedom, in spite of the great losses they are suffering. And Red Army soldiers, having defeated one perpetrator of genocide, Hitler, should now turn their weapons against the other, Stalin. The article is written in an emotional style and sharp, polemical tone.

Vol.: Shamelessness, Mendacity, Banditism

The author of this article criticizes Soviet agrarian policy in Ukraine, pointing to the economic exploitation of Ukraine and the mendacity of Soviet propaganda. For example, he mentions Khrushchev's boast that in 1944, the USSR "gave" the Ukrainian SSR 30,000 cows, 50,000 pigs, 5,000 horses and some tractors and other machinery. He explains that this was no gift, because during its retreat from Ukraine, the Red Army took away countless herds of cattle and took or destroyed almost all agricultural machinery. In any case, the help Khrushchev brags of was very miserable, for the Ukrainian SSR has close to 28,000 collective farms. In addition, 40% of the help was directed to state farms, which work less than 4% of the land. The author states that collective farms are being rebuilt at the cost of peasants, from whom the last cows or other farm animals have been taken away.

L. Yaroslavych: Ukraine, the "Ukrainian SSR," and the San Francisco Conference

This article comments on the founding conference of the United Nations Organization, which opened on April 25, 1945, in San Francisco. Among the foun-

ding members of the UN was the Ukrainian SSR; its delegation arrived at the conference on May 6. The author tells us a little about the preparations and course of discussions, but focuses more on polemics, arguing that the Ukrainian SSR is not an independent state and that its delegation, led by Manuyilskiy, blindly executes Moscow's orders. The author explains that nationally, politically, economically and culturally, the Ukrainian people have colonial status. He also pokes fun at Molotov, who criticized Great Britain and the USA because of the colonial status of India and the Philippines, while pretending that Ukraine is a sovereign state. Soviet propaganda about the "sovereignty" of Ukraine, says the author, is aimed at deceiving both world opinion and its own citizens.

M. B.: For Brotherly Love

The author examines Ukrainians' feelings of national unity and states that their sense of regional differences is too strong. This sense is the result of Ukraine's division under different occupations. The author advises his countrymen to consciously foster feelings of unity. We must rid ourselves of prejudices, he says, and help Ukrainians from other regions who find themselves among us.

The Ukrainian People in Struggle with the Occupying Power

Here we have brief descriptions of the battle operations of UPA units. The following operations are described:

A raid carried out by B. 's unit (probably "Bystryi's" battalion) in four districts (raiony) — Smotrych, Dunajiv, Yarmolyntsi and Sataniv — in Kamianets-Podilskiy province (oblast), on November 3-8, 1944; a raid carried out by the UPA unit "Siri Vovky" through Bukovyna on November 27-29, 1944; and a raid carried out by the UPA unit "Trykutnyk Smerty," commanded by O., through Transcarpathia on November 10-13, 1944. There are also brief descriptions of surprise attacks by UPA units on MVD garrisons in the following places: village of Pshenychnyky in the Tysmenytsia district, village of Maydanyk, Lysetsk district, village of Vyktoriv, Halych district, village of Posich, Lysetsk district, and village of Lesivka, Bohorodchany district. Also described is the escape of P. 's battalion (probably "Prut's") from MVD encirclement on April 10, 1945.

Veresay: In Favour of Intense Patriotism

The author praises intense patriotism, which is the readiness of a person to give his life in defense of his nation. There were many true patriots in the history of Ukraine, he says. Patriotism is particularly important in times of misfortune, when the people are obliged to defend their country or their rights. It is essential at this time, as Ukrainians fight for their country in the ranks of the UPA. The author regards as insufficient patriotism which exists only in words, or limits itself to material help for the liberation movement. And he attacks people who speak about patriotism, while at the same time glorifying Stalin.

Transcarpathia in the Soviet Reality

This article gives a concise history of the union of Transcarpathia with the Ukrainian SSR. When the territory was first occupied by the Red Army, the representative of the government of the Czechoslovak Republic, Dr. Nemets, began to establish an administration and introduce a new order. At the same time, the Red Army established headquarters and set about organizing a communist party with the help of local returnees the Soviets had brought back to the area. After the occupation of Uzhorod, the communist party prepared a "petition" to Stalin from the local activists, requesting that their territory be joined to the Ukrainian SSR. With that came intensified propaganda about "reunification". In mid-November, 1944, the founding convention of the communist party took place in Mukachiv. During that convention, a resolution was passed concerning "reunification." Just a week later, a convention took place of 600 delegates from local people's committees; they passed a resolution about joining Ukrainian SSR. This convention, which was organized at great haste by the communist party and the Red Army — or rather, MVD — garrisons, elected a Supreme Council, which took control of the territory. Dr. Nemets found himself powerless, and awaited further instructions from Prague. The first victims of the Soviets were Hungarians and Germans. Then the Soviets began to go after Ukrainian activists. Thus, leadership of the National Council was handed over to Muscovites, while Ukrainian activists were arrested and deported. In Khust, Dr. Brashchayko, Voron and Dr. Bachynskiji were arrested.

Soviet Terror in Ukraine

This part of the journal consists of brief descriptions of various dreadful acts of terror committed by NKVD soldiers. Here are just a few examples: During a raid in the village of Tsinov, the NKVD burned down the farmstead of a certain Demitskiy; the man himself was pierced with bayonets and thrown, alive, into the fire. In the village of Oliyiv, the NKVD killed two schoolboys. In the village of Vicsie, they beat a pregnant woman so badly that she had a still birth. In the village of Poberezhzhia, they threw a grenade into the Dnister River, where a ten-year-old boy was bathing; his arms and legs were torn off and he later died.

Vsevolod Ramzenko: International Review

The author of this article looks at events taking place in the world and comments upon them. Among the subjects he discusses are the surrender of Germany, the United Nations conference in San Francisco, and the arrest by the NKVD of Okulitski and other representatives of the Polish government. The author focuses on events in which the interests of the USSR and the Western Allies have come into conflict. For example, he states that Stalin was displeased with the fact that German soldiers and political activists were surrendering to the Allies, not to the Red Army, that General Anders' 300,000-man Polish army had been transported by the British to Germany, and that the Allies were dragging their feet on holding "field trials" of alleged war criminals. The author stresses in particular disagreements around the Polish question.

**"SHLIAKH PEREMOHY", Vol. 1, No 5, 1945
(Resume)**

The Idea of an Independent Ukrainian State

In the polemical part of this article, the author declares that the Ukrainian SSR is not an independent state, because it has only four commissariats (ministries), and even they do not make any decisions themselves. Nobody has ever elected either the communist party leadership nor the government. The government is anti-people, because it starved six million peasants to death in 1932-33, deported hundreds of thousands of innocent people to Siberian concentration camps, and shot or tortured to death in prisons of nations, worse even than tsarist Russia.

For that reason, Ukrainians have no choice but to fight for an independent, united Ukrainian state. Only such a state can guarantee the security, well-being and culture of the Ukrainian people. The author demonstrates that it is the natural right of every nation to have a state of its own. He presents a historical analysis, in which he states that Ukraine's finest sons always strove for an independent state. In the Independent Ukrainian state, the Ukrainian people will be masters, but equal rights will be guaranteed to all national minorities. There will be a just social order (without landowners, capitalists or party bureaucrats) and no spending on an apparatus of coercion (police, prisons, concentration camps).

Further, the author describes the Ukrainian solution to International relations. All nations, large and small, should have independent states on their own ethnic territories. This approach would rid the world of conflicts among nations, eliminate the need for armaments and become the basis for future international cooperation.

This article is a somewhat condensed version of an article published in No 5, 1945. The issue itself is not available.

**"SHLIAKH PEREMOHY," Vol. 1, No. 6-7, August, 1945
(Resume)**

This double issue of the newspaper "Shliakh Peremohy" measures 29x15 cm. and consists of twenty-six pages of close typescript. It contains a manifesto, "From the OUN to the Ukrainian People," a short story by "Berest," "I'll Not be a Traitor," a humorous sketch, an appeal to readers and nine articles. Six of the articles are commentaries on political events and three are short descriptions of battle actions of UPA units or the underground. It was printed in the "Death to Stalin" printing house in Stanyslaviv. Following is a resume of the issue's major contents.

From the Organization of Ukrainian Nationalists to the Ukrainian People

This OUN manifesto was issued in June, 1945, on the occasion of the end of the war in Europe. It consists of three parts. The first part explains what Nazi German political plans and policies for Ukraine had been; the second part analyzes Soviet Russian policies and compares them with the German. In conclusion, the authors of the manifesto find the two empires, in spite of some differences, to both be barbaric and aimed not only at enslaving, but annihilating the Ukrainian people. For that reason, there is no alternative but to fight for freedom, whatever the losses. In the third part of the manifesto, the authors speak of the goals and methods of the liberation struggle, and state that presently Ukraine is in a better position than before, because many countries of Central Europe now find themselves under Russian rule and they will fight for freedom; thus, Ukrainians will have more allies. The manifesto ends with appeals to Ukrainians in Ukraine and abroad, to peasants, workers, intellectuals, youth, and revolutionaries and insurgents to fight bravely for freedom, or to support active struggle.

V. Yaroslavych: Yet Another "Reunification"

The author writes about the union of Transcarpathia with the Ukrainian SSR, analyzing the event from a Ukrainian patriotic perspective. Although the Allies made an agreement not to alter 1939 boundaries, Stalin is enlarging his empire through a policy of presenting faits accomplis. When the Soviet army occupied Transcarpathia, Red Army commanders and the NKVD organized a communist party, an administration and "people's committees," which took control and waged propaganda favouring union with the Ukrainian SSR. On June 29, the government of the Czechoslovak Republic signed an agreement with the USSR under pressure, renouncing all claims to Transcarpathia. What Stalin wanted above all was for all Ukrainians in the world to be under NKVD control, in order to prevent them from having a base for liberation activity. But the author believes that the annexation of Transcarpathia will have a positive effect on Ukraine, because it will help bring about the political integration of all Ukrainians, unite them more closely and strengthen their battle for freedom.

L. Omskyi: Churchmen or Agents?

This article is about the destruction by the Soviets of the Ukrainian Greek-Catholic Church. The author writes that, in spite of constitutional guarantees of freedom of religion, during the 1930's, the Soviets destroyed church organizations, including the Ukrainian Autocephalous Orthodox Church. During the war, the government allowed the surviving Russian Orthodox Church to be renewed, and used it for purposes of propaganda and for russifying non-Russian nations. Ukrainians, including Ukrainian Catholics, were "converted" to the Russian Orthodox Church. When the Ukrainian Catholic hierarchy refused to become Orthodox, the communist press launched a slander campaign against the church and its hierarchs. The NKVD began to arrest Catholic bishops and influential priests, among whom they managed to find three apostates, one from each eparchy—Rev. Dr. Kostelnyk, Rev. Dr. Mehnyk and Rev. Pelvetskyi. These traitors "voluntarily" established an "Initiative Group of the Greek-Catholic Church for Reunification with the Orthodox Church." Khodchenko, the representative of the People's Commissars' Council for Russian Orthodox Church affairs, immediately responded to this "initiative," and the Russian patriarch consecrated the traitors bishops. The author tells us indignantly that Khodchenko's first order to the bishops was to prepare a list of all the priests who were refusing to switch to Orthodoxy, in other words, to turn them in to the NKVD. The author also states that the cathedrals and episcopal residences in Lviv and Stanyslaviv were plundered by the NKVD before being handed over to the new bishops.

Vsevolod Ramzenko: The Demobilization Joke

In this article, the author attacks the Soviet law of June 29, 1945, concerning demobilization, and the propaganda campaign that accompanied the law. Although thirteen categories of soldiers were demobilized, the author says, the law did not specify which ones, and it appears that the main fighting force — men aged from twenty to forty — were to remain in uniform. The old, invalids and the sick were sent home. Demobilized men were given clothing and footwear, free transport with food, a place to live, and jobs within a month or help in setting up in a village. This assistance is nothing to brag about, particularly as it often exists on paper only.

K. Markiv: Ukrainians Abroad are Helping the Great Cause of Liberating the Ukrainian People

The author of this article argues with P. Tychnya, O. Vyshnia and other Soviet authors writing in "Literaturna Ukrayina" and "Suchasne i maybutnie," who had attacked Ukrainians in Canada, calling them fascists and agents of Hitler. The author says that Canada is home to almost 500,000 Ukrainians, who publish many books and newspapers and are united within the Ukrainian Canadian Committee (UCC), which carries out cultural and charitable work. 40,000 Ukrainians fought in the Cana-

dian army. What angers the Soviets is the fact that the UCC propagates the dissolution of the USSR and that the Ukrainian MP Hlynka stated in the Canadian parliament that the UCC should be granted a place at international forums in order to defend the rights of the Ukrainian people.

M. Shakhay: "Fascism" and "Reaction" in Bulgaria

This is a commentary on articles that were published in "Radianska Ukraina" concerning the "discovery" of anti-Soviet organizations in Plovdiv, Bulgaria. The author states ironically that in May the newspaper wrote that "fascists" had been uncovered and "immobilized," and in June wrote that the fascists had "not yet put down their arms" and were continuing their sabotage. The author states that the people in question are not "fascists," but freedom fighters, and expresses his joy that Bulgarians, too, are resisting the Soviets.

B. Voynovych: The Closing and the Results of the Conference in San Francisco

In this article, the author briefly describes the founding conference of the United Nations Organization and bitterly criticizes its statute, which grants a dominant role and the right of veto to the imperial great powers. Although there was a long debate, the fifty small member-states agreed to grant a leading role to the imperial powers. The author states that by means of concessions, the great powers reached a peace, but that the peace appears artificial, because it is not based on any sincere friendship.

Berest: "I Will Not be a Traitor"

This is a short story about an old Hutsul shepherd, Yura, who was murdered by the NKVD for refusing to reveal where he had hidden a wounded insurgent. The insurgent, "Sokil" was wounded in the leg and was being treated in Yura's home. One morning, when the NKVD was raiding the village, Yura led the wounded man into the forest, hid him underground, concealed the spot and returned home. However, the old man was spotted entering the forest by an NKVD reconnoitering party. The NKVD seized the old man and tortured him, in order to learn the insurgent's whereabouts. However, Yura died saying nothing. The story is well written, with a good knowledge of the Hutsul dialect and lifestyle.

Stalin's Amnesty

This brief article was written in response to one of Stalin's announced amnesties for insurgents. The author reminds his readers that in a tyrannical regime like the USSR, amnesty has no meaning. The author calls party members and the NKVD the world's greatest criminals and recounts the many crimes they have committed against defenseless people.

Sign of Strength or of Weakness?

In this brief article, the author reveals that the NKVD and the NKGB were disguising themselves as insurgents in order to get information about the UPA, then making arrests. The article describes several such underhanded actions, which led to arrests or killings of insurgents.

The Ukrainian People Continue Their Fight Against the Occupying Power

This section of the issue consists of brief descriptions of the battles that took place between the UPA and NKVD troops on the territory of the UPA's "Hoverlia" Military District in May, 1945, and in a few cases, in April and June. For example, on May 13, B. 's UPA unit killed twenty-nine Soviets in an ambush near Striubychi, Staryi Sambir district. Among those killed were the secretary of the rayon party committee, two public prosecutors, four NKGB men, six NKVD soldiers and other officials.

They Will Never Die

This brief article consists of six descriptions of the deaths of insurgents during battle with the Soviets. In most cases, they were ambushed in their secret quarters. Some shot themselves in order to avoid being taken alive by the NKVD; some others died under torture.

ШЛЯХ ПЕРЕМОГИ

видав УКРАЇНСЬКА ПОВСТАЧА АРМІЯ "Говерля"

№ 1.

Серпень 1945 р.

№ 6-7.

Організація Українських Націоналістів
до УПА ВІСНОК НАРОДУ

Р 3-3

УКРАЇНСЬКІ НАРОДИ

В умовах безприкритої перемоги окупаційної дійсності, під важким ярмом сталінсько-большевицького імперіалізму, що загрожувала усім українським землям та населенню по землі інших європейських народів, в умовах широкої соціальної боротьби, яку Ви підняли проти загартування на євро-націоналізм і соціалізм визволення, за побудову Української Самостійної Союдної Держави, - Організація Українських Націоналістів приносить Вам слово правди і розкриває веру у брехню, що за її допомогою супротивникам намагався врятувати Тіло Тіло в ір у в справедливості Вашої справи і наш перемогу, Організація Українських Націоналістів вразом, куди і як Вам дали прямувати до Обітваної Землі.

УКРАЇНЦІ В УКРАЇНІ

Більш, трішки років за безнадійне прагнення пакувати в Україну і по-імперіалістички експлуатувати її багатства, та право поновити - повернути у безвілляні расів володіння Український Народ бачив між собою два імперіалістичні чинники: гітлерівсько-німецький і сталінсько-большевицький імперіалізм. Ці останова Українського Народу різниця між цими імперіалістами не було, бо однаково торували йому будь-які депіляційні пута гітлерівських панів "внешої раси", так і сталінське ярмо. Там то Український Народ з однаково вперто проти цих двох імперіалізмів боровся, не зважаючи на те, що таким чином створював собі два фронти. Боротьба на два фронти для Українського Народу не була легка. В окремої гостроті і запеклості в її проходінні скрізь там, де імперіалісти, в особличі різночудної ревної постанови Українського Народу та його могутніх визвольних змагань, діяли одини для їх поборвання швидко йому і допомагали собі взаємно в тому підлому ділі. Спільна мета цих загартованих чинників та факти денної і таємної співпраці між ними у ливидуванні Українського Народу і його революційно-визвольного авангарду - українських революціонерів-самостійників, більш чи менш координовані дії сталінського НКВД і гітлерівського гестапо дасть навірнішу оцінку там надрахнішим ворткам України і відкривають їх справляти обличчя.

Що правді і що готував для Українського Народу гітлерівсько-німецький імперіалізм?

Закінчивши в 1941 р. місце сталінсько-большевицьких окупантів в Україні, гітлерівсько-німецькі загартовники враз і розкрили свої плани. Мету свого побуду на Україну вони асоціативним веденням значно визначили в своїй соціалістичній теорії. Гітлерівські ідеологи писали тоді, що "під до панування німців над усією Європою веде че-

Титульна сторінка подвійного числа газети „Шлях перемоги”, р. 1, ч. 6-7 з 1 серпня 1945 р., що мало 26 стор. густого машинопису. Газету видавала команда 4 карпатської ВО УПА „Говерля”.

ЗАПОВІДІ ПІДПІЛЬНОЇ ГАЗЕТИ

И Твої довіренці прикляда, на жувонках короткої сталінково-боньчеської окупації прикладу, оказати Тобі слово правди, ро не-
літає про Україну і світ, порадиати, не мешає робити і як боротися,
за кращу долю. Не давайся мене, бо про Тебе я нікому не скажу,
але пам'ятай!

- За надання і конспірації мене Твої товариші-друзі кла-
дуть свої голови, і тому бережи мене, як зігнать бжа!
- Обережно мене читай - в полі або кімнаті при закрити-
тих дверях і вікнах - тихо чи шепотом, щоб ворог не
бачив і дурень не чув!
- Читай швидко і другому передай, бо на мене жодні ти-
олячі таких, як Ти, і тому вложником в траматі мене!
З хати до хати, а рука до руки!
- Передавай мене лише тим, до яких маю довіря і дн,
як і Ти, після прочитання передають мене далі.
- Значити мені можна лише тоді, коли ворог наступав,
а захопити вже нема часу; інакше - гану! мене, бо
яду будити народ до великого революційного діла -
будувати Українську Самостійну Уоборну Державу.

З М І С Т

1. Слово СУН до Українського Народу	стор.	1
2. В. Ярошляк: "Не одне "возз'єднання"	"	9
3. Воев. Рамзенко: Демобілізаційний глум	"	14
4. Л. Омський: Церква чи агітура	"	12
5. К. Марків: Заблуканські українці	"	17
6. М. Шахін: "Самма" і "реакція" в Болгарії	"	18
7. В. Войнович: Закінчення і вислід кену. в С.-О.	"	19
8. Верест: "На зрачку!"	"	20
9. В. Р.: Сталінська амністія	"	23
10. Пров. оми чи безомиа	"	24
11. Український народ не поростає бати окупації	"	24
12. Вони не помруть ніколи	"	25

З ДРУКАРНІ "СМЕРТЬ СТАЛІНУ", СТАНИСЛАВІВ.

Остання сторінка 6-7 числа газети „Шлях перемоги” з 1 серпня 1945, що її видавала команда 4 карпатської ВО УПА „Говерля”. На цій сторінці надруковані „Заповіді підпільної газети”, зміст журналу й дані про друкарню: „З друкарні „Смерть Сталіну”, Станіславів.

ЗВІТИ ТАКТИЧНИХ ВІДТИНКІВ
21 – „Гуцульщина”, 22 – „Чорний Ліс”,
та 23 – „Магура”

ЗВІТ ЗА МІСЯЦЬ ЛИПЕНЬ

Курінь „Дзвони”, (к-р „Хмара”)

Сотня „Стріла”, (сот.) „Явір”: 11. 8. 1945 чота під ком. чот. „Іжака” зробила засідку на шляху Калуш-Станиславів. Збито 2 авта, де згинули 2 майори і полковник. Трофеїв не забрано.

27. 6. сотня зводить бій з більшовицькою заставою між сс. Підпечари й Угорниками. Більшовики в числі одного куреня розбігаються. По нашій стороні втрат не було.

29. 7. розвідка в числі 3 стрільців з сотні „Стріла” зводить перестрілку зі стрибками з с. Камінка (Надвірянщина). Геройською смертю згинув вст. сл. п. „Ясень”, розриваючись гранатою.

Сотня „Сірі”, хор. „Чорнота”: 8. 7. сотня під ком. хор. „Чорноти” звела 6 год. бій зі спецгрупою більшовиків в числі 2-ох куренів біля с. Хохонева (Рогатинщина). Більшовики старались окужити сотню. Сотня під вмілим командуванням хор. „Чорноти” прорвалася з оточення, розбиваючи більшовицьку спецгрупу. Більшовики панічно втікали, залишаючи на полі бою 36 вбитих, 28 ранених, між ними 2 капітанів НКВД. По нашій стороні — 8 вбитих і 2 ранених. 1 рій з чоти „Сапера” під ком. „Ігора” напав на большевицьку засідку в с. Дубрівці. Засідку в числі 2-ох роїв розігнав. Здобуто один кулемет.

Сотня „Лебеді”, сот. „Буковинець”: 24. 7. 1-ша чота під ком. „Горлоріза” наскочила на більшовицьку заставу в с. Добрівляни (Калущина). Вбито ст. лейтенанта і сержанта. Здобуто пістолю „Токарева” і 2 гранати. 17. 7. рій з чоти під ком. „Миші” зробив засідку в с. Пациків (Станиславівщина). Зловлено сержанта НКВД. Здобуто 1 ППШ. 26. 7. та сама чота напала на валку переїзджаючих енкаведистів. Більшовики розбіглися. Здобуто 3 фіри харчів.

Загальне: курінь в рейді виголосив 4 мітінги. Виголошено великий мітінг в с. Хриплин к. Станиславова, на якому було багато „східняків”, як начальник станції та кількох „руських” залізнодорожників. До „східняків” промовляв ст. стр. „Перець” („східняк”). Головно „руські” признали йому рацію, говорячи: „Да, да — правильно”. А начальник станції обіймав його. Мітінг відбувся 19. 7. 1945.

Курінь „Сивуля”, „Іскра” (к-р)

Сотня „Бистрих” (сот.) Вихор: 24. 7. 1-ша чота під ком. чот. „Холодного” зробила засідку на шляху Кричка-Яблінка [на більшовиків], які везли родини арештованих. Більшовиків розбито, а арештованих звільнено. Вбито 2-ох більшовиків. 28. 7. та сама чота зайшла в районний центр Солотвину та забрала з пекарні 2 фіри хліба. Протягом цього місяця сотня не проявила більшої діяльності з огляду на сильну блокаду сіл та переїзд більших ворожих сил.

Курінь „Бескид”, „Довбуш” (к-р)

З огляду на великі блокади сіл в районі діяння куреня та переїзд великих ворожих сил, курінь не проявив жодної діяльності.

Загальне: 11. 7. більшовики бомбардували від год. 4-ої рано до 10-ої Чорний ліс. Участь брало 12 літаків. Перебуваючим в той час в лісі куріння вони зовсім нічого не пошкодили. Від 9. 7. почалась блокада Чорного лісу. Через блокаду групи щасливо перейшли. Велика блокада скінчилась 27. 7. В блокаді брало участь ок. 10,000 військ НКВД. В загальному блокада не перешкодила групам. Від 27. 7. аж до тепер блокада триває даліше, але в менших розмірах.

Курінь „Смертоносців”, „Черник”* (к-р)

Поодинокі сотні куреня в часі від 7. 7. — 31. 7. 1945 в околицях Чорного лісу, звели 2 бої і зробили 2 засідки на більшовиків.

Наслідки: вбито 55 більшовиків, в тому числі з визначніших, секретаря райпарткому, капітана НКГБ, 2 лейтенантів, 2 більшовики (партійні), 31 ранених і 2-ох зловлено живими. По нашій стороні втрат не було.

Здобуто: 1 кулемет „Дехтярова”, 1 МГ та 400 набоїв, 2 ППШ, 1 МП мадярське, 8 крісів, 1 десятизарядку та чотири пари взуття.

Протягом місяця липня більшовики напали в р-ні Солотвина на два шпиталі куреня. Шпиталі більшовики здобули, забираючи 7 стрільців хворих на тиф. Один чот. д. „Камінь” згинув героїською смертю — розриваючись гранатою.

Слава Україні.
„Різун”

* Це є помилка. Хор. „Черник” загинув у січні-лютому 1945. З інших джерел відомо, що командиром „Смертоносців” був „Чорний”.

УПА ЗАХІД „ГОВЕРЛЯ” „ЧОРНИЙ ЛІС”

ЗВІТ (ЗА ЧАС ВІД 1. 6. — 1. 8. 1946)

КУРІНЬ „ДЗВОНИ”

Відділ 72 під ком. хор. „Явора”

18. 5. 1946 р. пвд. в числі 5 людей під ком. бул. „Чорноліса” зробив засідку на шляху Посіч — Лисець у лісі. На засідку наїхало фірою 5 більшовиків. По них відкрито вогонь. Ворожі втрати: 1 ст. лейтенант, 1 лейтенант, 2 сержанти і 1 рядовик стали вбитими. По нашій стороні втрат не було. Здобуто: 1 ППШ, 1 пістоль Т.Т. і 2 СКТ.

20. 5. 1946 віст. „Влодзьо” і стр. „Береза” з пвд. „Чорноліса” стрінулися з ок. 50-ма більшовиками, що вертали зі засідки з ліса. Повстанці вдарили по більшовиках, вбили одного лейтенанта, одного сержанта та ранили нач. НКГБ лейтенанта. Самі відступили без втрат.

30. 5. 1946 р. стр. „Богун” з пвд. „Чорноліса” в с. Старий Лисець вбив начальника фінвідділу району Лисець (партійного), забираючи від нього документи й автомат...

10. 5. 1946 вд. звів бій з більшовиками між сс. Ямниця — Клузів, р-н Станиславів. В бою геройською смертю згинув хор. „Явір”. Ворог втратив 5 вбитих та 2 ранених.

Вд. 73-74 під ком. ст. булавного „Сапера”

4. 5. 1946 під час таборування в Чорному лісі на заставу відділу наткнувся ворожий відділ в числі 50 осіб. Наша застава вдарила по них з двох кулеметів, вбиваючи 7 більшовиків, між ними лейтенанта, та двох ранили. Відділ відступив без втрат.

25. 5. 1946 наліз на ворожу засідку в лісі між сс. Рибно — Гутиська, Станиславівського району ст. булавний „Вовк”, чот. „Річка” та 8 бійців. Більшовики вдарили вогнем, вбиваючи на місці ст. булавного „Вовка” та чот. „Річку” та ранили стр. „Гуцула”.

28. 5. 1946 наткнувся на ворожу заставу на шляху Ямниця — Павелче ст. стр. „Кудияр”, ст. стр. „Кавка” та стр. „Левко”, що несли харчі в Чорний Ліс. Більшовики відкрили по них вогонь. Повстанці залягли та відбивалися до останнього набоя. Ворожі

втрати: вбито 5 більшовиків, між ними одного лейтенанта ББ тяжко ранено. Наші втрати: Смертю героїв впали ст. стр. „Кудияр”, ст. стр. „Кавка” та стр. „Левко”. Тої самої ночі на цю засідку наткнувся ст. стр. „Трясило” та ст. стр. „Орел”. Стрільці скорше запримітили ворога та вдарили по них вогнем, вбиваючи 3-ох більшовиків (ворожа кулеметна ланка). Самі відступили без втрат.

10. 6. 1946 чотовий „Ігор” з вд. 74 тяжко ранив одного енкаведиста в с. Дубівці, Жовтневого району.

25. 6. 1946 на шляху Водники — Семиківці, р-н Жовтень, вд. забрав 3 автомашини зі збіжжям. Збіжжя забрано, машини відпущено.

28. 6. 1946 під час перевірки лісу біля Галича кул. „Стьопа” з вд. 74 вбив одного лейтенанта та слідчого РО НКВД.

2. 7. 1946 відділ 74 під ком. сот. „Сапера” таборує в лісі над с. Козина, р-н Жовтень. О год. 6-ій після полудня надійшов в напрямі табору ворожий відділ в силі ок. 70 людей. Відділ заалармований зайняв оборонні становища та вдарив по більшовиках вогнем. По короткому бою відділ відступив, вбиваючи 12 більшовиків, а 4 ранив. Геройською смертю впав на полі слави ст. стр. кул. „Ромко”.

23. 7. 1946 відділ під ком. чот. „Ігора” зробив засідку на шляху Жовтень — Козина. На засідку найшов заслужений у більшовиків провокатор Белей, якого на місці вбито. Здобуто автомат і уніформ.

Вд. під ком. ст. бул. „Павла”

25. 6. 1946 в районі Тисьмениця на вул. Вільшанецькій стрінувся чот. „Сергій” та двох стрільців з більшовицькою стежею в силі 10 чоловік. Повстанці вдарили автоматичим вогнем по більшовиках, вбиваючи одного сержанта, ранено 1 лейтенанта та 1 рядового.

28. 6. 1946 вд. переходив в напрямі Викторова, Галицького р-ну. Біля с. Тязів відділ УПА запримітив ворожу засідку та вдарив по ній з автоматів. Ворожі втрати: 3 вбитих, 1 ранений. Відділ відступив без втрат.

29. 6. 1946 чот. „Гонта” з 5-ти стрільцями стрінулися на шляху Підпечари — Тисьмениця з двома фірами більшовиків, які вертали з грабунку. Повстанці відкрили вогонь, вбиваючи трьох більшовиків, а 3-ох ранено. Самі відступили без втрат.

27. 7. 1946. „Соловій” з 5-ти стрільцями запримітив в с. Павелче, рай. Станиславів на дорозі гурт більшовиків та вдарив з автоматів. Більшовики втратили 8 вбитих та 3 ранених. „Соловій” зі стрільцями відступив без втрат.

КУРІНЬ „ПІДКАРПАТСЬКИЙ”

Вд. 69 під ком. „Сокола”, вд. 70 під ком. „Запорожця”

Курінь під час зимової блокади розбитий. Ком. склад куреня стягав стрільців з терену.

Вд. 71 під ком. хор. „Пирога”

27. 6. 1946. вд. вбив в с. Лисець Старий одного енкаведиста. Здобуто: наган, автомат і уніформ. Вд. ослаблений по блокаді чисельно та фізично, не проявляє жодної діяльності.

Від 3. 6. 1946. почалася облава Чорного лісу. Участь в облаві взяло 3-4 тис. військ НКВД. Систематично перевіряли розстрільною поодинокі секції, а на шляхах обкладали заставами. Під час облави відділ лявірував у лісі. Провірка була 2 тижні — 16. 6. 1946. Вона не принесла більшовикам жодного успіху.

Загально:

Від місяця травня 1946 Чорний Ліс заблокований гарнізонами НКВД від 30-70 людей, крім сіл: Гутиська, Майдан, Хмелівка, Лесівка. В сс: Завій, Яворівка, Ріп'янка, Посіч, Нивочин, Гринівка квартирують озброєні „рубачі” від 20-300 чоловік, які возили автомашинами, фірами дерево з Чорного лісу. Більшовики з гарнізону часто роблять засідки між селами, літом, щоб унеможливити доставку харчів до ліса, час-до-часу перевіряють ліс над селом та висилають стежі вглиб ліса. Літаки, що кружляли над Чорним Лісом, кидали в деяких місцях речовини, від яких загорівся ліс.

ВНЕСОК НА ПІДНЕСЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО СТУПЕНЯ СЛІДУЮЧИХ ВОЯКІВ:

1. ст. булавний „Сапер”, сотенний.....вд. 74
2. булавний „Кир”, чотовий.....вд. 74
3. ст. вістун „Карпенко”, чотовий.....вд. 74
4. вістун „Ігор”, чотовий.....вд. 74
5. булавний „Мур”, чотовий.....вд. 73
6. ст. булавний „Павло”, сотенний.....вд. „Месники”
7. булавний „Гонта”, чотовий.....вд. „Месники”
8. ст. вістун „Чайка”, пвх.....вд. „Месники”

9. ст. вістун	„Сергій", чотовий.....вд. „Месники"
10. вістун	„Соловій", ройовий.....вд. „Месники"
11. ст. стр.	„Орлиця", ройовий.....вд. „Месники"
12. булавний	„Причепа", сотенний.....вд. 72
13. булавний	„Іжак", чотовий.....вд. 72
14. булавний	„Морозенко", чотовий...вд. 71
15. булавний	„Гонта", чотовий.....вд. 71
16. ст. вістун	„Лоза", ройовий.....вд. 69
17. вістун	„Ярий", пвх.....вд. 69
18. ст. стр.	„Кузьма", чотовий.....вд. 70
19. ст. вістун	„Левкович", ройовий.....вд. 69
20. ст. стр.	„Стріла", ройовий.....вд. 69
21. ст. стр.	„Тихий", ройовий.....вд. 70
22. ст. стр.	„Виноград", санітар.....вд. 70
23. ст. стр.	„Воробець", санітар.....вд. 70
24. ст. стр.	„Крук", санітар.....вд. 70
25. ст. стр.	„Колос", санітар.....вд. 70
26. стрілець	„Непорадний", санітар вд. 70
27. вістун	„Раубшіцер", ройовий.....вд. 71
28. вістун	„Богун", ройовий.....вд. 71
29. вістун	„Твердий", ройовий.....вд. 71
30. вістун	„Коцюбей", кулеметник вд. 71
31. вістун	„Славко", кулеметник.....вд. 71
32. стрілець	„Бігунець", кулеметник вд. 71
33. вістун	„Мурза", ком. боївки.....вд. 74
34. вістун	„Явір".....вд. 74
35. ст. стр.	„Забіглий", ройовий.....вд. 74
36. ст. стр.	„Ворон".....вд. 74
37. ст. стр.	„Трясило".....вд. 74
38. ст. стр.	„Крига".....вд. 74
39. ст. стр.	„Стьопа".....вд. 74
40. ст. стр.	„Сірий".....вд. 74
41. ст. стр.	„Явір".....вд. 74
42. вістун	„Граб".....вд. 74
43. вістун	„Козак".....вд. 74
44. вістун	„Грушко".....вд. 74
45. ст. стр.	„Вихор".....вд. 74
46. ст. стр.	„Подоляк".....вд. 74
47. ст. стр.	„Грізний", санітар.....вд. 74
48. булавний	„Богдан", курінний бунчужний
49. вістун	„Комар", курінний почот

50. вістун „Юра", курінний почот
 51. ст. стр. „Щасливий", курінний почот
 52. вістун „Запорожець", почот відтинка

СПИСОК ДО ВІДЗНАЧЕННЯ ЗА РАНИ:

1. Булавний	„Їжак"	вд. 72	1 раз
2. Булавний	„Богдан"	кур. бунч.	1 раз
3. ст. вістун	„Чайка"	вд. „Месники"	1 раз
4. ст. вістун	„Карпенко"	вд. 74	1 раз
5. ст. вістун	„Крук"	вд. 70	1 раз
6. ст. вістун	„Ворон"	вд. 74	1 раз
7. вістун	„Граб"	вд. 74	1 раз

ВНЕСЕННЯ ДО ВІДЗНАЧЕННЯ ВИРІЗНЕННЯ:

1. булавний	„Причепа"	вд. 72
2. булавний	„Морозенко"	вд. 71
3. булавний	„Кир"	вд. 74
4. булавний	„Богдан"	кур. бунч.
5. ст. вістун	„Лоза"	вд. 69
6. ст. вістун	„Левкович"	вд. 69
7. вістун	„Мурза"	вд. 74
8. вістун	„Ярий"	вд. 69
9. вістун	„Раубшіцер"	вд. 71
10. вістун	„Славко"	вд. 71
11. вістун	„Граб"	вд. 74
12. ст. вістун	„Карпенко"	вд. 74
13. ст. стр.	„Щасливий"	кур, поч.
14. ст. стр.	„Забіглий"	вд. 74
15. ст. стр.	„Сірий"	вд. 74

Постій, 1. 9. 1946.

* * *

З В І Т ЗА МІСЯЦЬ ЧЕРВЕНЬ 1946.

I.

Вд. 81. 7. 6. 1946 на відділ, що таборував у Болохівському лісі, наскочила група більшовиків, які в тому часі робили в Бол. лісі облаву. По короткій перестрілці відділ відступив без втрат. Відлучився один стрілець.

10. 6. 1946 стр. „Різун” виконав в с. Верхня (Войнилівський р-н) атентат на двох стрибків з райцентру (Павлишин і Бойко), що грабували населення. Здобуто один ППШ, один кріс, один пістоль.

12. 6. 1946. стрільці „Івась” і „Шрам” відійшли на розвідку до с. Ізидорівка (Журавенський р-н). В селі обскочили їх на найближчу віддаль більшовики. Стр. „Шрам” зловив одного більшовика за кулемет та намагався його відібрати. За той час решта більшовиків прибігла на допомогу. Повстанці вбивають ворожого кулеметника й, відстрілюючись, відступають зі села. За ними гоняться розлучені бандити та важко ранять стр. „Шрама”. Стр. „Івась” провадить раненого друга в напрямі Сулятичі (того ж р-ну), відстрілюючись при тому з кріса. По дорозі (вже під самим селом) вилазять повстанці знова на ворожу засідку, в якій став важко ранений в груди стр. „Івась”. Деякий час обидва ранені відступають ще разом, але вкінці обезсилений стр. „Івась” займає становище на чистому полі та зводить короткий бій, вживаючи гранат. За той час стр. „Шрамові” вдається доволоктися до найближчих корчів, а звідси вже другого дня до відділу. Стр. „Івась” згинув смертю героя.

24. 6. на таборуючий в Бол. лісі повстанців наскочили більшовики, що даліше робили облави. Першим здержав оточуючих відділ більшовиків стійковий стр. „Швидкий”, але скоро був ранений від ворожої серії ППШ. Відділ відступив, забираючи раненого „Швидкого”.

28. 6. о год. 11-ій відділ обкружили облавові частини більшовиків (відділ військ НКВД), що в силі ок. 5000 чол. переводили облави. Ворог розложив поодинокі свої групи по 30-40 чоловік у формі шахівниці. Відділ мусів кілька разів пробиватись крізь ворожі лінії і застави і щойно о год. 18-ій відв'язався від ворога. В боях впали вбитими: ст. бул. „Сухий”, ст. вістун „Мороз”, ст. стр. „Доброволець”, стр. „Крига”, стр. „Запорожець”, стр. „Хмара”

та стр. „Орест”. Ранені: стр. „Жмайло”, вистун „Загайда”. Пропали без вісті ст. бул. „Високий” (81 вд. КВ) та вистун „Оса”.

Вд. 84. 11. 6. о грд. 14:30 стежа в силі 3-ох бійців стрінулася з більшовиками в лісі між сс. Кадобна і Тростянець (Долинський р-н). В першому вогні був ранений стр. „Скала”. Стежа відступила по короткому бою, забираючи раненого.

12. 5. о год. 23-ій один рій під ком. інтенданта вертався з заготовівлі харчів зі с. Кадобна. В лісі рій увійшов у ворожу засідку, з якої до відділу не повернуло 4-ох вояків. Опісля стверджено, що одного з них, важко раненого кулеметника „Березу” зловили червоні живим, але він по дорозі до райцентру помер. Пропали без вісті 3 стрільці.

13. 6. один рій дістав завдання заготовити харчі в с. Мосяжне (Войнилівський р-н). Стр. „Славко”, як місцевий, зайшов в село вдень. Він, без дозволу ройового, зайшов до своєї матері, де й заскочили його більшовики й зловили живим.

24. 6. о год. 3-ій рано відділ змінив місце постою в Бол. лісі, але вже в перших хвилинах таборування на новому місці стійковий запримітив червоних, що лавою прямували на відділ. Відділ відступив даліше. Стр. „Орел”, який мав стягнути іншого стійкового, попав під ворожий вогонь і його раненого зловили червоні.

23. 6. о год. 20-ій наша стежа вийшла на більшовицьку засідку під лісом коло с. Чергіж (Журавенський р-н). По короткій пере-стрільці стежа відступила без втрат.

30. 6. відділ маневрував в Бол. лісі. Протягом дня відділ 3 рази стрічався з облавовими частинами НКВД. В боях був ранений стр. „Всеволод”. Пропали без вісті стрільці: „Перець”, „Бамбус” і „Свистун”.

Ніччю з 30. 6. на 1. 7., стежа відділу стрінулася з ворожою засідкою на місці збірного пункту відділу. Стежа вийшла без втрат.

Вд. 85. 5. 6. один рій під ком. „Левка” заготовляв харчі в с. Сливки (Перегінський р-н). В одній частині села „Левко” з трьома стрільцями стрінувся з ворожою стежею. Повстанці перші запримітили ворога та відкрили по ньому вогонь. По короткому бої червоні втекли і рій, забравши заготовлені харчі, відступив до лісу без втрат. Втрати ворога: два важко ранені.

12. 6. вд. 85, що був на постою в лісі коло Осмолоди (Перегінський р-н), відійшов о год. 11-ій купатися в р. Лімниці, залишаючи в таборі один рій і кухню. О год. 14:30 на табор наскочили червоні. Рій втік з табору без бою. По якомусь часі до табору вертався відділ

85. Висланий, як переднє забезпечення, один рій увійшов у ворожу засідку. Відділ поніс втрати: вбитий стр. „Смерека”, втрати в майні: 3 кулемети, 5 крісів і ок. 1000 шт. муніції.

Вд. 86. 2. 6. пвд. під ком. бул. „Бурого” вертався з заготівлі вируду з райцентру Перегінсько. О год. 5-й рано пвд. стрінувся з більшовиками в лісі біля райцентру. В перестрілці відлучилися від підвідділу стрільці „Байда” і „Максим”.

Відділ вів розвідку в терені КВ.

II.

а) З уваги на сильні облави, які переводили в м. червні війська НКВД, всі відділи маневрували в лісистих теренах. Тільки відділ [87] і пвд. 424 діяв по селах Калуського й Рожнітівського району.

В цьому місяці зібрався вд. 88, який був розбитий в м. квітні 1946 р.

Значно зменшився чисельний стан вд. 81 і 84, які находились в найважчих умовах в облавах в Бол. лісі.

б) В м. червні кинули більшовики до боротьби з українським підпіллям дуже великі сили. Тільки в самому Бол. лісі переводили облаву в днях від 6. — 16. 6. 1946. ок. 10,000 більшовицьких бандитів. До кінця місяця таборувало в Бол. лісі майже 5000 військ НКВД, які постійно переводили акції. Деяко менша кількість переводила операції в Чорному лісі. Всі села були заблюковані, а підлісні села постійно піддавались трусам і контролювалися засідками і заставами. Через поля Калуського й Войнилівського районів перейшла в днях від 10. — 16. червня велика облава кінних частин. Взагалі в червоних облавах червоні часто вживали кінноти, панцировозів і танків. Акції на Бол. ліс були важчі від всіх, що коли-небудь відбувалися в тому лісі. Тут же переводили червоні, непрактиковані досі, нічні облави на ліс. Стверджено, що протягом двох ночей (30. 6. і 1. 7.) більшовики переходили розстрільною деякі частини лісу.

Всі ворожі частини, що переводили акції на ліси, таборували цілий час в лісі. Вдень вони перешукували всі прохідні й непрохідні місця, ніччю робили звичайно засідки й застави по всіх дорогах, лініях і просіках. Дуже пильно держали засідки на всіх старих місцях постою УПА, а коли їм вдалося довідатися, то й на збірних пунктах. Тактика перепроваджених акцій була різна. Найчастіше практикували розложення своїх частин в шахматному порядку. Це була система бойових груп силою від 30-40 чол. розмішених у

шахівницю, у віддалі від себе ок. 500 м. Відділові УПА, який раз попав в таку шахівницю, важко було з неї вирватись (одна ворожа група передавала відділ УПА під обстріл другій групі).

В гори кинули червоні на облави групи від 80-200 чол. Вони переходили звичайно потоки й дороги (т. зв. райштоки) на більшому відтинку гір. Одначе, крім наскоку на вд. 85 в дні 12. 6., гірські облави не приносили ворогові жодних успіхів.

Найбільше дошкулило відділам УПА те, що акції переводилися рівночасно на ліси, поля і села. Тоді коли відділ УПА мусів цілий день маневрувати поміж ворожі облавові групи, не маючи змоги зварити їжі, тоді всі ворожі гарнізони й інші спецгрупи НКВД сильно контролювали підходи до лісу, щоб унеможливити повстанцям забезпечитись в селі харчами. Це й приводило до того, що деякі відділи, не хочучи наразитись на більші втрати, по кілька днів цілковито голодували (вд. 81 і 84).

Тільки відповідні запаси холодних харчів (варити навіть нічого було неможливо) в лісі могли охоронити відділи УПА перед голодом і виснаженням. Тим часом відділи УПА не мали в тому часі в лісі жодних харчів.

III.

В червневих акціях вд. 81, 84 і 85 мали втрати в зброї і муніції (разом втрачено понад 10 кулеметів).

Виряд знищився, доповнень не переведжено через облави.

Прохарчування дуже погане, передовсім у тих відділах, що маневрували в Бол. лісі і Чорному Лісі.

Брак харчів, постійне перемучення значно вплинули на погіршення стану здоров'я повстанців. Деяких хворих (головно туберкульоз) відпущено; відпущено також фізично виснажених. У вд. 81 появився один випадок тифу. Ранених приміщувано в лісі під опікою санітарних відділів. Відчувався сильний брак медикаментів і харчів для хворих.

IV.

Постійне переслідування відділів УПА більшовиками привело до значного зменшення чисельности відділів. Бійці, які раз відбилися від відділу, звичайно не долучували вже до відділу. Треба числитися з їхніми втратами.

Весь командний і підкомандний склад відділів і підвідділів, з дуже малими виймками, вповні задовольняв вимоги ідейного революціонера та бойового командира. Добрий примір командирів відділів і підвідділів був найкращою формою піддержки вояцтва. Тому, одначе, намагались перешкодити агенти-внутрішники. Дня 23. 6. після перевірки органами СБ, розстріляно за співпрацю з НКГБ: віст. „Ярошенка" (бувший пвх. вд 82), ст. стр. „Тихого" і стр. „Міська" — всі з вд. 81.

Були випадки дезерції.

V.

Хор. „Донський" перевів в днях від 1. — 15. 6. перевишкіл підстарший вд. 84. Присутніх 13 підстарший і трьох стрільців. Пророблено: польова служба — 23 год., топографія — 10 год.; піонірка (підривна справа) — 8 год., вартова служба — 2 год., внутрішня служба — 2 год.

VI.

23. 6. ПВ розпочав перевишкіл політвиховників відділів і підвідділів при вд. 81, але ворожі акції змусили перервати вишкіл в дні 28. 6.

Пвх. відділів проробили: Вд. 85 — „Від соц. гасел до побудови імперії", та „Сталінсько-більшовицький імперіялізм в світлі закордонної політики" — 2 год., „Міжнародне положення" (з більшовицької преси) — 1 год., „Рішучість українського повстанця" — 1 год.

Бойово-ідейний і політично-моральний стан відділів задовільний.

Слава Україні!

/-/ „Байрак"
в.о. К-р Відтинка.

* * *

З В І Т ЗА МІСЯЦІ ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ 1946

Вд. 81. 2. 7. 1946, квартируючи поміж облавові групи ворога в Болохівському лісі, відділ мусів прийняти бій, в якому впав вбитий стр. „Остап”, був важко ранений стр. „Задумаєць”.

6. 7. в переході через с. Свіча біля с. Маличі Зарічні (Стрийський р-н) відділ найшов на ворожу засідку. Вив'язався бій. Відділ малими групами пробився до лісу без втрат. Пвх. „Мак” здався живим в руки ворога. Тепер служить йому як провокатор.

12. 7. о год. 16:30 більшовики наскочили на криївку в лісі, де перебували ранені з вд. 81 (провокація „Мака”). Якраз тоді ранені були на верху до перев'язки і їм вдалося втекти. В наскоці був важко ранений санітар відділу вістун „Ярослав”. Того ж дня о год. 19:30 стежа в силі 3 бійців вилізла на ворожу засідку в Бол. лісі, де впав вбитий ст. стр. „Вишня”.

Вд. 84. — 10. 7. стежа в силі 3 стрільців, що верталася з розвідки зі села, стрінулася під лісом зі стрибками зі с. Слобода Небилівська (Перегінський р-н). Три стрибки втекли, одного повстанці зловили. Він зізнав, що попереднього вечора вислав їх сержант МВД — ком. гарнізону на засідку на „бандеровців” під ліс Красне-Слобода. Здобуто 1 кріс.

18. 7. 1946 р. о год. 19:30 стежа відділу стрінулася з більшовиками в с. Красна (Перегінський р-н). В перестрілці був легко ранений ст. стр. „Шугай”.

30. 7. ніччю на 31. 7. один рій зайшов в райцентр Перегінсько для переведення боевої акції. Одначе рій передчасно стрінувся зі стрибками й після перестрілки відступив без втрат до лісу.

15. 8. підвідділ у силі 15 бійців під ком. „В” перевів наскок на магазин в с. Брошнів (Долинський р-н) в цілі здобуття товарів ширвжитку. Підвідділ підсунувся під магазин, роззброїв стійкового та дістався до середини. Більшовицький гарнізон, що квартирував у віддалі 300 м. від магазину, скоро відкрив присутніх повстанців та звів на магазин сильний вогонь. Повстанча застава відповіла вогнем та здержала наступаючого ворога. Підвідділ відступав під напором переважаючих ворожих сил. Здобуто 1 кріс, 700 м. полотна, 23 кг. цукру, 2 п. взуття, галянтерію, тютюн. Більшовики удалися за підвідділом аж до лісу. За той час населення розібрало решту речей, що находились в магазині.

23. 8. стежа відділу стрінулася з червоною групою в лісі між с. Росільна (Солотвинський р-н). Після короткої перестрілки стежа відступила без втрат. Того ж дня пвд. 410 заготовляв харчі в с. Князівське. О год. 22:30, підвідділ увійшов у ворожу засідку в середині села. Більшовики освітили терен ракетами і звели на підвідділ сильний вогонь. Повстанці залягли. Своїм вогнем придусили вогонь ворога і під прикриттям вогню відступили з села. На полі бою залишилися тільки готові харчі. Того ж дня пвд. 418 здемолював канцелярію ліспромгоспу в с. Росільна (Солотвинський р-н). Здобуто 3 державні коні.

Вд. 85. — 26. 7. стежа в силі 5 бійців налізла на ворожу засідку в с. Струтин Вижний (Рожнітівського р-ну). З ворожого вогню стежа вийшла без втрат.

20. 7. передні розшуки пвд. 421 викрили ворожу засідку при переході моста через р. Лімниця в присілку Гриньків (Переґінський р-н). Розшуки завернули до підвідділу без втрат.

16. 8. о год. 12-й один рій під ком. „Г” відобрав у засідці на шляху Ясінь — Переґінсько (Переґінський р-н) одну підводу з більшовицьким контингентом. Здобуто 3 цнт. жита, 50 л. сметани, 40 кг. сира. Того ж дня о год. 12:30 той сам рій підмінував залізничний міст у присілку Закерничне (Переґінський р-н). Зараз після вибуху мін, надбігли більшовики з гарнізону Ясінь. Застава підвідділу відкрила по них вогонь та змусила їх здержатися. Повстанці відступили без втрати до ліса. Міст знищено в 50%.

Вд. 86. У днях від 5. — 10. 7. відділ маневрував по найближчих селах Карпатської України.

9. 7. в с. Колочава Горб здемольовано канцелярію лігоспу й ліспромгоспу. Забрано телефонічний апарат. В с. Молочавна Лази розбито державний магазин та роздано місцевому населенню: 50 цнт. муки, цукор, сіль, мармеляду, косметику і інше. Цей магазин, як і всі інші, використовували сталінські грабіжники як засіб тиску на місцевих робітників на перевиконування трудових норм. Здемольовано молочарню.

11. 7. передні розшуки відділу, що верталися з Карпатської України стрінулися з більшовицькою облавною групою в Осмолоді (Переґінський р-н). Від першого ворожого стрілу (червоні скорше помітили наших розшуків) впав вбитий ст. „Зозуля”. Вд. бою не прийняв.

31. 7. вд. 86 брав участь в акції на гарнізон стрибків в с. Липовиця (Рожнітівський р-н). Спалено приміщення гарнізону,

молочарню і господарства найактивніших стрибків — разом 10. Здобуто магазинки до кулемета, ракетник, 1000 шт. муніції.

Вд. 88. В днях від 5. — 12. 7. відділ маневрував по поближких селах Карпатської України. 5. 7. один рій забрав зі с. Колочава Горб 700 шт. баранів, що їх більшовики пограбували в місцевих селян.

12. 7. за вертаючим з Карпатської України відділом йшов услід відділ війська НКВД в силі 180 чол. При переході бувшої граниш між Галичиною і Карпатською Україною крилове обезпечення було обстріляне сильним ворожим вогнем. Втрати відділу УПА: вбитий стр. „Голий“, ранений стр. „Лоза“, зловлений живим стр. „Сіромаха“.

30. 7. стійковий відділу задержав переходячих попри постій відділу двох озброєних людей. Після перевірки стверджено, що це розвідчики гарнізонської дивізії, призначеної на боротьбу проти українського революційного руху. Здобуто 2 ППШ.

11. 8. більшовики, що зробили перевірку гір Рожнітівського й Перегінського району, наскочили на постій вд. 88. Стійковий стрілом залярмував відділ, який відступив з місця постою без втрат. В днях від 17 — 28. 8. малі підвідділи переводили акції на агентів, стрибків, комсомольців в селах Рожнітівського р-ну для допомоги СБ.

20. 8. забрано зі с. Спас 3 комсомолки.

23. 8. зловлено відомого провокатора. Того ж дня забрано 2-ох комсомольців зі с. Князівське.

24. 8. знищено 6 провокаторів в с. Лоп'янка.

28. 8. забрано 3-ох агентів зі с. Погорілець.

28. 8. к-р Д. з 4-ма своїми стрільцями при допомозі розвідки пвд. 85 під ком. „К“. перевів акцію на гарнізон стрибків в с. Струтин Вижний (Рожнітівський р-н). Згідно з пляном, 4 повстанці ввійшли до середини будинку (поверховий), де квартирували стрибки, з метою роззброїти їх. Стрибки відповіли вогнем (мабуть під натиском районного начальника стрибків Приходька). Бій тривав одну годину, а коли стверджено, що стрибкам іде підмога з райцентру, спалено будинок. Як опісля донесла розвідка, в огні важко попівся Приходько, згоріла вся зброя.

II.

Всі відділи, крім вд. 81, який дальше перебував в облавах в Бол. лісі (з малою перервою до половини серпня), діяли малими

підвідділами, звичайно роями. Це в значній мірі улегшило прохарчування та дало можливість переводити терористичні акції. Велику допомогу віддали деякі підвідділи 88, 85, 86 Службі Безпеки в ліквідації агентури і провокації та стрибків в Рожнітівському районі. До половини серпня більшовики дальше переводили в облаві акції на Бол. ліс, приймаючи тактику — як в м. червні. Чорний ліс і гірські терени перевіряли часто рейдуючі групи в силі до 300 чоловік, їхні рейди тривали недовше тижня.

III.

Стан зброї не змінився.

Вд. 84, 85 і 86 доповнили в дечому виряд: відчувається, одначе, брак взуття і одягу. Прохарчування проходить легше. Вд. 81 дальше дуже часто мусів терпіти голод.

У вд. 81 стверджено в м. липні один випадок тифу. Цілковитий брак санітарів у вд. 81 (після поранення останного віст. „Ярослава“). Проходить забезпечення відділу у медикаменти.

IV.

Зменшився чисельний стан вд. 81. Головною причиною було відставання бійців від відділу в часі наскоків і зустрічей з ворогом, (облавові акції не давали змоги зв'язатися з відділом). Були й випадки дезерції. Пвх. „Мак“, кул. „Смерека“ і стр. „Богдан“ (всі з від. 81) пішли на службу ворога та своїми провокаціями допомагали ворогові знищувати вд. 81. Коли вони перестали вже бути помічними ворогові, їх, як доносить розвідка, НКВД арештувало й вивезло.

Стверджено наявність агентури в вд. 88.

V.

Вишколи як з командним складом так і зі стрільцтвом, не переводились.

VI.

Політвиховники проробили:

Вд. 84: „Чому ми проти імперіялізму“, Мораль у відділах УПА, Карність — основа війська, Наша боротьба з більшовицькими загарбниками.

Вд. 85: Слава вправного героя виховує молодь і покоління, Про присягу вояка УПА, Про дружність між стрільцями, Міжнародне положення, Господарські підстави нашої держави, Система капіталістичного визиску в феодализмі і в добі фінансового капіталу.

Вд. 86: Господарські підстави нашої держави, З міжнародного життя (з більш, преси), Читання одноднівки „Чин зброї”. Відсвятковано в дні 1. 7. День Державности. В День 30. 6. свята не можна було перевести через гостре поготівля. Програма: 1. Звіт, 2. На день 30 червня — реферат, 3. „Ми зродились” — хор, 4. „Україні” — деклямація. Свято закінчено національним славнем.

В дні 30. 8. відбулось у вд. 86 „Свято Зброї” за програмою: 1. Наказ командування групи „Говерлі”, 2. Реферат, 3. „Що то за прапор лопотить”, — хор, 4. „Ну і щож, як прийдеться умерти” — хор, 5.— „Ще до зброї” — заключне слово к-ра Л.

VII.

Переведено інспекцію вд. 85, 86 і 88. В окремих відправах з командним складом і політвиховним апаратом проведено наświetлення політичної ситуації внутрі і на зовні, значення УПА в українській революції, тактику УПА в минулому і будучому, підготовку й політичний вишкіл. Відділи переводять підготовку політвиховної роботи на зиму. Для повного оздоровлення вд. 85 переведено зміну командира того ж відділу. Добрі висліди зміни командира наявні.

Слава Україні!

/-/ „Байрак”
в. о. К-р Відтинка

* * *

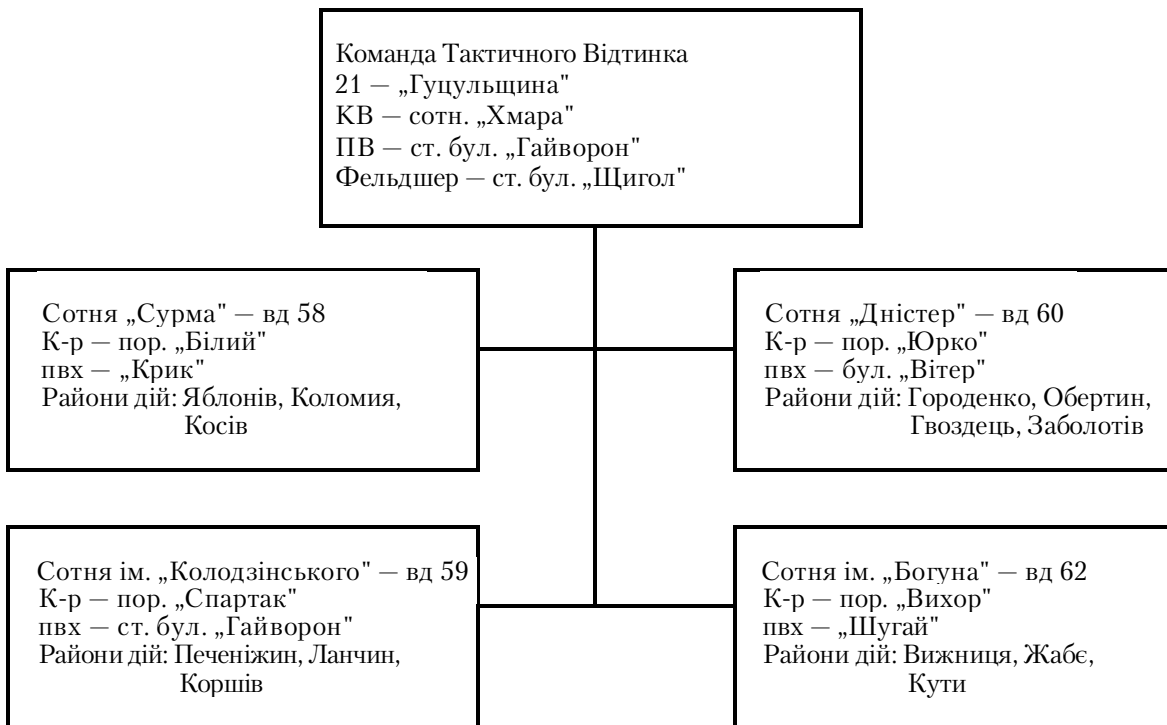

Нестор Стельмах - старшина УПА у сотні 85 Калуського Тактичного Відтинка 23-„Магура”. Абсольвент підстаршинської та старшинської школи УПА.
Уроджений 1924 – загинув на полі слави у 1950-их роках.

Дорога родино!

Хай далеким пошум вітру, втиху
свят вечірню годину принесе Вам,
вістку з України що я живий і здоров.
Радість мене обняла, ніколи я довідався
що ви живі і здорові. Недумав я
щоб я міг одержати відомість про Вас.
Одного ранку у неділю дня 16.Х.1945 року,
голосить сотник що є поздоровлення
з Закардону чує ячуті для мене дя
шювак неміг цього. сподівався окривту
маню і русю яна радість дяв мене.
Прийшов нікак що можна дати поздоров-
лення дяв родин по закардон тоя недава
спкою євйому сотникови. Я перийшоу, два
вишюки підстаршинський і старшинський
заяв жайву у карпатч життя звичайне
як у повстанця раз у Києві я раз

КОМАНДА
ЛЮБОВІ БОГЕ ЧУЄ... ПОРЯДКУ
ТІЛЬКИ ОДНО ЗНАВ... ІЗВУДЯРЗ КИ-
ЦЯВСЬКОЮ ОРД... БІДНИ. ДУМАЮ
ЩО ВАМ ВІДОМО ХТОМ... БОЯКИ ЦО
ТРАВЯ ГОРИТЬ ПІДНОГАМИ КУДА ПЕРВІДЦЕ
РЕЙД УПА ТАК ЯК КОЛИСЬ ПІД ТАВАРОЮ
СІЯВ ВЕЦІР СІНО ДІДУХ МОЯ РОДИ-
НА СИДИТЬ ЗА СТОЛОМ ПРИВЕЧЕРІ ІЗКІ-
ДПЕ ЩО ІХ СИН НЕСТОР У РІДНІЙ УКРА-
ЇНІ РІЗНОЖ СИДИТЬ ПРИВЕЧЕРІ І ДІА-
УНЬСЯ ДУМКОЮ ЗІ ВАМИ. І РЦЮ ПРИ-
ІДЬ ДО МЕНЕ У ГОСТІ БАГАТО ТОВІСНА-
ЖУ. НЕМОЖУ БОГАТО ПИСАТИ ДЯВ ВІСНА-
ВЯЄ ВОЮ ЗНИМКУ ТІЛЬКИ НЕМОЖУ. ЦЕСЕ-
ЛИХ СВЯЖ І НОВОГО РОКУ ЖАУДЕМ РИЗМ НЕБ-
КОГО. ЦІЛЮЮ МІЦНО В НАШ СИН. [REDACTED]
ІНЬ ЖЕ ВЕ УГВР ХАЙ ЖЕ ВЕ УПР.
ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ, СЛАНВ УК. 1945
Степан Хвостар.
СТЕЛЬМАХ

Організаційна схема Коломийського ТВ 21 – „Гуцульщина” в часі 1946-1947 рр.

**ЗВІТ ЗА ЧАС ВІД 1.
9. 1946 – 30. 4. 1947.**

Вд. 58. (Пор. „Білий”)

22. 9. 1946 рой. „Довбуш” зліквідував активного комуніста в с. Уторопи (р-н Яблонів). Здобув ПППШ і 160 набоїв.

1. 10. 1946 чотири стрільці під ком. вістуну „Тигра” йшли на акцію до с. Ковалівка (р-н Яблонів). В одного стрільця по дорозі випадково вибухнула граната, в наслідок чого став ранений віст. „Тигр”.

4. 10. п'ять стрільців під ком. віст. „Соша” зробили наскок на кооперативу в с. Королівка (р-н Коломия). Забрано 13 м. тонкого полотна на бандажі, 15 кг. цукру, 30 кг. шоколяди. Решту товарів роздано між населення.

21. 10. в с. Кривоброди (р-н Коломия) зліквідовано сексота Богдана.

29. 10. більшовики робили перешук гори Лисини і Ледескул біля Космача. Там квартирував підвідділ під ком. чот. „Буйтура”. Більшовики натрапили на стійку. Під сильним вогнем підвідділ відбив більшовиків і без втрат відступив.

2. 11. в с. Шешори (р-н Косів) 3 стрільці під ком. рой. „Комара” забрали з магазину медпункту 400 м. бандажу.

5. 11. в с. Пістинь (р-н Косів) рій під ком. рой. „Комара” найшов на засідку, де був ранений ст. вістун „Комар”. Того ж самого вечора зліквідовано одного сексота.

3. 11. в с. Ковалівка, (р-н Яблонів) відділ перевів акції на колгосп і магазин копальні вугля. Забрано 25 м. збіжжя, 250 шт. консерв, 30 кг. цукру, 25 кг. товщу, 60 кг кави і 27 пар білля. Цілковито знищено колгосп і спалено 2 стирти соломи. В тому часі ворожа стежа наткнулася на заставу, в наслідок чого був ранений більшовицький ст. сержант.

9. 11. в с. Березів Нижний (р-н Яблонів) наткнувся бул. „Левадний” із 2-ма стрільцями на ворожу засідку. В перестрілці загинув віст. „Стригун”.

13. 11. в с. Березів Вижний стійковий поранив через непорозуміння ст. віст. „Жайворонка" і ст. стр. „Гайдамаку". Ст. [віст.] „Жайворонок" опісля помер.

25. 11. в с. Ковалівка (р-н Яблонів) рой. „Довбуш" з 4-ма стрільцями забрав з колгоспу 4 коні.

8. 12. в с. Залуче (р-н Коломия) рій під ком. ст. віст. „Довбуша" перевів акцію на станицю стрибків. По короткій перестрілці рій був змушений відступити, тому що більшовики квартирували недалеко й почали обстрілювати рій з боку.

9. 12. в с. Химчин (р-н Косів) 5 стр. під ком. рой. „Бойка" стрінулися з ворожою стежею. По короткій перестрілці вбито 2-ох більшовиків. По нашій стороні втрат не було.

10. 12. в с. Строчатів (р-н Яблонів) рой. „Бескид" з двома стрільцями зліквідував агента „Листа".

13. 12. покарано ст. стр. „Каміня" найвищим виміром кари за кількаразову дезерцію і симуляцію.

31. 1. 1947 ст. стр. „Байда" здезертирував зі стійки, залишаючи на становищі кулемета. Вислана погоня зловила „Байду", а військовий суд покарав його розстрілом.

18. 3. в с. Уторопи (р-н Яблонів) рой. „Гуцул" з двома стрільцями зліквідував участкового. Здобуто ППШ і пістоль.

23. 3. в с. Бабин (р-н Косів) під ком. рой. „Відважного" зробив засідку при чому вбито 3-ох більшовиків. Здобуто 2 кріси і пістоль.

24. 3. в с. Іспас (р-н Коломия) рій під ком. „Довбуша" зробив засідку, на якій вбито молодшого лейтенанта участкового та його помічника. Здобуто ППШ, кріс і 2 пістолі.

25. 3. в с. Кривоброди (р-н Коломия) рій під ком. рой. „Бойка" зробив засідку, де вбито участкового й поранено його помічника. Здобуто 2 автомати СКТ. По нашій стороні був ранений віст. „Жук".

27. 3. в с. Трач (р-н Коломия) зліквідовано бувшого участкового. Здобуто один кріс.

27. 3. в с. Залуче (р-н Коломия) рой. „Хитрий" з двома стрільцями зліквідував голову сільради. Здобуто пістоль.

3. 4. в с. Березів Нижній (р-н Яблонів) рій під ком. рой. „Хитрого," зробив засідку, на якій вбито двох більшовиків і двох зловлено живими. Між живими був секретар райкому партії і начальник паспортного стола. Здобуто 3 ППШ і 2 пістолі.

6. 4. в с. Прокурава (р-н Косів) рой. „Бескид" з двома стрільцями зліквідував участкового й начальника „істребітельного баталіона". Здобуто 2 ППШ.

10. 4. в с. Пістинь (р-н Косів) рій під ком. рой. „Гуцула” зробив засідку, в якій вбито голову сільради і 5 більшовиків з гарнізону с. Брустури. Здобуто СВТ. По нашій стороні були ранені: бул. „Гуцул” і ст. вiст. „Бойко”. Всіх трофеїв не підібрано тому, що наспіла більшовицька допомога.

27. 4. в с. Люча (р-н Яблонів) рой. „Хитрий” з одним стрільцем зліквідував участкового. Здобуто. ППШ і пістоль.

27. 4. в с. Стропчатів (р-н Яблонів) ст. вiст. „Тигр” з одним стрільцем зліквідував сексота.

Вд. 59 (пор. „Спартак”)

Від 1. 9. 1946 — 20. 9. 1946 відділ переходив вишкіл. Після вишколу відділ розчленувався на малі підвідділи для заготівлення харчів на зиму. Підвідділи приготівлялись до зими і рівночасно переводили невеликі акції.

21. 9. рій під ком. рой. „Смілого” зробив засідку в с. Слобода Рунгурська (р-н Печеніжин). На засідку попав відділ більшовиків, при чому двох вбито й одного важко ранено. Здобуто 1 СВТ і 2 кріси.

22. 9. в с. Іванівцях (р-н Ланчин) рой. „Пімста” з роєм попав на засідку. Був ранений стр. „Білявий”.

24. 9. підвідділ під ком. чот. „Шаблі” зробив наскок на райцентр Печеніжин. Три стрибки, що були на стійках, повтікали без стрілу. Розбито молочарню і обстріляно будинок НКВД і НКГБ.

27. 9. в райцентрі Печеніжин стрільці під ком. рой. „Впертого” зробили засідку на місцевого комуніста ст. лейт. НКГБ Василюка в його приватному помешканні; 50 м. від будинку НКВД. Коли він вертався додому, наші стрільці хотіли зловити його живим. Це не вдалося, бо він почав відстрілюватись. Важко ранений в живіт, втікає до хати й замикає двері. Сам відстрілюється з ППШ, а жінці (руська) дає пістоль. Стрільці закидають хату гранатами. Згинув Василюк і його жінка. Більшовики оточили місце акції, але стрільцям вдалося вирватись з оточення без втрат.

29. 9. в с. Іванівці (р-н Ланчин) чот. „Зенко” з двома стрільцями був заскочений в хаті. При відступі стає ранений ст. стр. „Фірман”. Не маючи змоги втікати, залягає і відбивається, при чому раниць одного енкаведиста. Більшовики кричали, щоб здався, але він відповідав їм лайкою і коли не стало набоїв, ст. стр. „Фірман” стріляється.

1.10. п'ять стрільців під ком. вiст. „Крука” заготівляли харчі в с. Сопів (р-н Печеніжин). Цивільна розвідка донесла, що

більшовики грабують. Стрільці підсунулися під цю хату, де більшовики грабували, й коли більшовики виходили з награбованим майном, вдарили вогнем. Вбито двох більшовиків. Здобуто ППШ і кріс.

9. 10. підвідділ під ком. чот. „Зенка” зробив акцію на державні установи в с. Садлісах (р-н Коршів). Знищено приміщення пошти, сільради враз з документами й телефонним сполученням.

13. 10. п'ять стрільців під ком. віст. „Вихора” зробили засідку в с. Саджаві (р-н Ланчин). Вбито одного енкаведиста і ранено активного комуніста Мотуза. Віст. „Вихор” став легко ранений.

18. 10. пвх. „Гайворон” зробив мітінг в с. Товмачик (р-н Коршів). Опісля, вертаючи, зловлено в тому селі вояка ЧА, в якого забрано пістоль і випущено.

2. 11. чот. „Буря” зробив наскок на 12 більшовиків, які заготовляли дерево на летунську базу в с. Молодятин (р-н Печеніжин). Їх роззброєно без стрілу, проведено з ними гутірку про нашу боротьбу, і на прохання лісорубів повернено зброю і пущено.

3. 11. більшовики зробили наскок на постій підвідділу під ком. чот. „Шаблі” б. с. Сошів (р-н Печеніжин). Бій тривав ок. 2 год. Стрільці зайняли догідне оборонне місце і, глузуючи з більшовиків, оборонялися героїчно. Більшовикам прийшла допомога з Коломиї і вони почали окружувати. Підвідділ вицофує. При відступі стає ранений кул. віст. „Крук”. Чот. „Шабля” допомагає нести віст. „Крука” і при тому, прошитий серією, гине разом з раненим. Підвідділ вицофує під ком. рой. „Впертого”. Більшовицькі втрати: 6 вбитих і 5 ранених. Над трупами чот. „Шаблі” і кул. „Крука” ворог довго знущався, а накінець прив'язав до воза і так притягнув до району.

4. 11. пор. „Спартак” призначив рой. „Впертого” чотовим на місце сл. п. чот. „Шаблі”.

15. 11. пвд. під ком. чот. „Зенка” зробив наскок на станицю стрибків в с. Раківчик (р-н Коршів). Зліквідовано одного активного стрибка, а решту розігнано.

20. 11. чот. „Зенко” зробив наскок на фіри, що везли муку з Коломиї до Ланчина. Забрано 15 цтн. муки. Фіри разом з посвідкою відпущено. В посвідці було написано, щоб голова р-ну Іван Іванович звернувся по відшкодування до ЮНРА.

28.11. рій під ком. рой. „Буркуна”, йдучи заготовляти харчі в с. Саджава (р-н Ланчин), попав на засідку. Коли більшовик почав здержувати, стрільці вдарили вогнем. Вбито одного більшовика, а повстанці вицофали під градом куль без втрат.

Від 1. 12. — 6. 12. підвідділ під ком. чот. „Зенка" пройшов пропагандивним рейдом Коршівський і Отинійський р-ни. Знищено 5 сільрад, 4 молочарні, 2 кооперативи. Всі речі з тих установ, які не були потрібні повстанцям, роздано між населення. В Молодилові (р-н Отинія) пвх. „Гайворон" зробив мітінг в школі, де відбувався вечірній курс. Учасників 45.

8. 12. чот. „Зенка" наскочив на млин в с. Шепорівці (р-н Коршів). Забрано 5 свиней, 10 м. муки і знищено канцелярію.

10. 12. більшовики окружили постій підвідділу під ком. чот. „Зенка" в лісі б. с. Іванівці (р-н Ланчин). Стрільці скоріше запримітили більшовиків, вдарили сильним вогнем і продерлись з оточення. Вбито двох більшовиків. По нашій стороні не було жодних втрат.

18. 12. ст. стр. „Орлик" з двома стрільцями зробив наскок на двох лейтенантів з гарнізону в райцентрі Ланчин. Здобуто 2 пістолі.

23. 12. в райцентрі Печеніжин більшовики заскочили при вечері кул. „Веселого" і стр. „Куну". Стрільці відстрілювалися, вбили слідчого НКВД Жукова, ст. лейт. НКВД і сержанта з гарнізону. Стрільці у безвихідному положенні пострілялися.

15. 1. 1947 о год. 6-ій більшовики наскочили на колибу роя під ком. рої. „Береста" б. с. Рунгури (р-н Печеніжин). Стрільці роздягнені залягли і почали відбиватися. Рій вицофав. Живим попав в руки кул. „Ящур". Він не зрадив жодних таємниць.

20. 1. більшовики підсувалися під постій підвідділу чот. „Ворона" б. м. Княздвір (р-н Печеніжин). Підвідділ, запримітивши ворога, вдарив по ньому вогнем і відступив без втрат.

22. 2. чот. „Буря" зловив провокатора з провокативної боївки в с. Молодятин (р-н Печеніжин). Підвідділ, запримітивши ворога, вдарив по ньому вогнем і відступив без втрат.

8. 3. чот. „Буря" зробив наскок на харчевий магазин в райцентрі Ланчин. Забрано всі харчові продукти.

12. 3. в с. Рунгури (р-н Печеніжин) попадає живий в руки більшовиків кул. „Пружина". На пропозицію більшовиків видати друзів за ціну подаровання кари, стр. „Пружина" годиться і, буцімто, ведучи більшовиків до криївки, втікає. Більшовики відкривають вогонь. Стр. „Пружина" паде вбитим.

25. 3. пвх. „Гайворон" йшов робити мітінг в с. Саджава (р-н Ланчин). По дорозі на присілку Мельники повстанці запримітили більшовицьку засідку. Цілий рій підсунувся під більшовицькі

становища, вдарив сильним вогнем і більшовики втекли. Залишили одного вбитого та двох важко ранених потягли за собою.

6. 4. чот. „Зенко” розігнав станицю стрибків в с. Майдан (р-н Ланчин). Здобуто 7 крісів і муніцію.

6. 4. Більшовики вислідили криївку б. с. Саджава (р-н Ланчин), де перебував кул. „Зимний” і 2 стрільців з терену: „Довбуш” і „Вівчар”. Стрільці довго відстрілювались, але бачучи безвихідне становище, пострілялися.

8. 4. більшовики в силі 200 чол. окружили постій роя під ком. рой. „Іскри” над р. Прутом б. с. Саджава. Стрільці за допомогою гранат вирвалися з оточення, однак при відступі наткнулися на більшовицький відділ, який підходив на допомогу з Ланчина. Цей відділ унеможливив відступ і рій мусів залягти та зайняти становища. Цим рій попав вдруге в оточення. Коли більшовики запропонували здатися, стрільці сміялись і далі героїчно оборонялись. На полі бою гине геройською смертю рой. „Іскра”, який весь час кулеметним вогнем здержував більшовиків, паде кул. „Смілий”, ранені розстрілюються: стр. „Ворон”, стр. „Сірий”. В дальшому бою гинуть стр. „Бігун” і стр. „Малий”, чотирьом стрільцям вдається пробитися. Більшовицькі втрати: 13 вбитих і невідома кількість ранених.

20. 4. рой. „Шувар” з двома стрільцями зробив наскок на квартиру активного комуніста, б. чот. „Буйтура” в райцентрі Ланчин. Зрадника знищено.

23. 4. рій під ком. „Буйтура” наткнувся на засідку в райцентрі Ланчин. Стрільці перші відкрили вогонь і вбили одного більшовика, який лежав на найбільш висуненому становищі. Решта більшовиків спала і почала стріляти аж тоді, коли стрільці вже далеко відступили.

24. 4. більшовики при допомозі провокатора наскочили на хату в с. Іванівці (р-н Ланчин), де пвх. „Гайворон” мав в той час мітинг. З заскочення вдалося вийти, однак невідомо, яка доля стрінула стр. „Білявого”, що не повернувся на умовлене місце збірки.

Вд. 60 (пор. „Юрка”)

Відділ не відбував жодних рейдів і не провадив жодних бойових дій тому, що більша кількість стрільців хворіла на еспанку й тиф. Відділ був розділений на 2 підвідділи. Підвідділ під командою пор. „Юрка” перебував в горах, а підвідділ під ком. „Сірого” в Городенщині. Останній підвідділ провадив деякі акції, але звітів немає, бо помер на еспанку чот. „Сірий”. Тепер стягається цей підвідділ.

Вд. 62 (пор. „Вихор”)

2.11.1946 підвідділ під командою чот. „Залізняка” наскочив на стрибків, які забавлялися в с. Голошия (р-н Жаб'є). Вбито кулеметника стрибка, який стояв на стійці, а решту зловлено живими. Здобуто 1 кулемет, 4 кріси, 250 шт. набоїв.

6. 11. підвідділ під ком. чот. „Залізняка” вдарив на становище стрибків в с. Логушна (р-н Вижниця). Стрибки здалися. Дуже активного комуніста-участкового зліквідовано. Здобуто: 1 СВТ, 4 кріси, пістоль, 5 м. муки, 40 кг. цукру, 300 л. спирту і інші продукти.

16. 11. ланка з підвідділу чот. „Залізняка” під командою рой. „Сироти” знищила в с. Розтоки (р-н Кути) автомашину з кіноапаратом.

4. 12. повстанці зловили більшовицького контррозвідчика, який спеціально слідив за рухами відділу.

11. 12. рій під командою рой. „Остапа” закватував у райцентрі Жаб'є. На квартируючий підвідділ наскочили більшовики в силі 50 чол. Рій відступив. В бою ранено двох більшовиків. Відзначився кул. „Сагайдачний”, завдяки якому врятувався цілий підвідділ.

6. 11. чот. „Галайда” розброїв двох стрибків в с. Уторопи (р-н Яблонів). Забрано 1 СВТ і 1 ППШ.

9. 2. 1947. підвідділ під командою чот. „Залізняка” розбив виборчу дільницю в с. Рожен Великий (р-н Кути).

12. 2. більшовики заскочили в хаті чот. „Залізняка” і рой. „Рися” в с. Розтоки (р-н Вижниця). При перестрілці вбито одного більшовика, якому забрано кріс. Чот. „Залізняка” став легко ранений.

13. 2. рой. „Ключ” стрінувся з більшовиками в райцентрі Жаб'є. При перестрілці важко поранено одного більшовика.

19. 2. чот. „Залізняка” зловив трьох стрибків в с. Гринява (р-н Жаб'є). Здобуто СВТ, ППШ і 1 кріс.

20. 2. чот. „Галайда” вдарив по більшовиках, які крали сіно в с. Брустури (р-н Косів). У висліді вбито трьох більшовиків, 1 важко ранений, решта втекла.

16. 3. рой. „Дунай” звів бій з більшовиками в с. Космач (рай. Яблонів). Через переважаючі сили ворога рій мусів відступити, при чому рой. „Дунай” став легко ранений.

Загально:

Під оглядом ідейно-моральним весь командний склад стоїть на високому рівні; менше політично вироблені. Комсклад

відповідає своїм функціям, за винятком небагатьох одиниць у відділі пор. „Юрка”.

Стрілецьтво під бойовим оглядом представляється добре. Найкраще стоїть у відділі пор. „Спартак”. Ідейно-моральний стан стрілецьтва у відділі пор. „Спартак” найкращий. У цьому відділі вже біля року немає випадку дезерції чи здачі. Назагал стрілецьтво політично грамотне.

Всі відділи бойово забезпечені. Відчувається деякий брак муніції до ППШ. Відділи харчі частинно заготовляють серед українського населення, а частинно здобувають у ворога. Заготівля харчів у населення відбувається у порозумінні з організаційними чинниками. Назагал стан харчів задовільний, крім відділу пор. „Спартак”, де через квартирування в убогому терені, ця справа стоїть незадовільно. Назагал всі відділи досить добре умундуровані.

Всі відділи забезпечені в санітарні сили. Зимовою порою лікар „Щигол” зорганізував тримісячні санітарні курси, які перешколили відповідних людей у відділі пор. „Вихора”, „Юрка” і „Білого”. В медикаменти забезпечила відділи в достаточній кількості організаційна сітка. З весною відчувається брак ліків у відділі пор. „Юрка”.

Зимом не було спеціальних хворіб, за винятком відділу пор. „Юрка”, де занотовано 22 випадки еспанки й тифу, з чого померли: чот. „Сірий” і стр. „Незнаний”.

Співпраця відділів з сіткою відбувається в дружній атмосфері.

Політвиховна робота:

Політвиховну роботу перепроваджено в усіх відділах. Вд. 58 — пвх. „Крук”. Відділ квартирував весь разом. За звітний час відбуто 93 год. політзанять. Теми: Історія і географія України і світу, Декалог, 12 прикмет, 44 правила, молитва Українського Революціонера „Чин Зброї”, історія ОУН, „Опір фашизму”, постанови III НВЗ ОУН: „Чому ми проти імперіялізму?”.

Вд. 59 — пвх. „Гайворон”. Відділ був розчленований. При кожному підвідділі була відповідальна особа за політвиховну роботу. На політзаняття було призначено 180 годин. Теми: Історія і географія України і світу, Декалог, 12 прикмет, 44 правила, молитва Українського Революціонера, Присяга Українського Повстанця, „Проблема нашого визволення”, український національний світогляд, Конституція СРСР, визвольні змагання, історія ОУН, „Опір фашизму”. Кожний підвідділ одержував щомісяця огляд політичних подій.

Вд. 60 — пвх. „Вігер". Відділ був розчленований на 2 підвідділи. Пвх. „Вігер" проводив політвиховну роботу у підвідділі, яким командував пор. „Юрко": відбуто 68 год. політвиховних зайнять. Теми: Визвольні змагання, історія ОУН, „Про політичне положення". Про політвиховну роботу в другому підвідділі немає ще звіту.

Вд. 62 — пвх. „Шугай". Відділ не був розчленований, тому проходив бойовий вишкіл. На політвиховні зайняття припало 173 год. Теми: Історія і географія України, „Чому ми проти імперіялізму", „Конституція ССРСР", український національний світогляд, політичні орієнтації нашої еліти в козацькій і новій війні, друга імперіялістична війна і наша визвольна революція, „Опір фашизму", історія ОУН, про УГВР, постанови III НВЗ ОУН, „Проблема нашого визволення", інформації про міжнародні події.

Перевірка виказала добре засвоєння політвиховних матеріялів стрільцями всіх відділів.

У всіх відділах відсвятковано свята: 1 Листопада, Базару, Біласа і Данилишина, Проголошення IV Універсалу, Крут, Т. Шевченка, за виїмком вд. пор. „Юрка", де відсвятковано лише річницю IV Універсалу й Крут з причини масового хворування вояків.

Всі відділи не оминали нагоди під час перебування в населених пунктах для переводжування гутірок і мітингів з населенням. Найбільший успіх мав мітинг організований пвх. „Гайвороном" в с. Іванівці (р-н Ланчин) в дні 27. 9. 1946. У цей день припадав храм у зв'язку зі святом Чесного Хреста. Було присутніх ок. 10 тис. населення. Успіх дуже гарний. Подібні мітинги проведено в с. Саджава (р-н Ланчин), Молодятин (р-н Печеніжин), Шешори (р-н Косів).

Крім того кожний політвиховник інформував наддніпрянців про нашу боротьбу і подавав учителям напрямні навчання.

Відділи перевели листівкові акції: в лютому проти виборів, у квітні Великодні і до сексотів і комсомольців. Точніші дані в слідуючому звіті.

Комсклад і стрілецьтво орієнтується в міжнародньому положенні на основі більшовицької преси, яку пояснюють політвиховники.

Вояцтво твердо вірить у світле майбутнє та в успіх нашої боротьби: є свідомі того, що революційна боротьба є конечна.

В вд. 59, 60 і 62 дезерцій взагалі немає. У вд. 58 дезертирувало 3 стр. Всіх дезертирів зловлено й розстріляно.

/-/ ПВ „Гайворон"

/-/ К-р В. сота. „Хмара"

**OPERATIONAL REPORTS FROM UPA TACTICAL SECTORS (TS) No 21, 22,
and 23.**

The first report is from the Stanyslaviv TS, codenamed "Chornyi Lis", for the period of one month — July 1945. It describes operational activities of four combat battalions. The report, dated August 11, 1945, was signed by "Rizun". It reveals that two battalions ("Sycula" and "Beskyd"), located in the mountainous area in the south, were inactive due to unusually large enemy troop movements through their territory and a blockade of villages. During the period 9-27 July, the forest complex Chornyi Lis was itself subjected to a special blockade, search, and bombardment involving 12 airplanes and 10,000 NKVD troops. "Smertonostsi" battalion reported having two skirmishes and two ambushes, which resulted in 55 enemy killed, 31 wounded, and 2 captured, without any UPA casualties. However, most active were the units of the "Dzvonj" battalion, which raided in the northern portion of the district. Its three companies conducted operations in separate locations, accumulating a total of 8 enemy engagements, in which 41 enemy were killed, with 9 UPA casualties.

The second report is also from the Stanyslaviv TS, but is unsigned and describes a total of 17 contacts: 7 in May, 7 in June, and 3 in July, 1946. Most of the enemy contact was experienced by "Dzvonj" battalion, which had two of its company commanders killed in combat. Actions included ambushes, chance encounters, and defensive combat, conducted mostly by sub-units of about 5 men. The report also states that "Pidkaipatskyi" battalion was dispersed during the winter blockade and was now being reassembled. The Chornyi Lis forest area itself had been surrounded by enemy units since May and it was difficult to obtain food supplies. The second half of the report contains a list of 52 soldiers and non-commissioned officers recommended for promotion, 7 to receive citations for being wounded in action, and 15 to be decorated.

The two reports from the Kalush TS, codenamed "Magura", cover the period June-August 1946 and are in the prescribed format of six parts: operations, intelligence, logistics, personnel, training, and political education. They describe the activities of units (companies) codenumbered 81, 84, 85, 86, and 88. Both reports are signed by the Sector Commander "Bayrak".

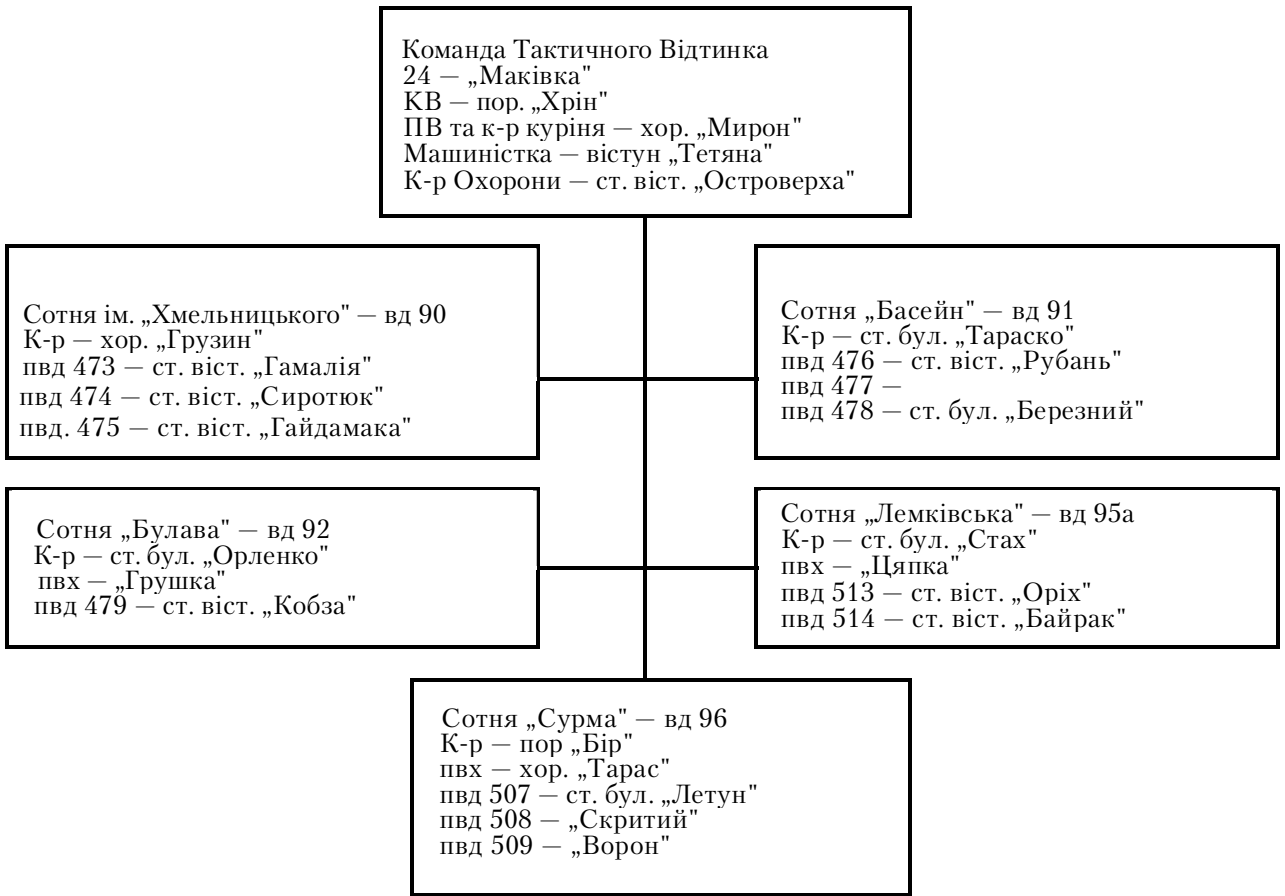
The report of activities during June 1946 listed 15 encounters. Units had to be continuously on the move most of the time due to massive NKVD search operations. The NKVD "checkerboard" tactics proved effective. This was reportedly done by stationing strongpoints manned by 30-40 NKVD soldiers in locations simulating a checkerboard throughout a forest area. When the UPA unit came into contact with one of them and tried to disengage, it stumbled into another strongpoint and so on. However, the most critical problem was the NKVD ability to block food resupply routes from villages into the forest. As a result, some UPA units went without food for several days at a time, which in turn caused health problems and physical deterioration. Thus, commanders released some soldiers and others fell missing in action. In almost continuous enemy contact, units also experienced heavy losses in ammunition and weapons. However, notwithstanding these problems, two units

conducted political education lectures, and a refresher training course for all unit and sub-unit political educators was partially completed. Despite some internal security problems, the TS Commander rated the combat readiness and morale of his units as generally satisfactory due to the positive example of the chain of command.

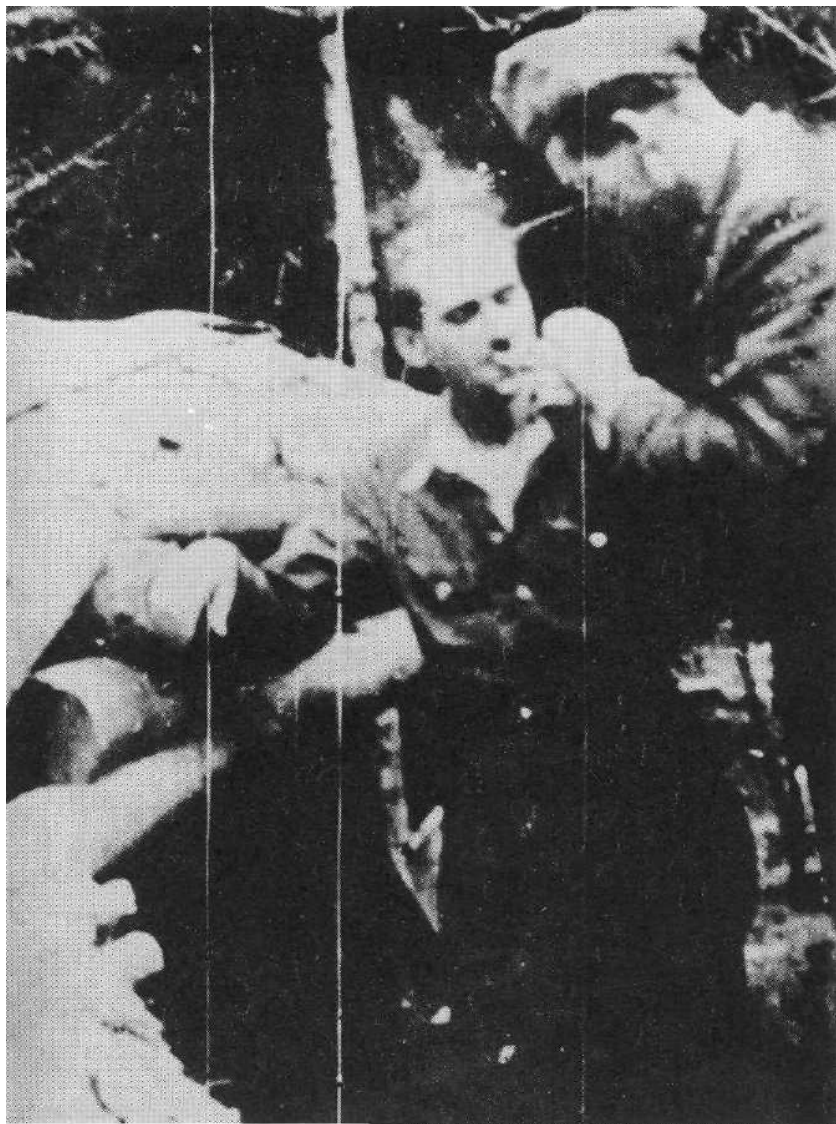
The second "Magura" report covers the July-August 1946 period, and details activities, which included: chance encounters with enemy units, an incursion into a rayon centre, destruction of a rail bridge, destruction of Soviet administrative centres, assisting the OUN Security Service in arresting traitors, destruction of small enemy garrisons, and raids into Transcarpathia. The enemy continued the same tactics as in June, but with much less success. Previous problems with food re-supply were solved by breaking up into squad-size subunits, which also made it possible to cover a larger area and conduct more operations. In order to counter problems with internal security, most units continued to conduct political education lectures and one unit conducted special programs to commemorate historical anniversaries. The TS Commander inspected 3 companies and conducted conferences with each unit chain of command about the current political situation, the role of the UPA in the Ukrainian revolution, UPA tactics, and the preparation of political education training during the coming winter.

The final report in this section is from the Kolomyia TS, codenamed "Hut-sulshchyna," covering the period from September, 1946, to April, 1947. It was signed by the TS Commander Capt. "Khmara" and the TS Political Officer "Hayvoron". It describes the operational activities of companies codenamed 58, 59, 60, and 62. Operations included: chance encounters with the enemy, the execution of government representatives and traitors, destruction of collective farms and local militia garrisons, attacks on government warehouses to obtain supplies, ambushes, capture of key Soviet personnel, conduct of political lectures for village population, incursions into district centres, and distribution of leaflets for various occasions. Most operations were conducted by squads or platoons. Key personnel in all units were rated, highly in terms of political reliability and military professionalism. The rank and file were generally well trained and combat ready. Weapons and ammunition were in satisfactory quantities in all units, with one exception. Food was partly provided by the local population and partly obtained by raiding enemy installations. The TS Medical Officer conducted a three month medic course during the winter and now all units had a satisfactory number of medics. During the period in question, there were no major diseases, except for 32 cases of typhus in Company 60. In addition to operations and combat training, each unit conducted extensive political education (68 10180 hours). Soldiers were well versed in the international situation, based on information in the Soviet press as explained by political educators. Company 59, commanded by Lt. "Spartak", was rated as the best combat unit in the TS.

**ЗВІТИ КОМАНДИРА ВІДТИНКА
24 – „МАКІВКА”**

Організаційна схема Дрогобицького ТВ 24 — „Маківка” осінню 1947 р.

Сотник Степан Стебельський — „Хрін”. Командир чоти у сотні „Дружинники” на Перемищині осінню 1944 р. Командир Лемківської сотні 95а в часі 1945-1947 рр. Командир Відтинка 24-„Маківка” в часі 1947-1949 рр. Загинув 9. XI. 1949 на чолі кур’єрської групи УГВР на Чехословаччині. Лицар Золотого Хреста Боевої Заслуги 1-ої класи. Знімка із 1946 р. на горі Хрещата, Лемківщина.

**ОПЕРАТИВНІ ЗВЕДЕННЯ ВД. 90 ІМ. „ХМЕЛЬНИЦЬКОГО”
ПІД КОМАНДУВАННЯМ ХОР. „ГРУЗИНА”
ЗА ЧАС ВІД 1. 5. 47 до 1. 5. 48.**

Від 1. 5. 47 р. по 10. 6. 47 р. відділ не проявив жодних оперативних дій, тому що, як зізнає хор. „Грузин”, був покликаний хор. „Романом” до його диспозиції.

Від дня 10. 6. 47 р., хор. „Грузин” був покликаний з одним роєм до охорони окружного провідника Н., і з ним був аж до початку серпня 1947 р., а відділ 90 на той час перебрав хор. „Роман”, що не проводив жодних оперативних дій.

15. 8. 47 р. відбулася реорганізація відділів: 90 (к-ра „Грузина”) і 96 (к-ра „Біра”); її переводив хор. „Грузин” на доручення хор. „Романа”. У висліді її перемішано людський склад обох відділів: з відділу 90 до відділу 96 перейшло 11 чоловіка (ст. віст. „Орел”, ст. віст. „Буденко”, ст. віст. „Летун”, віст. „Буйний”, віст. „Тигрис”, віст. „Вишня”, віст. „Ясень”, віст. „Звір”, віст. „Медвідь”, віст. „Орлик”, віст. „Трясило”, а з відділу 96 до відділу 90 25 чоловіка (ст. віст. „Галайда”, кул. „Верба”, віст. „Цвіркун”, віст. „Сливка”, віст. „Оцет”, віст. „Впертий”, віст. „Уж”, віст. Ясень”, віст. „Швець”, віст. „Соловій”, віст. „Довгий”, віст. „Бульба”, віст. „Юра”, віст. „Калина”, віст. „Сокіл”, віст. „Павло”, к-р „Яр”, ст. віст. „Гроза”, ст. віст. „Запорожець”, віст. „Кравець”, віст. „Чайка”, віст. „Кухар”, віст. „Граб”, віст. „Михась”, віст. „Пелня”). Група к-ра „Біра” начислювала 44 люда, група к-ра „Грузина” 47 люда.

Восени 1947 р., тому що відділи були вимішані і не представляли собою бойових одиниць, не проводили жодних оперативних дій.

Відділ 90 „ім. Хмельницького” має три підвідділи: пвд 473, пвд 474 і третій пвд 475 під командуванням ст. бул. „Гайдамаки”, який діяв самостійно у Дрогобиччині і безпосередньо звітував до Командування Відтинка.

1. Наскок більшовиків на місце постою к-ра підвідділу с.п. „Площа”

Дня 8. 3. 48 р. відбулася облава на ліс біля с. Рожанка Нижня, в якій брало участь ок. 800 большевиків. В часі облави одна з більшовицьких груп наскочила на місце постою повстанців. В перестрілці був ранений в руку і голову чот. „Плюц”, що відступив спершу в напрямі верха Магий; але під верхом зустрівся з другою

більшовицькою групою. Вив'язалася перестрелка, у висліді якої загинув чот. „Плющ”, вбиваючи двох більшовиків.

2. Засідка роя під командуванням ст. бул. „Гайдамаки”

Дня 15. 9. 47 р., один рій підвідділу 475 зробив засідку на шляху Крушельниця — Підгор[од]ці на підводі, якою мав їхати фінагент з р-ну Сколе враз із охороною з двох більшовиків та мав везти масло.

Точно в год. 8.30 обстріляно підводу, ранено одного більшовика, що втік.

Здобуто: 1 рушницю, 1 шинелю, 20 кг. масла і 40 л. сметани.

Вистріляно муніції: 20 шт. рушничних набоїв советських, 7 німецьких і 15 до ППШ.

Згідно з рішенням окружного провідника 27. 9. 47 р. підвідділ розв'язано (не був переданий новоназначеному к-рові Відтинка). На теренову роботу перейшли: ст. бул. „Гайдамака”, ст. віст. „Стріла”, сан. пвд. „Вихор”, пвх. пвд. „Грізний”, віст. „Мирний”, віст. „Листок”, віст. „Шістка”, віст. „Хмель”, віст. „Сойка”, віст. „Орел”. Решта стр., а то: ст. віст. „Могила”, кул. „Чорнота”, стр. „Скорий”, віст. „Ріг”, віст. „Скала”, віст. „Буревій”, віст. „Покірний” перейшли до пвд. 514 — к-ра „Байрака”, вд. 95а.

3. Дня 21. 9. 47 р., пвд 473 під командуванням ст. віст. „Гамалії” забрав з кооперативи в с. Новоселиця (Закарпатська обл.) 4 000 шт. цигарок, 15 кг. мила, 20 л. горілки, 30 кг. муки, радіоприймач (шестиямповий). Також забрано з молочарні 90 л. сметани. Все те розподілено поміж стрільців підвідділу. —

4. Дня 15. 9. 47 р. пвд 474 під командуванням ст. віст. „Сиротюка” здемолював у с. Либохора (р-н Бориня) молочарню і сільраду; при тому забрано 40 кг. масла, призначеного на контингент для більшовиків.

5. Вночі 4. 12. 47. р. пвд під командуванням ст. віст. „Гамалії” в с. Прислопі (Закарпатська обл.) роззброїв двох дружинників, що стерегли клубу. Акція відбулася так: пвд обступив домівку клубу, а до середини післано дижурного з сільради, сказати їм, що домівку обступили українські повстанці. Дружинники затарасували двері й хотіли втекти крізь вікно, заховавши зброю. Застава, що стояла по другій стороні, зловила їх; вони довго не хотіли признатися, де зброя, але згодом віддали.

Здобуто 1 ППШ, 1 кріс „Мавзер”, 30 шт. муніції до ППШ і 20 шт. до „Мавзера”. Дружинників відпущено.

6. Тої самої ночі (4. 12. 47 р.) та сама група здемолювала в с. Прислопі клуб, де забрано радіоприймач (шестилимповий) разом з батареями. Знищено молочарню, подерто портрети і здемольовано виборчу дільницю. З кооперативи забрано: 6 м. мануфактури, 7 пачок кави, 4 щіточки до зубів, 33 шпульки ниток, 19 коробок пасти до взуття, 6 пар підштанків, 1 сорочку, 10 жіночих суконок, 1 цивільне убрання, 20 пар шнурівок, 300 кор. сірників, 1 кг. цукру, 2 кг. кави зернистої, 1 муж. шаль, 6 кг. квасолі, 1 плящину одеколону, і 40 крб. готівкою. Суконки й убрання продано за 690 крб., за які доповнено стрільцям виряд.

Від партійного у цьому селі забрано: його партійний білет, 3 кг. сушених грибів, 19 кг. сушених сливок. Забрані харчі приділено для стрілецьтва підвідділу.

7. Дня 30. 12. 47 р., к-р вд „Грузин" wraz із бунч. вд „Гамалією" і трьома стрільцями з пвд 474 забрав з кооперативи в с. Рожанці Нижній: 60 л. горілки, 2 кг. цукру, 10 пляшок одеколону і 300 крб. готівкою. Цукор передано в розпорядження санітаря відділу.

8. Дня 27. 1. 1948 р., пвд 474 під командуванням хор. „Грузина" провів акцію на більшовицький магазин „Ліспромгосп" в с. Рожаночці, звідки забрано: 27 цивільних блюз (з кльоту), 17 пар штанів (з кльоту), 2 пари штанів ватованих, 29 чоловічих сорочок, 31 пара підштанців, 18 м. полотна (чорне на райтування), 40 м. полотна (в цвіті), 35 м. полотна на рушники, 5 000 папіросів (Стадіон), 51 пачка тютюну (по 100 гр.), 4 кг. цукру і 1 409 крб. готівкою. Мануфактуру продано за 880 крб. Інші речі приділено для пвд 474. За готівку закуплено стрільцям виряд.

9. Дня 12. 1. 48 р., вночі пвд 474, під командуванням хор. „Грузина" забрав з кооперативи в с. Сеновичі (Станиславівська обл.): 150 кг. житньої муки, 7400 шт. цигарок, 3 000 коробок сірників, 20 м. полотна (біле), 6 м. полотна на рушники, 3 малі центрифуги (Держжинець), 36 коробок пасти до взуття, 19 дзеркалець. Центрифуги і сірники продано за готівку 1 300 крб., за них доповнено групі виряд.

10. Вночі 12. 4. 48 р., к-р пвд „Гамалія" із стр. „Соловієм", станичним с. Рожанок і його помічником підійшли в с. Рожанка Вижня під хату одного господаря. Тоді в хаті було шістьох більшовиків. Вікна в хаті були заслонені, ворожого стійкового не було. Станичний Рожан підійшов під вікно і хотів викликати господаря надвір. Більшовики помітили його під вікном і потихо з автоматами, готовими до стрілу, вийшли на двір (так зізнав господар хати). К-р пвд „Гамалія" по метушні зорієнтувався, що

там є більшовики, і сипнув по більшовиках з автомата. Група почала відступати. Шлях відступу йшов через річку. Більшовики освітили місцевість ракетами й почали обстрілювати повстанців з автоматів. Від цього при переході річки був тяжко поранений в ногу стр. „Соловій”, а що вода була велика, він утопився. На другий день його знайшли більшовики і забрали до Славська.

Наші втрати: 1 утопився: втрати в матеріалі: 1 рушниця „Мавзер”, 80 шт. рушничних набоїв.

11. Дня 13. 4. 48 р., пвд 474 під командуванням ст. віст. „Сиротюка” зайшов в ліс над с. Либохорою, де при рубанні ліса були зайняті робітники з СУЗ і ЗУЗ. Надрайонний реф. господарки провів з робітниками одногоднинний мітинг і наказав їм іти додому. Пвд знищив приладдя для вирубування лісу і забрав 4 пари коней.

**ОПЕРАТИВНІ ЗВЕДЕННЯ ВД 90 „ІМ. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО”
ПІД КОМ. ХОР. „ГРУЗИНА”
ЗА ЧАС ВІД 1. 5. 48 – 24. 7. 48 р. (ДО ДНЯ ДЕМОБІЛІЗАЦІЇ)**

1. Пвд 473 під ком. ст. Бул. „Летуна”, а від його смерти (4. 6. 48 р.) до 24. 7. 48 р. під ком. бунч. вд ст. віст. „Гамалії-Степана”.
2. Пвд 474 під ком. ст. віст. „Сиротюка”

Пвд 473 під ком. ст. віст. „Летуна.”

1. Засідка на автомашину з емведистами.

Дня 4. 6. 48 р. в год 12-ій пвд 473 в числі 14 чоловік, під ком. ст. бул. „Летуна”, в присутності к-ра вд хор. „Грузина”, при шляху Коростів – Козьова (р-н Славсько), зробив засідку на 20 емведистів, що їхали автомашиною.

Опис засідки: Пвд лежав на становищах, коли від сторони Коростова надїхала ворожа автомашина й опинилася перед нашими становищами. К-р вд наказав правій кулеметній ланці вдарити вогнем по моторі автомашини, а ліва кулеметна ланка з іншими стрільцями вдарила по ворогові. До 4-ьох хвилин автомашину виведено з ладу, і ворог був розбитий. Викинувши дві ручні гранати, к-р пвд хот. ст. бул. „Летун” крикнув: „Хлопці вперед! Слава!” і стрільці кинулись добивати ворога, що ще боронився. Під час наступу ворожий капітан чергою з ППС смертельно поранив у груди сл. п. ст. бул. „Летуна”, але й його зараз знищив вогнем віст. „Цвіркун”. Чотовий санітар "Сірко" забрав з поля бою важкопораненого к-ра пвд ст. бул. „Летуна”. Одночасно з напрямку с. Коростова підїхала друга ворожа автомашина з військом і задержалася на віддалі яких 150 м. від наших становищ та відкрила нецільний назагал кулеметний і автоматичний вогонь. Пвд забирає трофеї і розсипною відступає в ліс в напрямі с. Орявчик. Тому що ворог йде в погоню, хот. сан. „Сірко” добиває важкопораненого командира; його тіло заховано в лісі.

Ворожі втрати: 9 вбитих, 4 важко ранених. Між убитими було двох капітанів і один ст. лейтенант, решта бійці. Один з-поміж капітанів був заступником начальника військ МІБ Скільського гарнізону, що брав участь у боротьбі проти нас. Цей капітан враз із своєю частиною брав участь в акції 8. 2 48 р. на вд 96 в Майданських лісах, як теж 8. 3. 48 р. на Рожанку Нижню і її дооколичні ліси, де впав тоді к-р групи з вд 90 – сл. п. к-р „Плющ”.

Наші втрати: 1 убитий.

Вистріляно амуніції: рушничої советської 111 шт., до ППШ 109 шт., 2 гранати.

Здобуто: 2 автомати (ППД і ППШ), 1 рушницю, 1 ріжок і два кружки до автомата, 170 шт. амуніції до ППШ, 10 шт. рушничної.

Тіло сл. п. ст. бул. „Летуна" забрано з поля бою. Третього дня після засідки його похоронено під горою Панасівкою, 1 км. на захід від місця засідки. Похоронено скрито, через облави на цей відтинок ліса.

2. Дня 15. 6. пвд 473 під ком. ст. віст. „Гамалії" силою одного роя провів у с. Вишкові (Станиславівської обл.) акцію на місцевих членів комсомольської організації, учасників батальйону „стрибків".

Під час акції роззброєно двох комсомольців, при чому забрано 1 рушницю советську, 1 „Мавзер" малярський, 60 шт. амуніції, дві рушничні ракети.

Комсомольців-„стрибків" покарано сконфіскуванням деяких речей.

3. Дня 21. 6. рій під ком. к-ра ст. віст. „Гамалії" на шляху Сенечів-Вишків забрав 80 кг. масла, яке везено до райцентру Вигода.

4. Дня 26. 6. в год. 22.30 пвд під ком. ст. віст. „Гамалії" провів акцію на магазин ліспромгоспу в с. Бистрім (Закарпатська обл.). Із сконфіскованих речей роздано для цивільного населення 2 000 кг. муки, 200 бохонців хліба, 20 000 шт. цигарок, 50 пар калошів і інших дрібних речей.

Під час акції знищено контору ліспромгоспу враз із телефонним апаратом.

Після роздачі товарів к-р пвд „Гамалія" перевів з місцевим населенням одногодинний пропагандивний мітинг, під час якого появив, хто такі українські повстанці і за що вони борються. Після мітингу роздано нашу підпільну літературу й листівки та понаклеювано по селах карикатури. Постава населення до повстанців була прихильна.

5. Засідка на більшовицьку охорону вузьколінійної залізниці.

Дня 6. 7. в год. 15-ій пвд 473 в силі 11 чол. зробив засідку при залізнодорожнім шляху Мізунь — Буковець (Станисл. обл.) на охорону з вузькоторового поїзду (5-ть чоловік), яким транспортовано дерево з ліса Буковець. Засідкою керував к-р вд хор. „Грузин".

Коли поїзд опинився перед становищами, пвд обстріляв вагони, на яких їхала охорона, а біля неї цивільні люди. У висліді двохвилинного вогню вбито двох із охорони, інші ж зайняли ста-

новища. Тоді друга кулеметна ланка зайшла ворогові на зади і в трьохвилинному бою було вбито ще одного з охорони поїзду та іншого важко поранено. Коли сот. сан. „Василько” підсунувся до становища раненого, той розірвав себе гранатою, а при тому відламки гранати поранили санітаря.

Ворожі втрати: 4 убитих; усі комсомольці, а поміж ними нач. істребительного батальйону. З-поміж цивільних теж був 1 убитий, що вирізнявся військовим мундиром.

Наші втрати: 1 легко ранений.

Вистріляно муніції: рушничної советської 69 шт., до ППШ — 72 шт.

Здобуто: 1 ППС, 1 гвинтівку, 2 „Мавзери”, 2 диски до кулемета, аmunіції рушничної 170 шт., до ППШ 70 шт., 2 пелерини, 1 плащ.

Після акції к-р вд хор. „Грузин” виголосив пропагандивну промову до лісорубів, закликаючи їх не виконувати сталінської п'ятирічки, і з'ясував цілі нашої боротьби. Після того наказав робітникам забрати свої речі з бараків, припинити роботу й відійти. Спалено чотири бараки й забрано чотири державні коні. Після акції відмаршовано в напрямі с. Либохора.

6. Бій з більшовиками. Дня 9. 7. частина стрільців пвд 473 і 474, разом 15-ть чоловік, заквартирували на західньому узбіччі г. Сигла біля с. Рожанка Вижня.

Цього дня в згаданому масиві відбувалася велика облава, про що стрільці не знали. В часі облави ворожа група в числі ок. 20 вояків підсунулася бойовим ладом до місця постою повстанців, що спали. Була год. 8.30. Стійковий помітив ворога і залярмував к-ра пвд „Гамалію”. Стрільці чимскоріш займають становища і відкривають вогонь по ворогові, що саме почав наступати. В бою відзначається кул. ст. віст. „Михась” (з вд сл. п. к-ра „Біра”), що цільним вогнем з кулемета вбиває чотирьох більшовиків. В дальшому бою відважний „Михась” гине, кулемета забирає аmunіційний, віст. „Чайка”. Стрільці відважно йдуть в наступ, а ранені більшовики почали розривати себе гранатами. Але більшовицькі групи, що перевіряли ліс на верхах Кичірка, Щавина, Дехтьовець, почувши бій, стали швидко сходити на допомогу цій групі. Пвд відступає під гору Щавина, переходить верх Багно, звідки саме зійшли залярмовані більшовики. К-р пвд хотів перейти присілок Річка, а там перейти в ліс, що на версі Горб. Однак, помітивши ворожі застави в селі і по верхах, переходить на північний схил в селі і по верхах, переходить

на північний схил верха Дихтьовець, де в гострому поготівлі перебуває до вечора.

Наші втрати: 1 убитий (з с. Буківця над р. Сяном — Лемківщина).

Ворожі втрати: п'ять убитих, трьох важко ранених (розірвали себе гранатами), — разом вісім.

Вистріляно амуніції: рушничної советської 190 шт., до ППШ — 30 шт.

* * *

Увага: Пвд 474 не проводив жодних акцій, бо чот. ст. віст. „Сиротюк“, рой. ст. віст. „Кравець“, віст. „Скала“, віст. „Граб“ і віст. „Дунай“, хворіли на поворотний тиф.

Звіт складено на підставі місячних звітів к-ра „Грузина“ та к-ра пвд ст. віст. „Гамалії“.

Постій, 29. 9. 48 р.

Поручник Володимир Гошка — „Мирон”. Командир чоти та політвиховник сотні 92 — „Булава” в 1944-1945 рр. Командир сотні 92 — „Булава” в 1945-1946 рр. та командуючий рейдом трьох сотень на Словаччину в квітні 1946 р. Командир сотні 91 — „Басейн” в 1946-1947 рр. Політвиховник Відтинка та курінний Дрогобицького куреня в 1947-1948. Загинув на полі слави осінню 1948 р. в Карпатах.

**ОПЕРАТИВНІ ЗВЕДЕННЯ ВІДДІЛУ 91 „БАСЕЙН”
К-Р ВІДДІЛУ ХОР. „МИРОН”, ВІД ДНЯ 18.10. 47
ДО 22. 12. 47 Р. СТ. БУЛ. „ТАРАСКО”,
ВІД ДНЯ 10. 3. 48 Р. ХОР. „РОМАН”.**

ПІДВІДДІЛ 476 ПІД КОМАНДУВАННЯМ СТ. БУЛ. „ТАРАСКА”

1. Наскок на більшовиків в с. Явора р-н Турка

Дня 6. 5. 47 о год. 21-ій два рої під командуванням к-ра „Тараска” наскочили в с. Явора на сімох більшовиків з райцентру Бориня.

Опис наскоку: Підвідділ зійшов з ліса до села, щоб роззброїти голову сільради і кількох комсомольців, які, згідно з одержаною розвідкою, мали б мати зброю. Підвідділ був одягнений в більшовицькі уніформи, а йдучи до сільради, зустрів по дорозі трьох більшовиків без зброї. К-р „Тараско”, перевібивши їх, запитав, де їх зброя; вони сказали, що в хаті, де перебуває ще чотирьох більшовиків. К-р „Тараско” наказав їм вести себе до тої хати, де є більшовики, бо він хоче з ними говорити. Коли ж підійшли до цієї хати, більшовики, залярмовані тим, що перші три зустріли на дорозі якесь військо, зайняли в хаті оборонне становище. Як же підвідділ підійшов під хату, більшовики кинули з середини крізь вікно гранати. Підвідділ відкрив вогонь, вбиваючи двох і ранивши одного з-поміж них. Тих, що стрінуто на дорозі, а саме: ст. лейтенанта, сержанта і рядового, — тому, що не були партійні, — звільнено. Підвідділ не здобув нічого, бо з Турки зараз надїхало військо, а також з протилежного боку наспіли на допомогу більшовики, що квартирували у віддалі 1 км. Підвідділ відступив без жодних втрат.

Ворожі втрати: двох убитих, один ранений.

В сутичці вистріляно муніції: 60 шт. набоїв до ППШ, 20 шт. рушничних набоїв німецьких і 40 шт. набоїв советських.

2. Акція на комсомольців в с. Шум'яч р-н Турка

Дня 11. 5. 47 р. між год. 21-ою та 24-ою підвідділ під командуванням к-ра „Тараска” при співучасті трьох стрільців з куша і кущового зробив акцію на комсомольців у с. Шум'яч.

Опис акції: У віддалі чотирьох кілометрів від райцентру підвідділ підсунувся вечером до с. Шум'яч, де було 45 комсомольців. Частина комсомольців була на двох забавах, що саме відбувалися в селі. Підвідділ оточив хати, де відбувалися забави, перевібив комсомольців та забрав їм комсомольські квитки. Після цього кущовий есбіст карою смерти покарав двох комсомольців і одну комсомолку, що були організаторами комсомолу в селі, частину

покарано буками, вияснюючи їм, за що їх карають, а врешті загрожено усім, що як далі залишаться в комсомолі, то зустрине їх така сама доля, як тих перших. Перестерігано їх — не допомагати більшовикам. На забаві понищено музичні інструменти, щоб більше в цьому селі не відбувалися гульні з більшовиками. Втрат з нашої сторони не було жодних.

Після акції підвідділ спокійно відійшов.

3. Сутичка з більшовиками коло с. Ялове, р-н Устріки Долішні.

Дня 19. 5. 47 р. о год. 18-й в лісі коло с. Ялове один рій та двох стрільців з куща — під командуванням к-ра „Тараска” — зустрілися із спецбоївкою лейт. Смірнова, що складалася з 12 чоловік та з 25 — на заставі.

Опис сутички: Ворожа спецбоївка в силі 12 чоловік була правдоподібно підведена сексотом до місця таборування роя. Решта більшовиків — 25 чоловік — поробила застави по дорогах в лісі. Підвідділ, що квартирував в тому лісі, розійшовся на засідки по роям, залишаючи на місці таборування кількох стрільців — пильнувати залишені речі. Під вечір к-р „Тараско” вислав зв'язкових до табору, щоб долучила решта стрільців. Коли згадані стрільці підходили до скраю ліса, ворог, запримітивши їх скоріше, підпустив їх на віддаль яких 5 м та сипнув гураганним вогнем, вбиваючи на місці стр. „Чайку”. Решта стрільців відступила. К-р „Тараско” з одним роєм поспішив на місце більшовицької засідки і, помітивши більшовиків, відкрив вогонь. Більшовики зразу йдуть у наступ. К-р „Тараско” наказує протинаступ. Вив'язується завзятий бій. Лейт. Смірнов командує вже: „Звод вперьод!” — а потім: „Рота в кальцо!”, к-р же „Тараско” теж командує „чотою”, а далі „сотнею”. Бій продовжується через півтора години. В хвилині, коли к-р „Тараско” помітив серед більшовиків замішання та оклики „Не убегай!”, кидає хлопців у наступ вже вчетверте і проганяє більшовиків. Тіло сл. п. стр. „Чайки” відбито (до його ніг уже були прив'язані обмотки, за допомогою яких мали тягнути тіло вбитого з собою), і похоронено в с. Бандрові.

Наші втрати: один убитий; в матеріялі: одна рушниця „Мавзер”, один магазинок до кулемета типу „Мадяр”, 100 шт. набоїв до „Мавзера”.

Ворожі втрати: один убитий, один ранений; один магазинок до пістоля „Токарев”.

Вистріляно муніції: 170 шт. набоїв до ППШ, 365 шт. набоїв рушничних советських, 6 шт. набоїв до „Мавзера”.

(Увага: під час бою большевики, щоб залякати наших, розтягнули в лісі розстрільну так широко, що вона зайняла відтинок ок. 300 м; те саме зробив к-р „Тараско”. На підставі оповідань стрільців, примітка К. В.).

4. Сутичка з ворожою спецгрупою червонопагонників, між с. Тершів та райцентром С. Самбір

Дня 25. 5. 47 р. о год. 22-ій увечері, підвідділ в силі трьох роїв — під командуванням к-ра „Тараска” — зустрівся з ворожою спецгрупою, що прибула з Польщі, та з МВД-истами в числі яких 50 чоловік; усіх було — біля 330 чол.)

Опис сутички: Підвідділ під командуванням к-ра „Тараска” зробив засідку на цвинтарі коло шосе між Ст. Самбором та с. Тершовом на автомашину, якою мали їхати МВД-исти. Засідку зроблено о год. 20.30. Підвідділ пролежав понад годину. О год. 21.40 переходило цією шосею групами в напрямі Ст. Самбора 300 червонопагонників, що вдень робили облаву на ліс, що між сс: Топільниця, Лужок Горішній, Бусовиська, Сушиця Рикова.

Перша група, яких 50 осіб, перейшла незаймана підвідділом. К-р „Тараско” думав, що більше більшовиків уже немає і наказав маршувати в напрямі с. Тершова. Перед підвідділ пішло трьох стрільців як чоловік забезпечення у віддалі 50 м. Тоді саме дорогою надійшла друга група більшовиків, яку запримітило забезпечення й знаком повідомило підвідділ. Підвідділ заліг у ровах при шляху, пропускаючи переднє вороже забезпечення, і впустив більшовицьку групу в середину. Коли ж більшовики зорієнтувались, що вони оточені повстанцями, підвідділ сипнув по них гураганним вогнем з усієї зброї, кидаючи при тому гранати. Удар був такий сильний, несподіваний і цільний, що ворог, крім переднього забезпечення, яке кинуло гранату і вистрілило ракету, не мав часу боронитися. В короткому бою на місці впало вбитими: 18 червонопагонників, в тому числі один ст. лейтенант і три лейтенанти. Ранених було 12, з-поміж них чотирьох померло. Разом вбитими — 22 чоловіки.

Підвідділ втрат не мав жодних; згублено один зимовий плащ. Підвідділ не мав змоги зібрати з поля бою ворожої зброї тому, що третя група більшовиків — яких 200 чоловік — почала наступати й оточувати підвідділ від сторони с. Тершова, а від сторони С. Самбора завершила перша група і підїхала танкетка із старшинами.

Вистріляно муніції: 270 шт. набоїв до ППШ, 280 шт. набоїв рушничних советських, 90 шт. набоїв до „Мавзера” та дві гранати.

(Увага: Ця засідка викликала у ворога скажену лють, але й

паніку: через деякий час у терені зникли усі малі ворожі групи. Населення прийняло це з одушевленням; к-р „Тараско” став легендарним героєм цих теренів. Примітка КВ — Х.).

5. Акція на колгосп і головну молочарню в с. Чорна, р-н Устріки Долішні

Дня 13. 6. 47 р. о год. 22-23-ій підвідділ під командуванням к-ра „Тараска”, в силі чотирьох роїв та двох тереновиків з куща, зробив акцію на колгосп і головну молочарню.

Сили ворога: 25 чоловік — охорона копальні — у віддалі 1 км, 15 істребітелів — у віддалі 500 м., 20 більшовиків, які ставили вежі, — у віддалі 1 км., і погранзастава із 120 чоловік — у віддалі сімох км.

Опис акції: О год. 22-ій підвідділ зійшов до с. Чорна, щоб розбити копальню, але, діставши на місці розвідку, що біля копальні є 25 більшовиків охорони з п'ятьма окопаними кулеметами, зрезигнував з того пляну. В селі одержано розвідку, що в колгоспі є коні, а в молочарні можна забрати масло і знищити обстановку, то ж виконано цю акцію.

З колгоспу забрано: 8 коней, а в молочарні знищено машину, молочарські приладдя та забрано 100 кг. масла. Після акції підвідділ відійшов без втрат. За деякий час у селі був алярм, було чути постріли й вибухи гранат.

6. Спіймання розвідувача

Дня 19. 7. 47 р. підчас квартирування підвідділу в лісі, біля с. Плоське р-н Стрілки, стійковий придержав одного підозрілого чоловіка, що волочився по лісі, чогось шукав. Як виявилось пізніше, це був розвідник із с. Нанови, р-н Хирів, якого НКГБ вислало на розвідку за повстанцями в ліси. Розвідника передано ЕВ (Екзекутивному Відділові), де він подав низку цінних матеріалів.

7. Засідка на обласну комісію з м. Дрогобича і ВМГБ, які везли арештованих селян, — біля с. Виців, р-н Стрілки

Дня 21. 7. 47. о год. 14-ій біля с. Виців, 100 м. пониже церкви, зроблено засідку силою трьох роїв пвд 476, — під командуванням к-ра „Тараска”, — на автомашину, в якій їхало п'ять осіб обласної комісії з Дрогобича, п'ять осіб охорони „Отряду Суворова” ВМГБ з р-ну Стрілки та одна провокаторка; ВМГБ везли арештованих чотирьох селян із с. Мшанця.

Опис засідки: Підвідділ квартирував у лісі біля с. Тиха. На вістку про те, що в с. Видів більшовики відкопали тіло одного селянина, який втік із заслання з Сибіру та був убитий тому тиждень спецбівкою з р-ну Стрілки і похований на місцевому кладбищі, рішився к-р „Тараско” почастувати ворога партизанськими кулями. Підвідділ подався закритим тереном до місця засідки. Ще не встиг зайняти становищ, як над'їхала автомашина. У віддалі 100 м. відкрито вогонь, спершу по моторі, щоб не поранити арештованих. Автомашина поцілена в мотор, під'їхала ще п'ять м. і стала. Арештовані, користаючи з того, позіскакували з автомашини та почали втікати. Аж тепер зосереджено сильний вогонь по ворогові, що тікав, та по тих, які залягли в ровах обороняться. К-р „Тараско” крикнув: „Хлопці вперед! Слава!” і погнався вперед, а стрілецьтво за ним. Скоро ворога вибито із становищ. Трьох убитих витягнуто на дорогу, щоб населення бачило.

З автомашини забрано: 150 кг вівса, який роздано п'ятьом убогим українцям їх східніх областей, які стояли оподалік і приглядалися засідці. (Вчора пвх Вільний у 4-годинній розмові з ними, інформував їх про нашу визвольну боротьбу). Українці-східняки були задоволені й із сльозами в очах бажали стрільцям далі щасливо громити ворога. Пізніше вони в терені ширили добру славу про вояків УПА.

О год. 15.30 підвідділ без втрат відійшов у наміченому напрямі.

Ворожі втрати: 1 капітан, 1 ст. лейт. з області Дрогобич та 1 рядовик — вбитими; ранено чотири особи: шофера, дві советські жінки й одну провокаторку, яку зловили кушовики в с. Мшанець. Без вісті пропав майор МГБ з області Дрогобич, який відбиг важко ранений в ліс і там пропав. Ранено більшовицького пса, знищено атомашину і звільнено чотирьох арештованих.

Здобуто: один кулемет „Дехтярова”, три ППШ, 150 шт. набоїв до „Мавзера”, 125 шт. набоїв до ППШ, чотири гранати Ф-2, один плащ гумовий, одну плащ-палатку, три рубашки, три пари штанів, дві пари чобіт і дещо медикаментів.

8. Акція на нафтову вишку та розігнання ланки, що будувала телефонну лінію в с. Волосянка Мала, р-н Турка

Дня 30. 7. 47. о год. 18-ій підвідділ в силі трьох роїв — під командуванням к-ра „Тараска” — зробив акцію на нафтову вишку та розігнав робітників, які прокладали телефонну лінію до сільради.

Опис акції: Увечорі підвідділ зійшов у згадане село, щоб захопити секретаря місцевого комсомолу та завідувача клубом; їх однак не застано в селі. В селі при будові телефонної лінії було шістьох робітників, під наглядом двох майстрів із східних областей, їх забрано до місцевої сільради разом з кількома зловленими комсомольцями, яким к-р „Тараско” вияснив суть нашої боротьби та неминучий упадок більшовизму. Після одногодинної розмови відпустив їх додому, закликаючи покинути свою роботу. Забрано три коні райцентру Турка, яких уживано при будові телефонної лінії. Підпалено збірник нафтової ропи — 5 тонн. Крім того в сільраді понищено всі контингентові списки та інші акти. Акцію закінчено о год. 21-ій увечорі, після чого підвідділ без жодних втрат відійшов у наміченому напрямі.

9. Засідка над с. Лінина Велика, р-н Стрілки, на першого секретаря райпарткому та прокурора з області.

Дня 8. 8. 47 р. о год. 15.30 підвідділ силою двох роїв — під командуванням к-ра „Тараска” — зробив засідку над с. Лінина Велика — напроти церкви, від гори „Кобила”.

Опис засідки: Згаданого дня відділ зайняв становища у віддалі 150 м. від шляху, кудю мали вертатися автомашиною 16 більшовиків, що стягали контингенти по довколишніх селах. Коли автомашина надїхала, відкрито гураганний вогонь з усієї зброї. Автомашина поцілена в мотор, підїхала ще декілька метрів і перекинулась до придорожнього рова. Ворог панічно став зіскакувати та втікати на відкрите поле, по протилежній стороні дороги. Тільки двох більшовиків намагалося відбиватися, але їх скоро зліквідовано. Вогонь по ворогові проваджено п'ять хвилин, завдаючи йому втрат вбитими й раненими. Підвідділ, не маючи відповідних становищ, бо засідку зроблено 100 м. від хат, де квартирували 70 озброєних лісорубів, мусів швидко відступити. Через те й не забрано трофеїв з автомашини та від убитих.

Ворожі втрати: 6 убитих, 4 ранених, з-поміж них один ще того самого дня помер (розвідка з району). Між убитими були: перший секретар райпарткому Дудко, що працював був другим секретарем райпарткому за першої більшовицької окупації, а з приходом другої більшовицької окупації — першим секретарем райпарткому, прокурор з області Дрогобич, трьох секретарів райпарткому по кадрах то одна провокаторка, що окривалася в районі. У ворожій вантажній автомашині знищено мотор. Вбитих ворог похоронив 9. 8. у спільній могилі, в р-ні Стрілках.

Підвідділ втрат не мав жодних.

Вистріляно муніції: 265 шт. набоїв советських, 7 шт. набоїв до „Мавзера“, 225 шт. набоїв до ППШ.

(Увага: Смерть першого секретаря партії Дудка, що своєю жорстокою, безоглядною поведінкою дався взнаки українському населенню району, викликала велику радість в околиці, а пригноблення серед більшовиків. К-ра „Тараска“ населення так любило, що на його появу селяни вбирали святочний стрій, гостили найкращою їжею, а секоти навіть не зголошували куди він переходить. Це був авторитет, якого в Самбірщині і взагалі в цім терені не заступить ніхто. Його засідки мене зокрема цікавили. Примітка К. В. — Х.).

10. Засідка на пограничників.

Дня 20. 8. 47 р. о год. 16-ій пополудні підвідділ в силі двох роїв, — під командою к-ра „Тараска“, — зробив засідку на шляху Хирів — Устріки пониже с. Смільниця.

Опис засідки: К-р „Тараско“ одержав розвідку, що до с. Смільниця автомашиною має приїхати група більшовиків, в силі 16 чол. за контингентом. Щоб перешкодити цій групі здирати збіжжові контингенти від пограбованого уже й так українського населення підвідділ вийшов на засідку вже о год. 3-ій вранці та ждав на ворога до год. 16-ої після полудня. Саме тоді над'їхала підвода з п'ятьома пограничниками й собакою. У віддалі 100 м. відкрито вогонь, вбиваючи на місці трьох пограничників, собаку й коней; двох інших важко поранено. Ранені більшовики зайняли становища в ровах при дорозі, звідки й боронились. Підвідділ пішов у наступ, та зліквідувати цих більшовиків не вдалося, тому що рови були глибокі. До того ж підвідділ мусів спішитися, бо саме прибула ворогові підмога, яка й заатакувала підвідділ від тилу. Підвідділ відстрілюючись відступив без жодних втрат у наміченому напрямі.

Ворожі втрати: один сержант, два рядові — вбитими, двох ранених: один з-поміж них на другий день помер у шпиталі, а другий таки в дорозі до р-ну Хирова.

Вистріляно муніції: 250 шт. набоїв советських, 26 набоїв до „Мавзера“ і 58 шт. до ППШ.

11. Наскок на розвідників.

Дня 16. 9. 47 р. о год. 13-ій після полудня розвідка донесла, що селом Нанчілька Велика проходять двох невідомих людей, які своєю поведінкою викликають підозріння, що вони розвідувачі.

Командир підвідділу „Тараско” бере трьох стрільців із ланки Берези, передягається в цивільний одяг і ловить розвідників, яких передано ЕВ. Пізніше виявилось, що це були справді розвідники, що покінчили двомісячну розвідницьку школу. Підчас чотириденних допитів вони дали цінні матеріяли. Призналися до низки провокацій поміж цивільним населенням і повстанцями. Один з-поміж них був при тайній поліції в м. Києві, другий дістав від командира спецбоївки Кривенка гранату, щоб її кинути між командирів УПА, та в першу чергу шукати к-ра „Тараска”.

12. Наскок на розвідників.

Дня 26. 9. 47 р. о год. 12-ій в полудне двох стрільців з ланки „Берези” підвідділу к-ра „Тараска” на підставі розвідки спіймали двох розвідників, що квартирували в лісі над с. Нанчілка Мала і саме варили собі їсти. До спійманих покликано референта ЕВ, який перевів слідство.

Як виявилось, один з-поміж них був два місяці на вишколі, а за завдання мав — організувати мережу з 25-ти осіб і розвідувати в районах Стрільківському й Турчанському. До диспозиції дістали пістолі, щоб на випадок потреби нападати на двох-трьох повстанців, арештовувати їх, спровокувати; те саме — з підозрілими людьми. Другий був підлеглий першому. Оба дали низку матеріялів, викрили більше розвідників та зрадили декілька пунктів. Після допиту їх зліквідовано.

13. Сутичка двох стрільців із групою червонопагонників „ОВБ”.

Дня 13. 10. 47 р. двох стрільців — „Веселий” і „Хмель” з роя „Довбуша” підвідділу к-ра „Тараска” — зустрілися з групою червонопагонників в числі 11 чоловік із застави с. Головецько.

Опис сутички: Двох стрільців „Веселий” і „Хмель” вертали ввечорі із стрічного пункту. Між сс. Грозьовою, Головецьким та Вицьвовом їх помітили більшовики з с. Головецька і зараз же почали забігати їм дорогою до ліса. Большевики їх випередили, залягли в потоці, і коли стрільці наблизилися на віддаль яких 30 м, один із більшовиків крикнув: „Стой, пропуск!”. Стрільці попадали на землю й почали відступати в сторону ліса. Більшовики відкрили по них вогонь з кулемета, ППШ і десятистрілок, раничи при тому стр. „Веселого” в руку і в ногу. Він пробіг ще декілька метрів і впав. Йому на підмогу прибіг стр. „Хмель”, забандажував рани і так вони пройшли ще около 5 км. Ранений ослаб, стр. „Хмель” часово залишив його, привів підмогу та переніс раненого в безпечне місце.

Наступного дня більшовики в числі 100 осіб зробили облаву на той ліс, де трапилася сутичка. Облава тривала від год. 8-ої рано до 14-ої по полудні. У висліді облави знайшли табір рой. „Довбуша”, який і спалили. З табору забрали: 18 м картоплі, 2 пари білля, 10 свічок, 100 штук набоїв советських, джаган, пилу, сокиру, 4 рискалі. Все це відвезли до с. Посіч на заставу.

14. Облава і сутичка з ворогом.

Дня 15. 10. 47 р. о год. 5-й вранці погранвідділ, в силі 200 чоловік, почав облаву на ліс „Кропиву”, на ліс поміж с. Бандровом та Яловим, а згодом на ліс „Бадів”. Облава тривала до після-полудня 16.10. Під час облави ворог двічі наткнувся на рій „Козака” під командуванням к-ра „Тараска” та на двох кущовиків. Рівнож під час тієї облави з ворогом зустрілась охорона к-ра „Кармелюка”.

Опис облави: Щоб забезпечити себе на зиму к-р „Тараско” з одним роєм вибрався в Устріччину за м'ясом.

Вранці о год. 5-й, коли рій ще спав, в лісі між сс. Бандрів — Ялове стійковий помітив більшовиків у віддалі 50 м, то ж залярмував рій, що тихо вбрався і почав відступати у протилежному напрямі. Коли рій підсунувся до скраю ліса, помітив тут ворожі застави, то ж вернувся і почав відступати в другому напрямі, де знову наткнувся на большевиків. Дійшло до перестрілки, але рій, відстрілюючись, відступив до більшого ліса. Ворог старався забігати відступ, але рій заліг і вогнем з усієї зброї спинив ворога та відступив без втрат.

На другий день 16. 10. облава продовжувалась. Розвідка з с. Тиха, донесла, що в селі спокій, однак від сторони с. Стебник о год. 10-й впали стріли. Рій, помітивши більшовиків, що йшли розстрільною в напрямі с. Тиха, почав відступати в напрямі ліса „Малий Столець”. Коли наблизився до дороги, що йде з с. Тиха до Галівки, почув свистки та три постріли; це алярмувались застави у віддалі яких 100 м. (Застави зайшли були в ліс ще вночі, так що цивільне населення їх не бачило). До місця, куди рій мав переходити дорогу, почали бігти більшовики. Рій зайняв бойові становища, а з ним ще кількох стрільців з куща, яких забрав к-р „Тараско”, остерігаючи їх, що вони пропадуть, якщо не прорвуться з роєм. Рой. „Козак” відкриває вогонь з кулемета і разом з ланковим „Березою” перебігають дорогу, залягають і далі обстрілюють ворога, щоб його здержати і дати змогу іншим прорватися через дорогу. Ворог хотів іти в погоню, але діставши сильний вогонь, здержався, очікуючи допомоги. У міжчасі ж рій зник у кущах. У висліді облави рій втрат

не мав жодних, однак в лісі впало троє людей з охорони к-ра „Кармелюка”; вони квартирували окремо. Це — сл. п. віст. „Жук” (брат к-ра К.), віст. „Рудий” і віст. „Ксеня”.

Після облави в криївці к-ра „Кармелюка” згинув віст. „Кулик” розбираючи міну; також з охорони к-ра „Кармелюка”.

Ворог мав втрати, але їх числа усталити годі.

Вистріляно муніції: 107 шт. набоїв советських, 141 шт. набоїв до ППШ.

(Увага: В цьому терені діяв агент-„внутренник” куц. „Богдан” і куц. „Шумний”; їх зліквідовано. Однак ще є якийсь агент, який докладно інформує ворога про появу якої-небудь групи повстанців. Примітка К. В. — Х.).

15. Сутичка із спецбоївкою лейтен. Басова.

Дня 29.10.47 р. один рій під командуванням к-ра „Тараска” о год. 7-ій ввечері стрінувся між сс. Бистре та Лип’є, р-н Стрілки, зі спецбоївкою лейтен. Басова в числі 20 чоловік.

Опис сутички: Рій ішов організувати харчі на зиму. Зустрівшись з ворогом, був обстріляний із віддалі 100 м, то ж негайно зайняв становища, вистрілив до ворога три ракети та засипав його сильним вогнем. Бій тривав 20 хвилин. Ракети так вразили ворога, що він не поважився наступати. Він помітив, що має до діла з групою УПА.

Вистріляно муніції: 235 шт. набоїв советських, 35 до „Мавзера”, 75 до ППШ.

16. Наскок більшовицької спецбоївки на повстанців у с. Плоське.

Дня 23. 11. 47 р. о год. 21-ій, більшовицька спецбоївка під командуванням ст. лейт. МГБ Кривенка, в числі 12 чоловік, наскочила в с. Плоське, р-н Стрілки, на ланку з пвд 476 рой. „Довбуша”, в числі 6 осіб, та на двох стрільців з куца.

Опис наскоку: Ворог підсунувся під хату, куди зайшли повстанці; стійковий його затримав і залямував інших, що були в хаті. Стрільці повибігали з хати і вив’язалась перестрілка, в наслідок якої між хатами гине рой. „Довбуш”. В протилежному кінці села був саме тоді з іншою групою повстанців віст. „Липовий”. Не орієнтуючись, де стріляють, спішить повідомити рой. „Довбуша”; по дорозі ж зустрічається із спецбоївкою, з чого й вив’язується перестрілка, в наслідок якої гине віст. „Липовий”.

Наші втрати: двох убитих.

Втрати в матеріалі: 1 ППШ, 250 шт. набоїв до ППШ, 1 рушниця і 80 шт. набоїв, 2 гранати, література та інструкції для зимової групи.

Ворожі втрати: 1 ранений.

Тіла убитих забрав ворог до райцентру Стрілки.

17. Розконспірування лісорубами бункру зимової групи рой „Козака”, підвідділу 476.

Дня 28. 11. 1947 р. трьох лісорубів, вертаючись з роботи з гори „Столець Великий”, натрапили на зимовий табір рой. „Козака” над с. Нанчілька Мала (Соснівка), р-н Стрілки.

Лісоруби підійшли близько до бункру і, помітивши стійкового, завернули назад. Стійковий крикнув „Руки вгору!”, однак лісоруби рук не піднесли, а один з них вистрілив з рушниці. Тоді рой. „Козак” серією з автомата поранив більшовика.

В наслідок цієї зустрічі один з більшовиків занімів (із страху), а опісля помер.

Зимова група забрала частину харчів і вийшла з цього ліса. Заалармовані лісоруби в с. Нанчілька Велика (Великолісся), яких 30 осіб, що в селі були без кулеметів і автоматів, а тільки дехто з рушницею, несподівано прибігають до ліса на місце сутички озброєні в автомати, а що п'ятий з кулеметом (зброю вони держали в селі законспіровано перед населенням). Між лісорубами було чотирьох спеців МГБ-істів з Дрогобича, що під маскою лісорубів вели свою роботу, розвідуючи за підвідділом к-ра „Тараска”. (У зв'язку з тим К. В. остерігало к-ра „Тараска”, що МГБ-істи, п'ючи й гуляючи з дівчатами, ведуть розвідку про к-ра Тараска й його підвідділ).

У висліді облави лісоруби забрали харчі, що залишились були в бункрі. Із забраних 20 метрів картоплі гнали горшку. Зимова група рой. „Козака” втрат у людях не мала.

18. Наскок більшовиків-пограничників на зимовий табір к-ра „Рубаня”.

Дня 26. 12. 47 р. на зимовий табір к-ра „Рубаня” на горі Магурі біля с. Лопушанки, р-н Стрілки, зробили наскок 300 пограничників з погранзастави Турка — Лютовиська.

Опис наскоку: Вранці о год. 4-ій яких 100 пограничників обступили табір у віддалі 30-50 м. Решта більшовиків зробила застави у віддалі 1 км. Стійковий, помітивши більшовиків, що підсувалися під табір, повідомив к-ра „Рубаня”. К-р „Рубань” негайно зриває міни, що однак не експлюдують, а тоді дає наказ прориватися. Група відразу відкриває по більшовиках сильний вогонь, від якого гине кількох пограничників.

У прориві ранені: к-р „Рубань”, стр. „Ворон”; стр. „Новий” убитий. Відступаючу групу, що для змилення слідів розчленовується, ворог переслідує. В дальшій перестрілці був ранений стр. „Снігур”.

Наші втрати: один убитий, трьох ранених, серед яких раненого стр. „Ворона” зловлено живцем.

Втрати в матеріялі: 1 гвинтівка, 100 шт. набоїв, це забрав ворог разом із спійманим стр. „Вороном”.

Крім цього ворог забрав з бункру: 20 м бараболі, 1 м товщу, бриндзю, 2 м муки, 40 кг круп, 3 м сухарів, 17 л спирту, 4 м м'яса, 30 л нафти, 30 л бензини, 1 далековид, 1 годинник та куховарське приладдя.

Ворожі втрати: кул. „Спартак” бачив, що впало п'ятьох пограничників у хвилині, коли він вистрілив довгу чергу з кулемета в скупчену групу пограничників в потоці на віддалі 30 м. (Між цивільним населенням ішли балачки, що впало 19 більшовиків, в тому числі майор погранзастави).

Тіло поляглого стр. „Нового” забрав ворог та похоронив у с. Хашові, р-н Турка.

19. Наскок пограничників на зимову групу рой. „Ваньки.”

Дня 26. 12. 47 р. пограничники, що робили наскок на зимову групу к-ра „Рубаня”, натрапили на зимовий бункер рой. „Ваньки” на Магурі.

Стійковий помітив більшовиків задалегідь, повідомив групу, що вийшла з бункера без бою.

У висліді наскоку впали зимові харчі даної групи.

20. Наскок спецбоївки Денісова на трьох повстанців.

Дня 12. 1. 1948 р. трьох стрільців з роя „Ваньки” — під командуванням ланкового Липи, — після упадку бункру організували харчі в с. Головецько, р-н Стрільки. На них наскочила спецбоївка під командуванням лейт. Денісова, в числі 10 чоловік.

Опис наскоку: Спецбоївка помітила повстанців, що заходили до хати, обскочила хату, обстріляла стійкового стр. „Січового” і ранила його. Віст. „Липа” і віст. „Вітер” вискакують з хати і, відступаючи, відстрілюються; тут був ранений віст. „Вітер”.

Наші втрати: двох важко ранених, що дострілюють себе.

Втрати в матеріялі: 1 кулемет „Мадяр”, 1 рушниця „Мавзер”, 5 дисків до кулемета, 150 набоїв до кулемета, 60 шт. набоїв рушничних і 2 гранати.

Ворожі втрати не відомі.

Тіла убитих ворог забрав до райцентру Стрільки.

21. Прорив двох зимових груп крізь ворожі застави. (Звіт хор. „Романа”).

Дня 7. 3. 1948 р. відбулася велика облава на ліс між сс. Лаврів, Нанчілка Велика (Великосілля), Нанчілка Мала (Соснівка), Тиха, р-н Стрільки, і на с. Росохи, р-н Хирів, в якій брало участь 1200 більшовиків під командуванням підполковника Фьодорова та капітана Сущенка.

Опис облави: Дня 6-7. 3. 48 р. вночі о год. 12-ій ворог обступив згадані села та чекав до ранку. Вранці розстрільною зійшов в села, перевіряючи, чи немає повстанців. Після перевірки подався в напрямі с. Лаврова, лишаючи під лісом стійки, у відстані 100 — 200 м одна від одної, а в важливіших місцях — застави. Під с. Лавровом завернув в напрямі ліса, розтягнувши розстрільну через ліс аж до с. Волошинової та подався в напрямі ліса „Яблінка”.

Тому що: а) передбачувано весняні облави, бо цілу Самбірщину та, почавши від Нижанківщини, почерез Добромильщину, Хирівщину, Старосамбірщину, Устрічщину, Стрільківщину, Турчанщину геть аж до Боринщини навідали нові частини військ НКВД;

б) місця зимових груп хор. „Романа” і рой. „Козака” були розконспіровані, в наслідок пошести тифу;

в) одна група від одної була близько.

У зв'язку з тим хор. „Роман” зарядив щоранку збиратися обом групам разом, щоб на випадок облави можна було прорватися.

Опис сутички й прориву: Дня 7. 3. 48 р. о год. 6-ій вранці стежа повідомила, що с. Нанчілка Велика обставлена ворожими стійками. О год. 9.30 хор. „Роман,” будучи коло стійкового помічує ворожу розстрільну, що просувається в напрямі їхньої криївки. Стійкового висилає повідомити групу, а сам з одним стрільцем займає становище в кущах, думаючи, що ворог криївку обійде. Бачучи, що середина ворожої розстрільної таки прямує на криївку, хор „Роман” відкриває вогонь. З ворожої сторони чути крик:

— „Вніманіє, ребята, здесь „Тараско”, будет крепкій бой!”.

Приймати бій чи йти в прорив було недоцільно, тому що спереду була поляна, почерез яку треба було перебігати, а позаду була густа ворожа розстрільна. Тоді хор. „Роман” наказує пляновий відступ в напрямі ліса „Яблінка”. У віддалі 100 м від криївки ліве вороже крило почало оточувати групу. Тому що стрільці були переважно у більшовицьких формах, ворог спершу не зорієнтувався, хто це, і почав подавати умовлені знаки зброєю, на які стрільці

відповідали такими ж самими. Але ворог скоро зорієнтувався, що це повстанці і відкрив сильний вогонь, повстанці відповіли власним вогнем. Тут в перестрілці був ранений віст. „Вовк”, якого група забрала з собою. Ворог, поражений вогнем, на хвилину задержується, з чого група користує й подається горі потоком Грабовим. Ворог непомітно просувається за групою і коли група завертає з потоку в напрямі ліса „Яблінки”, сильним барабанним вогнем вдаряє по ній із заду та з правого флангу. Хор. „Роман” наказує залягти та відкрити по ворогові сильний вогонь. Вив'язується бій, в якому більшовики, спаніковані сильним вогнем зі сторони повстанців та власними жертвами, припиняють вогонь. І крім криків ранених — все втихає. Тут був ранений віст. „Крук”, якого, на його просьбу, хор. „Роман” наказує пвх „Вільному” дострілити.

Група в бойовому ладі подається далі, в напрямі ліса „Яблінки”. Ворог, діставши сильного прочухана, задержується і групи вже далі не переслідує. На верху „Яблінка” натрапляє група на ворожі застави, розставлені вздовж хребта на відстані 100 — 150 м одна від одної. На наказ хор. „Романа” „У прорив!” група розтягається в розстрільну та з окликом „Слава!” ліквідує першу ворожу заставу; вив'язується бій, в якому ліквідує другу ворожу заставу. Одночасно третя заставка, йдучи на підмогу, скочила на ланкового „Березу”, що вбиває одного більшовика і не дозволяє більшовицькій заставі обстрілювати групу з флангу.

Провадити бій далі було недоцільним, тому що від тилу підходила ворожа розстрільна, яка кожночасно могла вдарити по групі. Група, перебившись крізь ворожі застави, подається в напрямі с. Нанова, а в слід за нею йде ворог та час-до-часу її обстрілює. Тут ворог був уже так близько, що почав кричати „Здесь, здесь бандьори!”. Пвх „Вільний” вбиває з десятистрілки одного більшовика, а решта задержується. Група, переходячи через поляну, знову наскочила на більшовиків, в сутичці з якими відлучується ранений віст. „Вовк”. Ворог наступає в напрямі групи також з с. Росіх. Шукати раненого віст. „Вовка” не було сил і часу, бо люди були виснажені тифом; до того ж ще й через те, що зимою не рейдувано. Раненого віст. „Вовка” віднайшли за слідом у гущавнику більшовики і дострілили.

Група подається далі в напрямі с. Нанова, а на горі, не зважаючи на те, що за нею йде ворог, 10 хвилин відпочиває, ведучи далі перестрілку. Більшовики постійно кричали „Ура, вперед!”, але насправді то з місця не рухалися. На ворожий крик стрільці відповідали „Шмірото, босото, на — мішок!” — „Іванцю, ходи,

получиш медалі!" — це кричав ст. віст. „Зірка". Про це опісля більшовики оповідали селянам в с. Волошиновій та Нанчілці, говорячи „кляті бандьори!". Після відпочинку група подалася хребтом гори в північному напрямі понад с. Нанову. Далі більшовики за групою не йшли.

На другий день більшовики підтягнули більші сили та ще раз проходили розстрільною згаданий ліс, але нікого не зустріли. Ця облава тривала три дні. Після облави ворожі сили подалися в напрямі лісів Старяви. Траса бою мала 4 км.

Наші втрати: двох убитих.

Втрати в матеріалі: одна рушниця німецька, 100 шт. набоїв рушничних, 100 до кулемета і одна граната.

В таборі впало: один ракетник, 10 ракет, один далековид, 1,5 м сухарів, 30 кг круп, 50 кг бобу, 40 кг смальцю, один патефон, 15 кг паперу і зимова вишкільна література.

Ворожі втрати: 19 убитих і невідоме число ранених. Багато ранених бігли під час бою до с. Нанчілки, з закривавленими руками й головами, щоб їх забандажувати. Один більшовик був такий переляканий, що, відірвавшись від своєї групи, до полку долучив аж за три дні.

Вистріляно муніції: 450 шт. набоїв советських, 50 шт. набоїв німецьких, 350 шт. набоїв до ППШ.

Тіла убитих ворог забрав до р-ну Ст. Самбір.

Бій тривав півтора години.

22. Наскок спецбоївки на криївку повстанців у с. Галівка, р-н Стрілки.

Дня 19. 3. 48 р. о год. 6.20 спецбоївка під командуванням ст. лейт. МГБ Кривенка, в числі 18 осіб, зробила наскок на хату, де квартирували: рай. госп. „Горський", бойовик ЕВ (Екзекутивного Відділу) „Степовик", рой. „Козак", ланк. „Береза" і віст. „Голосний".

Опис наскоку: Дня 18. 3. 48 р. один жулік проходив селом і запримітив рух у хаті, де квартирували повстанці, і зайшов туди. Рай. госп. „Горський" наказав господині дати йому їсти, і пояснивши йому, хто ми і за що боремося, відпустив, не знаючи, що це розвідник.

Жулік негайно пішов на заставу до с. Мшанець і зголосив Кривенкові, за що одержав від нього 400 крб. і одяг. (Після цього випадку цей розвідник був зловлений реф. ЕВ).

Вранці 19. 3. 48 р. о год. 6.30 спецбоївка під командуванням ст. лейт. МГБ Кривенка, в числі 18 осіб, обступила хату та почала

шукати за криївкою. Коли більшовики знайшли вхід до криївки, рай. госп. „Горський”, бачучи безвихідне положення, стріляє всіх із пістоля, рой. „Козака” ранить в обличчя, а опісля стріляє себе. (Рой. „Козак” здається ворогові живцем, силпе криївки, які знає, та низку цивільних, що співпрацювали з повстанцями).

Наші втрати: чотирьох убитих і один здався живим, в тому числі з підвідділу: двох убитих і один здався.

Втрати в матеріалі: 3 ППШ, 1МП 42, 1 десятистрілка, 1 наган, 1 пістоль-„бельгійка”, 1 пістоль-„сімка”, 3 диски з набоями до ППШ, 3 магазинки з набоями до МП 42, 2 коробки з набоями до десятистрілки і 5 гранат.

Ворог втрат не мав.

Тіла поляглих стрільців ворог забрав до райцентру Стрільки.

* * *

ПІДВІДДІЛ 478 ПІД КОМАНДУВАННЯМ СТ. БУЛ. „БЕРЕЗНОГО” (ЗА ЧАС ВІД 1. 5. 47 до 1. 5. 48 РР.)

1. Акція на молочарню в с. Сушиця Велика, р-н Хирів дня 17. 8. 47 р., переведена роєм в силі 7 чоловік під командуванням рой. „Бистрого”.

Знищено одну машину-кружлівку, дрібне молочарське приладдя, забрано 8 баньок-транспортівок. Рій після акції відійшов без жодних втрат в наміченому напрямі.

2. Сутичка дня 17.8.47 р. роя під командуванням рой. „Зенка” з більшовицькою спецбоївкою в с. Райтаревичах (Верхівці), р-н Ст. Самбір.

Опис сутички: Рій ввечорі о год. 22-ій вечеряв у хаті. Спецбоївка розстрільною підсувалась поміж хати. Стійковий, помітивши ворога, вистрілив до нього, ранячи при тому одного більшовика. Заалармований рій вибіг з хати, відкрив вогонь і відступив із села.

В наслідок ворожого вогню, були вибиті вікна, постріляні двері і обстановка в хаті. З люті ворог застрілив з тої хати дівчину, а її батька арештував.

Повстанці втрат не мали.

Вистріляно муніції: 30 шт. набоїв советських, 15 до ППШ.

3. Акція роя під командуванням ст. бул. „Березного” на молочарню в с. Рогізно, р-н Ст. Самбір, в дні 28. 8. 47 р.

Знищено: одну машину-кружлівку, одну прасу до масла та сира й іншу дрібну обстановку. Спалено одну автомашину (вантажну), що транспортувала контингенти збіжжя з сусідніх сіл до р-ну. Забрано з молочарні 9 баньок-транспортівок.

Після акції рій, відступаючи селом, вийшов на ворожу засідку; вив'язалась перестрілка і рій був змушений залишити баньки.

Втрат у людях не було по жодній стороні.

Вистріляної муніції в звіті не подано.

4. Сутичка роя під командуванням ст. віст. „Косаренка”, в числі чотирьох чоловік, підчас стягання контингенту в с. Білич, р-н Ст. Самбір, з більшовицькою спецбоївкою дня 1. 10. 47 р.

У висліді перестрілки згинув віст. „Іскра”, якого тіло і зброю забрали на другий день стрільці і похоронили на кладовищі в цьому ж селі.

5. Наскок ворожої спецбоївки, в силі 6 осіб, під командуванням ст. лейт. НКГБ Ігнатова, на групу рой. „Соловія”, зайняту при копанні криївки в лісі над с. Рогізно, р-н Ст. Самбір, дня 14.10.47 р.

Опис наскоку: Ворожа спецбоївка зайшла з протилежної сторони, де не було стійки, зблизилась над яму, відкриваючи спершу вогонь по стійковому, а згодом з криком „Бандьора, здайся!” — почала стріляти по ямі з ППШ. Трьох стрільців разом з рой. „Соловієм” були в ямі, глибокій на 1,60 м. Зброю, що лежала на березі ями, не вдалось вхопити відразу, бо в цьому напрямі стріляли більшовики. Тоді стр. „Богдан” вистрілив 8 шт. набоїв з пістолі „мадярки”, а також рой. „Соловій” та ланк. „Сталевий” викинули по одній гранаті і це здержало на мить наступ більшовиків і дало змогу стрільцям вискочити з ями. На березі стояв кулемет, до якого прискочив кул. „Грива” і хотів зайняти становище. Але тут вже було трьох більшовиків, що хотіли його роззброїти, і вхопили за кулемета. „Грива” не мав пістоля, а що стріляти з кулемета було неможливо, змушений був втікати горі потоком, залишаючи кулемета. Інші стрільці з рой. „Соловієм” відступили без втрат.

В наскоці втрачено: 1 кулемет типу „Мадяр”, 110 шт. набоїв мадярських, 1 ППШ, 70 шт. набоїв до ППШ, 2 шинелі, 2 палатки, 10 м. бараболі, 20 кг вепрового м'яса.

Ворожі втрати: 1 убитий і 1 важко ранений в голову.

Вистріляно муніції: 8 шт. набоїв до пістоля і 3 гранати — советські.

6. Сутичка сан. підвідділу „Буйного”, рой. „Моряка”, стр. „Лева” і куц. госп. „Бориса” з більшовицькою спецбойкою на стрічному пункті в с. Передільниці, р-н Доброміль, дня 29.10.47 р.

Опис сутички: Перед год. 22.30 вночі з хати, куди зайшли повстанці, вийшов куц. госп. „Борис”. По якомусь часі присутні в хаті почули сильне гавкання собак. Сан. „Буйний”, рой. „Моряк” та стр. „Лев” вийшли з хати і під плотом помітили вогонь папіроски. Зорієнтувавшись, що це більшовики, виходять брамою на вулицю і вигоном прямують до ліса. Дорога йшла вивозом. На березі вивозу помітив сан. „Буйний” якусь постать, що, запримітивши їх, залягла. Тоді з правого і з лівого крила впали постріли і вигуки „Вперьод!”, „У наступлені!”. На ворожі крики і постріли повстанці відповіли вогнем з ППШ, вбиваючи при тому одного більшовика і одного ранячи.

Це здержало наступ більшовиків, а повстанцям дало змогу відв'язатися на деякий час від ворога. Більшовики, бачучи, що група відступає в напрямі ліса, переслідували їх далі. Сан. „Буйний” зорієнтувався, що відступити до ліса не буде можливо бо вже дніє, завертає рінню біля потоку, за плечі більшовикам, до села: ворог же пігнався в ліс.

Група щасливо переднювала в селі, коли ворог робив облогу в лісі.

Вистріляної муніції в звіті не подано.

7. Наскок більшовиків на хату в с. Грушатичі, р-н Нижанковичі. Дня 10. 2. 48 р. о год. 17-ій вранці чотирьох більшовиків з адміністрації, проходячи біля хати, де квартирували сан. „Вій”, пвх відділу 95а „Цяпка” і стр. „Мох”, помітили крізь вікно стр. „Моха”. Більшовики відскочили від хати та пострілами залярмували 15 пограничників з погранзастави Міжинця, що квартирували в сільраді с. Грушатичі.

Стр. „Мох”, запримічений більшовиками, негайно залярмував своїх друзів, що спали на горіщі коло криївки-перебийки, а тоді на більшовиків кидає гранату. Йому в допомогу йдуть сан. „Вій” і пвх „Цяпка”, що стріляють крізь двері, проганяють більшовиків за третю хату і відступають в сторону с. Чижки, р-н Ст. Самбір. В погоню вслід за ними йдуть 15 пограничників. (В селі Грушатичі осталося чотирьох більшовиків грабувати хату, яку повстанці хотіли спалити, щоб не розконспірувати способу будувати криївки, однак підпалена вогка солома погасла.

Між сс. Грушатичі та Чижки повстанці увесь час відстрілюються. Перед селом Чижки сан. „Вій" і стр. „Мох" побігли ліворуч, в напрямі кількох хат між сс. Чижки та Гдешичі, а пвх. „Цяпка" побіг просто до с. Чижки, натрапив на підводу, завернув і поїхав в ліс між сс. Чижки та Биличі. Так само розділились і більшовики: одні побігли за сан. „Вієм" і стр. „Мохоx", а інші за пвх. „Цяпкою", якого так і не здігнали. Сан. „Вій" ранений в крижі, падає біля хат і сам дострілюється, а в лісі коло лісничівки (біля с. Гдешич) гине стр. „Мох", якому загородила дорогу нова група пограничників, що приїхала на конях з погранзастави Міжинець.

Третя група пограничників, на конях, пігналася в напрямі с. Гдешич, а далі через с. Сяночани до с. Чижки, щоб перетяти дорогу пвх. „Цяпці". Тут оставили коні, а самі розстрільною пішли на розшуки в ліс.

Наші втрати: двох убитих. Тіла забрав ворог до родинного села сан. „Вія", — Борщевич, згодом до райцентру Нижанкович на показ, а опісля на погранзаставу до с. Міжинець, де в лісі, в невідомому місці їх похоронено.

З убитими впала: одна десятистрілка, один пістоль італійського типу, 100 шт. набоїв советських, 100 шт. до ППШ, одна оборонна советська граната і одно ППШ.

Ворожі втрати: один ранений, а двох, що підчас погоні за повстанцями роззулися і бігли босоніж снігами, померли на запалення легенів.

Вистріляно муніції: 70 шт. рушничної советської, 130 шт. набоїв до ППШ та одну оборонну советську гранату.

8. Наскок більшовиків на хату в с. Передільниці, р-н Добромиль. Дня 21. 2. 48 р. до с. Передільниці приїхали 20 більшовиків та обставили хату, де квартирували двох повстанців з підвідділу 478: чот. сан. „Буйний" і рой. „Моряк" та двох з „Холодного Яру": ком. боївки ЕВ „Сокіл" і ст віст. „Іж".

Опис наскоку: Дня 2. 1. сан. „Буйний" одержав повідомлення, що в с. Передільниці є ранений ком. ЕВ „Сокіл", тому перейшов туди до криївки, щоб його лікувати. Після 19. II. долучує туди хворий рой. „Моряк".

Дня 21. 2. приїхало до с. Передільниці 20 більшовиків, що обставили хату та почали розшуки за криївкою, де були повстанці. Бачучи, що криївки не знайдуть, заквартирували в сусідній хаті, а підозрілу хату держали обставлену стійками. Того ж самого дня, майор, капітан і двох бійців від'їжджають до Добромиля, а дня 22.

2. знова приїжджають, переводять трус, нічого не знаходять, арештовують і забирають до району жінку з цієї хати, а хату держать далі обставленою.

Дня 24. 2. приїжджає той самий майор і декілька старшин таксівкою, а на двох вантажних машинах около 70 пограничників; вони вже докладно знали місце криївки, яку під терором всипала заарештована жінка. Старенькій бабусі наказали вигнати худобу із стайні, а самі кулеметним вогнем пересікли стіну, де була криївка-перебийка. Від цих стрілів гине сан. „Буйний” і рой. „Моряк”, а ком. „Сокол” і ст віст. „Іж” вискакують наверх, де ранені дострілюються.

Втрати пвд: двох убитих, сан. „Буйний” і рой. „Моряк”, з ними впали 2 ППШ і 200 шт. набоїв до ППШ.

Загальні наші втрати: чотирьох убитих. (Яка зброя впала в руки ворога із сл. п.: ком. „Соколом” і ст. віст. „Іжем” не відомо).

Ворог втрат не мав.

Тіла вбитих повстанців ворог забрав до райцентру Добромиль.

9. Облава на с. Волошинову, р-н Ст. Самбір. Дня 4. 3. 1948 р. о год. 4-ій вранці більшовики в числі 500 осіб оточили с. Волошинову, де з пвд. 478 перебували: рой. „Косаренко” і віст. „Думний”. В іншому місці села були курієри, які тієї ночі прийшли із поштою до к-ра пвд. 513 — „Оріха”, щоб він негайно вийшов зі села, бо можуть бути облави, та щоб про це повідомив рой. „Косаренка”. Курієри, а саме: ст. віст. „Рибалка” — з охорони К. В., ст. віст. „Байдак” і віст. „Буйний” — з охорони хор. „Мирона”, з ними тереновик віст. „Грім”.

О год. 4.30 ст. віст. „Рибалка”, ст. віст. „Байдак” і віст. „Буйний” прориваються з оточення. Під лісом ст. віст. „Рибалка” з автомата ранить одного більшовика, а другого вбиває гранатою. Ст. віст. „Байдак” з рушниці також вбиває одного більшовика. В бою з більшовицькою заставою ранений в ліву руку віст. „Буйний”. З теренової мережі віст. „Грім”, в хвилині, коли стрільці-курієри пробивалися, завернув до села, заховав рушницю і передягнувся в цивільний одяг. Однак сексоти видали його більшовикам.

Десь біля год. 7-ої більшовики наскочили на рой. „Косаренка”, що скрився на горіщі. Рой. „Косаренко” вбиває одного більшовика, одного ж ранить; при тому однак ранений сам і віст. „Думний”. Щоб не попасти живцем в руки ворогові, стріляють себе.

Втрати пвд: рой. „Косаренко” і віст. „Думний”. З тере-

нової мережі спійманий живцем віст. „Грім”. З охорони хор. „Мирона” ранений віст. „Буйний”. З убитими впала зброя: 1 ППШ, 1 рушниця, а також рушниця зловленого віст. „Грома” і 100 шт. набоїв рушничних.

Обидві групи вистріляли муніції: 210 шт. набоїв до ППШ, 50 шт. наб. рушничних і 3 советські гранати.

Ворожі втрати: трьох убитих і трьох ранених.

Тіла убитих повстанців забрав ворог до райцентру Ст. Самбір. В пробою відзначився відвагою ст. віст. „Рибалка”, що вміло зліквідував ворожу заставу і випровадив своїх друзів.

10. Облава більшовиків на лісі й села. Дня 10. 3. 1948 р. большевики, в силі 1150 чоловік, провели облаву на лісі й села: Терло, сс. Смільниця, Рудавка, Сушиця Велика, Тарнавка, р-н Хирів.

Опис облави: Вночі з 9 на 10. 3. більшовики обставили згадані ліси й села та поробили застави в середині ліса, на які просувалася густа розстрільна від сторони сіл, щоб витіснити на них повстанців. О год. 8.30 командир однієї зимової групи пвд 478 бунч. „Чорний”, який квартирував з 10-ма стрільцями в лісі коло с. Сушиця Велика, вислав стежу, що у віддалі 200 м. від табору помітила ворожу заставу. Большевики, віддавши два постріли, почали оточувати стежу. Група, що стояла в таборі, почувши постріли, відступила з місця таборування, займаючи становища на горі, й очікувала стежі. Коли стежа долучила, група стала відступати далі. Большевики не зорієнтувались, куди відступила стежа, віддали ще декілька пострілів з десятистрілки, але в іншому напрямі.

В часі, коли група підходила під гору, ст. віст. „Кучерявий”, хворий на пропуклину, йдучи позаду, застрілився з рушниці. Він боявся, щоб підчас облави його не зловили живцем. Решта стрільців, виминаючи ворожі застави, відступила в напрямі с. Біличі і щасливо вийшла з облави. Тіло вбитого ст. віст. „Кучерявого” забрав ворог до райцентру Ст. Самбір.

Втрати в матеріялі: 1 рушниця „Мавзер”, 150 шт. набоїв (це впало разом із ст. віст. „Кучерявим”), з табору більшовики забрали літературу для зимової групи і 23 книжки.

11. Наскок повстанців на капітана МВД в с. Райгаревичі (Верхівці), р-н Ст. Самбір. Дня 14. 3. 48 р. о год. 19-ій ввечері декількох стрільців з пвд 478 під командуванням ст. бул. „Березного”, при співучасті працівників техланки д. „Шрама” і куц. „Дуба”, зробили наскок на капітана МВД Попова та двох сержантів

в с. Райтаревичі; вони були біля засуджених в'язнів, що працювали при вирубці ліса, а попри це займалися ще розвідкою.

Опис наскоку: Коли стемніло, розставлено забезпечення, кущ. „Дуб” (Дон) і стр. „Дуб” підсунувся під хату, слідкуючи за рухами більшовиків. Сержант, що був черговим, був на подвір'ї з пістолем і полагаджував потребу. Запримітивши, що хтось іде, він підійшов до повстанців і спитав „Кто там такой?”, не знаючи, що це повстанці. Взявши його на мушку, повстанці крикнули: „Руки ввєорх!”. Він підніс руки і сказав „Хлопци, не стреляйте!”.

Стр. „Дуб” підійшов до нього, зловив за руки і привів його до к-ра „Березного”. Маючи добру розвідку від сержанта, ще краще обставили хату, взяли сержанта наперед себе і казали вести до хати, де був капітан і другий сержант. Двері до хати були закриті. Пійманий сержант крикнув: „Открой!”. З кімнати впало запитання: „Кто йдьот?”, а сержант відповів: „Ну, свой!” і подав прізвище. Капітан відчинив двері, не замітивши позаду повстанців. К-р „Березний” увійшов до кімнати, намірив ППС-ку капітанові в груди і крикнув; „Руки ввєорх!”. Бачучи своє безвихідне становище, капітан кидається на стр. „Дуба” і ловить його за рушницю. Стр. „Дуб” стрілив йому в живіт, а к-р „Березний” випалив чергу йому в груди. Капітан впав і другий сержант здався живцем. Після пропагандивної балачки обох сержантів звільнено.

На ворогові здобуто: 3 десятистрілки, 60 шт. набоїв, пістолем типу „Токарев”, один мундир і чоботи.

Повстанці вийшли без втрат.

12. Наскок спецбоївки на повстанців. Дня 3. 4. 48 р. рій під командуванням к-ра „Березного”, враз із декількома працівниками теренової сітки квартирував у лісі коло с. Чижки, р-н Ст. Самбір.

Опис наскоку: О год. 13-ій спецбоївка під командуванням ст. лейт. Ігнатієва, в числі 18 осіб, підсунулася під табір, де квартирували повстанці і відразу сипнула кулеметним вогнем. Від перших пострілів були ранені два стрільці: стр. „Залізник” — в суглоб, в коліно, а стр. „Крет” — легко в ногу.

Стрільць „Залізник” не можучи відступати, ще деякий час стріляє до більшовиків, а врешті, бачучи своє безвихідне положення, стріляється з пістоля. Стр. „Крет” — легко ранений, відступає при допомозі стрільців. При відступі між повстанцями і більшовиками зав'язався бій, в якому вбито більшовицького кулеметника і двох більшовиків ранено. Один з-поміж них був важко поранений в правий бік, а другий — сержант — легко поранений в ногу.

Наші втрати: один стрілець важко поранений дострілявся і другий легко ранений.

Ворожі втрати: один убитий і двох ранених.

Вистріляно муніції: 50 шт. набоїв советських і 60 шт. до ППШ.

13. Ворожа засідка в с. Чижки р-н Ст. Самбір.

Дня 12. 4. 48 р. о год. 20-ій, чотирьох стрільців з пвд 478, що йшли на зв'язок до рой. „Зенка" від к-ра пвд, вийшли на ворожу засідку в селі Чижки.

Опис сутички: Щоб пов'язатися з усіма своїми роями к-р „Березний" вислав чотирьох стрільців на зв'язок до рой. „Зенка". Ці стрільці, переходячи почерез с. Чижки, натрапили на ворожу засідку, в силі 15-ти осіб. Большевики сипнули сильним вогнем з кулемета та автоматів. При відступі був убитий ст. віст. „Богун". Решта стрільців, відступаючи, натрапила на другу ворожу засідку, що їх також обстріляла. Стрільці завернули в протилежний бік і відступили без втрат.

Наші втрати: один убитий. В матеріалі втрачено: 1 рушницю „Мавзер", 70 шт. набоїв.

Ворог втрат не мав.

Вистріляно муніції: 20 шт. набоїв рушничних.

* * *

**ОПЕРАТИВНІ ЗВЕДЕННЯ ВІДДІЛУ 91 „БАСЕЙН”
ПІД КОМАНДОЮ ХОР. „РОМКА”,
ЗА ЧАС ВІД 1. V. 1948 ДО 27 VIII. 1948 Р.
(ДО ДНЯ ДЕМОБІЛІЗАЦІЇ)**

1. Пвд. 476 під командою ст. віст. „Рубаня”.
2. Пвд. 477 під командою ст. віст. „Чорняка”.
3. Пвд. 478 під командою ст. віст. „Березного”.

I.

ПВД. 476 ПІД КОМАНДОЮ СТ. ВІСТ. „РУБАНЯ”.

1. Засідка на емведистів.

Дня 23. VII. 1948 р., о год. 8:30 рій під командою ст. віст. „Ваньки” з пвд. 476 (в числі 6-ть чоловік), зробив засідку на 5-ть емведистів в с. Хащів (р-н Турка). Опис засідки:

До с. Хащів приїхало 5-ть емведистів робити збори, щоби зав'язати в згаданому селі колгосп. Рой. ст. віст. „Ванька”, який заквартирував в селі, маючи розвідку, зробив засідку на емведистів. О год. 8:30 надійшли вищезгадані емведисти. 3-ох з них ішло попереду разом з цивільним населенням, а 2-ох ішло позаду. По задніх відкрито вогонь з ППШ, вбиваючи на місці участкового. Другий з тої причини, що зброя іншим стрільцям відказала, мав змогу втекти. По засідці ланка відійшла в наміченому напрямі.

Ворожі втрати: вбито участкового МВД, при якому знайдено список багатьох сексотів.

Наші втрати: не було.

Здобуто: 1 ППШ, 1 наган, 22 набої до ППШ та документи, в яких знайдено список сексотів.

Вистріляно: 14 шт. набоїв до ППШ.

2. Засідка на авто червонопагонників.

Дня 20. V. 1948 р., о год. 11-ій пвд. 476 в числі 25 чоловік, під командою хор. „Ромка” виконав засідку на авто червонопагонників з спецвідділу, який міститься в м. Самборі, в числі 10 осіб на шосі Нанчілка Велика — Лаврів, р-н Стрільки.

Опис засідки:

Маючи розвідку, що до с. Тиха, р-н Стрільки, виїхали автотом більшовики і що будуть вертати, пвд. о год. 10:30 пішов між сс. Нанчілка Велика — Лаврів та зробив засідку у віддалі 50 м. від дороги. О год. 11-ій надїхало авто з вищезгаданими більшовиками. По авті відкрито вогонь з кулеметів і автоматів. Авто підїхало два

метри і стало. 8 більшовиків убито коло авта і на авті був ранений капітан, котрий пустив ще кілька стрілів з автомата, ранив легко рой. „Ваньку”, та почав утікати. З ним утівав ще один більшовик, який цільним стрілом зістав убитий.

У висліді засідки вбито 9-ть більшовиків, у тому числі: 1 ст. лейтенант, сержант, мол. сержант, 4-ьох бійців та 4-ьох з адміністрації. Важко ранено в голову капітана, який по двох днях помер. Всі по-національності були: росіяни; грузини і татари.

Наші втрати: 1-н легко ранений.

Вистріляно амуніції: 180 шт. набоїв до кулемета і 160 шт. набоїв до ППШ.

3. Акція на колгосп.

Дня 26. V. 1945 р., о год. 21-ій пвд. 476 в числі 28 чоловік, під командою хор. „Ромка” виконав акцію на с. Береги Долішні, р-н Устрики.

Опис акції:

Вечером підвідділ підсунувся до села, але сходячи, запримітили його „стрибки”, які зараз повідомили р-н Устрики, що до села сходять невідомі люди. Незабаром прибула підмога з Устрик і почала обстрілювати підвідділ. За цей час підвідділ вже вступив здемолювати сільраду та ліспромгосп. Знищено телеф-апарат та запалено колгоспні забудування. Притому роззброєно 5 „стрибків”. Решта „стрибків” була порозкидана по цілому селі, котрих роззброїти утруднила також застава залізничного МВД, яка містилася у віддалі 600 м. від місця акції, котра почала підходити та обстрілювати ракетами підвідділ.

Проведення цієї акції мало велике пропагандивне значення. Населення цього ж підрайонного села від довшого часу не бачило повстанців і мало знає про наш рух. Всі прикордонні села про це заговорили та перевищили кількакратно кількість повстанців, які брали участь у акції.

Здобуто: 5 крісів та 20 шт. крісових набоїв.

Вистріляно амуніції: 50 шт. набоїв до кулемета та 1 ракету. Втрат не було жодних.

4. Наскок спецбоївки на табір повстанців.

Дня 2. VIII., о год. 5-ій рано спецбоївка МВД в числі 12-ть чоловік з р-ну Стрілки наскочила на підвідділ під командою ст. вист. „Рубаня” в числі 15 чоловік з УПА та 5-ть з теренової сітки в лісі г. Магури біля с. Михновець (р-н Стрілки).

Опис наскоку:

Дня 2. VIII., над раном підвідділ під командою ст. віст. „Рубаня” перейшов з над с. Грозьова над с. Михновець, де було умовлено стрічу з кущ. „Осином” і стан. „Спартаком”. Прийшовши на місце стрічі о год. 4-ій, застали тут вже кущ. „Осипа”. Підвідділ виставив стійки, а решта стрільців полягали спати. О год. 5-ій спецбоївка МВД з віддалі 80 метрів відкрила вогонь по повстанцях. К-р „Рубань” дав наказ зайняти становища і наші кулеметчики: віст. „Вогонь” і стр. „Незломний” відбили ворога. Ворог кинув ще одну гранату і відійшов. Підвідділ, не знаючи сил ворога, перейшов в інший масив ліса над с. Бистре. Ворог прийшов на місце наскоку щойно тоді, коли довідався, що повстанці перейшли в інший ліс.

У ворога і в нас утрат не було.

Вистріляно амуніції: крісової російської 60 шт.

5. Протиколгоспна акція.

Дня 10. VIII., від год. 20-ої до год. 24-ої підвідділ 476 в числі 14 чоловік під командою ст. віст. „Рубаня” та 3-ьох з теренової сітки перевели протиколгоспну акцію в с. Шум'яче (р-н Турка).

В часі акції здемольовано сільраду, знищено телеф-апарат, і спалено хату голови колгоспу. З 9-ма колгоспниками переведено роз'яснювальні розмови, а тим котрі повтікали, переважно ініціатори, здемольовано хати. Розліплено також протиколгоспні листівки. Акцію цю переведено рівнож тому, щоби відтяжити Майданські ліси.

II.

ПВД. 477 ПІД КОМ. СТ. ВІСТ. „ЧОРНЯКА”

1. Акція на стрибків

Дня 22. V. 1948 р. від год. 20-23-ої зроблено акцію на „стрибків” в с. Лопушанці Хоминій, р-н Стрільки, в числі 9-ть осіб, силою двох роїв (1 рій з пвд. 513 рой. „Кореня” і 1 рій з 477) та 8 осіб з теренової сітки під командою РР СБ „Гануляка”. Групою командував к-р пвд. 477 „Чорняк”.

Опис акції:

О год. 20-ій вищезгадана група ввійшла в с. Лопушанку з метою зліквідувати місцеву станицю „стрибків”. Ще перед входом

до села знищено телефонічну сполуку з районом Стрілки. При вході до села виставлено застави, решта повстанців пішла в село. Застава, яка стояла від сторони району, завважила, що хтось зближається. Його підпущено на близьку віддаль та окликом: „Руки вверх!“ — затримано. Це був заступник коменданта „стрибків“, котрий вертав з району. При ньому знайдено гранату та заарештовано його. Група д. „Гануляка“ пішла в село, перевіряла хати „стрибків“ та зводила їх до купи. В „стрибків“ зброї не знайдено, тому що була захована. Коли прийшли під хату команданта „стрибків“, застали його в stodолі ще з одним „стрибком“. На заклик, щоби вийшов, він відкрив вогонь з ППШ по повстанцях. Тоді повстанці спалили stodолу, в якій згоріло двох згаданих „стрибків“. З решти зібраних „стрибків“ забрано заступника команданта та ще одного „стрибка“ — резидента-розвідчика забрано зі собою, а останніх покарано буками та заборонено співпрацю з більшовиками. Група без власних утрат відійшла.

2. Сутичка з ворогом.

Дня 27. V. 1948 р., о год. 21-ій 3-ьох стрільців з пвд. 477 і 1-н стрілець з теренової сітки, вийшли на ворожу засідку в числі 18 осіб у с. Тисовиця, р-н Стрілки.

Опис сутички:

Чотирьох вищезгаданих стрільців пішло до с. Тисовиця на заготівлю харчів для підвідділу (мали також зорганізувати одну ялівку на м'ясо). Підчас перебування в селі їх запримітили більшовики, які лежали розположені на засідці. Коли стрільці вертали до лісу, більшовики відкрили по них вогонь, раничи стр. „Креміня“ в груди. Повстанці, відбиваючись відступили в напрямі села, а відтак до лісу. Ранений стр. „Кремінь“ зайшов до хати одного господаря та просив, щоб забандажувати йому рану. Господар забандажував його та просив, щоби стр. „Кремінь“ вийшов до лісу, одначе цей не пішов, а залишився в хаті. Ранком другого дня більшовики перевіряли, чи не вбили якого повстанця, при чому один більшовик зайшов до хати, де був стр. „Кремінь“ і завважив його. Більшовик сказав: „Здравствуй“ та вийшов повідомити решту більшовиків, які зараз обскочили хату. Стр. „Кремінь“ за цей час заховався у комин, однак більшовики його віднайшли і вбили. Тіло його забрав ворог до Стрілок.

Наші втрати: 1 убитий, (1 кріс „мавзер“, 60 шт. набоїв, 2 гранати).

Ворожі втрати: не було.

3. Наскок спецбоївки і засідка повстанців на спецбоївку.

Дня 7. VI., о год. 8-ій рано спецбоївка НКВД в числі 11-ть наскочила на табор роя ст. віст. „Явора" в числі 8-ім чоловік в лісі б. с. Тисовиця (р-н Стрілки).

Опис наскоку:

Переходячи верхом, більшовики зачули дим, бо повстанці палили вогонь у слоту. Виминули вони нашу стійку і підсунулися на віддаль 80 м. На запит ст. віст. „Явора": „Хто йде", більшовик вистрілив з ППШ, яке йому затялося. Повстанці скористали на часі, повискакували з-під шатер, ухопили зброю і відкрили вогонь по більшовиках, а більшовики знову по них. (Одинокий стрілець „Сян" не встиг вхопити кріса, бо рубав дрова.) Тому що був наказ командира відтинка, що хто втратить зброю, буде відданий під полевий суд, ми хотіли відбити ворога та забрати кріса. Однак ворог мав кращі становища і ми змушені були відступити. Рій, розчленувавшись в розстрільну, пішов наступом на більшовиків з протилежного боку. Тимчасом більшовики почали втікати і подорозі забрали деякі речі повстанців. Командант спецгрупи для змилення, що вони не втікають, кричав: „Не стрелять, пускай падайдуть ближче". Втікаючи, більшовики погубили шапки, які позбирали повстанці. Більшовики пішли в село, дали собі 4-ри стійки з 2-ма кулеметами і обсунувалися.

В той сам час долучив командир підвідділу ст. віст. „Чорняк". Він негайно зібрав хлопців і зробив засідку нижче с. Тисовиці. Не маючи амуніції, тільки обстріляв більшовиків і відступив до лісу.

Ворожі втрати: 3-ьох убитих, 1-н ранений.

Наші втрати: не було.

В матеріалі втрачено: 1 кріс, 5 диск до кулемета і 500 шт. набоїв, 2 палатки і 2 торби.

Вистріляно амуніції: 147 шт. набоїв крісових російських, 15 шт. набоїв крісових німецьких і 20 шт. набоїв до ППШ.

4. Засідка на авто з МГБ.

Дня 14. VI., о год. 14:30 пвд. 477 під командою ст. віст. „Чорняка" зробив засідку на авто з ВВ МГБ в числі 11-ть чоловік на шосі Головецько — Стрілки (300 м., нижче мосту). Наші сили 9-ть чоловік.

Опис засідки:

О год. 1-ій підвідділ заняв становища і виставивши зорця, ждав. О год. 14:30 надїхало авто з емведистами. Підвідділ відкрив

вогонь, убиваючи 1-го ст. сержанта, а решта заняла становища і почався бій. Коли наш кулеметник вистріляв усі набої, к-р пвд. „Чорняк” взяв кріса і одним пострілом убив ворожого кулеметника. Після того к-р „Чорняк” сам пішов у наступ, не зважаючи на те, що ніхто зі стрільців за ним не біжить, перебігає ріку і на авті добиває ще 2-ох ранених більшовиків. Коли більшовики повтікали, прибігли інші стрільці і забрали зброю, а к-р „Чорняк” спалив авто.

Ворожі втрати: вбито 5-ть більшовиків (1 лейтенант, 1 ст. сержант, 1 сержант, 1 мл. сержант і 2 кулеметники.) Ранено 3-ьох більшовиків (з того 1 лейтенант). 1-н більшовик з переляку збожеволів та застрілювався.

Здобуто: 3 кулемети „Дехтярова”, 9 диск до кулемета, 2 ППШ, 3 диски до ППШ, 6 ріжків до ППШ, 300 шт. набоїв крісових російських, 500 шт. набоїв до ППШ, 2 гранати, 3 плащпалатки і інше.

Вистріляно: 220 шт. набоїв крісових російських, 100 шт. набоїв крісових німецьких, 130 набоїв до ППШ, 1 граната.

5. Стріча зі спецбоївкою МВД.

Дня 1. VII., о год. 20-ій пвд. 477 під командою ст. віст. „Чорняка” стрівувався зі спецбоївкою лейт. Альошина в числі 6-ть чоловік над с. Воля Кублянська (р-н Ст. Самбір).

Опис стрічі:

О год. 20-ій пвд. 477 переходячи лісом, почув голоси напереді себе. К-р „Чорняк” дав наказ зайняти становища, а сам підсунувся допереду обсервувати, хто іде. Втім до нього приблизилося кількох більшовиків, так що не було вже часу відступити до підвідділу. К-р „Чорняк”, довгою чергою з автомата валить 3-ьох більшовиків і командує: „Вогонь!” щоби він міг відступити. Під вогнем підвідділ відступає, а тому що недалеко була друга спецбоївка, яка почала бігти на поміч, підвідділ відійшов в ліс.

Ворожі втрати: 3-ьох убитих (1 ст. лейтенант, 1 ст. сержант і кулеметник) і 1 ранений лейтенант.

Наші втрати: не було.

Вистріляно амуніції: 50 шт. до ППШ та 30 шт. крісових російських.

6. Наскок на гарнізон „стрибків” у с. Зубриця.

Дня 20 VII., 3-4:30 рано пвд. 477 під командою ст. віст. „Чорняка” в числі 12 чоловік, зробила наскок на гарнізон „стрибків” і більшовиків в с. Зубриця (р-н Турка).

Опис акції:

Після донесення розвідки, гарнізон начислював 8 чоловік, які були озброєні в: 2 кулемети, 1 десятистрілка, 2 ППШ та кріси. Доколя будинку були окопи, які були отримані до середини кімнат, де більшовики спали. Постійно перед будинком стояла стійка. Над раном к-р „Чорняк” підсунувся із групою під будинок гарнізону та заняв становища, причому обсервував рухи стійкового. В момент, коли стійковий вийшов на ганок будинку, к-р „Чорняк” підсунувся з 3-ма стрільцями під будинок та заняв окопи. Занявши окопи к-р „Чорняк” підсунувся під самого стійкового та чекав, щоб він зліз на подвір'я. В той час стрілець зі становища вистрілює до стійкового, думаючи, що він його запримітив. Тоді к-р „Чорняк” вискакує на ганок і пускає чергу по стійковому, який від першого стрілу не зівстав поцілений та почав відбиватися, але вкоротці гине. К-р „Чорняк”, вбивши стійкового, кидає до середини будинку дві гранати. В той час вискакує ворожий кулеметник скритим входом на становище та відкриває вогонь по стрільцях, які були в окопах. Тоді к-р „Чорняк” кидає дві гранати в окіп, з якого стріляє ворожий кулеметник. Від розриву гранат паде вбитий кулеметник. Відтак к-р „Чорняк” подається до кімнати, де спали більшовики. Напроти другої кімнати виходить начальник гарнізону та кричить: „Братец, не вбивай! Здаюсь!” К-р „Чорняк”, боячись, щоб другий зі заду не кинувся на нього, вбиває його чергою з автомата. Останніх 3-ох більшовиків згинули від гранат.

Прочих 3-ох більшовиків ніччю відійшло до штабу гарнізону в с. Майдан.

Після наскоку запалено три будинки, в яких містився гарнізон, магазин і стайня для коней.

Рівночасно забрано товари з контори, які роздано місцевим селянам.

Ворожі втрати: вбито 5-ох більшовиків (начальника гарнізону, кулеметника і 3-ох бійців).

Наші втрати: не було.

Здобуто: 1 кулемет „Дехтярова”, 1 кулемет „Ческа-зброївка”, 1 кріс „Мавзер”, 3 кріси російські, 1 пістоль „Штаер”, 300 шт. амуніції російської крісової, 390 шт. німецької крісової, 3 диски до кулемета, 1 ракетниця, 2 ракети, 2 пари чобіт, 2 пари черевиків, 4 паси, 4 пари ладівниць, 5 пар білля, 50 м. полотна, 2 пари штанів, 1 маринарка.

Вистріляно амуніції: 104 шт. набоїв до ППШ, 60 шт. набоїв російських крісових, 75 набоїв німецьких крісових, та 4 гранати.

Заввага: В часі акції віст. „Слива" стрілив до к-ра „Чорняка" та ранив його в ногу. Арештований СБ він признався, що його завданням було вбити к-ра „Чорняка" і к-ра відтинка пор. „Хріна", коли прийде на інспекцію підвідділу. (Внутренника зліквідовано).

Після акції в Майданських лісах через кілька днів була велика облава, в якій брало участь понад 1000 більшовиків. Акція ця сколихнула рай. Турчанським, Боринським і Підбужським. Прихильно наставила все населення до нашого руху.

7. Засідка на авто емведистів.

Дня 12. VIII., о год. 17-ій пвд. 477 в силі 13 чоловік під командою ст. віст. „Чорняка" зробив засідку на авто емведистів на шосі між сс. Лопушанка Х. — Ясениця (р-н Стрільки) — 3 км від райцентру.

Опис засідки:

О год. 12-ій вполудне підвідділ заняв вихідні становища 200 м. від шоси, добре замаскувався та виставив зірця, який зорив вищезгадану шосу. О год. 17-ій зорець повідомив умовленим знаком, що шосою від с. Лопушанки їде авто з більшовиками. Підвідділ скоро і непомітно для ворога заняв бойові становища, використовуючи залізничний насип у віддалі 100 м., від шоси. В цей момент надїхало авто, на яким були більшовики, а в тому капітан МГБ і 25 цивільних осіб. На даний знак свистком підвідділ відкрив вогонь по моторі і кабіні авта, щоби в цей спосіб уможливити втечу цивільному населенню. Авто, поцілене влучно відразу стало. Більшовики поскакали в рів та почали відстрілюватися. Тоді к-р „Чорняк" пішов у наступ та підсунувся під шосу і кинув гранату між більшовиків, яких побив на місці.

Ворожі втрати: вбито 4-ьох більшовиків (капітан МГБ, 1 ст. сержант, 1 директор ліспромгоспу (р-н Турка), і 2-ох рядових. Крім цього було кількох ранених цивілів.

Здобуто: 1 пістолю „Токар".

Наші втрати: не було.

Вистріляно амуніції: 100 шт. набоїв крісових російських, 30 шт. набоїв крісових німецьких, 30 шт. набоїв до ППШ та одна граната.

Авто знищено, але перед тим дозволено всім цивільним особам забрати свої клунки, які були на авті (цивілі майже всі зі СУЗ, переважно вчителі). Їх попереджено, щоб другий раз не сідали на авта, якими їдуть емведисти. Рівнож переведено пропагандивні розмови на тему нашої боротьби.

8. Саботажева акція.

Дня 16. VIII. пвд. 477 під командою к-ра „Чорняка" спалив кільканадцять кіп збіжжя на присілку Млинська, що належало до колгоспу в рай. Стрільках.

9. Засідка на більшовицьких грабіжників.

Дня 25. VIII., підвідділ під командою ст. віст. „Чорняка" зробив засідку о год. 16-ій на автомашину, на якій їхали емведисти, партійні, та начальник МВД капітан Петушков з грабежі с. Воля Коблянська, при шосі Воля Коблянська — Кобло, під лісом.

Опис засідки:

Згадана група бандитів приїхала автомашиною свobodно до села Воля Коблянська, а зі собою привезли дві коханки — москальки, котрі ходили по селі з пістолями та били наших дівчат і жінок. Чули вони себе добре, бо це було щойно по наскоці більшовиків на підвідділ к-ра „Стаха", в якому впало 12-ть повстанців.

Зі співом, радісним реготом вертали бандити у соняшний, ясний день. Підвідділ не мав відповідних становищ, тому стрільці зі стоячої постави сипнули вогнем, а к-р „Чорняк" кинув одну гранату. Одні зістали побиті, а другі ранені повтікали. Подальше стояли трактористи зі СУЗ і голосно сміючись казали: „Вот, ето їм било нужно".

Ворожі втрати: 8-ім убитих і невідоме число ранених. Між убитими начальник МВД капітан Петушков Александер Васильович.

Здобуто: 1 ППС, 1 ППШ, 3 кріси, 1 пістолу „Токар", 3 гранати, 150 шт. набоїв крісових російських і 100 шт. набоїв до ППШ. Автомашину спалено.

У нас втрат не було.

III.

ПВД. 478 ПВД КОМАНДОЮ СТ. ВІСТ. „БЕРЕЗНОГО".

1. Засідка на „стрибків".

Дня 21. VI., 4-ьох стрільців під командою ст. віст. „Зенка" зробили засідку на 2-ох „стрибків" у лісі над с. Райтеровичі (р-н Крукеничі).

Коли повстанці підпустили їх на близьку віддаль, крикнули: „Підняти руки" — але „стрибки" вхопили за зброю. Повстанці сипнули вогнем, вбиваючи обидвох.

1-н з убитих — провокатор, котрий уже вбив 4-ьох повстанців.
Коні з убитими сполошилися і втекли.

Ворожі втрати: убито 2-ох „стрибків”.

Здобуто: 1 десятистрілку.

Вистріляно: 15 набоїв до ППШ і 5 набоїв крісових російських.

2. Засідка на більшовиків.

Дня 23. VI., 3-ьох стрільців під командою ст. віст. „Зенка” зробили засідку на 2-ох більшовиків в с. Рогізно, р-н Крукеничі. В часі засідки 1-го вбито, 1-го взято живцем і передано реф. СБ.

Ворожі втрати: 1 убитий ст. сержант, 1 зловлений живцем.

Здобуто: 2 ППС.

3. Наскок ворога на повстанців.

Дня 19. VII., пвд. 478 під командою ст. віст. „Березного” в силі 12-ть чоловік, зістав заатакований групою більшовиків — червонопагонників в лісі над с. Волошиновою (р-н Ст. Самбір). В той час в лісі відбувалася облава, яку переводило около 300 більшовиків. Ворог в числі 20 чоловік виминув стійку і сипнув вогнем по підвідділі. Повстанці, відстрілюючись, відступили.

Ворожі втрати невідомі.

Наші втрати: 1 убитий, (від перших стрілів упав кулеметник віст. „Чорний” разом з кулеметом „Дехтярова”).

Вистріляно амуніції: 80 шт. крісової російської, 30 шт. до ППШ.

4. Стріча з ворогом.

Дня 28. VII., 2-ох стрільців під командою ст. віст. „Соловія” зайшли в с. Біличі Горішні (р-н Ст. Самбір) до одної хати. Повстанці стрінули кількох по-цивільному убраних мужчин, які почали кричати: „Бандьора, здайся!” — та відкрили вогонь. Повстанці відступили. В часі того пропав без вісти віст. „Волошка”.

5. Засідка.

Дня 31. VII., пвд. 478 в числі 15 чоловік під командою к-ра вд. хор. „Ромка” зробив засідку під с. Смільницею б. шоси Хирів — Устріки. На засідку виїхала таксівка, яку не знищено. Ранено тільки секретаря райфінвідділу з р-ну Хирова.

Вистріляно: 30 шт. набоїв крісових російських, 25 шт. набоїв до ППШ.

Увага:

Пвд. 476 — це найкращий підвідділ вд. „Басейн”. Його командиром був сл. п. пор. „Тараско”. Наступник по нім хор. „Роман” не зумів з’єднати собі стрільців, хоча цілий час перебував з тим підвідділом. Наставив до себе стрільців вороже з причини своєї нетактовної і неморальної поведінки. В залученні пересилаю протокол свідчень стрільців: ст. віст. „Зірки”, віст. „Снігура”, к-ра пвд. „Рубана”, та реф. СБ „Гануляка”.

Цей підвідділ мав найкращий терен діяння на цілому відтинку, а стрільці знали його, бо тут оперували вже три роки.

Дії пвд. 477 треба приписати виключно надійному, меткому і бойовому ст. віст. „Чорнякові” — командирові цього ж підвідділу, котрий проявив блискуче власну ініціативу.

Пвд. 478 найменше активний. Вина тут не тільки самого командира підвідділу, але в першій мірі к-ра вд. хор. „Ромка”, який не виконував даних йому наказів, занедбав себе і підвідділи.

Повищі звіти складено на підставі звітів командирів підвідділів 476, 477 і 478.

Постій, дня 28. XI. 1948 р.

К-р В-ка

* * *

**ОПЕРАТИВНІ ЗВЕДЕННЯ ВІДДІЛУ 91 „БАСЕЙН”
ПІД КОМАНДОЮ ЧОТ. ВІСТ. „ЧОРНЯКА” (ВІД ЖОВТНЯ 1948
— 4 V. 1949), А ВІДТАК ПІД КОМ. ХОР. „ОРІХА”
(ВІД 4. V. 1949 — 1. VII. 1949)**

Відділ складався з одного пвд. 477, який поділений був на дві частини. Одною командував ст. віст. „Чорняк”, а другою ст. віст. „Кузьма”. Після смерті чот. „Чорняка”, першою групою командував хор. „Оріх”, а другою — ст. віст. „Кузьма”.

1. Наскок на стрибків і спецбоївки МВД.

Дня 1. V. 1949 р. о год. 21-ій пвд. 477 в повному складі під командуванням ст. віст. „Чорняка” зробив наскок на стрибків і спецгрупу МВД в с. Волосянка Вел., р-н Стрілки, обл. Дрогобич.

Сили ворожі: 6 стрибків, 10 емведистів під командою старшого лейтенанта.

Наші сили: підвідділ в силі 17 людей.

Опис наскоку:

Ст. віст. „Чорняк”, повівши розвідку, що в цьому селі знаходиться активна група стрибків і спецбоївка з новоприбулим оперативником, вечером потоком підсувається до села. У хвилині переходу біля одної хати побачили на березі більшовика, що приглядався. До нього підсунувся віст. „Хмель” зі запитом „хто є?”, на що більшовик відповів вистрілом ракети. На команду, „Вогонь, вперед”, підвідділ кинувся на більшовиків з вогнем і окликами „Слава”. Це була спецбоївка МВД, яка панічно почала втікати. В часі бою запалилася хата, яку стрільці загасили. Звідси підвідділ подався в напрямі, де квартирували стрибки. У віддалі 15 м. стояв на стійці від хати командант стрибків, котрий почав здержувати підвідділ „Кто йдьот?”. Чот. „Чорняк” по російськи заговорив до нього „Свой!”. В уніформі емведиста підійшов до нього, відібрав криса, і пішов до будинку, забираючи полоненого. В будинку ще не було стрибків, котрі, почувши бій у селі, розбіглися. Команданта стрибків, котрий був активним агентом МВД, розстріляно, а на грудях залишено відповідну картку. Відтак роззброєно інших стрибків, але їх звільнено. Після акції підвідділ відійшов у своєму напрямку.

Ворожі втрати: 5 вбитих, 2-ох ранених (ст. лейт., трьох рядових і командант стрибків, комсомолец — агент).

В нас втрат не було.

Здобуто 1 кіс і 150 шт. амуніції. (Не здобуто більше тому, що еведисти зістали побиті в куцах на городі, куди підвідділ не переводив розшуків).

2. Бій зі спецгрупами.

Дня 4. V. 1949 р. о год. 2:20 — 2:55 підвідділ під командою чот. ст. вист. „Чорняка" звів завзятий бій з трьома спецбоївками МВД в лісі Посіцкій, між сс. Лопушанка Хомина — Гвоздець — Ясениця Замкова, р-н Стрілки.

Сили ворожі: три спецгрупи МВД під командою майора в силі 50 людей.

Пвд. 477: в силі 17 людей.

Опис бою:

Дня 3. V. 1949 р. вечером підвідділ вийшов з ліса між сс. Недільна — Топільниця і подався в напрямі свого зимового табору під прикриттям ночі по харчі над с. Гвоздець в ліс Посіцкій з приводу того, що скрізь були сильні облави. Підвідділ не хотів розконспіруватися і йшов за харчами до бункру. Тим часом того вечора, про що підвідділ не знав, ворог віднайшов бункер, а в додатку, ідучи також по харчі, навинувся під бункром станичний д. „Вербовий" на більшовиків, де зістав ранений в чоло і щасливо відступив. Після цієї зустрічі ворог підтягнув сили і ожидав на становищах, чи хтось не прийде.

Коли підвідділ по півночі о год. 2:20, в бойовому ладі підсунувся під бункер, ворог відкрив барабанний вогонь, на що підвідділ відповів також сильним вогнем зі всієї зброї, і почався бій. В часі бою зістав ранений найближче бункру кулеметник вист. „Незломний". Підвідділ відступаючи, дістає наказ від чот. „Чорняка" ще раз йти в наступ, щоби забрати з поля бою кулеметника вист. „Незломного", котрий був тяжко ранений в живіт, щоби не лишити його ворогові. Підвідділ подався сильно вперед, викинув ліве і праве крило зі становищ та почав його, знаючи докладно терен, винищувати. Раненого кулеметника забрано дозад, де його забандажовано. К-р чот. „Чорняк", запримітивши, що під бункром зібралася ворожа група, яку легко буде знищити, подався з кількома стрільцями вперед на ворога. Коли у їх стіп було 6-ох убитих, а інші повтікали, один важко ранений більшовик віддав серію з ППШ і на місці вбив чот. „Чорняка". Ворог, зібравшись в лісі з новими силами, почав наново наступ. Щоб не продовжувати бій, підвідділ почав відступати. На бажання важко раненого кулеметника „Незломного", його дострілено, бо рана була смертельна. Підвідділ забрав

зброю вбитих, а тіла заховав у глибині ліса. Після цього відступив у наміченому напрямі. На другий день, ворог великими силами перешукав ліс і віднайшов тіла вбитих.

Ворожі втрати: 11 вбитих, 7 ранених. Між убитими один майор, котрий від кількох місяців перебував у цьому терені зі спец-призначенням.

Втрати наші: 2-ох вбитих (чот. ст. віст. „Чорняк” і кул. віст. „Незломний”).

Вистріляно амуніції: російської крісової 150 шт., німецької крісової 75 шт., до ППШ 320 шт.

3. Засідка на більшовицьких головачів з Києва і Москви.

Дня 20. V. 1949 р. о год. 21-ій перша група підвідділу під командою хор. „Оріха”, зробила засідку на автомашини, які везли більшовицьких головачів — делегатів, котрі приїхали на контролю пограничних районів та верталися з наради в м. Турці. Засідку зроблено в самому райцентрі Стрільки.

Опис засідки:

Дня 19. V. 1949 р. к-р відтинку сотн. „Хрін” зробив відправу з підвідділом. Маючи розвідку, що в терені р-нів Турка, Стрільки, Старий Самбір вздовж гостинця обабіч у лісах переводить облави якийсь полк МГБ з Дрогобича і проводить очистку терену, к-р відтинку прийшов до висновку, що напевно гостинцем будуть проїжджати якісь головачі, бо облави провадить спеціально висланий полковник МГБ з Дрогобича і то виключно обабіч гостинця. В додатку прийшла друга розвідка, що в напрямі м. Турка поїхали якісь головачі в таксіві під охороною трьох автомашин, нагруджених спецбоївками. На цій підставі хор. „Оріх” дістав наказ за всяку ціну підсунутися в райцентр зі своєю групою, яка начислювала 12 чоловік (двох з СБ) та вечером дня 20. V. обстріляти під світлом ракет таксівку, яка буде вертатись під охороною трьох автомашин емведистів. Рівно ж дістає наказ ст. віст. „Кузьма” зі своєю групою в силі 5 людей за всяку ціну запхатися в bagno та маленькі кущики при самому гостинці між с. Головецьке — Гвоздець і ждати тільки на таку таксівку, а більше нікого не зачіпати.

День 20. V. хор. „Оріх” пересидів у лісі між р-н Стрільками — Топільниця, Лопушанка, а коли почало смеркати, мимо великого руху на гостинці і приявности більшовицьких груп у лісі і гостинці, підсунувся, повзаючи на животах, у маленькі корчики біля гостинця самого райцентру Стрільки, де заляг, очікуючи ворога. Не минуло 10 хвилин, як на гостинці появилася перша грузова автомашини, на

якій була оркестра і спецбоївка в силі 30 людей. У віддалі від першої машини 15 м. надїхала друга, грузова машина, наладована більшовиками. Відтак за нею їхала вільно особова таксівка, а в ній кількох череватих старшин в уніформах і цивільних одягах. За цією машиною їхала четверта грузова, також наладована більшовиками. Коли хор. „Оріх” дав наказ вистрілити ракети і відкрити вогонь тільки по таксівці, вся зброя заграла барабаним вогнем, а всі головачі зістали побиті. Таксівка зїхала в рів, а з неї почав крутитися дим. Коли ця вже була готова, хор. „Оріх” дав наказ відкрити вогонь по другій машині і бігцем відступити. Ворог був так спанікований несподіваним ударом у райцентрі, що бандити з першої і другої машини почали панічно втікати в район у напрямі будинку МГБ, а інші залягли в ровях та віддали кілька черг з автоматів.

Тільки підвідділ вийшов на гору, а вже на місці засідки з'явилося 3 танкетки — одна з райцентру Стрільки, друга з райцентру Старий Самбір, а третя та, котра приїхала зі згаданими головачами і ждала в райцентрі Стрільки.

Ворожі втрати: 18 убитих і невідоме число ранених. Між убитими делегати з Москви і Києва, що приїхали на контролю пограничних районів (у міжчасі до м. Турки від сторони Славська приїхав також зрадник Гречуха з Києва, котрий не вертався через Стрільки).

У нас втрат не було. Ворожі сили — ок. 100, наші сили — 12 людей.

Вистріляно амуніції: крісової російської 260 шт. (по два диски з двох кулеметів), 35 німецької, 180 до ППШ.

Після цієї засідки, на підставі розвідки, чотирьох убитих забрано до Києва. Ворог утратив свої так законспірував, що мимо зусиль розвідати хто впав, цього не вдалося ствердити. Те що ворог поніс втрати, підслухали в райкомпартії, а на місці засідки залишились купи пороху, змішаного з кров'ю, повно гудзиків та подіравлені дві автомашини. Підвідділ стріляв з віддалі 30 м. Після засідки ніччю, а потім вдень ворог проводив великі облави при співучасті сил, що підїхали з м. Самбора і Турки.

4. Засідка на підполковника МГБ Колодяжного з Дрогобича

Дня 21. V. 1949 р. о год. 19:20 друга група підвідділу під командою ст. віст. „Кузьми”, зробила засідку на старшин МГБ з області, що верталися з облави при гостинці між с. Головецьке — Гвоздець.

Опис засідки:

Звнятий ст. віст. „Кузьма” виконав даний йому наказ з повною посвятою. Він через цілий день 20-го і 21-го, не зважаючи на ворожі облави і на засідку, яка відбулася в райцентрі, лежить в болоті під час великого дощу, очікуючи легкої автомашини. Точно о год. 19:20, надїхала таксівка, а в ній 5 офіцерів і рядовий шофер. Не зважаючи на те, що кругом був присутній ворог, „Кузьма” відкриває вогонь по таксівці, відтак зривається і біжить наступом на таксівку. Тут на місці кул. ст. віст. „Тигрис” чергою з „дехтяра” вбиває підполковника Колодяжного, а інші вбивають одного майора, одного капітана, одного лейтенанта, одного старшого лейтенанта і рядового шофера. Три перші упали біля машини, а три останні вибігли в жита. Від ран помирали заки ще прийшла поміч. Тут забирають здобуту зброю, важливі документи МГБ, спалюють автомашину і відступають.

Ворожі втрати: 6 убитих, між ними підполковник Колодяжний з Дрогобича, а документи інших старшин не знайдено, бо їх вони біля себе не мали.

Здобуто: 1 кулемет — „Дехтяр”, 2 ППШ, 1 ППС, 1 кріс, 2 пістолі „токар”, амуніцію, гранати, 1 торбу з документами підполковника Колодяжного.

Вистріляно амуніції: 70 шт. крісової російської, 120 до ППШ.

У нас втрат не було. Ворожі сили 6, наші — 5 людей.

В засідці відзначився ст. віст. „Кузьма”, ст. віст. „Тигрис” і ст. віст. „Ослава”.

Ця друга засідка ще більше викликала у ворога паніку, а між українським населенням і повстанцями великий підйом і радісний настрій.

5. Наскок спецгрупи МВД на стрілецьку ланку з підвідділу УПА

Дня 29. 5. 1949 р. о год. 21:30 спецбоївка МВД наскочила на хату в с. Воля Районова, р-н Старий Самбір, на стрілецьку ланку — 5-ьох стрільців, що були під командою віст. „Вихора”, на організації харчів.

Опис наскоку:

Хор. „Оріх” вислав 5-ох стрільців під командою віст. „Вихора” до с. Воля Райнова зорганізувати харчі і одяг для підвідділу. До одної хати заходить віст. „Вихор” і віст. „Береза”, а на дворі залишається трьох стрільців з кулеметом. Цивіль-сексот з одного села, запримітивши, до котрої хати зайшли стрільці, повідомив спецгрупу МВД, що була в селі, яка почала підсуватися ровами, а

сексот ішов прямо дорогою до тої хати на переді тої боївки. Стейковий завваживши, що хтось підсувається, повідомив тих, що були в хаті. Віст. „Береза" пішов перевірити, хто йде. На гостинці цивіль на запит відповів: „Цивіль — їду коні пасти". Перекоаний в тому, що нічого не має, повернув під хату. Та в тім більшовики відкрили вогонь по хаті. Стрільці залягли і почали відбиватися. Коли кул. „Сірко" бив з кулемета, ворог не наступав, а коли кулемет затявся, більшовики почали наступати. В тому моменті паде ранений в голову віст. „Береза", котрого бере на плечі стрілець „Козак" і разом з ним відступає около 100 м. Під сильним напором ворога віст. „Береза" залишається в потоці, кажучи, що буде відбиватися, а хлопці хай відступають. Він через 7 хвилин б'ється з більшовиками, які його не могли знищити, бо він мав добре становище. Вистрілявши всю муніцію — застрілювався. Від його куль впало трьох більшовиків. Одного знищив кулеметник „Сірко".

Ворожі сили: 27 людей.

Наші сили: 5 людей.

Ворожі втрати: 4 убитих, невідоме число ранених.

Наші втрати: один убитий.

Вистріляно амуніції: 80 шт. крісової російської, 15 шт. крісової німецької, до ПППШ — 18 шт.

Бій тривав 10 хвилин.

6. Стріча з ворожою засідкою.

Дня 27. VI. 1949 р. ст. віст. „Ослава" і віст. „Хмель" з пвд. 477, вертаючи з пункту куди носили пошту, о год. 24-ій наткнулися на спецгрупу МВД, яка робила засідку на горі між присілком Звір — Туре Долішне — Топільниця. Стрільці запримітили ворога скорше, відкрили по ньому з автоматів вогонь, при чому віст. „Хмель" вбиває одного більшовика. Ворог, хоч відкрив вогонь, не мав успіху. Стрільці щасливо відступили.

Ворожі втрати: один убитий.

7. Стріча з ворожою засідкою.

Дня 3. VI. 1949 р. група стрільців з КВ під командою к-ра „Хріна", їдучи рейдом, вийшла на ворожу засідку, розположену на верхах гір між с. Ластівка — Ясінка — Кіндратів. Ворог у силі ок. 100 людей, лежав на голих хребтах гір, розположившись у формі фронтальної лінії, наче б загороджував усі переходи між масивом Майданських лісів, а масивом Недільнянсько-Смільнянських, маючи при собі також коней. Група УПА складалася з 11 людей. Її ворог

підпустив під голий верх, а відтак закидав гранатами, яких впало 11. Завдяки тому, що група залягла, ворожі гранати не заподіяли жодних утрат. Натомість від черги з ППС к-ра „Хріна” впав один більшовик. Після вибухів ворожих гранат група стрибками відступила.

Ворожі втрати: один убитий.
У нас втрат не було.

8. Засідка на емведистів і партійних.

Дня 3. VI. 1949 р. о год. 21:30 підвідділ під командою хор. „Оріха” зробив засідку на бригаду емведистів і партійних між сс. Стрільбичі — Біличі, р-н Старий Самбір, що їхали на автомашині, вертаючись з колгоспної акції.

Опис засідки:

Вже год. 15-тої група залягла біля дороги в корчах, очікуючи на більшовиків, котрі мали вертатися зі села Волошинової, де проводили колгоспну акцію та побоями змушували селян вступити до колгоспу. Ворожа автомашина, на якій було 8-ох більшовиків, надїхала, підвідділ з віддалі 70 м. обстріляв її, але машина не здержалася. Коли підвідділ пішов в погоню за машиною, ворогові на поміч прийшла спецбоївка, яка була на полі між селом і лісом. Тому підвідділ не міг здобути трофеїв.

Ворожі сили: 8 людей в автомашині та спецбоївка 12 людей.

Наші сили: 9 людей.

Ворожі втрати: 4 вбитих, трьох ранених.

У нас втрат не було.

Засідка тривала 5 хвилин.

Вистріляно амуніції: 55 російської крісової, 35 до ППШ.

9. Наскок на більшовиків-організаторів колгоспів.

Дня 4. VI. 1949 р. о год. 20:20 підвідділ під командою хор. „Оріха” наскочив на більшовиків-організаторів колгоспів з р-ну Старий Самбір в с. Волошинова.

Опис наскоку:

Розвідка донесла, що в селі квартирує 6-ох посіпаків з районної адміністрації, озброєні, котрі били селян та змушували складати підписи вступу до колгоспу. В згаданій годині підвідділ підсунувся під хату, а хор. „Оріх” і пвх. ст. віст. „Черник” увійшли в хату, де роззброїли двох бандитів. Чотирьох з їх групи відійшли до одної хати, де їх повідомила сільська дівчина, що в селі повстанці, і вони подалися до мурованої школи. Зловлені — це ст. сержант —

директор лісгоспу, другий сержант, бухгалтер заготскоту. Ідучи по тих більшовиків до школи, один з бандитів розв'язав собі руки і вдарив одного стрільця в лице, у відповідь на це стрілець одним пострілом убив обидвох, котрі намагалися втікати. (Документи передано до СБ). Коли група підсунулася під школу, де через вікна не можна було їх доглянути, бо був високий мур, у хвилині коли стрільці спиналися до вікон, бандити зачули їх і скочили до мурованої пивниці. Щоби їх звідтіль забрати, треба було наразити себе і місцевих учителів на втрати. Тому бандитів залишено, і перша група з підвідділу вийшла зі села.

У нас втрат не було. Здобуто два кріси.

10. Засідка на участкових МВД.

Дня 26. VI. 1949 р. о год. 19-ій підвідділ під командою хор. „Оріха”, зробив засідку на двох участкових МВД між сс. Воло-шинова — Біличі.

Опис засідки:

Розвідка донесла, що в цей день має вертатися з курсу в Дрогобичі один участковий МВД та що напроти нього вийде другий участковий з його жінкою і дитиною. Коли участкові їхали уже разом, підвідділ сипнув вогнем вбиваючи обидвох на місці та при тому поранили жінку і візника. Один вбитий участковий мав ступінь ст. сержанта, а другий лейтенанта.

Ворожі втрати: 2-ох убитих.

У нас втрат не було.

Здобуто: 1 ПППШ, 1 кріс німецький і 2 пістолі „Токарі”.
Документи передані до СБ.

Завваги:

Пвд. 477 остав на правах відділу 91 „Басейн”, впарі з тим сл. п. ст. віст. „Чорняк”, а відтак хор. „Оріх” повнили функцію сотенних, хоч чисельний стан відділу був малий.

Відділ „Басейн” проводив оперативні дії у дуже важких умовах. Слід підкреслити, що в районах, у яких він оперував, ворог через цілу зиму і весну провадив і далше веде безперерви сильні облави при співучасті великих сил військ МВД, так що після кожної акції у проміні 15-30 км. ворог бльокував ліси, проводив облави і всякі переходи з ліса в ліс перетинав засідками. В кожному район, а також на погранзастави прийшло велике доповнення військ МВД, так що в кожному лісі щоденно ворог стало кватирує, рейдує, провіряючи ці невеликі ліски, що дуже унеможливує порушуватися

підвідділові. В парі з тим, за згаданий період бракувало дуже харчів, як м'яса, хліба і бараболі. Мимо голоду, в терені (були випадки голодової смерті між цивільним населенням), населення ставиться до відділу дуже прихильно, ділиться найменшим куском ощипка, чи бульб'яника з вдячності за те, що б'ють ворога. Оперативні дії відділу на терені Самбірщини мають також велике значення. По-перше, піддержують на душі населення, котре в жахливий спосіб було торгтуроване та насильно всеціло сколективізоване. По-друге, вістки про дії УПА різними дорогами (не подається з причини конспірації) дістаються в Польщу і Словаччину. Рівно ж по зимовому періоді, коли в Самбірщині, в наслідок жахливих облав, майже всі повстанці були вигнані з бункрів, впало понад 110 людей. Вдалі засідки, а зокрема дня 20-21. V., сильно підбадьорили кадри, котрі були частинно пригноблені. Хай знає ворог і чужинці, хай знає український народ, що відділи УПА здібні бити ворога в 1949 р., що б'ють саме в тому році, який є найбільш важким (у цьому терені) за цілий час нашої підпільної боротьби. В додатку, засідки ці були дуже успішні, зокрема ці дві, майже мистецькі, яких досі в терені цьому було дуже мало, хоч діяло тут багато більше груп УПА і умовини були багато кращі.

Постій, дня 1. VII. 1949 р.

*К-р В-ка
[Хрін]
сотн. УПА*

* * *

ДІЇ НЕ ЗАПОДАШ В ЖОДНИХ ЗВІТАХ

1. Дня 20. X. 1946. рой. „Рубань” з пвд. 476 (вд. 91, тепер бул. „Рубань”) пішов до с. Хашова, р-н Турка зі своїм ройом по двох сексотів. По дорозі довідався, що в одній хаті є начальник застави, що висилає людей на Сибір. Рой. „Рубань” його застрілив, здобуваючи пістолю „Токара”.

2. Дня 21. VI. 1946 р. рой. „Рубань” пішов до с. Лімної, р-н Турка, де біля застави квартирує фотографіст, а був це контррозвідник — партійний росіянин. Хоч у віддалі 80 м. на погранзаставі було 50 більшовиків, рій підсунувся під хату, а рой. „Рубань”, рой. „Ванька” і стр. „Кузьма” скочили в хату, обезвладнили контррозвідчика та ще одного та їх пізніше

розстріляли. Рівно ж знищили всі фотокартки, які виробляв фотографіст, щоб легше було людям скриватися перед більшовиками.

3. Дня 2. VIII. 1948 р. в с. Хащові, р-н Турка, заскочили більшовики бул. „Рубаня” і вістуна „Цвяка”. У хвилині, коли більшовики найшлися групою під хатою, вищезгадані відкрили вогонь з автоматів по більшовиках крізь вікно і двері, а тоді вискочили з хати. Під хатою віддали ще кілька черг і пробілися в поле. В часі цього бул. „Рубань” був ранений чергою з ППШ в обидва клуби. В цьому бою було убитих 5 більшовиків, а між ними стар. лейтенант з погранзастави с. Дидьова.

4. В м. грудні 1948 р. трьох вояків: ст. віст. „Пас”, віст. „Вихор”, і віст. „Сірий” з охорони пвх. відтинка пор. „Мирона”, пішли в село Потік, р-н Стрийський, на розвідку. Зайшли до хати місцевого секретаря сільради. Ворог, що був десь на обсервації силою одної спецбоївки, підсунувся в білих масковках під хату, куди зайшли стрільці. Стійковий віст. „Сірий” відразу відкрив вогонь по ворогові, котрий також сипнув сильним вогнем по хаті. Ворожі кулі убили за столом малого хлопчину, прискали по горшках і стінах. Ті, що були в хаті, впали на землю і почали повзати до сіней, а відтак перескочили обстрілюваний поріг, де з подвір'я віддали кілька черг з автоматів і почали відступати. Мимо сильного ворожого вогню, завдяки справності і твердій поставі вояків, їм вдалося вийти без втрат. Між більшовиками було кількох ранених.

5. Дня 20. XI. 1948 р. трьох вояків з КВ: бул. „Гайовий”, ст. віст. „Щука” і віст. „граната” зістали окружені боївкою МВД в хаті на присілку Жданна, с. Туре, р-н Стрілки. Згадані вояки зайшли по розвідку, бо їх злапав у дорозі сніг, коли вони вертали на призначене місце. Тому що ворог підсунувся в масковках з усіх сторін, вони прийняли бій, який почався в год. 16-ій, а скінчився о год. 2-ій по півночі дня 22. XI. Хоробрі підстаршини УПА під час бою з Підбузькою спецбоївкою МВД цілий час перекликувались, видвигаючи всі бандитські злочини московсько-більшовицьких бандитів на українських землях. Їхньому 10-годинному боєві прислухувалось багато селян, до котрих підстаршини УПА зверталися з патріотичними окликами, закликали не сумувати, що їм прийдеться зараз згинуть, а даліше продовжувати боротьбу за УССД, співали революційних пісень. А коли ворог пропонував кількакратно здатися, плювали в його сторону, кпили з нього та піднімали оклики на честь УПА, ОУН, УГВР, провідника Степана Бандери та Головного К-ра Генерала Чупринки. Коли забракло їм амуніції, знищили важливу пошту, а в хвилині, коли ворог запа-

лив хату, вони пострілялися. В цьому бою впало 2-ох більшовиків і один ранений. Населення кругом широко оповідало про геройський бій повстанців. Убитих героїв забрав ворог у ліс над р-н Підбуж, де їх тіла пожерли емведівські собаки.

Згадані вище упавші підстаршини: ст. віст. „Щука” і віст. „граната” відзначені Бронзовим Хрестом Боевої Заслуги (БХБЗ), а бул. „Гайовий” поданий до відзначення.

* * *

ОПЕРАТИВНІ ЗВЕДЕННЯ ВІДДІЛУ 91 „БАСЕЙН” ПІД КОМАНДОЮ ХОР. „ОРИХА” ЗА ЧАС ВІД 1. VII. 1949 - 1. X. 1949

1. Наскок ворога на двох стрільців з відділу.

Дня 8. VII. 1949 р., віст. „Хмель” і віст. „Вихор” заквартирували над с. Плоске, р-н Стрільки, куди переходили з поштою. В наслідок всипи сексота, котрий виносив їм їсти, більшовики оточили згаданих повстанців. Віст. „Вихор” спав, а віст. „Хмель” стояв на стійці. Коли стійковий запримітив ворога, почав будити віст. „Вихора” та в тій хвилині впала ворожа черга, від якої гине віст. „Хмель”. Віст. „Вихор” з вогнем проривається з оточення. Наскок був о год. 10:30.

Втрати ворога: 1-н ранений.

Втрати наші: 1-н убитий.

Ворожі сили були в числі 31 чоловік (5-ть кулеметів).

2. Ворожа засідка.

Дня 12. VII. 1949 р., о год. 22-ій в с. Свидник, р-н Турка, ворог у числі 4-ох чоловік під команду полковника МГБ зробив засідку на двох стрільців — віст. „Покірного” (з КВ) і віст. „Підойму” (з теренової сітки).

Опис засідки:

Вже два тижні перед засідкою біля Горішного ліса над с. Турія і с. Свидник щоденно переходило двох череватих офіцерів МГБ, майор і полковник, разом зі спецбівкою ст. лейтенанта МГБ Сергейова, званого в терені „рябим”. Їхня поведінка дала до зрозуміння, що вони розробляють терен і підготовляють облогу на цей невеличкий ліс.

Дня 2. VII. на світанку ворог підтягнув сили у числі около тисячі осіб. Частина обложила ліс, а частина увійшла густою розстрільною на перешуки за повстанцями. О год. 7-ій ранком група стрільців УПА запримітили більшовиків у віддалі 7-ох метрів. Користаючи з сильних гуцаків відступають незаметно і впадають на зади ворога. Коли ворог віднайшов місце квартирування, зробив ґрунтовий перешук, перештикував землю, а відтак кількакратно пішов дальше перешукувати ліс. Вояки УПА (віст. „Дума”, віст. „Покірний”, віст. Вовк” і віст. „Підойма”) цілий час рейдують по лісі вслід за ворогом, не маючи іншого виходу, аж до вечора. Ніччю хоч кругом були ворожі застави, перериваються на другу сторону с. Свидник. Ворог продовжував облогу ще дня 12-ого і 13-ого.

Вечером, дня 12. VII., о год. 22-ій, двох з вище згаданих стрільців підсунулись до села на розвідку. Тим часом ворог перстень оточення згаданого лісу поширив і відділив так, що захопив терен за селом Свидник. Впускає він стрільців до села, слідкує за їхнім рухом, а коли вони вертали вже іншою „дорогою“, знову перепускає їх через свою лінію на чистому полі під гору і межі та на плоти. Відтак під світлом ракет відкриває вогонь. Стрільці відбиваються. Віст. „Покірний“ чергами з ППС убиває 2-ох більшовиків, а 1-ого ранить. В хвилині коли перелазив пліт, був ранений в праве рамя, одак відступає дальше, повзаючи цілий час голим облогом.

Ворожі сили: 7-ох зі застави, що були на засідці та около тисячі, що окружили Горішний ліс.

Наші сили: 2-ох стрільців.

Ворожі втрати: 2-ох убитих, 1-н ранений.

Наші втрати: 1-н ранений.

3. Наскок ворога на відділ.

Дня 11. VII. 1949 р., о год. 13:30 в лісі „Яблінка“ над с. Волошиноюю, р-н Старий Самбір, ворог в силі 15-ьох чоловік, наскочив на відділ, який таборував.

Ворожі сили: 15-ть чоловік, під командою кап. МГБ Кафакова.

Наші сили: 5-ьох під командою хор. „Оріха“. (Друга частина була в терені).

Опис наскоку:

Згаданого дня 15 хвилин перед наскомом випадково поранив себе смертельно ст. віст. „Ослава“. До нього прибігли хор. „Оріх“, санітар бул. „Діл“, ст. віст. чот. „Кузьма“ і почали бандажувати, щоби перейти скоро з цього місця, бо може ворог почув постріли і прийде на перевірку. Ще не закінчили бандажувати, ранений дуже стогнав, ворог підсунувся ненадійно. Перше запитав: „Кто есть?!“ і за цими словами віддав чергу з ППС в рамя хор. „Оріхові“. Стрільці розскочились і почався бій, який тривав 15 хвилин. В часі бою, щоби не попав у руки ворога важко ранений ст. віст. „Ослава“, чот. ст. віст. „Кузьма“ добиває його, а відтак зістає сам ранений. В часі бою також зістає важко ранений бул. „Діл“ через крижі і праве рамя та віст. „Славко“ в праву ногу. Маючи нерівні сили, група відступає, забираючи з собою ранених. В часі бою дострілюється, вивівши всю муніцію, чот. ст. віст. „Кузьма“.

Ворожі втрати: 1-н убитий, 1-н ранений.

Наші втрати: 1-н ранений дострілювався, 1-го самопораненого достріляли, та 3-ьох ранених.

Вистріляно муніції: крісової російської 55 набоїв, 184 до ППШ.

4. Акція на „стрибків”.

Дня 17. VIII. 1949 р. о год. 21-ій підвідділ під командою хор. „Оріха” наскочив на „стрибків” в с. Звір, р-н Новий Самбір.

Ворожі сили: 4-ьох (2-ох „стрибків”, 1-н участковий МВД і уповноважений по колгоспних справах).

Наші сили: відділ в силі 5-ьох людей під командою хор. „Оріха”.

Опис:

Одержавши розвідку, що в згаданому селі знаходяться активні більшовицькі виступники, група підсунулася на 10 м. від хати, з метою знищити їх гранатами. У тій хвилині надійшли з села, напереді 2-ох „стрибків”, а позаду йшли прочі. „Стрибки” наткнулися на ст. віст. „Тигрису”, котрий чергою з ППШ вбиває 1-го „стрибка”, а прочі втікають. Відділ УПА іде в погоню, але ворожі виступники поховалися по будинках і важко було їх знайти.

Ворожі втрати: 1-н убитий. У нас втрат не було.

Здобуто: 1 кріс російський.

5. Ворожий наскок на стрільців з КВ.

Дня 12. VIII., ворог у силі чотирьох спецбоїв (рейдуючі по лісах з наплечниками) наскочив о год. 18-ій на стрільців з охорони КВ в лісі між сс. Недільна — Жданна.

Хоч ворог підсунувся тихо, його запримітив стійковий ст. віст. „Рибалка” і 1-го з оперативників вбиває одним стрілом з десятистрілки. Ворог опечений першою своєю жертвою, віддавши кілька стрілів, не йшов у погоню. Стрільці відступили без утрат.

6. Наскок на „стрибків” і більшовиків.

Дня 22. VIII. 1949 р., о год. 23-ій відділ під командою хор. „Оріха” наскочив на 10-ьох „стрибків”, 3-ьох з району (замісник начальника МВД лейтенант „Чорний”, участковий і уповноважений по колгоспних справах) та озброєного голову колгоспу.

Опис:

Дім, в якому квартирували 3-ьох більшовиків і голова колгоспу, був мурований. У віддалі 50 м. від згаданого дому був колгоспний тік, якого стерегло 10-ьох „стрибків”. Коли відділ в числі 7-ох

підсунувся під мурований будинок, більшовики спали без стійки. Повстанці через діру в мурі кидають до середини будинку гранату, яка вибухає і вбиває: участкового МВД, заступника начальника МВД Старо-Самбірського р-ну Чорного і голову колгоспу. Уповноважений по колгоспних справах і районний працівник адміністрації зістає ранений у праву руку так, що відламок гранати відірвав йому пальці. Ранений кидався до дверей, стрільці стріляють по дверях та втім іде на поміч спецбоївка з горішнього кінця с. Кубла. Відділ, полагодивши роботу, відступив у наміченому напрямі. Трофеїв не забрано, бо не було часу.

Ворожі втрати: 3-ьох убитих, 1-н ранений.

Наші втрати: 1-н ранений (ст. віст. „Тигрис“).

7. Наскок спецбоївки МВД.

Дня 2. IX. 1949 р., у лісі над с. Недільною о год. 11:30 наскочила спецбоївка на групу повстанців, а між ними був бул. сан. „Діл“. Ворог підсунувся так тихо, що стійковий не запримітив, сипнув вогнем з автоматів, вбиваючи на місці референта пропаганди д. „Трембіту“ і ранить ще не вилікованого бул. „Діла“, котрий, не маючи сил, відповз 30 м., підпустив більшовиків, відбивався з пістолі, відтак останнім набоем застрілив себе.

Ворожі втрати: 2-ох убитих і ранений ст. лейт. МГБ Красявін з р-ну Стрілки.

Наші втрати: 2-ох убитих, один з відділу УПА — один з теренової сітки.

Доповнення до 1948 року.

Дня 14. XII. 1948 р., ст. віст. „Савка“ з відділу та двох повстанців з теренової сітки пішли до с. Нанчілка Мала по харчі. Спецбоївка ст. лейтенанта Кабамова запримітила повстанців, випустила з села на чисте сніжне поле і відкрила вогонь, убиваючи ст. віст. „Савку“ і одного з теренової сітки. (Ст. віст. „Савка“ походив з Немирівщини. Був у вд. 96 пор. „Біра“. Перейшовши на Україну, залишився в вд. 91.)

* * *

ОКРЕМЕ ЗВІДОМЛЕННЯ

Дня 24. VIII. 1949 р., група повстанців, а саме: к-р „Р.“*, віст. „Куцін“, віст. „Дуб“, віст. „Моряк“, бул. „Рубань“ і пров. „Підкова“, заквартирували, переходячи Боринщиною, над с. Либохора, р-н Бориня, у лісі „Кругла“. О год. 6:30 відійшов з місця постою пров. „Підкова“ і бул. „Рубань“ по справам, а на місці постою остали вищезгадані, сплячи. К-р „Р.“, (477, 27. VII. 1944) повнив стійку. В тім ненадійно 15 хвилин пізніше прибіг ворожий пес і вдарив лабою стійкового, котрий його застрілив. Та в тім моменті посипались стріли з усіх сторін кругом. Відразу зістає ранений в ногу к-р „Р.“ та зразу пробивається з оточення (можливо, що міг бути ранений у хвилині, коли пробивався). Тільки піднявся зі спання віст. „Куцін“, дістає чергу через груди і живіт та гине на місці. Віст. „Дуб“ — Михась стріляє з ППШ, а вибивши один ріжок, зістає ранений чергою з ППШ у праве рам'я у хвилині, коли кидав з лежачої постави гранату. Віст. „Моряк“ відбиває ворога з ППШ, а вибивши всю свою муніцію, закладає диску з ППШ раненого віст. „Дуба“, викидає гранати і каже відступати раненому, а він буде відбивати ворога. Однак ранений просив, щоб добити його, бо вже не мав сил підвестися. Віст. „Моряк“ у цьому місці виказує надзвичайну притомність ума, відвагу та дальше б'ється з ворогом, щоби зв'язати руки ворогові та уможливити втечу к-рові „Р.“*, а разом відступ раненому віст. „Дубові“. Коли віст. „Дуб“ таки не відступав, він його дострілює, закладає третю диску від убитого віст. „Куціна“, викидає гранати убитих друзів, змушує перстень ворога відступити, а відтак підривається і з вогнем з ППШ біжить на ворожу лінію, пробивається, але в тій хвилині зістає ранений в ліву ногу. (Звідомлення це подає віст. „Моряк“, що був у відділі к-ра „Бурлаки“, а останньо бойовик ЕВ при СБ Округи). При наскоці побіч самих убитих і їх зброї ворог не знайшов більше нічого.

В часі, коли віст. „Моряк“ своєю геройською поставою задержав ворога, к-р „Р.“, зумів відповзатись полями аж над село, виймаючи по дорозі кістки з ноги. Недалеко села, стрінувши добру людину, просив, щоб вона зв'язала його з повстанцями та накрила

* К-р „Р.“ це „Рен“ — Василь Мізерний, бувший командир Тактичного Відтинка 26 — „Лемко“ в часі 1945-1947, який в 1949 р. йшов від УТВР на захід і часово затримався в цьому районі.

ріщем на випадок перевірки поля ворогом. Тому, що бандитів було около 60 (дві автомашини), мали зі собою більше пісів і одна група з псом подалася закривавленими слідами аж у це місце, де лежав ранений к-р „Р.". Побачивши біля себе ворога, к-р „Р." викинув гранату, вбиваючи нею 2-ох більшовиків, відтак чергою з ППШ ранив важко 1-го більшовика і пса, а відтак стріляє себе з пістолі. При вбитому ворог не знайшов нічого. Тіла убитих ворог забрав до райцентру Бориня.

**ОПЕРАТИВНІ ЗВЕДЕННЯ ВІДДІЛУ 92 „БУЛАВА”
ПІД КОМАНДОЮ СТ. БУЛ. „ОРЛЕНКА”
ЗА ЧАС ВІД ЛІТА 1946 Р. — 1. V. 1948 Р.**

Вд. 92 „Булава” під командою ст. бул. „Орленка” складався з 65 старшин і стрільців. Літом 1946 р., відділ відійшов на Лемківщину. Оперативних дій відділ не зводив жодних, можливо тому, що більшість стрілецьтва — це були старики, позбирані хор. „Мироном” з вд. 91 та вд. „Вовків” к-ра „Кармелюка”. Відділ займався збиранням збіжжя і бараболі, магазинував це все на випадок, коли б внаслідок сильних більшовицьких облав перейшли підвідділи вд. 91 з України за лінію Керзона. Щоби подати точні звідомлення про працю відділу на Закерзонні, а опісля оперативні дії на Україні, на це немає точних даних, раз тому, що частина звітів к-ра „Орленка” впала дня 14. X. 1947 р. в часі наскоку на хор. „Мирона”, а відтак впав сл. п. ст. бул. „Орленко” з початком березня 1948 р., котрого архів захований не знати де.

Якби хтось звітував мені про цей відділ, можна було б подати ширше, але не було кому, бо хор. „Мирон”, котрий знав про дії цього відділу здезертирував.* Все те, що тут подаю збираю від стрільців вд. 92 „Булава”, котрі остали в живих.

Відділ зимою за Керзоном займався військовим і політично-ідеологічним вишколом (слід підчеркнути, що сл. п. к-р „Орленко” загосподарив свій відділ так добре, що після його відходу на Україну, весною 1947 р., деякий час з його запасів збіжжя і картоплі, саме тоді були великі облави, бльокади і виселення українського населення, прохарчовувався вд. 96, — к-ра „Біра”).

Перебуваючи за Керзоном сл. п. к-р „Орленко” хотів весною 1947 р., получить з одною чотою з командиром „Хріном” і спільно воювати, але безустанні облави перекреслили його пляни і він мусів перейти на Україну.

Дня 28. VIII. 1946 р., поляки наскочили на відділ в с. Наринське, де по короткій перестрілці відділ відступив, маючи одного вбитого — сл. п. стр. „Мороза”.

На початку місяця вересня 1946 р., вийшов на польську засідку біля с. Затварниці рій під командою рой. „Воєводи”, де в наслідок перестрілки згинув рой. „Воєвода”.

Дня 20. IV. 1947 р., поляки наскочили на відділ в с. Береги Горішні, в наслідок чого впав сл. п. стр. „Дуб”. З кінцем цього ж

* Хор. „Мирон” відійшов з дорученням на захід не повідомивши сотн. „Хріна” і тому часово уважався дезертиром до пізнішого вияснення справи.

місяця в наскоці на рій в с. Бережки впав сл. п. стр. „Горошок”.

Дня 12. V. 1947 р., відділ перейшов на Україну, де розчленувався. Перехід к-ра „Орленка” через села Стрільківщини і Самбірщини викликали підйом серед населення, яке їх дуже радо зустрічало, передусім тому що в лавах цього ж відділу були стрільці з цих сторін. Цивільне населення, бачучи відділ, який переходив лісом біля с. Розлуча оповідало, що йшло 2000 повстанців, везли зі собою армати і т. п.

Відділ переходив кордон біля с. Боберки без зустрічі з ворогом.

З кінцем місяця червня 1947 р., к-р „Мирон” переводив реорганізацію відділу 92. Тому, що відділ не представляв собою бойової вартости, у склад його входили старики вд. 91 „Басейн”, вд. 92 „Булава” і вд. „Вовків” — к-ра „Кармелюка”, майже половина стрільців зостає звільнена до теренової сітки, а при вд. 92 „Булава” зостає один підвідділ — 479 під командою ст. віст. „Кобзи”. Цей підвідділ перебував стало на наддністрянських багнах, в районах Самбірським, Дублянським і начислював 30 плюс 1, плюс 1 чол.

1. Сутичка з ворогом в с. Кульчиці, р-н Дубляни.

Дня 8. VI. 1947 р., о год. 22-ій вечером рій рой. „Верхового” з пвд. 479 мав перестрілку з більшовиками.

Опис сутички:

Рій був в селі на вечері. На заставі стояв кул. „Клим”, котрий запримітив групу озброєних людей. На його заклик стати, група заметушилась і почала викрикувати по московськи. Кул. „Клим” віддав до більшовиків вогонь з кулемета у віддалі 30 м. Рій сейчас вискочив з хати та відкрив вогонь по шаткованому ворогові.

Ворожі втрати: 1 лейт., 1 сержант, 1 боєць з МГБ—МВД і 1 провокаторка — Стефа зі Самбора, котра водила більшовиків по знаних хатах, вбитими. У нас втрат не було. В селі в той час було дві більшовицькі спецгрупи, около 50 чоловік.

Вистріляно муніції: 75 шт. набоїв крісових російських, 10 шт. набоїв крісових німецьких і 15 шт. набоїв до ППШ.

2. Акція на комсомольців і кооперативну базу в с. Корналовичі, р-н Дубляни.

Дня 19. VI. 1947 р., о год. 21-ій підвідділ під командою чот. „Кобзи” зробив акцію на комсомольців і кооперативну базу в с. Корналовичі.

Опис акції:

Вечером підвідділ увійшов в с. Корналовичі з метою розбити кооперативну базу, покарати комсомольців та організувати для стрільців уніформи. Підвідділ поділився на дві групи. Ця група, яка пішла з рой. „Чорняком” у долішний кінець села, організувала одяг і підійшла під хату лісного. Виставивши заставу, рой. „Чорняк” почав стукати до вікна, щоби господар відчинив. В хаті счинився рух. По якомусь часі господиня вже йшла відчиняти двері, та в моменті лісний кинув через вікно гранату і ранив рой. „Чорняка” в ногу, а сам через другі двері вискочив на подвір'я, де наткнувся на стійкового, вистрілив до нього з рушниці, а стійковий „Івась” скочив через пліт, залишаючи на плоті кріса.

Рой. „Чорняк” стягнув кулемета зі застави та почав стріляти по вікнах, не знаючи, хто в хаті є.

Стійковий „Івась” долучив до підвідділу. Стрільці шукали за його крісом, але не могли знайти. Цього кріса рано найшов лісний і втік до району.

Підвідділ вицофав в ліс.

Наші втрати: рой. „Чорняк” ранений у ногу. Втрати в матеріялі: 1 кріс.

В базі забрано: 350 м. мануфактури, нитки, пасту і сірники.

Вистріляно муніції: 35 шт. набоїв крісових російських.

3. Бій на болотах, біля с. Білина Велика, р-н Дубляни.

Дня 25. VI. 1947 р., пвд. 479, під командою ст. бул. „Орленка” і чот. „Кобзи” звів бій о год. 15-16-ої з трьома сотнями більшовиків, які хотіли наскочити на підвідділ.

Опис бою:

Ворог йдучи гурмою (тому що кругом були болота) в напрямі підвідділу зістав скоро запримічений. Командир відділу „Орленко” розтягає розстрільну, займає становища і підпускає ворога на близьку віддаль. Ворог певний себе, зближається на віддаль 50-ти метрів. Підвідділ, маючи 5 кулеметів, відкриває гураганний вогонь по ворогові зі всієї зброї, маючи його на рівному терені. Внаслідок несподіваного цільного і сильного вогню, ворог попадає у паніку і починає втікати. По втікаючому купами ворогові безпереривно сипле вогнем підвідділ, аж до хвилини, коли зад сховався між хатами села Білінка Велика.

В бою відзначається к-р „Орленко”, к-р „Кобза”, кул. „Клим”, кул. „Грушка”, стр. „Юра” і стр. „Тигрис”.

Ворожі втрати: 25 чоловік убитих і потоплених у болоті та велике число ранених. Між убитими було 2-ох старшин. Ворог своїх убитих похоронив у спільній могилі в р-ні Дубляни, а старшин у Самборі.

Наші втрати: легко ранений у бік стр. „Креміль”. Його к-р „Орленко” залишає під опікою сан. „Блакитного” і одного стрільця з місцевого куща. Сам ніччю, разом з підвідділом подається до с. Дорожів, знаючи добре терен болотами, де заквартирує. Слідуючого дня ворог підтягнув великі сили, біля півтора тисячі більшовиків, артилерію, якою обстріляв болота, а відтак піхота у супроводі 7-ох „кукурудзників” пішла в наступ. Цілий день перешукував ворог болота, але без висліду.

Бій на болотах та великі ворожі втрати зробили багато шуму і страху в рядах ворога, а радість між місцевим населенням, яке давно не бачило ворожих трупів та втікаючих без шапок більшовиків.

Вистріляно муніції: (приблизно) 700 шт. набоїв крісових російських, 100 шт. набоїв німецьких, 250 шт. набоїв до ППШ.

4. Стріча з більшовицькою спецбоївкою в с. Білинці Малій, р-н Дубляни.

Дня 25. VI. 1947 р., рій під командою рой. „Верхового” з пвд. 479 стрінувся з більшовицькою спецбоївкою в числі 15 чоловік.

Опис зустрічі:

Рій під командою рой. „Верхового” пішов в с. Білянка Мала організувати для підвідділу харчі. О год. 21-ій рой. „Верховий” дав застави, а з решта стрільцями пішов організувати харчі. Доходячи до застави вчув, як застава здержувала більшовиків. Вив'язалась перестрілка. Більшовики освітлювали терен ракетами. Під час перестрілки зістав убитий рой. „Верховий”, решта стрільців вицофала на болота.

Наші втрати: 1 убитий.

Ворожі втрати: невідомі.

Наші втрати в матеріалі: 1 ППШ, 100 шт. набоїв до ППШ і 1 граната.

Вистріляно муніції: 75 шт. набоїв крісових російських і 25 шт. набоїв до ППШ. Тіло вбитого ворог забрав до р-ну Дубляни.

5. Наскок на станицю стрибків і колгосп в с. Сілець, р-н Дубляни.

Дня 5. VII. 1947 р., о год. 22-ій вечером підвідділ в силі 31 чоловік, і боївка к-ра „Шугая” під командою к-ра „Орленка” (боївка

начислювала 6 чоловік) зробив наскок на станицю стрибків і колгосп.

Опис наскоку:

Коли підвідділ і боївка почали наступ, ворог в силі 15 чоловік маючи мурований дім, відбивається. Одначе по впертім наступі підвідділу, ворог за 15 хвилин зістав викинений зі забудовань, причому сильно відстрілювався.

Наші втрати: легко ранений стр. „Коробка”.

Ворожі втрати: 1 більшовик і 2-ох стрибків вбиті.

Здобуто: 1 кулемет, 1 десятистрілку, 2 ППШ, 6 крісів, дещо муніції і 6-лямпове радіо (забрала боївка ком. „Шугая”). Підвідділ запалив забудування колгоспу і скирти зі соломою, по чім відійшов. Колгоспне забудування, крім мурованого помешкання, згоріло, разом з господарськими машинами та приладдям.

Сейчас по відході підвідділу приїхали автомашинами більшовики з р-ну Дубняни.

Вистріляно муніції: (приблизне число) 250 шт. набоїв російських і 150 до ППШ.

6. Наскок більшовиків на рій повстанців в с. Бережниці, р-н Самбір.

Дня 20. VIII. 1947 р., більшовики наскочили на рій з пвд. 479 і 4-ох тереновиків під командою чот. „Кобзи”.

Опис наскоку:

Вертаючись зі с. Чукви, вже над ранком, к-р „Кобза”, в порозумінні з пров. „Тарасом” та рай. реф. СБ „Богданом” рішили заквартирувати в с. Бережниці, тому що був уже ранок, а до лісу було ще 5 км.

О год. 16-ій більшовики-червонопагонники в силі 40 чоловік, на всипу (мабуть, голови сільради), зайшли в село, поробили застави, а решта йшла в той напрям, де квартирували повстанці. К-р „Кобза”, побачивши більшовиків, почав з роєм вицофувати в ліс. Більшовики завважили їх і відкрили вогонь. Тоді кул. „Клим” і „Бурій” залягли і відкрили вогонь по більшовиках, а стрільці відстрілюючись, відступали. Більшовики теж залягли та сипнули вогнем по кулеметниках та відступаючих. Під прикриттям вогню кулеметників, рой. „Сиротюка” і муніційних, к-р „Кобза” і тереновики мали змогу відступити до лісу. Під час відступу пвх. „Славко” дістав атак серця і дострелився. Рой. „Сиротюк” дістав атак серця і помер. Кулеметники „Клим” і „Бурій”, разом з муніційними „Шпаком” і „Летуном”, билися рятуючи тих, що відступали, а коли більшовицький командир дав наказ: „Агонь по пуліміотчиках, ліквідувать пуліміотчиоф!”, вони впали. Причиною їхньої смерти було також

і те, що „тереновики” не співдіяли вогнем, не відтяжували їх, а відступали. Своєю смертю на полі слави, вони врятували тих, котрі відступили. При відступі був ранений стр. „Шумний”, котрий відступив до лісу.

Наші втрати: 6-ох (4-ох вбитих, 1 помер, 1 дострілювся), 1 ранений.

Втрати в матеріалі: 1 кулемет „Токаров”, 1 кулемет „Дехтяров”, 2 кріси, 1 ППШ, 2 пістолі. Тіла впадших ворог забрав до р-ну Самбір. (Без тіла сл. п. рой. „Сиротюка”).

Ворожі втрати: 6-ох вбитих.

Вистріляно муніції: 240 шт. набоїв крісових російських, 140 шт. набоїв до ППШ. В бою відзначились впадші і чот. „Кобза”.

7. Дня 25. X. 1947 р., зліквідовано члена обласного управління Смірнова, котрий приїхав до с. Кульчиці Рустикальні по учнів школи ФЗО, котрі мали йти під комісію.

8. Дня 28. X. 1947 р., зліквідовано голову сільради в с. Сіде, Хоптинця Івана, котрий активно співпрацював з більшовиками та засновував по селах колгоспи.

9. Облава на с. Гордино р-н Дубляни.

Дня 4. III. 1948 р., о год. 4-ій рано присілок Закуття, с. Гордині, окружило 300 більшовиків, котрі ходили по дорогах і подвір'ях, не виявляючи покищо жодного заміру. На присілку в той час квартирував к-р вд. 92 „Орленко” з 8 стрільцями. Побачивши більшовиків, к-р „Орленко” забрав із двох хат 5-ох стрільців, а 3-ох залишив (чому цих 3-ох остало невідомо). Стрільці котрі остали, поховалися в будинках, а к-р „Орленко” почав відступати в сторону лозів над р. Дністром. Більшовики запримітили відступаючих повстанців і відкрили по них вогонь. Повстанці залягли і почали відбиватися, після чого більшовики пішли в наступ. Змінюючи становище, перший зістав убитий від ворожих куль стр. „Гайдук”. Більшовики, окружуючи повстанців, постійно стріляли, при чому зістав ранений санітар „Блакитний” і почав кричати: „Командирунцю, не лишай мене, добий!”. Його к-р „Орленко” відтак дострілював з пістолі. Більшовики окружують к-ра „Орленка” кільцем, котрий бачучи безвихідне становище, дострілюється з пістолі.

Переважаюча кількістю більшовицька отара не втихає. Вона намагається не випустити нікого із оточення, постійно посилюючи вогонь. Завзятий кул. „Юра”, відстрілюючись, відступив за село,

де й зістав убитий, около 150 м. від хат. Стр. „Лісовик" (з вд. 96), відстрілюючись цілий час з кріса, відступає між хати. За ним гналося 6-ох більшовиків. 3-ох із них він застрілив, а 3-ох задержалось, що дало змогу стр., „Лісовикові" скочити на подвір'я одного господаря і скритися під хворост біля оборога, де й залишився живим. Останнього стр. „Вишневого" знайшли більшовики в стайні під жолобом, звідки він виліз, говорячи до більшовиків: „Не вбивайте мене, я багато вам розкажу".

Наші втрати: 4-ох вбитих, 1 зловлений живцем.

Втрати в матеріалі: 1 ППС, 1 ППШ, 1 кулемет „Дехтяров", 1 кріс, 1 пістоля, 200 шт. набоїв крісових російських та три диски до кулемета.

Втрати ворога: 9-ох вбитих, у тому числі 2-ох старшин і невідоме число ранених.

Більшовики в числі 15 чоловік забрали зі собою стр. „Вишневого" та автомашиною поїхали до р-ну Дубляни, звідкіль забрали зі собою ще 25 більшовиків і поїхали до лісу біля с. Кульчиці — Олексята, де містився зимовий табор чот. „Кобзи", про який саме знав зловлений стр. „Вишневий".

10. Наскок на зимовий табор чот. „Кобзи".

Більшовики оточили криївку і почали наступати з одної сторони. Стійковий — стр. „Осінний" запримітив більшовиків, повідомив присутних у криївці, а сам з десятистрілки почав стріляти до більшовиків. Однак більшовики відкрили сильний вогонь і змісця вбили стійкового. Чот. „Кобза", бачучи оточену більшовиками криївку, зірвав міни, викинув дві гранати і тим уможливив вискочити усім з криївки. Розгорівся пекельний бій. Другою жертвою з нашої сторони був чот. „Кобза", котрий зістав важко ранений і дострілвся. Третім зістав убитий д. „Доля" — інвалід з боївки ЕВ, останньо станичний на село К.. Відтак зістав убитий д. „Короленко", бувший підпіляк за німецької дійсности, останньо — самозбережник. Слідуючий — пвх. „Грушка", котрий був важко ранений — його забрали зі собою більшовики і він в дорозі помер. Впали також стрільці „Шумний" і „Степовий". Останніми були два юнаки, котрих з невідомої причини забрав чот. „Кобза" у зимовий табор. Їм пощастило втекти досить далеко від криївки в сторону с. Сіде. Однак і тут наткнулися вони на більшовицьку заставу, яка відкрила по них вогонь, вбиваючи одного з них Славка, а другий втік в с. Кульчиці. Була тут рівнож дівчина, сестра д. „Короленка", котру злапали більшовики і забрали в район.

Наші втрати: 8-ох убитих, 1 дівчина зловлена живою.

Втрати в матеріалі: 1 кулемет „Дехтяров”, 1 ППС, 2 ППШ, 2 пістолі, 3 кріси.

Ворожі втрати: 13 убитих, невідоме число ранених.

Впавших повстанців більшовики роздягнули з одягу і забрали до р-ну Дубляни. Тут двох селян зі с. Гордині помили їх, після цього більшовики тільки в біллю посадили їх під парканом. Кожному повстанцеві більшовики розбурхали волосся, праву руку затиснули в п'ястук і піднесли вгору на висоту очей, а ліву руку притулили до лівого вуха і в такій позі зробили знімку. Впавші повстанці були поділені на дві групи. Одна з них к-ра „Орленка”, друга чот. „Кобзи”. В рядку сиділи перший к-р „Орленко”, а по його лівій руці стрільці з його групи. Так само була уложена група чот. „Кобзи”. Тіла повстанців у такій позі лежали під тином три дні і кожного, хто приходив дивитись, більшовики записували.

**ОПЕРАТИВНІ ЗВЕДЕННЯ ВІДДІЛУ 95 А
(„ЛЕМКІВСЬКА СОТНЯ”) ПІД КОМАНДОЮ „СТАХА”
ЗА ЧАС ВІД 15. VIII. 1947 Р. – 1. V. 1948 Р.**

ПВД. 513 ПІД КОМАНДОЮ СТ. ВІСТ. „ОРИХА”

Осіньню підвідділ не проводив жодних оперативних дій, бо був на відпочинку після боїв на Лемківщині, а також тому що приготувався до зими.

1. Піймання „істребітелів” в с. Білич, р-н Ст. Самбір.

Дня 3. II. 1948 р. рій під командою рой. „Товстого” зійшов вечером до села організувати харчі. (Пішли вони тому, бо дня 2. II. рій опустив бункер, тому що зістав арештований один цивіль, з яким рій мав зв'язки і він орієнтувався, в якому напрямі є бункер).

В селі одержали розвідку, що під лісом є двох „істребітелів”, які приїхали відбирати одному селянинові землю, а також шукають по снігу слідів до лісу. Рій обскочив їх так, що вони не встигли навіть боронитися. Їх роззброєно і передано реф. СБ.

Здобуто: 1-но ППШ, 30 шт. набоїв до ППШ, 1-н російський кріс і 10 шт. набоїв до кріса.

2. Спалення колгоспу і кіна та наскок на „істребітелів”

Дня 4. III. 1948 р. рій під командою к-ра вд. „Стаха” зробив акцію на колгосп і „істребітелів” у с. Сусідовичі, р-н Ст. Самбір.

Опис акції:

Рій зійшов в село та з огляду того, що не мав точної розвідки, де мешкають „істребітелі”, бере одного цивіля і той провадить до хати одного з „істребітелів”. Повстанці окружили хату, перевірили і тут довідалися, що „істребітелі” всі в кіні.

Повстанці підсунулись під кіно, окружили його і рой. „Товстий” заgrimав до дверей. Один з „істребітелів” вийшов на двір. К-р „Стах” сказав до нього: „Скажи начальнику істребітелей, чтобы пришел з ребйонками”. Коли „істребітель” вернувся до середини, в кіні счинилась метушня. Цивільні люди разом з „істребітелями” почали втікати через вікна і двері. При тому один „істребітель” вистрілив з кріса і легко ранив сотенного зв'язківця „Зірку” в праву руку, який стояв на дверях, світив лампою та дивився хто втікає. Цього „істребітеля” ранив пізніше кул. „Мід”. „Істребітелів” неможливо було лапати, бо перешкаджала товпа людей, з якою вони змішались.

При тому знищено динамо, кіно-апарат, а відтак спалено колгосп. Другого дня райвиконком оцінив шкоду на 53 000 крб.

Наші втрати: 1-н легко ранений.

Ворожі втрати: 1 ранений.

Акція тривала від год. 20:30 — 21:45.

3. Облава на ліс „Лиса Левурда”.

Дня 10. III. 1948 р. полк більшовиків на чолі з підполковником переводив облаву на ліс „Лиса Левурда”.

Ранком о год. 5-ій ліс вже був обставлений від сторони сс. Стара Сіль, Ляшки, Тарнавка, Стрільбичі. Під час облави більшовики знайшли бункер рай. пров. „Горобка”, з яким зимувало 10 чол. Пров. „Горобко”, знаючи про зимовий бункер к-ра вд. „Стаха”, приходять вечером, о год. 20-ій туди. Тому що більшовики вечером не стягнули застав і на другий день була сподівана облава, а до бункру група пров. „Горобка” зробила слід, к-р „Стах” зі своєю групою вицофує. Переходить через ліс „Свинне” та думає дістатися в ліс „Яблінка”. Однак, тому що дорога була тяжка, болотниста, а стрільці через зиму не при звичаєні до маршу, не могли дальше іти, закватировує в лісі „Свинне”.

Облава на ліс „Зонклі” і „Свинне”.

Дня 11. III. 1948 р. ці самі більшовики, що день перед тим робили облаву на ліс „Лиса Левурда”, другого дня перейшли в ліс „Зонклі”, коло с. Сушиці, р-н Хирів. Тут наткнувся на них рій з пвд. 478 к-ра „Березного”, який проривався через с. Біличі. Більшовики йдучи вслід за ним, о год. 14-ій дали застави довкола ліса „Свинне”.

Опис облави на ліс „Свинне”:

О год. 12-ій вийшов один цивіль з с. Волошинової в ліс до к-ра „Стаха” і сказав, що в селі спокійно. Тоді кушч. „Данило”, який зимував з к-ром „Стахом”, висилає трьох своїх вояків до села, щоби точно розвідати, що сталося з їхнім зимовим бункром, чи знайшли його більшовики. Разом з ним іде рой. „Вирва”, який був приділений до охорони команди відтинка, але зимувався разом з к-ром „Стахом”.

Коли повстанці зблизилися до с. Волошинової, тут вже були застави, які обстріляли їх з 4-ох кулеметів. Тут гинуть: ст. віст. „Вирва”, станичний „Орлик” і стр. „Славко”. Стр. „Самітний” хотів розірватися гранатою, однак лише важко ранив себе в обидві руки і ногу та попав живцем в руки ворога.

О год. 14:45 стійка повідомила, що більшовики ідуть розстрільною на табір, де квартирувала група, 25 чоловік. К-р „Стах" дає наказ відступати в долишний кінець с. Волошинової, в ліс „Кобила". Коли група зблизилась до застав, ці незорієнтовані хто йде, підпускають групу на близьку віддаль, а побачивши, що це повстанці, відкривають сильний вогонь. Група залягає, відкриває барабанний вогонь по заставах і з окликом: „Слава!" іде вперед. У цьому прориві падають: пров. „Горобко", боєвик „Береговий" та санітарка „Кася". Більшовики через дві години женуться за групою у ліс „Кобила". У лісі знову нав'язується перестрілка, де зістає ранений: рой. „Товстий", — важко в праву руку, стр. „Непорадний" і у живіт рой. „Довбуш" з вд. к-ра „Ластівки", який зимувався разом з пров. „Горобком".

Втрати підвідділу: 1-н убитий — ст. віст. „Вирва" і 2-ох ранених.

Загальні втрати: 5-ох убитих, 3-ох ранених і 2-воє попало живцем.

Ворожі втрати: 6-ох вбитих і 8-ох ранених (точно ствердити не можна, бо більшовики забрали ранених на авта і відвезли до Ст. Самбора).

Вистріляно муніції: 300 шт. набоїв німецьких, 150 шт. набоїв російських, 500 шт. набоїв до ППШ.

Бій цей продовжався від год. 15-ої — 18:30.

В бою відзначився сан. „Лотош", який ніс рой. „Довбуша" понад 500 м., під обстрілом більшовиків.

Дальша погоня

Дня 20. III. 1948 р. коло год. 3-ої рано група повстанців, яка числила 13 чоловік, під командою к-ра „Стаха" примашерувала до с. Воля Райнова. О год. 5-ій більшовики (число невідоме) окружили с. Воля Райнова. Коли люди дали знати повстанцям, що село окружене, к-р „Стах" дає наказ виходити з хат і стрілецьким рядком машерувати якнайскоріше до найближчого лісу. Коли група вийшла за село, під лісом запримітила около 100 більшовиків, які провіряли хати (хати були під лісом). К-р „Стах" іде цілий час на переді групи з палицею, нібито шукає слідів і зближається до застави. Застава, думаючи, що це більшовики, питається, куди йдуть, а сан. „Лотош" відказує, що йдуть за слідом. Застава перепускає групу, але в моменті зорієнтовується, що це повстанці і відкриває вогонь. К-р „Стах" командує: „Розстрільна, на становища — вогонь!". Застава, діставши сильним вогнем, втекла до села, а більшовики, які провіряли хати під лісом, ідуть у погоню за групою.

Група, відстрілюючись, у розстрільній відступає до с. Торчиновичі, де також були застави. Група сипнувши барабаним вогнем по заставах, при чому вбиває 3-ох більшовиків, а решта втікає в село, цілий час відстрілюючись, відступає до Дністра. Ворог іде далі в погоню. Коли група перейшла р. Дністер, к-р „Стах” дає наказ залягти та привітати ворога сильним вогнем. У тому часі зістає ранений сан. „Лотош” в коліно правої ноги і бачучи, що далі не зможе відступати, лишається біля с. Страшевич, вбиває одного більшовика, а сам дострілюється.

До с. Страшевич підїхала більшовикам підмога на 3-ох автомашинах та почала далі гнатися за групою, обстрілюючи її. Коли група зближилася до лісу, більшовики відкрили сильний вогонь, де зістають ранені: реф. ЕВ „Андрій”, куц. „Данило”, боевик „Крим” і боевик „Погода” легко в праву руку. Реф. ЕВ „Андрій”, боевик „Крим” та куц. „Данило” дострілюють себе з власних пістоль. У тому часі рівнож зістає ранений легко в шию зв'язковий відділу віст. „Зірка”.

Підїшовши близько під ліс, група залягла і сипнула барабаним вогнем по більшовиках, примусивши їх залягти і відступає далі в глибину Страшевицького ліса. За собою група лишає слід, бо ранком впав малий сніг, за яким більшовики ідуть у далішу погоню. Дігнавши групу, обстріляли її сильним вогнем. У той час куц. госп. „Богдан”, кул. „Сірко”, зв'язковий відділу „Зірка” і стрілець з куца „Кручок” відлучилися від групи і пішли в протилежному напрямі корчами. Група з к-ром „Стахом” зустріла в лісі господарів, фірманів із Посади, р-н Ст. Самбір. К-р „Стах” дає наказ сідати на підводи і їдуть до с. Сушиці Рикової. В селі завертають підводи назад у ліс, а самі потоком — водою прямують у ліс над с. Бусовиська.

Більшовики обставили ліс, звідкіль вигнали віст. „Зірку”, гналися за ним до с. Волі Блажівської, де віст. „Зірка” попав в свої документи і записки про відділ, застрілив з пістолі 2-ох більшовиків і застрілився.

Втрати підвідділу: 2-ох убитих.

Загальні втрати: 5-ох убитими і 1-н легко ранений.

Ворожі втрати: 8-ох убитими і 9-ох ранених. (Так подала цивільна розвідка.)

Вистріляно муніції: 500 шт. російської до кулемета „Дехтяря”, 350 шт. набоїв німецьких, 800 шт. набоїв до ППШ.

Бій цей продовжався від год. 5:30 — 10:45.

4. Наскок більшовиків на рій та працівників теренової сітки в лісі „Лиса Левурда“

Дня 17. IV. 1948 р. більшовики-пограничники р-ну Хирів у числі около 120 чоловік зробили наскок на квартируючий 3-й рій та працівників теренової сітки (разом около 33 чоловік) у лісі „Лиса Левурда“ біля с. Стрільбич, р-н Ст. Самбір.

Опис наскоку:

Через цілу ніч падав дощ. Ранком до табору роя долучили кущеві з Хирівщини та Старосамбірщини зі своїми людьми, зробили слід, за яким пішли більшовики і о год. 8:30 наскочили на квартируючу групу. Більшовики, підсунувшись з трьох сторін, сипнули рівночасно барабанним вогнем по таборі та стійковому віст. „Грушці“, який зістав на місці вбитий. К-р „Стах“ командус: „Хлопці, за зброю, на становища, вогонь!“ і сам, як лежав на землі, відкриває вогонь по ворогові. Вчинилась метушня. Рій змішався з кущовиками, які перші почали втікати, а за ними стрільці з роя, залишаючи зброю.

Вояки з роя залишили: кул. „Мід“ — МГ 42, стр. „Потіха“ — короткого російського кріса, стр. „Байрак“ — короткого російського кріса, ланк. „Бурій“ — ППШ, стр. „Юнак“ — короткого російського кріса, стр. „Колодій“ — німецького кріса і 200 шт. німецьких набоїв до кулемета.

Кущовики залишили: стр. „Догода“ — короткого російського кріса, стр. „Явір“ — короткого російського кріса, стр. „Довбуш“ — десятистрілку, стр. „Май“ — ППШ.

Наші втрати: 1-н убитий.

Втрати в матеріялі: вище згадана зброя, 4-ри палатки і 1-н плащ.

Ворожі втрати: 2-ох убитих (1-н ст. лейт., а другий старшина) та 3-ох ранених.

Вистріляно муніції; 60 шт. набоїв до ППШ.

* * *

ПВД. 514 ПІД КОМАНДОЮ ЧОТ. „БАЙРАКА“

Підвідділ до зими не проводив жодних оперативних дій, саме тому, що по боях на Лемківщині був виснажений.

Дня 28. IX. 1947 р. підвідділ зістав перекинений зі Самбірщини в місце, в якому мав пригтовлятися до зими, запізнати терен, зимувати, а весною діяти.

1. **Дня 21. IV. 1948 р.** рій під командою ст. віст. „Мирного”, при співучасті куца ч. 2, зліквідував в с. Смільна, р-н Підбуж, канцелярію сільради та телефонічне сполучення. Забрано телеф-апарат.
2. **Дня 24. IV.**, рій під командою рой. „Мирного” при співучасті куца ч. 2, зліквідував у с. Опака, р-н Підбуж, канцелярію сільради та телефонічний апарат.
3. **Дня 24. IV.** рій під командою рой. „Мирона” знищив в с. Довге канцелярію сільради та телефонічний апарат.
4. **Дня 25. IV.** рій під командою рой. „Мирона”, при співучасті людей з куца ч. 1, зліквідував у с. Майдан канцелярію сільради.
5. **Дня 28. IV.** рій під командою ст. віст. „Мирного”, при помочі людей з куца ч. 3, в с. Винники, р-н Підбуж, убив 3-ьох „стрибків”. Здобуто 3 кріси.

6. Стріча з більшовиками в с. Орів (Дрогобиччина).

Дня 3. II. 1948 р., вечером о год. 22-ій група більшовиків, яка робила облаву на с. Орів, наскочила на хату, де був рой. „Явір” і стр. „Лук”. Повстанці, запримітивши ворога, відкрили вогонь і, відстрілюючись, відступили до ліса без втрат. Ворожих втрат не було.

7. Облава на ліс „Цюхів” б. с. Орова

Дня 4. II. 1948 р. о год. 11-ій, внаслідок стрічі дня 3. II., більшовики зробили облаву на ліс „Цюхів”, де за слідом пішли до бункру групи рой. „Явора”. Стійковий стр. „Покірний” завважив більшовиків, стрілами залямував стрільців у бункрі, котрі вискочили та відстрілюючись втекли без втрат.

О год. 13-ій рой. „Явір” розчленував свою групу, забрав зі собою сан. „Панича” і стр. Сича” та пішов до с. Губичі. Кул. „Комар”, стр. „Жук” і стр. „Покірний”, знаючи де є бункер ст. бул. „Гайдамаки”, долучили до нього о год. 14-ій.

У зустрічі з ворогом вистріляно муніції: 115 шт. німецької крісової, 70 шт. набоїв російської крісової та 15 набоїв до ППШ.

Втрачено начиння та харчі в бункрі на час 2-ох місяців.

Втрати ворога: невідомі.

8. Наскок на бункер к-ра „Гайдамаки”

Дня 5. II. 1948 р. о год. 12-ій група більшовиків зблизилася до бункру, котрих запримітив стійковий, що стояв на бункрі. Залярмовані повстанці вискочили з бункру, відкрили вогонь по

ворогові та почали відступати. Ворог має 1-го вбитого і далі за повстанцями в погоню не йде, а грабить бункер.

У нас втрат не було.

Ст. бул. „Гайдамака" після наскоку розчленовує групу та до кул. „Комара", стр. „Жука" і стр. „Покірного" долучає сан. „Дзвінку", а сам відходить у невідомому напрямі.

Кул. „Комар", не маючи харчів, заквартирував в с. Урич.

9. Облава на Синевідський ліс та наскок на бункер к-ра „Байрака".

В с. Орові при кінці зими заквартирувало 600 більшовиків, котрі щоденно робили облави в селі, дооколичних лісах та зимівниках, перешуковуючи ґрунтовно всі потоки.

В часі облави дня 4. II. 1948 р., на Синевідський ліс більшовики наскочили на бункер групи к-ра „Байрака". Стійковий групи скоро запримітив ворога, заалармував прочих у бункрі, котрі вискочили з бункру і відстрілюючись відступили в глибину лісу без утрат.

Тої самої ночі к-р „Байрак" переходить зі своєю групою у ліс, який знаходиться між сс. Уричем — Стинавою, а Оровом, де під голим небом на снігу кватирує до дня 16. II. Тому що к-р „Байрак" був хворий на запалення легенів, захворів і нічю 16. II. іде на стрічу в умовленому місці до районного санітаря разом зі стр. „Ясенем". Решта стрільців із рой. „Оленем" залишилися біля станичного в лісі.

10. Стріча з ворогом в с. Орів.

Дня 17. II. о год. 11-ій група більшовиків у числі 9-ть чоловік переходила біля хати, в якій квартирував хворий к-р „Байрак" і стр. „Ясень". К-р „Байрак", завваживши більшовиків, вийшов із хати та подався у напрямі лісу. Більшовики, завваживши відступаючих, почали гнатися за ними, при тому обстрілюючи їх вогнем з кулемета і десятистрілок. Під лісом гине к-р „Байрак" і стр. „Ясень".

Наші втрати: 2-ох убитих.

Втрати в матеріалі: ППС, 1 кріс, 1 пістоля.

Ворог утрат не мав.

Тіла впадших ворог забрав до р-ну Дрогобич.

11. Наскок більшовиків на хату в с. Модричі.

Дня 17. II. о год. 8:30, більшовики в числі 15 чоловік окружили хату, де квартирували: рой. „Явір", сан. „Панич" і стр. „Сич". Більшовики відразу сипнули барабаним вогнем по хаті, а

відтак перервали вогонь, післали одного цивіля, щоби повстанці здалися. Рой. „Явір", сан. „Панич", стр. „Сич" склали зброю і здалися. Більшовики змісця застрілили сан. „Панича", котрий походив з Києва, за те, що він східняк, і стр. „Сича", а рой. „Явора" забрали зі собою.

Наші втрати: 3-ьох здалося, з того 2-ох були розстріляні.

Втрати в матеріялі: 2 ППШ, 1 кріс, 280 шт. набоїв до ППШ та 100 шт набоїв до кріса, 3 гранати.

Ворог утрат не мав.

12. Провокація рой. „Явора"

Дня 21. II., рой. „Явір" як провокатор прийшов з більшовицькою групою до с. Урич, де він знав людей. Тут спровокував одну дівчину, котра не знаючи, що він вже служить ворогові, сказала про місце квартирування кул. „Комара", стр. „Жука", стр. „Покірного" і сан. „Дзвінки". Рой. „Явір" забирає ту дівчину зі собою та йде до тої хати, де квартирують повстанці, а вслід за ним більшовики. Кул. „Комар", побачивши „Явора", взяв кулемета, вийшов на подвір'я та хотів до нього стріляти. Та в тім перешкодила йому сан. „Дзвінка", не даючи йому стріляти. Тоді рой. „Явір" підійшов ближче до кул. „Комара" і сказав: „Ти є мій найліпший друг, але я мушу тебе застрілити" — після цього убив його. Тоді вискочив стр. „Покірний" та крикнув до нього: „Ти зраднику!". Але рой. „Явір" віддав стріл скорше до стр. „Покірного", хоч той вже був прицілвся, і ранив його. Після цього стр. „Покірний" і стр. „Жук" (глухий у бою в Яселку на Лемківщині з причини вибухів мінометних снарядів), починають утікати. Однак цілий час відстрілюються. Більшовики в погоні за ними відкрили сильний вогонь та вбили стр. „Покірного" і стр. „Жука". Сан. „Дзвінку" взяли живцем.

Тіла впадших більшовики забрали до р-ну Борислав, де поховали в невідомому місці.

Наші втрати: 3-ьох убитих, 1-на попала живцем.

Втрати в матеріялі: 1 кул. МГ 42, 2 кріси, 200 шт. набоїв російських і 200 шт. набоїв німецьких крісових.

Ворог утрат не мав.

Після цього більшовики створили спец-групу в різних уніформах, передали їй рой. „Яворові", котрий пішов у ті місця, куди він переходив, на провокацію. Група ця зветься „Сотня Славка".

* * *

**ОПЕРАТИВНІ ЗВЕДЕННЯ ВІДДІЛУ 95А
(„ЛЕМКІВСЬКА СОТНЯ”)
ПІД КОМАНДОЮ К-РА „СТАХА”
ЗА ЧАС ВІД 1. V. 1948 ДО ДНЯ 10. IX 1948 Р.
(ДО ХВИЛИНИ ДЕМОБІЛІЗАЦІЇ)**

**ПВД. 513 ПІД КОМ. СТ. ВІСТ. „ОРИХА”, А ВІД ДНЯ 7. VII.
ПІД КОМ. СТ. ВІСТ. „ОСТРОВЕРХИ”.**

1. Засідка на більшовиків у с. Стара Ропа, р-н Ст. Самбір.

Дня 7. V. 1948 р. о год. 11:20 5-ьох стрільців під командою ст. віст. „Чайки” („Мід”) зробили засідку на 7-ох більшовиків, котрі збирали позичку.

Опис засідки:

Від довшого часу повстанці місцевого пвд. 513 шукали за лейт. Кладьком, щоби його знищити, бо він убив на засідці сотенного зв'язкового віст. „Кучерявого” („Солтиса”) від к-ра „Стаха”. В селі одержали розвідку, що вечером більшовики збирають позику, чують себе безпечно, а між ними є згаданий бандит Кладько. Наша група підсунулася біля хати при дорозі, куди мали переходити більшовики. Точно о згаданій годині дійшли більшовики. Повстанці сипнули вогнем, вбиваючи на місці оперативника лейт. Кладька, участкового МВД з с. Торчиновичі, а суддю Старосамбірського р-ну тяжко поранили. Поранений сховався під сходи, де до рана помер, тому важко було його знайти. На ворогові здобуто дві пістолі П.38 і наган, 1 ППШ і 1 кріс. Документи ворогів передано місцевому реф. СБ.

Ворожі втрати: 3-ьох убитих.

Наші втрати: не було.

Вистріляно аmunіції: крісової 50 шт., до ППШ 10 і 1-на ракета.

Засідка тривала 5-ть хвилин. Смерть бандита Кладька викликала велику радість між місцевим населенням, тому що він своїм терором і наскоками був пострахом у тих селах.

2. Стріча з ворогом

Дня 20. V., о год. 22-ій вийшло 4-ьох повстанців під командою ст. віст. „Бурого” (з роя ст. віст. „Товстого”) на засідку спецгрупи МВД в числі 12-ть у с. Стрільбичі, р-н Ст. Самбір.

Опис стрічі:

Вечером 4-ьох стрільців пішли організувати харчі до с. Стрільбич. Вертаючи вийшли на більшовицьку засідку, яка була розпо-

ложена під парканом біля дороги. На шпiці iшов вiст. „Колодiй” i вiст. „Юнак”. Коли вискочили бiльшовики на гостинець i крикнули: „Бандьора здайсь!”, — повстанцi сипнули вогнем i почали вiдступати за хату. Тим часом вiд хати впали також стрiли i на мiсцi гине вiст. „Колодiй”, а вiст. „Юнак” зiстав ранений у лiве рам'я. Убитого забрали бiльшовики до району, а ранений долучив до свого пiдвiддiлу.

Ворожi втрати: невiдомi.

Нашi втрати: 1 убитий, 1 ранений.

Вистрiляно амуницiї: не подано.

3. Засiдка на бiльшовицьке особове авто.

Дня 17. VI., пвд. 513 у силi 2-ох роiв пiд команду ст. вiст. „Орiха” зробив засiдку на особове авто, в якому iхало 5-ть старшин МГБ при шосi мiж сс. Смильниця — Терло (р-н Хирiв).

Опис засiдки:

Пiдвiддiл прийшов на становище о год. 4-й рано, де лежав аж до год. 18:30. Цiлий час переїжджали порожнi, або з бiльшовиками i цивiлями автомашини, так що не можна було до них стрiляти. Щойно о год. 18:30 бiльшовики вислали в те мiсце, де лежала наша засiдка, цивiлiв рубати дрова. 15-ть цивiлiв забрало 2-ох стрiльцiв, загнали в одно мiсце, де казали лежати на землi. Становища нашi були поганi, бо треба було лежати пiд зрубаними деревами, терен був вiдкритий, так що ворог мiг нас скоро запримитити. Коли над iхало особове авто, к-р пiдвiддiлу „Орiх” крикнув: „Бий голоту!”. Славний кулеметник одною довгою чергою з МГ-42 з вiльної руки перекосив усiх бiльшовикiв, а стрiльцi ще своїм вогнем їм доправили. Однак ще вискочив тяжко ранений капiтан, дав одну чергу з ППС, але наше праве крило вже добiгло. Перший добiгає до авта вiст. „Гриць”, а ст. вiст. „Корiнь” чергою з автомата добиває капiтана. В тiй самiй хвилини почали наступати на нас бiльшовики з с. Смильницi, пхаючи наперед себе цивiлiв. Так само робили другi, що наступали вiд с. Старяви (пiдiхали машиною). Однак повстанцi забирають усе, що здобули, а до бiльшовикiв не стрiляють, бо мiж ними є нашi селяни. Цивiлi, котрi йшли напередi, з радостi смiялися, робили комедiї, i кричали до бiльшовикiв, що повстанцiв страшна хмара, щоби їм тим спашкувати та уможливити повстанцям безпечний вiдступ. Мiж собою перешптували: „А так їм треба. Дай Боже нашим здоров'я!”

Нашi втрати: не було.

Ворожі втрати: 5-ть убитих, між ними: пполк. ВВ МГБ Баченков Іван Михайлович, 1-н капітан ВВ МВД, ст. лейтенант ВВ МВД, лейт. Макрушин Володимир Александрович, 1-н ст. сержант і 1-н сержант.

Здобуто: 2 ППШ, 2 пістолі „Токар”, 1 кріс, 4 гранати, 4 пари чобіт, 3 цельтпалатки, 1 мапник з документами.

Час засідки: від 18:30 до 18:45..

Вистріляно амуніції: крісової російської 112 шт., німецької крісової 60 шт., до ППШ — 30 шт.

У залученні подається про двох старшин, у котрих вдалося взяти документи.

1. Підполковник ВВ МГБ Баченков Іван Михайлович, ур. 26. VI. 1900 р. в с. Красне (Володимирський рн, Івановская обл.). Ім'я його жінки — Клавдія Баченкова, син Мирон. Майором зістав: Приказ НКВД ч: 126, з дня 29.1.1944 р. Отдельний полк спецслужби войск НКВД. Службене положеніє: начальник радіоцентра. Приказ: ВВ НКВД ч: — 00 12 д. із 6. X. 1944. Назначений: Начальник отдельного радіоцентра ССБ НКВД. Приказ НКВД ч: 222 від м. XII. 1944 р. Службене положеніє: назначений начальником радіоцентра 10-го отделенія. Дивізіійонная спецслужба ВВ МГБ СССР. Приказ: ВВ МГБ ч. 152 від 28. VI. 1947 р. Назначений заст. командира 10-го спецдівізіійона спецслужби ВВ МГБ. Назначення підполковником часті, приказ ВВ МГБ ч: 00 244 від 15. VI. 1948р.

Відзначення: ювілейний медаль 20 лет РКК АЧ ч: 20 745. Орден: Знак Почота ч. 135 438. Указ Президії Верховного Совета СССР від 20. IX. 1943 р. Орден Красного знамені ч: 194 866. Указ Президії Верховного Совета СССР від 15.1.1945 р. Медалі За победу над Германією від 1941 — 1945 рр. ч: 0212 519. Указ Президії Верховного Совета СССР від 9. V. 1945 р. Дозволено носити оружїє: Револьвер, 16072 (наган) 16. II. 1935 р. Пістолет ТТ ч: 2759 і ч: 2114 ТТ від 1946 р. Підписи: Баченков — підполковник, Панкратієв — полковник.

2. Лейтенант ВВ МГБ Макрушин Володимир Александрович, ур. 1926 р. Вітебская обл., Уманський р-н, с. Кубилічі (сам ще не жонатий — „холост”). Лейтенант: Приказ МГБ ч: У 548, 10. IX. 1948 р. На военной службе в Староевской вищом училищи внутренних войск МГБ. Разрешено ношенія оружїя: Пістолет ч: 4070, Т.Т. від дня 24. VIII. 1947 р. Підпис: ком. части. Макрушин. 15. X. 1947 р.

4. Засідка на „стрибків”

Дня 21. VI. 1948 р. о год. 13: 25 хв. к-р „Стах” з 4-ма стрільцями вд. 95а зробили засідку на 2-ох „стрибків” з гарнізону Зубриця при вузькоторівці Зубриця — Радич (р-н Турка).

Опис засідки:

К-р вд. „Стах” переходив зі своєю охороною від пвд. 514 до пвд. 513. По дорозі в згаданому місці сіли відпочивати. Втім надїхало 2-ох „стрибків” на осідланих конях. Їх запримітив кул. ст. віст. „Чайка” („Мід”), сипнув чергою з кулемета „Дехтярова”, 1-го убив, а другий важко ранений утік у корчі.

Ворожі втрати: 1 убитий, 1 важко ранений. Здобуто 1 ППШ, 1 далековид і 1 гранату РГД. Вистріляно 20 шт. російських крисових набоїв.

5. Акція на „стрибків” у с. Лопушанці Хоминій (р-н Стрілки)

Дня 22. V. 1948 р. один рій під командою ст. віст. „Кореня” з пвд. 513, один рій ст. віст. „Чорняка” пвд. 477 і ЕВ Стрілківського р-ну, зробили акцію на „стрибків” у с. Лопушанці Хоминій.

Опис акції:

Тому що місцеві „стрибки” безустанно переслідували українське населення та на кожному кроці слідкували за нашим визвольно-революційним рухом, згадана група вечером о год. 21-ій підсунулася під хату де квартирували „стрибки”. У віддалі 10-ть метрів стійковий „стрибок” завважив повстанців і почав стріляти. Кулеметник ст. віст. „Дух” підсунувся і чергою з кулемета почав обстрілювати хату, в котрій боронилися „стрибки”. 2-ох „стрибків” зловлено живцем, а третій ще таки відбивався. Тоді підпалено хату, в якій згорів „стрибок”. Після цього „стрибків” передано СБ, а в сільраді знищено телефонічний апарат.

Втрати ворога: 1 згорів, 2 полонені. (1-н із полонених „стрибків” по кількох днях у часі слідства втік з рук СБ).

Наші втрати: не було.

Вистріляно амуніції: не подано. (Буде в звіті пвд. 477).

6. Наскок на більшовиків в м. Стара Сіль (р-н Ст. Самбір)

Дня 26. VI. 1948 р. о год. 2:30 вночі ст. віст. „Демон” з 4-ма стрільцями наскочив на спецгрупу МВД в числі 7- чоловік у м. Стара Сіль.

Опис наскоку:

Вечером згадана група стрільців відійшла до згаданого місця з ЕВ і реф. СБ д. „Хитрим” по сексотів. Після того коли група відпровадила арештованих до лісу і вернулася до села по харчі, стрінулася з більшовицькою стійкою під хатою, де квартирувало 7-ім емведистів. Сстійковий почав здержувати і вистрілив з кріса. Ст. віст. „Демон” крикнув: „Вогонь!”, а кул. „Сірко” почав бити по стійковому і більшовиках, котрі вискакували через вікна. Другий стійковий (ворожий) сховався за хатою до кльозету, не давши ні одного стрілу. Віст. „Береза” підсунувся під дім (це була сільрада) і кинув ще одну гранату. Після цього повстанці відступили, бо робився вже день.

Ворожі втрати: 5-ть убитих, 2-ох важко ранених. 1-н з них помер. Рано, коли приїхали більші сили більшовиків, заарештовано того, що сидів у кльозеті.

Наші втрати: не було. Тільки ранений був 1-н цивіль.

Наскок тривав 10-ть хвилин.

Вистріляно амуніції: російської крісової 50 шт. і кинено 1 гранату.

7. Бій з більшовиками в лісі „Багно” над с. Біличі (р-н Ст. Самбір)

Дня 4. VII. 1948 р. підвідділ у силі 4-ьох роїв під командою к-ра „Стаха”, при активній допомозі к-ра „Острроверхи” і к-ра „Оріха”, звели завзятий успішний бій зі сотнею військ МВД в лісі Багно.

Опис бою:

О год. 14-ій пастухи донесли, що три групи більшовиків іде з верха г. „Кобила” в напрямі нашого табору. К-р „Стах” зарядив острове поготівля і вислав стежу в числі 3-ьох стрільців, щоби перевірити, куди пішли більшовики. Стежа відійшла від місця табору 500 м., де стрінулася з більшовицькою заставою, яка з двох кулеметів обстріляла їх. (На стежі були: ст. віст. „Чайка” („Мід”), віст. „Шепіт” і стр. „Іван” з теренової сітки”. Кул. „Чайка” зістав легко ранений в голову). На пропозицію к-ра „Оріха”, к-р „Стах” збирає військо і йде в напрямі стрілів, чи часом більшовики не побили нашу стежу. В той час около 30 більшовиків збіглося на поляні, думаючи, що їх застава вбила когось з повстанців. У тій хвилині — це було о год. 15-ій — повстанці побачили більшовиків на віддалі 150 м. і сипнули по них барабаним вогнем. Одні зістали на місці побиті, а інші не відстрілюючись повтікали в корчі. К-р „Острроверха”

кричить наступати, щоби використати паніку в лавах ворога і завдати йому нищівних утрат.

К-р „Острове́рха” з одною частиною підвідділу наступає потоком у напрямі с. Стрільбич. К-р „Стах” з другою частиною підвідділу наступає за втікаючими більшовіками в напрямі с. Лінина. В той час прийшла з ліса ворогові допомога, яка вдаряє на наші зади. Вив'язується завзятий бій, який тривав 45 хвилин. Ворог використав старі австрійські окопи і тому групі к-ра „Стаха” важко їх викинути. Тут відзначається в бою віст. „Гриць”. К-р „Оріх” звертає йому увагу, щоби уважав, бо шкода його. Він з усмішкою отверто каже: „Як вас не шкода, то мене тимбільше”.

Коли не було потреби вже довше битися, к-р „Стах” дав наказ машерувати і тоді група стрільців з к-ром „Оріхом” утратила зв'язок, зістає окружена. Тут к-р „Оріх” убиває 5-ьох більшовиків, а важко в живіт зістає ранений віст. „Гриць”. Тоді ця група проривається і долучує до к-ра „Стаха”. За той час к-р „Острове́рха” гонить більшовиків аж до села Стрільбич, звідки вернулися в ліс. Група к-ра „Стаха” несе важкопораненого віст. „Гриця” (з Лемківщини, с. Криве над р. Сяном). Він цілий час притомний загриває стрілецькі серця, а до свого кул. „Духа”, в котрого він був амуніційним, казав: „„Духу” мій, „Духу”, то я вже з тобою не буду ходити. Хто ж тепер тобі подасть муніцію у бою. Дай мені того кулемета, нехай його поцілую.” (За добу сл. п. віст. „Гриць” помер, а тіло похоронено в с. Волошинові на цвинтарі при співучасті населення цього ж села. Коли командир звертав увагу селянам, щоби відійшли, бо може бути насок більшовиків, то цивілі не відійшли, а несли з церкви хоругви і 12 вінків. Вмираючи, сл. п. віст. „Гриць” просив стрільців, щоби повідомили родину, як буде вільна Україна, хай тепер не жаліє. Хоч втратила сина, а тоді одержить вільну державу.) Бій тривав від год. 15-ої до 16:15 години.

Ворожі втрати: 25 убитих і невідоме число ранених. Тіла 23-ох убитих більшовиків ворог забрав лісами прямо до м. Ст. Самбора, а 2-ох не віднайшли. Натомість тих двох віднайшли пастухи, забрали зброю і закопали в лісі. Ворог дуже конспірував свої втрати, а убитих зі Ст. Самбора перевіз ніччю до Нового Самбора.

Наші втрати: 2-ох ранених (1 сл. п. віст. „Гриць” помер).

Вистріляно амуніції: німецької крісової 600 шт., російської крісової — 300 шт., до ППШ — 700 шт.

8. Засідка на червонопагонників

Дня 24. VII., рій ст. віст. „Товстого” під командою к-ра

„Стаха" зробив засідку на 6-ох червонопагонників при дорозі Букова – Фельштин (р-н Ст. Самбір) о год. 14-ій.

Опис засідки:

О год. 14-ій червонопагонники везли з Буківського лісу дерево на 3-ьох підводах. Група повстанців підпустила їх на кільканадцять кроків, сипнули вогнем по першій, а відтак по другій підводі. На засідці працював тільки один кулемет віст. „Сміхуна". Після обстрілу частина більшовиків утікла. Засідка тривала 5-ть хвилин.

Ворожі втрати: 2-ох убитих, 4-ьох ранених. Здобуто: 2 кріси: 2 гранати, 40 шт. амуніції до крісів.

Наші втрати: не було.

Вистріляно амуніції: 20 російських крісових і 15 шт. до ППШ.

Згадані більшовики походили з гарнізону м. Самбора.

9. Засідка на більшовиків у долішньому кінці с. Тур'є (р-н Стрілки)

Дня 24. VII. частина підвідділу в числі 13 стрільців під командою к-ра підвідділу „Острроверхи" зробила засідку на більшовиків о год. 18:30 у долішньому кінці с. Тур'є (р-н Стрілки).

Опис засідки:

О год. 18:30 згадані більшовики виїхали на засідку, яка була розположена на рівному полі в невеличких вільхах. Тому, що підводи були одна від другої далеко, повстанці сипнули вогнем по першій підводі. Коні сполошилися і поїхали з 2-ма убитими більшовиками, а інші повтікали. Легко ранений комендант міліції з району Стрілки скочив у гноївку і накрився гноєм, де пересидів до вечора. Хоч місцеві селяни кричали: „Більшовик в гноївці", але повстанці не зрозуміли цього і відійшли.

Ворожі втрати: 2-ох убитих (1 емведист і 1 „стрибок" Штіфко) та 4-ьох ранених, один з них по дорозі помер.

Наші втрати: не було.

Здобуто: нічого, бо коні втекли з трупами.

Вистріляно амуніції: 10 шт. німецької крісової, 39 шт. російської крісової, 35 шт. до ППШ.

10. Наскок повстанців на спецбоївку МВД, „стрибків" та кіно в с. Ісаї (р-н Турка)

Дня 7. VIII., о год. 22-ій підвідділ 513 під командою к-ра „Острроверхи", при участі к-ра відділу „Стаха" та при допомозі охорони к-ра Відтинка пор. „Хріна", зробили наскок на бандитське гніздо емведистів і „стрибків" у с. Ісаї. Наші сили 35 чоловік, ворожі

— 37 чоловік (без лісорубів, котрих було 15 чоловік).

Опис наскоку:

Село Ісаї, а зокрема його бандити-„стрибки“, при співучасті спецбоївків МВД та пограничників, безустанно тероризували села: Ластівки, Тур'є і Свидник. Ця сама банда ще минулого року стягнула пограничників, котрі наскочили на відділ к-ра „Хріна“ дня 12. VII. 1947 р. в лісі над с. Ісаї. Тому саме к-р підвідділу 513 „Острове́рха“ дістав наказ розбити цю бандитську станицю. Вечером група повстанців підсунулася до села, саме коли висвітлювався фільм, а на охороні були дві спецбоївки і „стрибки“. К-р „Острове́рха“ з одною групою пішов роззброювати „лісорубів“, що йому вдалося, та перевів пропагандивну розмову з ними та медсестрами в шпиталі. Група к-ра „Стаха“ ждала при дорозі на вертаючих більшовиків з кіна. Більшовики вистрілили собі ще дві ракети, а кул. ст. віст. „Чайка“ („Мід“) і кул. ст. віст. „Дух“, підпустили їх на кілька метрів, віддаючи кілька черг з кулеметів. На місці зістає убитим 1 більшовик і 2 „стрибки“. Інші більшовики панічно позіскакували з моста в потік, почали втікати. В погоню за ними іде наш барабанний вогонь. Відтак біжить за ними ст. віст. „Орел“ і ст. віст. „Гайовий“ (обидва з охорони КВ), де здобувають ще три кріси та вбивають 2-ох більшовиків. Підвідділ пішов нищити хати „стрибків“, яких 5-ть спалено, а ст. віст. „Орел“, віст. „Луговий“, ст. віст. „Мак“, і ст. віст. „Гайовий“ (усі з охорони КВ), наскочили на школу, де висвітлювано фільм, прогнали більшовиків і знищили кіноапарат. Акція тривала від год. 22-ої до год. 1-ої в ночі. Ворожі спецбоївки розбіглися панічно, допомога з р-ну Турки не прийшла, бо повстанці знищили телефонне сполучення і ворог боявся по дорозі засідки. Зрештою знав, що там є дві спецбоївки і „стрибки“, котрі зістали розбиті.

Ворожі втрати: 7-ім убитих, 2-ох ранених. Знищено великий кіноапарат, який з підводи знімало 8-ім чоловіка.

Здобуто на ворогові: 7 крісів, 1 ППШ, 4 плащі, 2 пари чобіт, книги сільради, медикаменти й інше.

Вистріляно амуніції: 40 шт. німецької крісової, 150 шт. російської крісової і 55 шт. до ППШ.

Акція на с. Ісаї викликала велику радість між селянами Турчанщини. Багато селян з Боринського і Турчанського р-нів приходили в Стрілківський р-н з проханням, щоби тут селяни переказали відділові УПА, щоби прийшов до них знищити колгоспи, а як ні, то хай тільки покажуться, а вони самі будуть палити. На другий день після акції, погранвійська зробили велику облаву в Майданських,

Туріївських, Ісайських і Лопушанських лісах, при співучасті літаків і кінноти, але без успіху.

11. Великий кривавий бій з емведівською старшинською школою та військами МВД в Недільнянському лісі (р-н Стрільки)

Дня 18. VIII 1948 р. ворог у силі: одної сотні старшинської школи (самі младші лейтенанти, лейтенанти і старші лейтенанти) і одної сотні військ МВД та при посередній помочі 5-ть сотень інших більшовицьких груп, котрі держали тільки застави, наскочив о год. 10:30 у Недільнянському лісі при допомозі внутрішньої агентури на пвд. 513 під командою ст. віст. „Острроверхи“, один рій пвд. 478 під командою чот. „Березного“, к-ра вд. „Стаха“ з охороною, рай. пров. Старосамбірщини пор. „Кармелюка“ разом з охороною та к-ра „Хріна“ з охороною.

Сили ворога разом 700 чоловік.

Наші сили: пвд. 513 — 25 чоловік, рій з пвд. 478— 9 чоловік, з теренової сітки — 6 чоловік, і з КВ — 10; разом 50 чоловік.

Опис переходу наших груп, появи ворога в лісі, наскоку і бою:

Дня 16. VIII., на г. „Канони“ б. с. Стрільбичі пвд. 513 злучився з роєм пвд. 475, пор. „Кармелюком“ і к-ром Відтинка.

Щоби конспірувати переходи в Спринський ліс вже сьогодні в вечір відійшла половина пвд. 513 з к-ром „Острроверхою“ у згаданий масив лісу.

Дня 17. VIII. друга частина пвд. 513 і рій чот. „Березного“ під командою к-ра „Стаха“ пішли окремо через с. Сушицю, а к-р Відтинка і рай. пров. пор. „Кармелюк“ з охоронами пішли окремо полями між с. Тершовом, а Сушицею, у Сушицький ліс, де злучилися з групою к-ра „Стаха“ і разом відійшли в Недільнянський ліс.

Ідучи лісами стрінули місцевих тереновиків зі станиці Лужок — Бусовиська (д. „Сойка“ і д. „Качур“), котрі сказали, що вночі на горі була засідка. Хтось мав перестрелку з більшовиками. (Це був рій к-ра „Чорняка“, про яких ніхто не знав). Вже в половині дороги стрільці ішли розстрільною, а к-р „Стах“ одержав наказ від к-ра Відтинка вислати кулеметну ланку на верх, перевірити терен, а відтак перейти зі Звірянського лісу в Недільнянський ліс (за верх, котрим іде стежка). Ціла група подалася у напрямі місця квартирування к-ра „Острроверхи“, щоб там відпочити, поспідати і перейти в Спринський ліс на місце демобілізації. Тут дальше стрільці ідуть розсипною, без слідів, а з-заду ідуть командири і слідкують, чи немає якого сліду, щоб його замаскувати. Після цього ціла наша група переходить за потік, який пливе до с. Недільна і

заквартировав між стежкою і потоком на склоні гори, маючи над головами невеличкий горбок з густим грабником, де мала стояти стійка, а спереду на полудне грубий рідкий буковий і яловий ліс, далі поляни, добрі для поля зорення.

Тільки ми прийшли на місце відпочинку, к-р Відтинка дав к-рові відділу „Стахові” такий наказ (точно о год. 7-ій рано дня 18. VIII.):

- а) назначити службового підстаршину,
- б) дати всебічне забезпечення стійками,
- в) стрільці лежать у розстрільній у такому порядку, як маршували,
- г) назначити місце лятрини, щоби стрільці не розходилися по лісі,
- д) придержують строгу тишину,
- є) можуть митися стрільці в потоці. Найбільше по 5-ть чоловік.

Стійок було дві. Рій чот. „Березного” держав стійку на старій стежці від гори, а підвідділ к-ра „Острове́рха” держав стійку долини. Сам чот. „Острове́рха” кількакратно контролював стійку, бо він був назначений службовим командиром відділу.

Точно о год. 10-ій к-р Відтинка спитав чот. „Острове́рха”, чи над нами є стійка, на що службовий відповів: „Так, є, мають хлопці „Березного””.

Розположення було таке: На правому крилі був пор. „Хрін” з охороною і пор. „Кармелюк” з охороною. Насередині — пвд. 513 к-ра „Острове́рхи” і к-р „Стах”, а на лівому крилі — рій чот. „Березного”. Точно о год. 10:30 ворог підсунувся на близьку віддаль гущами, розложив свої сили, обійшов ліве і праве крило і заляг. На лівому крилі дав першу провокаційну серію, щоби всі підірвалися, а відтак відкрив барабанний вогонь з кільканадцять кулеметів по правому крилі, де був к-р Відтинка і к-р „Кармелюк”. Відтак почав бити по кулеметниках. Хоч упав був наказ від к-ра Відтинка: „Не підриватися! Дати вогонь!”, але стрільці наказу не зрозуміли. Командування перебирає відразу в руки чот. „Острове́рха”. Від першого ворожого барабанного вогню гине біля кулеметника ст. віст. „Чайка”, віст. „Сосна”, віст. „Медвідь” з пвд. 513, ст. віст. „Орел” рятуючи пакети пор. „Кармелюка”, які ішли до пров. „Зова”, віст. „Луговий” рятуючи напечник з поштою і грішми пор. „Кармелюка”, який ішов до пров. „Зова”, віст. „Уж” — усі з охорони КВ. Відтак зістають ранені: пор. „Кармелюк”, віст. „Богдан”, славний кулеметник ст. віст. „Дух” у часі коли направляв

погнений чергою з ворожого кулемета свій МГ-42, віст. „Каменяр”, рай. господарник „Тигрис”, чот. „Оріх”, віст. „Буйний”, віст. „Покірний”. Гине бул. „Чорний” і віст. „Прут”.

Бій кипить на цілій лінії. Ворог безустанно виє дикими голосами. К-р „Острове́рха” з невеличкою групою йде в наступ, щоб уможливити стрільцям забрати ранених та відбити праве крило, на якому є к-р Відтинка та куди ворог найбільше напірає. (Видко з цього, що агент-внутренник добре поінформував ворога, хто знаходиться на правому крилі, що там є к-р Відтинка і пор. „Кармелюк”, бо там ворог звернув вогонь багатьох кулеметів. Гине там відразу 7 людей, а 4-ьох зістає ранених.) У часі командування у бою зістає ранений у уста к-р „Острове́рха”, але все-таки бере на плечі важкопораненого кул. „Духа” і з ним відступає. Відступаючи, зістає ще раз ранений у груди, а на його плечах гине кулеметник „Дух”. Востаннє прашається він окликами зі стрільцями, а до д. „Тигрися” сказав: „Прощайте друзі! Бийте ворога дальше, а я відходжу. Гей, моя „пападьошка”, прощай! Прощай, Україно!” І віддав собі чергу з ППД під бороду. Так гине славний підстаршина-лемко „Острове́рха”, відважний вояк УПА, біля свого друга, славного кулеметника „Духа”. З правого крила від пор. „Хріна” іде наказ: „Важкопоранені, розривайтеся гранатами!” Чути вибухи... один... другий... третій... Ліве крило вже відступило.

На правому крилі важкопоранений пор. „Кармелюк” просить пор. „Хріна”: „Старий, добий мене!” Тим часом командира притиснули більшовики з трьох сторін до скали, а він там борониться та хоче добити пор. „Кармелюка”. Кільканадцять кроків від нього вже два рази ст. віст. „Рибалка” відбив більшовиків, які хотіли оточити його командира. Відтак серед страшного диму тратить з очей командира, а думаючи, що він відступив, випроваджує з бою раненого віст. „Покірного”. В найбільш небезпечній хвилині, коли більшовики зі всіх сторін оточували вже пор. „Хріна”, біжить туди машиністка з КВ віст. „Тетяна” і не зважаючи на ворожі крики: „Дівушка, дівушка!” і на барабанний кулеметний вогонь, від якого градом розприскувалось каміння, кричить: „Ка-Ха”! Відступайте, бо вас оточують!” Забирають вони ще раненого віст. „Буйного”, віст. „Каменяра” і відступають.

Ворожий вогонь був такий сильний, що кругом долом побілили ялиці, горіла трава, курилася земля, а очі засліплювали розривні кулі, було повно диму від вибухів гранат.

Ворожі втрати: ворог мав 8-ім убитих і невідоме число ранених. Убиті, це самі старшини зі старшинської школи МВД.

Їм зробили трумни, відвезли до Самбора, а звідтіль десь далше. Міністерство внутрішніх справ з розрахунком прислало туди старшинську школу МВД, щоби вони на місці, в найбільш бурхливому терені, запізналися практично і перейшло вишкіл у боротьбі з українським підгально-революційним рухом. Ця старшинська школа оперувала в Дрогобичі 1 місяць.

Наші втрати: 12-ть убитих, 7-ох ранених. (3-ьох розірвалося гранатами, були важкопоранені).

На полі слави згинули: пор. „Кармелюк“, віст. „Прут“, бул. „Чорний“ (з теренової сітки), сл. п. чот. пвд. 513 „Острове́рха“, кул. ст. віст. „Дух“, кул. ст. віст. „Чайка“, віст. „Сосна“, віст. „Медвідь“, (з пвд. 513), віст. „Богдан“ (з пвд. 478), сл. п. ст. віст. „Орел“, віст. „Луговий“, віст. „Уж“ (з охорони КВ).

Ранені: рай. господарник „Тигрис“, віст. „Каменя́р“ (з теренової сітки), чот. „Орі́х“, пвх. вд. „Ця́пка“, (вд. 95 а), ст. віст. „Лев“ (пвд. 478), віст. „Буйний“, віст. „Покі́рний“ (курієри з КВ).

Розвідка донесла:

Старшинська школа МВД вже сиділа в тому лісі дві доби. Підсилення прийшло їм ранком дня 18. VIII. Сили були сконцентровані тут з Дрогобича, Самбора і з с. Созані, де знаходяться військові кошари. Там власне квартирувала старшинська школа МВД, яка приїхала сюди на практичні вправи. МВД в р-ні Стрілках було заалармовані пів години перед наскоком, звідкіль більшовики бігли, як на готове.

Самі більшовики-специ говорили, що вони уже від кількох днів за нашою групою шукали.

Всі повстанці в терені твердять, що тут головну ролю відіграла внутрішня агентура.

Більшовицькі старшини говорили, що їм це було б не вдалося так, якби не стійковий, котрий бив воші на стійці. (На стійці був віст. „Жовна“ з підвідділу чот. „Березного“. Цей підвідділ за час двох років не зробив ні одної засідки. Стрільці в більшості — паніка́рі).

Коли наших убитих привезли до р-ну Стрілки, місцеві емведисти і „стрибки“ обскочили їх і почали трупи копати. Старшини, які брали участь у тому бою, почали кричати: „Что делаеш! Та ето героі! Смотри! Самі себя стрелялі! А ти что! А ти здалбися живоі! Ех, ти сволоч!“

Більшовики раділи своїм успіхом і подивляля, що всі впавші кремезної будови мужчини, так що ніодин більшовик сам не міг

підняти вбитого. Усі впавші були в новеньких мундурах і чоботах, але їх у районі більшовицькі гієни обдерли. На полі бою відзначилися:

1. Сл. п. чот. „Острроверха”. Цілий час командує боєм, перебігає з місця на місце, не зважаючи на звернений на нього ворожий вогонь. Своєю відвагою і притомністю ума, а відтак наступом урятовує групу повстанців від більших утрат. Ранений у бою передає командування к-рові „Стахові”, а сам бере на плечі раненого друга кулеметника ст. віст. „Духа” і відступає з ним. Після другого ранення по-геройськи прощається з друзями, прощається з Україною, зі своєю „Папаською” (ППД) і стріляє себе, щоб не попасти живцем у руки ворога. Він був учасником понад 150 боїв.

2. Сл. п. ст. віст. „Орел” з охорони к-ра Відтинка. Не зважаючи на ворожий барабанний вогонь кулеметів, кидається до важких пакетів, які ішли від пор. „Кармелюка” до пров. „Зова”, щоби вони не попали ворогові в руки та біля них гине. Сл. п. ст. віст. „Орел” відзначився в багатьох боях, будучи ще в сотні сл. п. пор. „Біра”, а відтак перейшовши на Україну, двічі виходить побідником з двобою з більшовиками. І тепер в оборот важкої пошти гине біля неї.

3. Сл. п. віст. „Луговий” рівнож відзначається самопосвятою. Не зважаючи на ворожий барабанний вогонь ворожих кулеметів, кидається до наплечника, в якому були важні записки і гроші з районів до пров. „Зова”, щоби вони не попали ворогові в руки, та біля них гине. Він відзначився в багатьох боях в Лемківській сотні. 18. III. 1947 р. вирятував пор. „Хріна”. Разом зі ст. віст. „Рибалкою”, як чесний вояк, хоч був відлучився на Лемківщині від сотні, переходить кордон, щоб долучити знову до неї та продовжувати боротьбу, як відважний, чесний і відданий вояк, переходить до охорони КВ.

4. Сл. п. пор. „Кармелюк” у хвилині наскоку ворога, щоби не залишити ворогові машини, толочить її ногами, а відтак, ранений кількома чергами з кулемета по ногах і грудях, просить, щоби його добити. Однак в останній хвилині розривається гранатою. Безмежно був люблений. Це найстарший службою командир у лавах УПА. Вже в 1943 р. був сотенним УНС-у. Впав на полі слави недалеко того місця, де в 1943 р. вперше долучив до лав УПА.

5. Сл. п. ст. віст. „Дух” — відмінний кулеметник, перший з лемків лицар Золотої Хреста Бойової Заслуги. В часі наскоку ворога холоднокровно припадає до свого кулемета, котрим скошив бандита Сверчевського, направляє його, а зіставши раненим, передає

його віст. „Груневи“, кажучи: „На, дорогий друже, бережи його і носи дальше.“ Хоч ворожа серія з кулемета поламала йому ногу, він ні одним словом не виявив свого болю, а відтак гине на плечач свого друга к-ра „Острроверхи“.

6. Сл. п. віст. „Тетяна“ — машиністка при КВ. В часі ворожого наскоку, хоч біля неї кругом горіла трава і курилася земля, холоднокровно передає накази, які йдуть по лінії і закликає повстанців відбивати ворога вогнем. Вона забирає усі свої речі, течку з архівом, у той час, коли інші командири чи стрільці полишали торби, а навіть зброю. Опісля, коли ворог окружував к-ра Відтинка та притиснув його до скали, не даючи йому можности вийти, вона під градом ворожих куль і більшовицьких криків: „Девушка! Девушка!“, біжить до к-ра „Хріна“ і не розконспіруючи псевда, кричить двома складами: „„[Ка"-"Ха]" відступайте, бо вас окружують“. І щойно тоді відступає, коли відступив вже к-р „Хрін“ та помагає раненому „Буйному“ відступати. Відступає з пістолею в руках остання.

7. Ст. віст. „Рибалка“ з охорони КВ. Цей завзятий вже вояк третій раз рятує свого командира від неминучої смерти. Сьогодні в бою вже три рази відбив більшовиків своєю десятистрілкою.

Відзначається ще тут відвагою і завзяттям віст. „Щука“, віст. „Лев“, віст. „Покірний“, ст. віст. „Бурий“, віст. „Трава“, і ст. віст. „Нагірний“.

12. Засідка на старшин МГБ зі старшинської школи МГБ в селі Стрільбичі (р-н Старий Самбір)

Дня 27. VII. 1948, о год. 7:15 хв. рій під командою к-ра „Стаха“ зробив засідку в білий день коло церкви с. Стрільбичі (р-н Ст. Самбір).

Опис засідки:

Ще нічною група повстанців зайшла в корчі біля церкви с. Стрільбичі, бо вдень там важко дістатися через те, що кругом відкритий терен. Вже рано прийшла в село група старшин зі старшинської школи до с. Стрільбич, з метою переводити слідства та вести розвідку. З цієї групи 3-ьох вийшло на засідку. Кількома чергами убито на місці лейтенанта і ст. лейтенанта, а 1 лейтенант важкопоранений скрився між хатами (він опісля в дорозі до Старого Самбора помер).

Здубуто: 2 ППШ і 2 пістолі („Токар“ найновішого випуску з 1947 р.), 2 пари чобіт, мапник з протоколами, течку з книгами контингентовими та документами, 1 годинник.

Особисті документи і протоколи передано реф. СБ д. „Х”. На підставі тих документів ще раз стверджено, що в нашому терені діяння знаходиться старшинська школа офіцерів МГБ.

Ворожі утрати: 3-ьох убитих. (Всі три офіцери МВД).

Наші втрати: не було.

Вистріляно амуніції: 10 шт. російської крісової, а 30 шт. — до ППШ.

Після засідки повстанці ішли відкритим тереном 2 км., маючи в долішньому і горішньому кінці села спецгрупи. Але ворог був так спанікований тим, що їх б'ють днем у селі 2 км. до райцентру, що не відважилися зачіпати. Цього ж самого дня більшовики зігнали ціле село і казали усім хором кричати: „Ми даємо бандерівцям їсти” і так три рази. Відтак казали вирубати всі корчі біля церкви. Місцевому священикові більшовики наказали виголосити в церкві проповідь проти бандерівців, і казали підчеркнути слова: „Бандерівці роблять засідку біля святого місця і убивають людей коло церкви”. Очевидно, священик під напором більшовиків це виголосив, а люди розсміялися.

Після цієї акції пвд. 513 відійшов на місце демобілізації.

*Звіт цей складено на підставі звітів
к-ра підвідділу ст. віст. „Оріха”,
сл. п. ст. віст. „Острроверхи” та
к-ра вд. 95 а — „Стаха”.*

Постій дня 26. XI. 1948 р.

*К-р Відтинка
Хрін
сотник УПА*

* * *

ПВД. 514 ПІД КОМАНДОЮ СТ. ВІСТ. „МОГИЛИ” ЗА ЧАС ВІД 1. V. 1948 ДО VIII. 1948 (ДО УПАДКУ ЦІЛОГО ПВД)

1. Бій із „стрибками” в с. Винники (р-н Підбуж)

Дня 5. V. 1948 р. о год. 21-ій один рій під команду ст. віст. „Мирного” звів півгодинний бій із „стрибками” в с. Винники (р-н Підбуж).

Опис бою:

Вечером дня 5. V. рій під команду ст. віст. „Мирного” зайшов до с. Винники. Ройовий біля хати залишив заставу, а сам

пішов засягнути розвідку до хати. Тим часом місцеві „стрибки” завважили, що йшли повстанці і пішли вслід за ними. Коли за-примітила їх застава, відразу відкрила вогонь, а ті, що були в хаті, прибігли на поміч. Вив'язався бій, який тривав пів години. На закінчення рій у силі 6-ть чоловік, пішов наступом на „стрибків” у силі 5-ть чоловік, убиваючи притому 3-ьох „стрибків”, здобуває кріси і амуніцію.

Ворожі втрати: 3-ьох убитих.

Наші втрати: не було.

Здобуто: 3 кріси і 60 шт. набоїв російських крісових.

Вистріляно амуніції: крісової російської 110 шт., від ППШ — 15 шт. Після цього бою рій відступив до лісу.

2. Стріча з ворожою засідкою.

Дня 24. V. група повстанців з пвд. 514 і організаційної сітки під командою ст. віст. „Чорта” („Пімсти”) стрінулися о год. 11-ій у с. Опака з більшовиками, що сиділи на засідці в силі 12-ть чоловік. Ст. віст. „Чорт” („Пімста”) перший зауважив ворога на засідці і перший відкрив по них вогонь з ППШ. Прочі стрільці почали з вогнем відступати. Однак більшовики погналися вслід за повстанцями. Коли кул. віст. „Прут” заляг та вдарив вогнем з кулемета, щойно тоді більшовики перестали гнатися.

Ворожі втрати: 1 убитий, 1 ранений.

Наші втрати: не було.

Вистріляно амуніції: російської крісової 40 шт., до ППШ — 18 шт.

3. Наскок повстанців на гарнізон „стрибків” і більшовиків у с. Майдан (р-н Підбуж)

Дня 13. VI., о год. 22-ій пвд. 514 в силі одного роя під командою с. віст. „Довбуша” в присутності к-ра відділу „Стаха” зробив наскок на гарнізон у силі 12-ть „стрибків” і більшовиків в с. Майдан (р-н Підбуж).

Опис наскоку:

Від довшого часу місцевий гарнізон переслідував доколичні села і прочісував Майданські ліси. З метою розбиття того гарнізону та в цілях пропагандивних, бо тоді вузькоторівкою переходила сотня робітників, рій підсунувся до села, маючи розвідку з теренової сітки про розположення двоповерхового будинку та місце квартирування бандитів. Рій підсунувся під будинок, ударив вогнем усієї зброї по першому поверсі. Тим часом розвідка була мильна. Ворог був на

другому поверсі, звідкіль почав скидати гранати та відкрив кулеметний вогонь. Тоді ст. віст. „Довбуш” підбіг ближче будинку і кинув дві гранати. В той сам час зістав ранений в груди від ворожих осколків, або через помилку від своїх. Побачивши, що він зістав ранений, вихопив пістолу і стрілив собі в голову, але нецільно, так що себе заморочив. Рій по півгодинному бою, маючи раненого ройового, котрий повнив також функцію заступника чотового, відступає до ліса в напрямі с. Головсько. Коли впав ранений ст. віст. „Довбуш”, кул. „Чорнота” зі своєю ланкою пішов у наступ під хату, щоб звідтам забрати раненого ройового. В погоню за роєм ідуть більшовики, які прийшли на поміч. Кул. „Чорнота” дає наказ стр. „Вовкові” достріляти ст. віст. „Довбуша”, а тіло заховують у лісі. Рано більшовики послідкували за кров’ю, віднайшли тіло й забрали до с. Рибник.

Наші втрати: 1 убитий.

Ворожі втрати: 3-ьох убитих, а 6-ть пораних. (При тому згинуло також 3-ри цивільні особи, які в тому будинку мешкали).

Хоч акція не вдалася, однак сам бій, який кипів там дві години, наробив багато шуму в доколичних селах. Селяни не тільки в Підбужчині, але й у Боринщині говорили: „Наші там фест набили більшовиків, але вони не признаються”. Один господар в с. Росохач сказав: „Тепер я знаю, що значить повстанці. Мені вистарчало послухати той бій, який був вночі на Майдані”. Він у той час ночував у лісі. Ця акція в Дрогобиччині зараз відтяжила Самбірщину. Прихильно почали відноситися селяни до повстанців із сіл, які знаходяться у масиві Майданських лісів.

4. Акція на колгосп в с. Винники

Дня 14. VI. о год. 17-ій один рій з пвд. 514 зробив акцію на колгосп у с. Винники (р-н Підбуж). Стрільці підпалили будівлі, які не хотіли горіти, бо були муровані. Забрано 4-ри пари коней. Зі селянами переведено протиколгоспні розмови.

5. Протиколгоспна акція

Дня 20. VI. о год. 19-ій один рій з пвд. 514 розбив новоорганізований колгосп у с. Нагуєвичі (р-н Підбуж). Повстанці повісили тут ініціаторку колгоспу. Акція тривала пів години.

Після акції усі колгоспники звернули заяви, що не хочуть іти до колгоспу.

6. Акція на колгосп в с. Лішня

Дня 22. VI. о год. 20-ий один рій з пвд. 514 зробив наскок на колгосп в с. Лішня (р-н Підбуж).

Опис акції:

Згаданий колгосп охороняло 3-ьох бесарабів та 2-і бесарабки, усі озброєні. У вечір, коли мала відбутися акція (ворог довідався через агента-внутренника, що має прийти підвідділ нищити колгосп), до села прибула спецгрупа більшовиків і зробила засідку коло колгоспу. Коли повстанці підсунулися під колгосп, колгоспники почали провокаційно втікати в напрямі більшовиків, звідки впало кілька черг з ППШ, причому зістає важкоранений в ногу куш. „Колодій” та легко віст. „Павло”. Вив'язався бій, у якому згинуло 4-ьох колгоспників.

Наші втрати: 2-ох ранених.

Ворожі втрати: невідомі. Впало 4-ьох колгоспників.

Колгоспу не спалено по причині бою.

Вистріляно амуніції: російської крісової — 80 шт., до ППШ — 30 шт.

7. Засідка на емведистів у райцентрі Підбуж

Дня 1. VII. один рій з пвд. 514 під командою ст. віст. „Мирного” зробив засідку в райцентрі Підбуж на емведистів.

Щоби присмирити емведистів району Підбуж, котрі чули себе вже занадто добре в терені, маючи очевидно, знаменито наладану сітку агентів-внутренників, рій під командою ст. віст. „Мирного” зайшов у райцентр недалеко будинку МВД і зробив засідку при гостинці. В хвилині коли з району виходила на засідку спецбоївка, рій сипнув барабаним вогнем по емведистах, з котрих частина впала, а решта почала бій. По 20-ти хвилинному бою надїхала на поміч танкетка, тому рій відступив.

Наші втрати: не було.

Ворожі втрати: 4-ьох убитих емведистів.

Вистріляно амуніції: 180 шт. російської крісової, до ППШ — 20 шт.

Після цієї засідки ворог змушений був держати частину емведистів у райцентрі.

8. Протиколгоспна акція

Дня 24. VII. о год. 19-ий рій під командою „Мирона” з пвд. 514 перевів протиколгоспну акцію в с. Криниця (р-н Мединичі),

Опис:

Вечором рій під командою ст. віст. „Мирона” пішов до одного ініціатора колгоспу, котрий мав ППШ і гранати. В хаті його не застали. В тім стійковий застрілює озброєного осібняка, котрий ішов прямо на нього до тої хати, в якій були прочі повстанці. Це ішов власне цей ініціатор. Думаючи, що це більшовики, підійшов близько, а коли побачив, що це повстанці, почав утікати. Рой. ст. віст. „Мирон” одною чергою з автомати повалив ініціатора. Біля убитого знайдено дві гранати, але ППШ не було. Тоді ст. віст. „Мирон” пішов до хати, щоби його жінка, також ініціаторка, здала ППШ чоловіка. Однак вона з образливими словами і п'ястуками накинулася на повстанців. На це у відповідь її застрілено. Після того рій пішов до сільради, здемолював її, понищив книги і телефонний апарат. Рій мав у пляні знищити маєток, однак вже там була заалармована охорона.

9. Засідка на більшовиків біля с. Бистриця

Дня 11. VII. в білий день пвд. 514 в силі двох роїв під командою чот. ст. віст. „Могили” зробив засідку на групу більшовиків у с. Бистриця (р-н Підбуж).

Опис:

Командир „Могила”, одержавши розвідку з теренової сітки і під намовою одного з тереновиків (котрий був агентом-внутренником), зробив засідку на більшовиків, які їхали трактором. Засідка вповні вдалася. Убито 11-ть, 1-го зловлено живцем, здобуто зброю і знищено трактор. Після засідки підвідділ відступив у поблизький ліс без утрат.

Ворожі втрати: 11-ть убитих, 1-го зловлено живцем, невідоме число ранених.

Скільки вистріляно амуніції — невідомо.

10. Останній бій

Дня 11. VIII. пополудні пвд. 514 під командою сл. п. к-ра „Могили” в силі 16-ть людей звів останній кривавий бій у потоці над с. Ластівки (р-н Турка) з десятикратно численнішим ворогом.

Опис:

Після засідки приїхало кілька машин емведистів, котрі пішли в погоню за підвідділом. Ворог переслідує підвідділ у Бистрицькому лісі. За той час емведисти з р-ну Турка і Стрілки обсадили ліс Рудавка над с. Свидник і р. Стрий у с. Ластівки. Сл. п. к-р „Могила” відразу

зорієнтувався, що тут справа неясна, в пляні має прориватися б. с. Ластівки в Майданські ліси. По дорозі стрічає селянина, якого висилає на розвідку до села. Розвідник їх довго не вертається. Коли повернув, на задах уже був недалеко ворог. К-р підвідділу сл. п. „Могила” каже селянинові провадити себе закритим тереном так, щоби перерватися на другий бік ріки Стрий.

Селянин веде їх одним потоком, у якому більшовики приготували котел. Тут приходиться до завязаного бою на життя і смерть. Ворог спочатку вдаряє на чоло, відтак закидає крила і окружує стрільців в глибокому відкритому потоці.

Стрільці не можуть заняті становищ, змушені в стоячій поставі битися. Сл. п. к-р „Могила” пробує кількакратно пробиватися, а підійшовши на край потоку, зістав важко ранений у шию. На його бажання віст. „Вовк” добиває свого командира. Другий на прорив іде рой. ст. віст. „Мирон”, але і його стрінула така сама доля, як і командира. Відтак командування перебирає рой. ст. віст. „Мирний”, але вже тоді 12-ть стрільців зістає раненими. Ситуація безвихідна. Стрільці з боєвими окликами прощаються з Україною, розривають себе гранатами, щоб не попасти живцем в руки ворога. Важкоранений і приголомшений гранатами попадає в руки ворога тільки один стрілець, віст. „Смок”, що походив з с. Береги (пов. Лісько) на Лемківщині. Він держав себе незвичайно примірно і чесно, нічого не сказав більшовикам, а все до них кричав: „Бандити, добийте мене, нехай я лежу зі своїми друзями, бо всеодно я вам нічого не скажу”. З цього бою вирвався тільки віст. „Вовк” і віст. „Вітер”.

Наші втрати: На полі бою згинули: 14-ть, а один важкопоранений попав ворогові в руки:

1. Сл. п. к-р пвд. 514 ст. віст. „Могила” — зі СУЗ.
2. Сл. п. рой. ст. віст. „Мирний” — з Перемищини.
3. Сл. п. рой. ст. віст. „Мирон” — з Лемківщини.
4. Сл. п. віст. „Івасик” — з Лемківщини.
5. Сл. п. кул. віст. „Вишня” — з Лемківщини.
6. Сл. п. віст. „Шепіт” — з Лемківщини.
7. Сл. п. ст. віст. „Чорт” („Пімста”) — з Лемківщини.
8. Сл. п. ст. віст. „Орішок” — з Лемківщини.
9. Сл. п. віст. „Білий” — з Лемківщини.
10. Сл. п. віст. „Чупринка” — з Лемківщини.
11. Сл. п. віст. „Прут” — з Лемківщини.
12. Сл. п. віст. „Павло” — з Лемківщини.
13. Сл. п. віст. „Чорнота” — з Дрогобиччини.

14. Сл. п. віст. „Півень” — з Лемківщини.

З цього пвд ще залишилися: віст. „Вітер”, віст. Буревій”, віст. „Скала”, віст. „Чміль”.

Дня 24. VIII. згинув віст. „Вовк” в с. Ластівках, вийшовши на більшовицьку засідку.

Ворожі втрати: невідомі.

Підвідділ утратив: 3 кулемети „Дехтярова”, 5 ППШ, 3 російські кріси, 5 крісів „Мавзерів” і 1 пістолу.

Сл. п. віст. „Півень” згинув на Рудавськім верху на стежках, де вибіг на ворожу заставу. Він відлучився ранений від групи над с. Свидником.

Причини:

Засідка, яку зробив сл. п. к-р „Могила”, була спровокована ворогом при допомозі внутрішньої і зовнішньої агентури. На знищення цього підвідділу працювало 3-ьох агентів-внутренників, 2-ох з теренової сітки, 1-н з підвідділу. Більшовики, які їхали на тракторі, це правдоподібно були перебрані в'язні. Ані одного з них зброя не була справна. Ворог заздалегідь приготував клітку, в яку попав цілий підвідділ. Селянин, який провадив підвідділ потоком, завів його туди пляново, бо так йому казали робити більшовики, котрим він зголосив, що його підвідділ вислав на розвідку. Слідство в тоці. Ведеться даліше. СБ вже зліквідувало 2-ох агентів, котрі спричинили упадок підвідділу.

Сл. п. к-р „Могила” в записці з дня 9. VIII. до к-ра „Стаха” пише таке: „Тут розкрилась сильна агентура, так що мені важко воювати. Згинув д. „Макомацький” через провокацію. Агенти поінформували МГБ про підвідділ та його шляхи. До мене, як ідете, то дуже обережно. Таке тут робиться, що трудно навіть щонебудь зробити. Не знати вже, чим хто дихає. Ідїть обережно, а потім поговоримо.

Чую себе дуже погано, бо недавно щойно перейшов тиф, а тепер був хворий на запалення легенів. Ледве що ходжу. Ось власне через агентуру і моє здоров'я не можу воювати так як треба. Обережно!!!

Щиро здоровлю Вас, Могила.”

Звіт оперативних дій пвд. 514 складено на підставі звітів сл. п. к-ра „Могили” за місяці травень, червень і липень. Звіт за місяць серпень написано на підставі записки пров. „ Чорнота” з дня 24 VIII. 1948 р., з дня 21.

*Х. 1948 р. і з дня 24. ІХ. 1948 р., та записки реф. СБ
д. „Варнака” з дня 14. VIII. 1948 р.*

Постій, 27. XI. 1948 р.

К-р Відтинка
Хрін
сотник УПА

* * *

ОПЕРАТИВНІ ЗВЕДЕННЯ ВІДДІЛУ 96
після реорганізації переведеної окружним пров. „Н.”,
дня 15. VIII. 1947 р.

Примітка: вд. 96 — к-ра „Біра” зівстав реорганізований і поділений на три групи. Першу групу одержав ст. бул. „Летун”, другу групу — бунч. „Скритий”, а третю (у звітах не подано). Стан відділу після реорганізації був — 44 чоловік.

Група ч. 1 під командою ст. бул. „Летуна” мала призначений терен Боринського району, а зимовий постій в околиці сіл: Росохач, Мита та Сухий Потік.

Група ч. 2 бунч. „Скритого” мала призначений терен на зимівлю біля сіл: Криве, Лоджки, Красне і Задільсько. З причини що цей терен, як сказав бунч. „Скритий”, є зайнятий через реф. пропаганди д. „Модеста” та іншими, він перейшов у цей сам терен, де група ч. 1 і вибрав собі місце 600 м., від зимового постою групи ч. 1. Групи були пов’язані стрічними пунктами.

1. Засідка на автомашини з емведистами, на гостинці між сс. Тухолька — Орява.

Дня 30. VIII. 1947р., підвідділ (група) ч. 1 під командою ст. бул. „Летуна” зробив засідку о год. 10-ій на 3 більшовицькі автомашини, на яких їхало 80 емведистів, р-н Славське.

Сили власні: 16 чоловік.

Ворожі сили; 80 чоловік.

Підвідділ зайняв становища біля гостинця між сс. Тухолька — Орява, на терені Славського р-ну, у віддалі 3 м., у кущах.

Першою машиною переїздив спец-відділ р-ну Сколе у числі 27 чоловік, а другою і третьою машиною їхали війська МВД Славського р-ну. Підвідділ, не знаючи сил ворога, відкрив сильний вогонь на першій машині. Вороже військо з двох других автомашин, які їхали позаду, зіскакує і старається відтягти підвідділ від лісу. Підвідділ, не встряваючи у фронтальний бій, скоро відступив до ліса.

Втрати ворога: 19 убитих і 3-ох ранених. Між убитими були: 1 капітан, 2 ст. лейтенанти, 2 сержанти і 14 рядових бійців. У нас втрат не було.

Підвідділ не здобув нічого.

Вистріляно муніції: 150 шт. набоїв німецьких крісових, 120 шт. набоїв російських крісових, 165 шт. набоїв до ППШ.

2. Облава на г. Щебелю та наскок більшовиків на табор вд. 96 к-ра „Біра” і кущ. д. „Хитрого”.

Дня 5. II. 1948 р., ворог у силі 3000 чоловік почав сильні облави на Майданські ліси в околиці сіл: Мита, Росохач, Багновате і ін. Три дні облави ворогові не дали жодного успіху. Щойно після арештів у згаданих селах, а зокрема в с. Мита, де заарештовано селянина, котрий доставляв харчі для куща д. „Хитрого” аж під зимовий табор, який містився біля таборів групи вд. 96, на північному схилі г. Щебелі, дає ворогові напрям, куди йти. Рівнож допускаємо, що ворог одержав розвідку про к-ра „Біра”, котрий разом з пропагандистом д. „Модестом” і 10-ма стрільцями був у селі через 6-ть днів, яке було віддалене від табору 10 км.

Дня 8. II. 1948 р. о год. 8-ій рано, ворог заатакував кущ д. „Хитрого”, який відбиваючись почав відступати в напрямі групи ч: 1 під командою ст. бул. „Летуна”, яка вже була на становищах. Кущ під проводом рай. реф. пропаганди д. „Модеста” не задержується біля першої групи і мимо пересторог ст. бул. „Летуна” не йти в напрямі групи бунч. „Скритого”, яка рівнож недалеко зимувала, де був теж к-р „Бір”, кущ таки подається туди, оставляючи за собою слід.

Група ч: 1 ставить цілий час завзятий опір ворогові і уможливає відступ кущові та групі бунч. „Скритого”. Тому що сили ворога були переважаючі, група відступає, бо розвинути бойовий лад у великих снігах, глибоких дебрах, було неможливо. Кулеметні ланки, напереміну зі стрілецькими, цілий час ставлять завзятий опір. Група ч: 1 лучиться з к-ром „Біром”, котрий дає наказ: „Розчленуватись”. Тоді сл. п. ст. бул. „Летун” з 13-ма стрільцями зіскакує зі стежки, не зробивши сліду проривається на більшовицький тил і подається до с. Тисовець. У селі зроблено перев’язку раненим і повстанці подаються до с. Орявчик, де розчленовуються на малі групи по 4-5 стрільців і маневрують селами до весни.

По наказі к-ра „Біра” „Розчленуватись”, ворог переслідує дальше групу бул. „Скритого”, де були: к-р „Бір”, пвх. „Тарас” (вд. 96). Група цілий час відбиваючись відступала, залишаючи за собою убитих і ранених. У бою у погоні ворога за групами впали: сл. п. к-р вд. 96 „Бір”, пвх. „Тарас” (ранений дострілвся), віст. „Лис” (сот. зв’язковий), кул. „Щиглик”, віст. „Воробець”, віст. „Гусак”, ст. віст. рой. „Голуб”, віст. „Тичка”, ст. віст. рой. „Карпо”, віст. „Стріха”, з вд. 95а, котрі долучили до вд. 96 і разом зимували, впали: віст. „Водяник”, віст. „Каштан”, віст. „Балят”. Так само з вд. 95б: стр. „Вивірка”, стр. „Хрущ”, 2-ох стрільців з

куща і з вд. 90, котрі після реорганізації перейшли до вд. 90: віст. „Ясень”, віст. „Медвідь”, віст. „Буйний”, віст. „Трясило”, віст. „Тигрис”, ст. віст. „Буденко”, віст. „Вишня”. (Віст. „Каштан” з вд. 95а помер у снігах). Ранені були: сан. „Сірко” і віст. „Орлик” (котрий пізніше загинув в с. Тисовець).

Наші втрати: 24-ох убитих і 2-ох ранених.

Наші втрати в матеріалі: 4 кулемети, 2 ППС, 5 ППШ, 13 крісів, 7 пістоль, 15 гранат. (Набої вистріляно всі в бою). Рівнож упало: 8 м. муки, 9 м. м'яса, 30 м. бараболі і машина до шиття. Наших убитих забрав ворог до р-ну Бориня, стрільців похоронено у спільній могилі, де спочиває 21, а сл. п. к-ра „Біра”, пвх. „Тараса” і чот. „Ворона” (котрий впав 11. II.) в іншій могилі.

Ворожі втрати: 18 убитих.

Бій тривав пів дня. Ще відбивались окремі малі групи в різних місцях, а відтак хто не міг відступати, дострілював себе.

Після бою ворог забрав убитих, казав їх помити, фотографував. Більшість з упавших мали постріли під бороду, значить самі себе дострілювали. По бою більшовицькі командири переводили список, хто скільки вбив повстанців. Більшовик, котрий убив сл. п. хор. „Біра” дістав від польського уряду грошеву премію і військоове відзначення. Скільки в бою вистріляно муніції не відомо.

3. Дня 11. II., третього дня по наскоці на табор к-ра „Біра”, сл. п. к-р „Ворон” з рой. „Буденком” і кул. „Щупаком” з Майданських лісів підходили на Росохацьку полонину. На верху згаданої полонини були розставлені більшовицькі застави і одна з них завважила вищезгаданих повстанців та відкрила по них вогонь. Повстанці були фізично вичерпані погонею 8. II. і з причини великого снігу не могли відв'язатися від ворога. Прийняли бій. Вистріляли всю муніцію. У безвихідній ситуації, положились головами до купи і розірвались одною гранатою.

Всіх 3-ох впавших повстанців привезли більшовики в с. Росо-хач. Тут зігнали населення, щоб їх пізнавало. 12. II., більшовики відвезли впавших до р-ну Борині. Там наказали їх обмити, зробили знимку зі зброєю, разом з іншими стрільцями вд. 96 к-ра „Біра”, впавшими в Боринських лісах 8. II.

Наші втрати: 3-ох убитих.

Втрати в матеріалі: 1 кул. МГ-42,1 ППС, 1 ППШ і 3 пістолі.

Ворожі втрати: невідомі.

4. Дня 9. II. 1948 р. в с. Орявчик у зустрічі з ворогом загинув віст. „Птах”.

5. Наскок більшовиків на групу повстанців у с. Тисовець, р-н Бориня.

Дня 28. III. 1948 р. група більшовиків у числі 30 чоловік насकोчила на групу повстанців: бунч. „Скритого”, сан. „Сірка”, сан. „Дуная”, рой. „Лебедя”, стр. „Дуба”, стр. „Орлика”, стр. „Рожу”, стр. „Славка” з вд. 96, стр. „Івася” і стр. „Клима” з куща.

О год. 7-й рано більшовики обступили даний відтинок села, де в двох хатах квартирували вищезгадані повстанці. Повстанців повідомила одна жінка, що в селі є більшовики. В одній хаті були: бунч. „Скритий”, сан. „Сірко”, стр. „Дуб” і з куща стр. „Івась” та стр. „Клим”, в другій — „Лебідь”, сан. „Дунай”, стр. „Славко”, стр. „Орлик” і стр. „Рожа”.

К-р „Скритий” дав наказ вилазити на стрих. У той сам час заходить до хати більшовицький вояк з кулеметом і просить у господині нафти насмарувати кулемета. Господар хати де квартирував рой. „Лебідь” виходить на подвір'я, а побачивши більшовиків, повідомив про це повстанців. Сан. „Дунай” взяв кріса і вийшов на подвір'я, щоб перевірити, чи це дійсно більшовики. Переконавшись у тому, що це дійсно більшовики, заходить до хати, уважаючи, щоб його не замітили. Більшовики запримітивши сан. „Дуная”, у протягу двох хвилин на умовлений знак свистом обступили хату. Повстанці були на стриху. Один більшовик зайшов до хати і доручив господарові спитати повстанців, чи вони здаються, чи хочуть воювати. Повстанці відповіли: „Ми не здаємось”. Після відмовної відповіді більшовики відкрили вогонь по стриху хати. Рой. „Лебідь”, сан. „Дунай”, стр. „Рожа” здаються більшовикам живими. Стр. „Орлик” вискочив на подвір'я, підніс одну руку вгору, бо в другу був ранений. Одначе більшовики його застрілили. Рой. „Славко” застрілювався на стриху.

Коли почалася стрілянина біля хати, де квартирував рой. „Лебідь” зі своєю групою, бунч. „Скритий” вискакує на подвір'я разом зі стрільцями і відступає у напрямі лісу. Коли запримітили їх більшовики, відкрили вогонь з кулемета. Група бунч. „Скритого”, переслідувана ворогом, дістається до лісу, де розділюється на дві групи. Бунч. „Скритий” зі стр. „Дубом” відступає на с. Миту, а сан. „Сірко” зі стр. „Климом” і стр. „Івасем” — у напрямі с. Суха.

За вороже відношення до більшовиків, підчеркуючи, що бореться за Самостійну Україну, зістає замордований сан. „Дунай”.

Наші втрати: 2-ох убитих, 1 застрілювався, а 2-ох здалося живцем.

Втрати в матеріалі: 2 ППШ, 3 кріси і 1 пістоля.

Ворог втрат не мав.

6. Дня 4. IV. 1948р. в с. Комарниках, р-н Бориня, упав у сутичці з ворогом віст. „Рак”.

ДО ВІДЗНАЧЕННЯ ХРЕСТАМИ БОЙОВОЇ ЗАСЛУГИ СТАРШИН, ПІДСТАРШИН І СТРІЛЬЦІВ ВД: 90, 91, 92, 95а, 95б і 96.

I. Вд. 90 „ім. Б. Хмельницького”:

1. Сл. п. хор. „Летун”. Відзначився в бою з більшовиками на засідці на шосі Орявчик — Тухолька, дня 31. VIII. 47 р., де знищено 19-ьох большевиків.

Завдяки своїй притомності, зумів в бою з більшовиками дня 8. II. 48 р., не тільки поставити сильну рухому оборону, але також з частиною своєї зимової групи пробитися на зади ворога і відв'язатися. В бою цьому, де були зимові групи пор. Біра і хор. Грузина, впало около 120 більшовиків. (В попередньому звіті подано втрати ворога 18. Це є невірне число).

Дня 4. VI. 48 р., в часі засідки перший піднімає оклик: „Хлопці вперед!”, виривається допереду, в часі чого зістав поцілений чергою більш. капітана з ППС. Тому, що в погоню пішла ворожа поміч, його дострілив сан. „Сірко”. (Найкращий старшина. Учитель по званні.)

II. Вд. 91 „Басейн”:

1. Сл. п. віст. „Думка” — пвх пвд 476. Відзначився в бою з шість тисячами ВП 30. III. 46 р., в с. Середнє Вел., (в бою брав участь курінь УПА — вд к-ра „Хріна”, вд к-ра „Мирона”, а в с. Хоцені вд к-ра „Біра”). Коли чота к-ра „Тараска” пішла в наступ в напрямі с. Загучевя, к-р „Тараско” дає йому наказ зв'язатися з головними нашими силами та одержати дальші накази. Він уже був з черги другий зв'язковий. Тому, що сотня к-ра „Хріна” була в польських мундурах, він зайшов між поляків, думаючи, що це наші і тому попав в полон. В с. Лукові його почали катувати. Він ні словом не відзивався до поляків. Поляки думали, що він занімів, казали написати на карточці своє прізвище. Він написав: „Хай живе Україна!” Його знову почали сильно катувати. Він дальше нічого не говорить, а коли подали картонку і олівець, він нарисовав Тризуб. Після цього його замучили і поховали в рові біля дороги. (Учитель по званні.)

2. Віст. „Липа” — ланковий пвд 477. Відзначився особистою відвагою в наскоці на гарнізон більшовиків в с. Зубриця, дня 20. VII. 48 р., займаючи окопи та здобуваючи будинок.

Рівнож відзначився на засідці дня 28. VII. 1948 р., на якій знищено 9-ьох більшовиків з м. Самбора, між ними капітана МВД

Петушкова. Він в лавах УПА вже чотири рази ранений. Походить зі СУЗ.

3. Ст. віст. „Чорняк” — к-р пвд 477. Будучи ще в вд 92 „Булава” відзначився особистою відвагою в бою з більшовиками дня 26. VI. 47 р., на багнах біля с. Білина Велика. Вдруге відзначається в вд 91, коли повнить функцію к-ра пвд. Він за 1948-ий рік зробив чотири гарні засідки, на яких знищив 21 більшовиків. Зробив три вдалі наскоки та вийшов побідником з двох стріч, завдаючи ворогові втрат 12-ьох убитими. При тому здобуває 4-й кулемети.

Сам особисто відзначається в засідці дня 14. VI., на шосі Головецько — Стрільки. Він з кріса убиває 1-го більшовицького кулеметника, після чого біжить сам в наступ, не зважаючи, що ніхто зі стрільців за ним не йде, на авті вбиває ще 2-ох більшовиків і палить авто.

Дня 20. VII., в наскоці на гарнізон в с. Зубриці підсунувся, убив стійкового, вкидає дві гранаті до будинку. Коли вискочив ворожий кулеметник та відкрив вогонь з кулемета, сам кидає ще дві гранаті в окіп, убиває його, а відтак біжить до хати, де вбиває начальника гарнізону.

Дня 12. VIII., в часі засідки Лопушанка — Ясениця, коли авто зістало ушкоджене, більшовики, зіскочивши, заняли становища та почали відбиватися. Він сам підсувається під шосу, кинув гранату та побив більшовиків, між ними капітана МГБ. Знаменито знає партизанську тактику, вміє наскакувати, зникати і є надійним чотовим.

4. Сл. п. ст. віст. „Гайовий” — ройовий вд, а від березня 1948 р., кур'єр до відділів при КВ. Вже в вд відзначився відвагою і зарадністю в бою. З початком м-ця січня 1946 р. вд 91 почав наступ на гарнізон в Тісній. Ворог був добре забункрований, тому вд не міг знищити його бункрів, однак в часі наступу відважний ст. віст. „Гайовий” зі своїм роєм підсунувся найближче бункру у віддалі 20 м., та почав брати його приступом. Втім зістає убитий його амуніційний (новик з с. Лімної) ранений зістав кул. „Ігор” і стр. „Корінь”, а побачивши, що більше ніхто з сотні не наступає на бункер, забрав ранених, вбитого і кулемета та долучив до вд.

Осінню, в м-ці жовтні 1946 р., він в с. Вовче сам чергою з ППШ убив двох більшовиків (один старшина, другий рядовий) і спалив мотоцикл.

Весною 1945 р., він ночував в лісничівці в с. Тур'є під Горішнім лісом. Вчасним світанком появилсь кілька сотень біль-

шовиків, які перстеном окружували ліс, в якому був місцевий куц. Коли прийшло 2-ох більшовиків та почали стукати до хати, він скинув німецьку шапку, перескочив через вікно та щоб змити більшовиків, почав бігти в напрямі села та кричати: „Бандьори! Бандьори!“ Більшовики збараніли, думали, що це їхній вояк і не стріляли, аж коли він добігав потока, відкрили по ньому вогонь, однак він щасливо вийшов, а стріли заалармували куц в лісі.

В м-ці серпні 1945 р., він зі стрільцем Сорокою зловив 2-ох більшовиків в с. Завадці б. Старого Самбора.

В м-ці жовтні 1945 р., він був ройовим в СКВ. Зі своїм роєм в бою з більшовиками взяв в полон 5-ьох більшовиків.

Дня 20. XI. 48 р., відійшов він організувати харчі для осередку КВ на зиму разом з віст. „Гранатою" і віст. „Щукою". Ніччю запав їх сніг, вони не могли вернути до бункру, пересиділи день в лісі, а перед вечером 22. XI., зайшли до господаря по розвідку. На повідомлення сексота алярмово появились більшовики, окружили хату і почався бій від год. 4-ої аж до 2-ої вночі. Цілу ніч вони хоробро відбивалися, піднімали партріотичні оклики, кричали на більшовиків, називаючи їх бандитами, кровопивцями, дикунами і т. п. Їхньому боєві прислуховувалось ціле село. Воно чуло їх патріотичні оклики. Коли ворог підпалив хату, герої-вояки пострілялися.

5. Сл. п. ст. віст. „Береза" — ройовий пвд 476. Один із найкращих ройових вд. Відзначився в бою дня 7. III. 48 р., з більшовиками в часі облави на ліси „Яблінка" над с. Нанчілкою. Він зі своїм роєм пробився через три ворожі застави (з ним був ще один рій) та знищив при тому 16-ьох більшовиків, маючи лише 2-ох убитих. Згинув в часі наскоку більшовиків на криївку в с. Галівці дня 19. III. 48 р.

III. Вд. 92 „Булава":

1. Сл. п. віст. „Клим" — кулеметчик. *Найкращий кулеметник вд.* Мистець в стрілянні, герой, найкращий вояк, невідступний друг, що вмів себе пожертвувати на те, щоби врятувати друзів своїх.

Відзначається безмежною відвагою і впертістю в бою ніччю з двома боївками МВД, в с. Вільшанах і в с. Букова (Грабники) в 1946 р. Він зі становища в рові здержує наступаючого ворога, його обстрілюють два ворожі кулемети. Тому, що зв'язки з хор. „М.", зірвалися, він вибиває всю амуніцію з кулемета „токаря", оточений з трьох сторін ворогом виповзує останній, тягнучи кулемета за цівку, ровом, вслід за друзями, які відступили.

Група вояків УПА в числі 18-ьох людей, заскочена сотнею більшовиків в с. Бережниця дня 18. IX. 47 р., звела завзятий бій на чистому полі, відступаючи в напрямі ліса. Зараз в бою гине кул. „Бурій” і амуніційний кул. „Клима” — „Летун”. Кул. „Клим”, бачучи, що положення є дуже поважне, безнастанно своїм кулеметом здержує наступ ворога, з ним хор. „Кобза”, ст. віст. „Сиротюк”, пвх пвд віст. „Славко” і стр. „Шумний”. Тим хоче він уможливити дальший відступ друзям. Він бере муніцію свого убитого амуніційного і дальше цілним вогнем здержує наступаючого ворога. При відступі гине віст. „Славко”, зістає ранений віст. „Шумний”. Віст. „Клим”, хоч бачив убитих друзів біля себе, був зрівноважений. Коли більшовики відчули сильного „Клима”, дали команду „Огонь по пулімьотчиках!” Тоді зістає він важко ранений в плече, одначе дальше відступає з вогнем, щоби уможливити *якнайдалше відбитися друзям*. Коли вже сплила кров і падав зі сил, заліг в малій борозді і вдруге сильним вогнем свого кулемета примусив більшовиків лежати на місці кілька хвилин, а коли вистріляв усі набої і бачив, що друзі відступили, відчіпає замок, кулемета залишає і з пістолею в руці відступає сам дальше. Коли відступив ще півтора кілометра, ослаб і заляг між рядами бараболі, щоб відпочити. Більшовики добре слідкували за ним, почали розшуки, а він в останній хвилині, зібравши всі сили підвівся, пострілом своєї пістолі вбиває одного більшовика, а відтак себе дострілює. *Віст. „Клим”* своїм героїством врятував прочих друзів, які були в безвихідному положенні. Він герой.

2. Сл. п. віст. „Лебедик”. Вже в вд показав себе ідейним і відважним вояком (маючи 16 літ вступає до УПА, сирота, майже ціле життя був у наймах). Хворий на запалення легенів, зістав звільнений на терену роботу. Дня 31. III. 48 р., в лісі над с. Грозьова більшовицька спецгрупа наскочила на його бункер, 7-ох друзів втекло, а він і стр. „Квітка” прийняли бій. „Квітка” скоро згинув, а віст. „Лебедик” цілий час стріляє дальше до більшовиків, щоби їх забавити біля себе та за той час щоби друзі відступили. Більшовики кричать, щоб він здався, але він піднімає цілий ряд патріотичних окликів, кпиться з більшовиків, а коли почали його заходити зі всіх сторін, бігає поміж ялички, відстрілюючись, а відтак, коли зістав ранений, дострілює себе. Про малого „Лебедика” широко рознеслась слава між населенням доокочичних районів. *Він свідомий того, що був у безвихідній ситуації, ще не стріляв себе, а бився з більшовиками на те, щоби ворог не пішов в погоню за друзями.*

3. Сл. п. хор. „Кобза” — чот. пвд. Відзначився особистою відвагою в наступі на більшовицьку спецгрупу при ліквідації колгоспу в с. Сілець 1946 р. Не зважаючи на ворожий вогонь, впадає між більшовиків, убиває двох чергами зі свого автомата.

Відзначається вмiлим командуванням в бою зі сотнею більшовиків на багнах б. с. Білина Велика дня 26. VI. 47 р. Він підпустив ворога на близьку віддаль і в короткому бою знищив 25 більшовиків, з того частина ранених потопилася в багнах. Рівнож відзначається в бою 18. VIII. 47 р., на полях б. с. Бережниці. Разом з кул. „Климом” він здержує наступ більшовиків, а вибивши всю амуніцію з десятистрілки, щасливо відступає до ліса. В часі наскоку більшовиків на його зимовий табор дня 4. III. 48 р., (всипав стр. „Вишневий”) в хвилині, коли стійковий відбивав ворога, перший вискакує, викидає дві гранати і тим уможливує вихід з бункру решті стрільцям, при тому зриває довкруги бункру міни. В часі бою, який розгорівся, (був окружений) він гине разом з 7-ма друзями, вбиваючи 13-ох більшовиків.

IV. Вд 95а (Ударник) „Лемківська Сотня”:

1. Сл. п. ст. віст. „Морозенко” — ройовий і заст. першого чотового. *Найкращий підстаршина сотні.* Маючи підстаршинський вишкіл школи „Оленів” взявся з запалом і фанатизмом до вишколювання новиків — лемків. Командує першим роєм „Духів”. З тим же роєм відзначається при ліквідації с. Новосілки та великої залізничої станції дня 30. XII. 45 р. В момент мінування двоповерхової станції він з одною кулеметною ланкою впроваджує на бічний тор військовий ЧА поїзд, при чому пояснює червоноармійцям, що проти них ми не воюємо, тільки проти польських банд, які виселяють та граблять українські села.

Відзначається відвагою і бистроумністю (незвичайно здібний, міг командувати сотнею) атакує разом з ПЖ 6.1.46 р., сотню ВП, яка заквартирувала в одній віллі між с. Дошно, котре нищила сотня, а м. Риманів. Польська сотня в паніці втекла, а він разом з ПЖ ком. ст. віст. „Грім”, ст. віст. „Лайбіда”, ст. віст. „Сокіл” і інші спалюють будинок. Дня 26.1., в часі наступу двох чот на м. Загір’я в часі бою здобуває міст, сам особисто вбиває двох поляків в окопі. В часі мінування мосту зістав важко ранений. Ворог цілий час (80 НКВД, 100 ВП) з ПТР, мінометів і „максимів” обстрілює міст так, що стрільці не могли його віднайти. (Він впав з моста в глибокий яр зі снігом в р. Ославі) На другий день його поляки знайшли важкораненого і почали допити. Він з ними не хотів говорити тільки

написав: „Не питайте, нічого не скажу, бо я вояк УПА". Коли спитали його, чому він знайшовся під мостом ранений, він сказав: „ У нас в УПА наказ — свята річ. Я мінував міст, щоби здержати бандитське виселення українців з їх рідних земель. Тому, що шнур був замоклий, я з близької віддалі підпалював короткий льонт. Я знав, що мене може вбити зрив, але життя тисяч для мене цінніше. Хай живе Україна!" Про цю геройську його поставу і слова широко говорила польська інтелігенція по містах. Польські офіцери на зібраннях з вояками давали його, як приклад героя. Пізніше він втратив мову і правдоподібно помер у шпиталі в Сяноці. (Багато більше було його геройських слів, але їх по чотирьох роках не пам'ятаю. Вони є записані в звітах в архіві КВ „Лемко").

2. Сл. п. ст. віст. „Шведь" — ройовий четвертої чоти. Вже в попередніх боях він і „Морозенко", коли були в сотні хор. „Веселого", здобули собі славу, як відважні і кращі ройові. В Лемківській Сотні записав себе у листі найкращих її героїв.

Дня 24. I. 46 р. ВП в силі 150 чол., озброєне в важкі кулети і два міномети кал. 82 напали на с. Завадку Морохівську з метою врізати його. В селі почались зойки і плач дітей та жінок. Оподалік села в лісі знаходилася третя чота (к-р „Софрон"), і четверта чота (к-р „Прикуй"). Дві перші чоти в той час були в підході на м. Загіря.

Чоти ці, це новобранці, котрі в УПА щойно кілька днів. Треба було наступати та рятувати село перед трикратно сильнішим ворогом. Ст. віст. „Швед" дістає наказ від сотенного „Хріна", що він з своїм роєм за всяку ціну мусить здобути якнайскоріше ворожі міномети, бо чоти будуть наступати чистим, відкритим полем, де ворог завдав би нам великих утрат. „Ви розумієте, друже ройовий своє завдання?" „ Так є, друже командир! Я його виконаю! Я свідомий того, що ворог буде ставити сильний спротив і буде боронити мінометів. Я це мушу і маю виконати, бо я націоналіст і вояк УПА". Герой ройовий „Швед" впертим наступом іде на міномети, не зважаючи на ворожий сильний вогонь, гранатами виганяє ворога, здобуває два міномети, але в часі втечі ворога гине від ворожої кулі снайпера. Так згинув к-р роя „Лемківських потоків".

3. Сл. п. віст. „Тирса" — „Лев". Охотником вступає до „Лемківської Сотні". Відзначається завзяттям і відвагою в бою з двома сотнями ВП в часі наступу куреня УПА на гарнізон в с. Яселку дня 20. III. 46 р. На село наступає під прикриттям мінометного вогню

третьої чоти, перша (хор. „Омелька“) і друга (пор. „Вітра“) чота. Він є стрільцем в рою „Трав“. В часі наступу зістає ранений в ногу. Дістає наказ відступати дозад, але він уважав це кривдою та лемківським говором кричав, скачучи на одній нозі: „Хлопці, там поляки, бий!“ Коли знов поставили йому домагання відійти до санітаря, він сказав: „Якто, жеби я бив ранений і не бачив кінця? Нигда не йду дозад, а йду гин, тади, кади пішли мої Хлопці“. Скачучи на одній нозі пішов дальше в наступ до села, пориваючи за собою других.

По бою щойно зістав забандажований і відісланий на шпитальку над с. Душатин. В місяць пізніше, заскочений поляками в с. Душатиш, ще не вилікуваний, рачки відступає до ліса, відбивається, а відтак розстрілює себе.

4. Сл. п. віст. „Саранча“ — стрілець з роя „Мух“ (перша чота). Після викрадення двох польських офіцерів та 4-ьох підстаршин в часі переїзду двох баталіонів ВП, дня 27. II. 46 р., ті же два баталіони окружили сотню дня 28. II., о год. 7-ій в часі сильних мряк в с. Кам'янки. На заставі на стежці по снігу був ст. віст. „Русалка“ — „Косар“ і він, як амуніційний. Коли ворог підсунувся, вони перші прийняли бій, перебили перший ворожий рій, а відтак на них почала наступати чота автоматників. Обидва герої-вояки не уступаються, а б'ються, що тільки сил стане. В бою зістають обидва ранені, він в живіт, а „Русалка“ в груди, однак дальше держать ворога, аж коли прийшла друга чота їм на поміч, заняла становища, ранений „Саранча“ бере порожні костри (муніцію вже вибили), а „Русалка“ МГ42 і остатками сил повзають до своїх, тягнучи зі собою свою зброю. Вони врятували сотню перед ворожим вогнем по хатах, перед великими втратами. Коли сотня розбила ворога, ранених відставлено на шпитальку. Від'їжджаючи, „Саранча“ бачив, що не буде жити, просив: „Повідоміть Провідника Бандеру, що лемки так само б'ються за Україну. Ви друзі не зважайте, що я вмираю, а воюйте, щоб була своя хата“. На шпитальці він помер, а „Русалка“ вилікувався.

5. Сл. п. ст. віст. „Русалка“-„Косар“ (Гляди, як вище). По вилікуванні відзначається в бою на Морохівських горах (не тямлю дати) весною 1946 р., з 34-им полком ВП. На полі бою ворог оставив біля 80 убитих і ранених.

Рівнож відзначається в бою з ВП група полк. Комара. 24. VIII. 46р., над с. Хоцень, де прикриває своїм кулеметним вогнем відступ двох чот. Зістає важко ранений і розривається гранатою.

6. Сл. п. віст. „Голуб” — снайперист. В кожному бою відзначувався відвагою і був названий „зірка сотні”. Він в бою з 34-м полком ВП на Морохівських горах у віддалі одного кілометра застрілив зі снайпера командира баталіону ВП. В двобою з польським капралем ранив його і бере в полон. Дня 17. V., в часі засідки на ВП застрілив зі снайпера 3-ьох поляків, а коли засідка змінилася в бій, бо прийшла поміч, він ранений в коліно, розірвав себе гранатою. (До сотні пішов охотником, залишаючи вдома стареньку маму і неповнолітніх братів і сестер).

7. Сл. п. ст. віст. „Чугайстир” — ройовий першої чоти (к-р роя „Духів-Чортів”). До сотні вступає охотником. Вдома залишає хвору маму і шестеро нелітних братів і сестер. Батька вбили німці. Зі собою приводить около 20-ьох хлопців односельчан. (Син лемкині — героїні — читай спомини ст. віст. „Шварного”).

Відзначається, як кулеметник в бою з більшовиками в м. Загір’ю 26.1. 46 р. Цільним вогнем з кулемета змушує більшовиків замовчати в своєму будинку, з якого вони стріляли, підвівши „максима”.

В бою на Морохівських горах весною 1946 р., з 34-м полком ВП убив 4-ьох поляків чергою з кулемета.

Дня 20. III. 46 р., в наступі на ВОП в Яселку взяв в полон 17-ьох поляків.

Дня 3. III. 46 р., в бою з ВП в с. Височанах взяв в полон 3-ьох поляків, 2-ох знищив, здобув кулемета і міномета на становищі.

Дня 2. V. 46 р., в бою з ВП в с. Гічвицях, коли сотня здобула армати, він дістав завдання дати заставу в лісі цілим своїм роєм (18-ть людей, 3 кулемети), куди відступив розбитий ворог. Ворог в силі одної сотні пішов в наступ, щоби відбити армати, він, командуючи роєм, привітав ворога сильним вогнем, а відтак пішов в наступ, прорвав його лінію і одно крило пігнав лісом далеко.

Дня 17. V., іде з чотою на засідку в Прибишівському лісі. Рій його найкраще пописався, вбиваючи около 15-ти поляків, а відтак іде в погону за розбитками. Коли наспіло шість сотень ВП на поміч, зістав окружений в потоці, разом з: хор. „Омельком”, пор. „Боксером”, ст. віст. „Щупаком”, ст. віст. „Нетлею”, віст. „Овадом”, віст. „Чмілем”, віст. „Сойкою”, віст. „Пчолою” і ст. віст. „Лайбідю”. Відбивається тут до останнього набоя, а коли забракло муніції, перший сказав: „Друзі, ми не здаємось! Я перший зачинаю. Прощай Україно!” — і застрілився з пістолі. Та в тім моменті полякам забракло також муніції, а хор. „Омелько”,

почувши розмову між поляками, що їм забракло, почав кричати: „Вперед!“ і випровадив усіх хлопців.

8. Сл. п. віст. „Сливка" — стрілець з роя „Дерев".

9. Сл. п. ст. віст. „Орішок" — сотенний зв'язковий. Вони вдвійку в часі бою з ВП на Завадці Морохівській 24.1., дістали наказ від пор. „Хріна" перейти на зади ворожої лінії від с. Небещан і в часі наступу чот, на ВП, коли ворог ставитиме спротив, піднести оклики та стріляти на задах, щоби ворога спанікувати. Вони наказ виконали відмінно, не зважаючи на наш вогонь, який разив їх також, підсунулися на зади ворога, піднімаючи оклики, почали кидати гранати. Це спанікувало поляків так, що вони панічно почали втікати, а обидва стрільці убили по одному полякові і здобули одну підводу з муніцією і гранатами.

Віст. „Сливка" пізніше перейшов до спец-боївки пор. „Вітра" і згинув при мінуванні поїзду в м-ці жовтні 1946 р. Він був найвідважніший — очайдух, вояк в сотні.

Ст. віст. „Орішок" відзначається пізніше в ряді боїв про що записки збереглися в архіві на Лемківщині. Пізніше в цілоденному бою з дивізією ВП в Луківських лісах 18. III. 47 р., зістав ранений в ногу і на шпитальку не хоче йти: „Явилікуюся в сотні, бо хочу воювати". Коли перейшов на Україну, повнив функцію пвх. пвд. Ранений в бою з більшовиками 11. VIII. 48 р., над с. Ластівки, розірвав себе гранатою.

10. Віст. „Ряст" — сотенний санітар. Відзначився в бою дня 29. IX. 46 р. над с. Вернійвою. Коли зістав ранений стрілець „Скала", він його бере на плечі і майже кілометр несе догори, чистим полем, під обстрілом польського кулемета. Не залишив він раненого так довго, аж прийшла на поміч чота.

В часі прориву через кордон, через ворожі бункри і окопи зістав ранений і не зважаючи на це, бере раненого кулеметчика „Убича" на плечі і несе так довго, аж ранений „Убич" просив лишити його, бо він розривається гранатою. Він — це зразок санітара.

11. Сл. п. віст. „Сосна" — кулеметчик. Має ряд геройств, які записані знаходяться в архіві, але біля мене немає. Подаю тільки факт, якого я був свідком.

В часі цілоденного бою дня 18. III. 47 р. він зістав ранений в ногу, треба було його нести. Тому, що сотня була окружена, дають

йому гранати, а хочуть забрати кулемета. Він гранати забрав, а кулемета не здав. Просив ще додати йому мунції, він буде здержувати ворога, який наступає з трьох сторін, *буде прикривати прорив сотні в четверту сторону*. І дійсно його кулемет довго цокотав, здержував ворога, коли сотня проривалася. *Пізніше положив кулемета під себе*, розбезпечив гранати і *коли поляки були вже йому над головою, розірвав себе* та поранив кількох поляків. *Він своїм героїзмом улеглив сотні прорив та здержав наступаючого ворога, що йшов за сотнею вслід по задах*.

В бою 19. X. 46 р., в часі ліквідації с. Прусек він знищив 7-ох поляків.

12. Сл. п. віст. „М'ята” — снайперист. На своєму снайпері зазначив 39-ох убитих старшин і підстарший ВП. В КВ збереглися нотатки.

В бою на Морохівських горах весною 1946 р., убив 2-ох, в бою за Яселко дня 20. III., 1-го, в бою 24.1., в с. Кам'яне, 1-го, в бою з ВП на Хрещатій 8. X., 2-ох, 23. IX., на Вернійвці, 1-го, 17. V., в Прибишівському лісі 4-ьох, літом 1946 р., на засідці Куляшне — Березовець, 2-ох, 19. IX. 46 р., в с. Победно, 1-го, 6. I. 46 р., при ліквідації с. Дошна — 1-го, 16. III. 47 р., над с. Кам'янки — 1-го, 18. III., в бою над Луковом — 3-ьох, 17. VI. на Словаччині 1-го. Більше нотаток не збереглося.

Завжди він це підчеркував і ножиком запилював собі на снайпері кожного убитого. (Згинув в часі прориву через кордон 19. VI. 47 р.).

13. Сл. п. віст. „Бескид” — сотенний зв'язковий. Ряд нотаток про нього в архіві на Лемківщині.

Дня 19. X. 46 р., коли дві сотні викінчували вже польську твердиню — с. Прусек, зі Сянока приїхала поміч в силі 300-400 ВП, та почали наступати на село. Ракети пор. „Хріна” вони не запримітили, бо були великі дими, тому дістає він наказ дістатися до к-ра „Стаха”, щоб негайно відступав. По дорозі зістав важко ранений, ворог забрав його до Сянока, де в часі допитів і побоїв нічого не зрадив, мимо того, що знав про маґазини зброї і амуніції, а відповів: „Карний вояк УПА ніколи не зрадить. Ріжте, мордуйте мене, я нічого не скажу!”. Та почав ногами копати поляків, які його бандажували. В слідуючу ніч, щоби під тортурами не зрадити тайни, повісився на бандажах на кратах в тюрмі. Про нього широко говорило населення і ворог, даючи його, як приклад героя, („заценти бандеровець”, „всцекли уповець”).

14. Сл. п. віст. „Славко”-„Шпрота” — розвідник сотні. Майже за кожную участь в бою діставав похвалу за відвагу. Дня 20-го березня на с. Яселко взяв в полон 5-ьох поляків. В бою на Морохівських горах весною 1946 р., зловив польського поручника. В бою дня 30. XII. 45 р., убив 2-ох озброєних бандитів. Дня 27. II. 46 р., разом з пор. „Вітром” з віст. „Нетлею” і іншими зловив хор. і поручника Кузьму та 4-ьох підстаршин ВП, котрі мордували Завадку Морохівську. В бою в с. Височанах в березні 1946 р., взяв в полон 3-ьох поляків. Ішов на розвідку в найбільш небезпечні і загрожені місця, приносив її все вірною, вмючи передати все, що потрібне командирові. Згинув в бою на Вернійвці 23. IX. 1946 р.

15. Віст. „Ослава” — жандарм ПЖ. Відзначився в бою 30. III. 46 р., на с. Середнє Велике. Вбив 2-ох поляків. Відзначився зимою 1946 р., в наступі на станцію, де було забункроване ВП в с. Мокре. Дня 28. III., в часі засідки на ген. Сверчевського, був в першій трійці, що добігла до авта. Він в той час найбільше стріляв. (Сан. віст. „Діл”, віст. „Водяник”).

16. Сл. п. віст. „Шука” — снайперист роя „Риб”. Від осені 1948 р., при охороні КВ. Відзначився в бою 2. V. 46 р. в с. Гічвиця в часі здобування армат. Убив 2-ох поляків. 17. V. 46 р., в бою в Прибишівському лісі, убив 3-ьох поляків. Відзначився 10. V., в бою з ВП в с. Полонна, викинув гранату в ворожий окіп з близької лінії. 24. VIII. 46 р., в бою на Хоцені важкопоранений в обличчя завзято ставить опір, хоч біля нього 8-ох убитих стрільців. Відступає щойно по наказі. Літом в бою з ВП (1946 р.) в с. Суровиці вбив 3-ьох поляків. В часі ліквідації польської твердині в с. Прусек 19. X. 46 р., підсунувся на хату, в якій боронилися ормовці й кинув гранату. В цілоденному бою 18. III. 47 р., над с. Луковом біжить в кожне місце, де найбільше напірає ворог. Коли перейшов до охорони КВ, заскочений більшовиками дня 22. XI. 48 р., в с. Тур'є — присілок Жданна разом зі ст. віст. „Гайовим” і віст. „Гранатою” боронилися в хаті через 10-ть годин, а коли ворог підпалив хату, пострілялися.

Дня 19. III. 47 р., в другий день по бою над Луковим в часі прориву відлучився. Цього дня зістав окружений в снігах над с. Кальниця — Калічава. Ворог, впавши на сліди, почав погоню. Він змушений відступати чистим полем в напрямі гір між с. Суковате — Ростки. ВП в силі 150 чол., біжить розстрільною за ним, стріляючи цілий час з крісів і кулеметів у віддалі 500-800 м. В дорозі ворожі черги подіравили йому шинелю, яку скидає. Відтак знімають

йому шапку. По відступі ворог біжить за ним вже кілометр. В другому кілометрі вдає, що вбитий, падає на землю, щоби відпочити. Коли ворог перестав стріляти, зривається і біжить далше. В другому кілометрі дістає чергу в приклад снайпера, але зброю несе далше. По двох і пів кілометра дістає чергу в замок, кидає зіпсуту зброю і тільки з гранатами біжить далше. Дістає ще кілька пострілів в одяг, допадає до ліса і тим себе врятував. Цілий час ішов стрибками.

17. Сл. п. ст. віст. „Волинець” — ройовий. Один із найкращих ройових — пробоевиків. Відзначається в наступі на м. Загір’я дня 26. I. 46 р. Цільним вогнем свого роя (кул. Нетля) запалює кілька вагонів з палим на станції. Ліквідує військову охорону на станції. Завдяки його наскокові повтікали більшовики, а з двох вагонів розбіглися арештовані і везені на Сибір: мадяри, словаки, чехи і німці. Вони переходячи Лемківщиною в рідні сторони всюди підчеркували, що їх визволило УПА. Майже в кожному одному бою відзначився відвагою і зарадністю в бою. Завжди наступав твердо, здобував ворожі бункри і окопи, в часі боїв. Дня 30. XII. 45 р., 6. I. 46 р., 28. II. 46 р., 20. III. 1946 р., 2. V., 17. V., 10. V., 19. IX. 46 р., 28. IX., та в багатьох інших боях. Завжди мав цікаві пригоди, стрічі з ворогом, двобої, з яких виходив переможцем. Нотаток про це тут немає, є в архіві на Лемківщині, тому не можу подати.

Кількакратно здобуває ворожі кулемети, муніцію, якою продовжує далше бій, нпр. в бою в с. Височани в м-ці березні 1946 р.

Перейшовши на Україну разом з сотнею, цілий час до найбільш небезпечних робіт є охотником. Дня 2. VIII. в часі прориву сотні через с. Криве в Боринському р-ні зголошується охотником разом зі ст. віст. „Палієм” та ще двома стрільцями („Довгий” і „Уж”) підсувається до ворожої лінії, щоби перервати її, тим часом кулемет МГ 42 не спалював набоїв, дійшло до завзятого бою, в якому він і „Палій” згинули.

В бою в с. Середнє Велике дня 30. III. 46 р., коли дві сотні прорвалися з оточення ворожої дивізії, друга чота пор. „Вітра”, а з нею ст. віст. „Волинець”, ст. віст. „Вирва” і ст. віст. „Заяць” зі своїми роями доказували чудес геройства і відваги. Не зважаючи на десятикратно сильнішого ворога пішли на нього наступом в чистому полі, щоби уможливити прорив сотні та вихід її з потоку. Доходить до рукопашного бою на приклади і штики. Тут відзначаються всі три ройові на чолі з чотовим. Ось картина: Віст. „Василька” зловило 2-ох поляків за шинелю, щоби його взяти

живцем. Він кричить: „Чотовий, рятуйте мене!" Пор. „Вітер" прицілився до поляків, а в той сам момент польський поручник прицілився до чотового. В той час ст. віст. „Волинець" чергою з ППС вбиває поляка-поручника, а пор. „Вітер" вбиває 2-ох поляків, які ловили „Василька". До них підбігає кул. „Мак", залягає за купу обірнику, перебиває поляків і уможливує відступ чотовому, ст. віст. „Волинцеві" та другим стрільцям. Таких картин можна навести десятки, але нажаль їх тут немає занотованих. Ст. віст. „Волинець", незвичайно здібний, міг командувати сотнею.

18. Віст. „Коля" — по-національності казах. Вже в сотні к-ра „Веселого" відзначається відвагою і притомністю в бою. Зимою 1945 р., квартирує з роєм ст. віст. „Кудияра" в с. Руське, в одній хаті на полі. Одного дня сотня більшовиків оточила хату та відкрила по ній вогонь. Молоді партизани змішались, але тут притомний „Коля" відразу командує залягати в хаті і виповзувати до стайні і сіней. Він ловить кулемета „дехтяра", залягає за гній в стайні і через віконце відбиває більшовиків, каже стрільцям втікти, виганяє господарів, хата вже горить, випускає худобу, а сам вже з крісом з цього віконця стріляє 2-ох капітанів-більшовиків, що були в білих козушках. Більшовики кинулися до старшин, а „Коля" за той час бере кулемета, хоч малий — кущий, відступає, повзаючи до потоку, звідки відбивається далше і добивається до ліса.

Відзначається в часі ліквідації с. Пелні 14. X. 45 р. Цього самого місяця і року відзначається в наскоці на хату бандитів в с. Небещани, разом зі ст. віст. „Лайбідю", ст. віст. „Громом", закидуючи її гранатами. З хати било два ворожі кулемети.

Пізніше майже в кожному бою „Коля" одержував похвали і признання. Обладований всякими торбами, ніколи їх не кинув в часі погоні ворога.

В бою дня 30. III. 46 р., в с. Середнє Велике дістав під опіку два осідлані коні. Сотня була оточена, ішла в прорив, хоч треба було залишити вози, то „Коля" коней не залишив і під обстрілом ворожого „максима" відступає два кілометри чистим полем, хоч кулі ворожі поранили коней і подірвали йому шинелю. Він казав: „Не харашо, чтобы москал ездил на конь „Хрін". „Коля" любі конь і хранія. Польцка пуля мне стрел, а „Коля" імел две торба, два конь і тоже стрелял".

На кожному кроці п'ятнує страхків і закликає воювати за „отдельна Україна", бо „Коля" „воювал за отдельна Казахстан". По селах веде пропагандивні розмови зі селянами. Був дуже

люблений на Лемківщині населенням, а тепер в Самбірщині. Більшовиків ненавидить до крайності.

19. Сл. п. віст. „Лин” — кулеметчик другої чоти. Відзначається в багатьох боях. Дуже часто йде з гранатами в наступ на ворога, здобуваючи ворожі окопи і кулемети. Зокрема відзначився героїзмом дня 24. VIII. 46 р., в бою над с. Хоценом. Дві чоти зістали оточені кількома сотнями ВП. Треба було рятувати чоти жертвою кількох стрільців, щоби їм уможливити вихід з оточення. Він перший прибігає до пор. „Хріна” і вказує, в якому напрямі поляки перетинають та що в тому місці треба дати заставу. Коли йому сказано було, що це є безвихідне положення, що там доведеться згинуть, він сказав: „Трудно, але хлопців треба рятувати”. Зі своїм амуніційним віст. „Карасем” займає становище біля хати, б’ються так довго, аж чоти відступили, а самі там загинули.

20. Сл. п. віст. „Карась”. Відзначився в багатьох боях. (Гляди вище, як віст. „Лин”). (Обидва з роя „Риб”).

21. Сл. п. віст. „Каштан”. Відзначився в бою дня 30. XII. 45 р., в часі ліквідації с. Новосілки. Сам знищив три хати, в яких борилися озброєні бандити. Закидав їх гранатами і спалив.

Відзначився в бою 8. II. 48 р., на г. Шебелі, де була оточена сотня сл. п. пор. „Біра”. Пробивається через ворожу лінію, сам один іде Майданськими лісами під с. Тисовець, де над хатами замерз в снігах.

Відзначився в багатьох інших боях, між іншим в часі ліквідації м. Буківська.

22. Сл. п. віст. „Убич” — кулеметник з роя „Лемківських гір”. Відзначився в бою дня 24. I. 46 р., в с. Завадка Морохівська. Разом зі ст. віст. „Лемкусом” і віст. „Дунайцем” ідуть в погоню за ворогом аж під с. Небещани та втрійку знищили 11-ьох поляків. Він наймолодший, 18 літ, кулеметчик сотні, за те один з найкращих. Дня 8. X., в часі оборони табору на Хрещатій сам знищив 7-ох поляків. Дня 19. X., в часі ліквідації с. Пруска своїм кулеметом зліквідував кулеметне гніздо біля церкви та відзначився у відбою польської помочі, яка йшла з с. Небещан, знищивши кількох бандитів. Дня 28. III. 47 р., відзначився на засідці на ген. Сверчевського, перебиваючи цільним вогнем другу автомашину, яка їхала з охороною генерала.

Відзначився дня 17. VI. 47 р., в наступі на гору, обсажену чехами, на Словаччині б. с. Руське.

Відзначається в часі пробою через ворожу лінію окопів на кордоні дня 19. VI. 47 р., де важкоранений розірвав себе гранатою. Коли хотіли його рятувати, він кричав: *„Хлопці, не беріть мене, хай вам не заваджаю, пробивайтеся далі, а я розриваюся гранатою”*.

Одного дня літом 1946 р., над с. Середне службовий підстаршина в часі алярму забув стягнути зі стійки віст. „Убича”. Він стояв на стійці 29 годин. Карний вояк сам не зійшов, а коли його стягнули, заявив: *„Ще був би стояв годину, а відтак дав би стріл”*. Цей факт характеризує його також, як вояка-героя.

23. Сл. п. ст. віст. „Вирва” — один із найкращих ройових пробойовиків. Відзначається майже в кожному бою. (Гляди пункт 17.) Зокрема відзначився в наступі на с. Яселко, 20. III., де взято в полон 80 поляків, здобуто багато кулеметів, около 200 шт. всякої зброї, міномети, табори, муніцію і т. п. В бою в с. Височани цього місяця, вистрілявши муніцію голірuch з роєм наступає на польську підводу з муніцією, здобуває її і йде далі в бій. Разом з кул. „Нетлею” бере в полон 23-ох поляків з мурованої каплички. 18. III. 47 р., в цілоденному бою відзначається в трьох проривах разом зі ст. віст. „Заяцем”. Перейшовши на Україну зі сотнею осінню 1947 р. переходить до охорони КВ. Зимуючись в одному бункрі УПА, згинув в часі облави над с. Волошинова в березні 1948 р. (Гляди пункт 24).

24. Застава, яка врятувала сотню перед загибіллю. пор. „Стах” — к-р вд 95б.

1. Ст. віст. „Рибалка” — зв'язковий вд.

2. Віст. „Сова” — кулеметник.

3. Ст. віст. „Грунь” — амуніційний.

4. Ст. віст. „Вирва” — ройовий.

5. Віспи „Петрик” — розвідник сотні.

Дня 18. III. 47 р., в бою з дивізією ВП в Луківських лісах сотня була три рази окружена. По третьому прориві, тому, що була скрізь поледиця, сотня збилася в відкритому, глибокому потоці з ледом, з якого ніхто не міг вилізти. Треба було дати заставу, яка б стримала ворога, хочби сама загинула. Пор. „Хрін” ішов останній. Він закликав дати заставу і повище подані перші з 'явилися та в завзятому бою на кільканадцять метрів здержували ворога.

За той час сотня видерлась з потоку і застава без втрат відступила, завдаючи ворогові 16-ьох убитих. Застава ця врятувала сотню перед загибллю. (В наступі брали участь большевики). Пор. „Стах" відзначився ще коли був в сотні к-ра „Біра" бунчужним, дня 19. I. 46 р., в бою з ВП в с. Середнє Велике. Він з кількома очайдухами та чотовим хор. „Горбовим" знищив 27-ох поляків та взяв кількох в полон. Відзначився дня 28. IX. 46 р., в бою на с. Верніївці. На своєму відтинку проломав ворожу лінію та знищив кількох поляків. Дня 19. X. 46 р. відзначився в с. Прусек в бою з ВП. В часі бою зівстав важкоранений в ногу. Дня 10. V. 47 р., з першою своєю чотою, окружений пішов наступом на ворожу лінію, прорвав її і тим врятував чоту перед загибллю. Перейшовши на Україну, по обняті вд 95а, зробив кілька гарних засідок і акцій в 1948 р. Звів гарний бій дня 4. VII., в якому знищив 25-ьох більшовиків над с. Стрільбичі, два км. від району, хоч в селі була спецбойка. Знищив 3-ох лейтенантів МВД, забрав зброю і відійшов в ліс.

25. Ст. віст. „Рибалка" — сотенний зв'язковий вд 95а, а від 15. VIII. 47 р. при охороні КВ „Маківка"-24. Один із найвідважніших вояків-очайдухів.

Будучи сотенним зв'язковим він виконував свої завдання відмінно, ішов в найбільш небезпечні місця десятки разів під градом ворожих куль. Будучи ще в чоті мінометчиків, в часі бою з ВП дня 30. III. 46 р., в с. Середнє Велике, в часі прориву сотні пострілом з кріса убив ворожого максимчика. Тричі врятував життя своєму к-рові пор. „Хрінові". Дня 18. III. 47 р., в цілоденному бою був пор. „Х." дуже ослаблений і після того, як застава по третьому прориві відступила, він залишився в потоці, з якого не міг вилізти, бо інвалід на руки. Тут був би згинув, бо ворог стріляв з близької віддалі і кидав гранати. Не зважаючи на це, віст. „Луговий", ст. віст. „Рибалка" і віст. „Жах" і віст. „Жук" вернулися, зробили живий ланцюг і в той спосіб витягнули його з потоку.

Ніччю 29. VI. 47 р., в часі прориву через більшовицький кордон, пор. „Х." впав до вовчої ями. Під градом ворожих куль він і віст. „Уж" вертаються шукати за ним, а коли почули голос в ямі, подали кріса і в той спосіб витягнули його (яма була глибока).

Дня 18. VIII. 48 р., в часі наскоку більшовицької старшинської школи МВД, мимо того, що лежало в цьому місці вже 9-ьох убитих друзів, большевики приперли пор. „Х.", в потоці до скали, не даючи йому можливості вийти, в той час він двічі відбиває більшовиків, вбиваючи 3-ьох. Бере участь в заставі (гляди пункт 24).

26. Сл. п. віст. „Петрик” — розвідник вд. Наймолодший вояк сотні — 16 літ. Незвичайно відважний і знаменитий стрілець. Багато разів ходив перебраний за пастушка, з коровою між вороже військо, щоби перевірити його стан, зброю та командирів. Одного разу літом 1946 р., заквартирувало ВП в порожньому селі Середнє Велике. Він перебирається за пастушка, забирає в жінки с. Хоценка корову, жене пасти над село, а сам іде між поляків рвати яблука і грушки. Поляки обступили його під деревом, не знаючи хто він є. Він частину грушок дав полякам, а частину гарних хоче нести для їх командира, кажучи, що бандерівці забили йому тата, а він хоче дати командирові ВП, щоби бив бандерівців. Поляки врадувані тим, ведуть його до командира, він за той час розглядається, числить військо, зброю, а пізнавши польського довудцу, з коровою вертає, долучає до вд і передає розвідку, число ворога, яка зброя і вигляд довудци.

Він учасник застави (гляди пункт 24). В багатьох боях відзначився, як відмінний стрілець. „Я стріляю мало, але кожна моя куля гасне у тілі ворога”.

Згинув в часі облави в м-ці травні 1947 р., на Хрещатій. Відлучившись від сотні, сам проривається через ворожу лінію, зістав ранений і з голоду вмирає у старому таборі сотні.

27. Віст. „Сова” — кулеметник. Один з найкращих кулеметчиків вд. (Про нього писали польські газети). (Учасник застави гляди пункт 24). Відзначився майже в кожному одному бою. Незвичайно притомний. Кулемет МГ 42 в його руках був грізною машиною. Біля нього спав, їв, і носив без зміни.

Зокрема відзначився в бою підстаршинської школи в Перемищині літом 1946 р. Коли забракло йому муніції, гранатами знищив ворожу кулеметну ланку, перебіг до ворожого окопу і польським кулеметом бив по ворожих окопах. Про нього писала наша підпільна література в „Холодному Ярі”. Пропає без вісті дня 18. VI. 47 р., в часі наскоку чехів біля с. Руніни.

28. Ст. віст. „Грунь” — ланковий. Учасник застави (гляди пункт 24). Відзначився в багатьох боях, а зокрема в бою на Завадці Морохівській дня 24. 1., в бою в с. Загунині з початком м-ця марта 1946 р. Знаменитий стрілець. Його стріл був завжди цільний. Про нього є більше нотаток в архіві на Лемківщині. При КВ зараз немає. В часі прориву через кордон 19. VI. 47 р., врятувався тим, що скрився на дереві, і був свідком жахливих сцен. Біля нього переходила тричі ворожа розстрільна, перешукуючи ліс. Пізніше сам один лісами долучає до сотні над с. Царинським.

29. Ст. віст. „Діл" — санітар пвд. Відзначився не лише відвагою, але також відданістю у виконванні своїх обов'язків санітара. Кількакратно одержав похвалу за те, що бандажував стрільців в часі найбільшого бою, часто в лінії, не відходячи на зади.

Дня 28. III. 47 р., в часі засідки на ген. Сверчевського, був в першій трійці, яка добігла до автомашини, на якій їхав ген. Сьверчевські, не зважаючи, на вогонь польської охорони.

Дня 3. VII. 47 р., іде на розвідку до присілка с. Комарники, перебраний в цивільний одяг, маючи гранати і пістолі. Не знає терену, ні людей, а кругом по полі, в селі і в лісах більшовики. В хвилині, коли він був під хатою, над'їхав рій більшовицьких кіннотників, який почав його обсервувати, але він спокійно іде на них, підсвистуючи собі. Більшовики його перепускають, оглядаються за ним, а він не обертаючись, іде далі в село, де між хатами є около двохсот кіннотників. Щойно, коли більшовики поїхали перевіряти потік, він завернув, долучив до сотні, приніс розвідку і харчі для ранених.

30. Сл. п. ст. віст. „Островерха" — командир пвд. 513. В 1944 р., за відвагу був приділений до пробойового роя в вд. „Булава". За бої з німцями, узбеками, дістає признання. В 1945 р., являється одним із найкращих бойовиків в „Холодному Ярі". Відзначається в бою з ВП в м-ці березні 1945 р. в с. Грозьова. Там, по завзятому бою, що тривав пів дня, з одним роєм здобуває кілька хат. Зокрема відзначається в м-ці квітні 1945 р., при ліквідації польської твердині с. Борівниця, командуючи півсотнею бойовиків СБ. В здобуванні ворожих окопів на своєму відтинку вив'язався відмінно, причому був ранений в руку. Завзятий, пробойовий і зарадний в бою.

В вд. 95а відзначається майже в кожному одному бою. Був героєм в бою дня 2. V. 46 р., при здобуванні ворожих армат в с. Гічвиці. Підсунувся під ворожого „максимчика", знищив його чергою з ППД — „пападьошки" (так він її називав) і перший добіг до армати. Також був героєм в бою дня 8. X. при обороні табору на Хрещатій. Його рій знищив около 15-ть поляків, а він сам в двобою вбиває польського поручника з пістолі. Дня 19. X., при ліквідації с. Прусекка веде перід в здобуванні ворожих окопів і бункрів біля хат. Дня 18. VI. 47 р., в часі прориву через кордон зістає ранений, останками сил іде лісами, вночі ліквідує ворожу кулеметну ланку в окопі, а відтак долучає до своїх. Коли сотня відійшла на Україну, він залишився на Лемківщині, зібрав розбитки з різних сотень і чотою переходить на Україну, хоч його застрашували і намовляли

іти під зону. Дня 15. VIII. 47. р., перейшов він до КВ, як командант охорони. В м-ці червні 1948 р., вирунула конечність назначити його чотовим пвд 513. 4. VII., відзначається в бою з більшовиками в лісі „Багно” над с. Стрільбичі. З одним роєм жене групу більшовиків бравурним наступом аж до с. Стрільбич. 18. VIII., командує боєм в часі наскоку старшинської школи МВД над с. Недільна. В бою зістає ранений, бере на плечі раненого кулеметчика „Духа” і з ним відступає. В часі відступу нова ворожа черга з кулемета убиває на плечах кул. „Духа”, а його тяжко ранить. Він піднімає ряд патріотичних окликів, пращається з Україною, друзями і пападьошкою, і стріляє себе.

31. Ст. віст. „Прикуй” — бунчужний вд. Відзначився на засідці 28. III. 47 на ген. Сьверчевського. Він перший почав стріляти з кулемета до авта, на якому їхав ген. Сьверчевські, а відтак через півгодини зводив двобій з польським кулеметчиком. *Тому, що він дезертирував під зону, не був поданий до відзначення* тоді, коли: хор. „Грань”, ст. віст. „Зайчик”, — перший ройовий, ст. віст. „Шварний” — ланковий, ст. віст. „Дух” — кулеметчик, який добив ген. Сьверчевського, віст. „Водяник” — амуніційний, ст. віст. „Заяць” — ройовий, віст. „Гріх”-„Верба”, віст. „Комар” — кулеметчик, віст. „Берест” — кулеметчик, котрі найбільше відзначилися на тій засідці, вже зістали відзначені.

Командир Групи „Говерля” рішить, чи йому належить відзначення, якщо він являється дезертиром.

32. Сл. п. віст. „Уж” — стрілець роя „Лемківських рік”. Найкращий амуніційний в сотні. Ніколи не завагався іти в найгірше пекло зі своїм відважним кулеметчиком „Нетлею” (не подаю його до відзначення тому, що перед переходом на Україну вкрав у свого ройового зброю і втік під окупаційну зону, хоч був одним із найвідважніших і найкращих кулеметчиків сотні). Віст. „Уж” відзначається в бою в березні 1946 р., в с. Височани, де здобуває ворожого кулемета, а відтак міномета. В сотні були про нього вислови: „Вір мені, як Ужові”. Це було підтвердження, що він був невідступний амуніційний свого кулеметчика. В бою 8. X. 46 р., в часі оборони табору на Хрещатій підповз до становища ворожого кулеметчика, куди вкинув гранату і знищив ворожу ланку. Перейшовши на Україну відзначився на засідці, яку робив хор. „Летун” 4. VI. 48 р. де пострілом з кріса убив ст. лейтенанта. Згинув в часі наскоку більшовиків 18. VIII. 48 р., над с. Недільною.

33. Сл. п. вiст. „Граната” — Псевдо своє дiстав задля того, що в боях вiдзначився в киданнi гранат, хоч був одним iз молодших воякiв в сотнi. Вiдзначився в бою дня 17. VI. 47 р., в лiсi над с. Струбовисьька, де був на заставi, з кул. Окунем. Вони вдвiйку знищили п'ятьох полякiв.

Зi сотнею переходить на Україну i залишається з групою к-ра „Граня”. Коли хор. „Грань” оставив його, кул. „Мака”, вiст. „Шепота”, вiст. „Метелика” i вiст. „Скакуна”, вони два мiсяцi самi шукали зв'язкiв. Злучившись зi сотнею вiст. „Граната” i ст. вiст. „Мак” перейшли до КВ, як стрiльцi охорони. Він згинув в часi наскоку бiльшовикiв 22. XI. 48 р., в с. Тур'є, на хату, до якої хвиливо зайшов на розвiдку. Він разом з вiст. „Щукою” i ст. вiст. „Гайовим” бився через 10 годин, пiднимаючи ряд патрiотичних окликiв та кп'ячись з ворога. Коли бiльшовики запалили хату, вони пострiлялися.

34. Сл. п. вiст. „Окунь” — кулеметчик. Один iз найкращих кулеметчикiв сотнi. Ходив з кулеметом „гокар”. Вiдзначається майже в кожному бою. Зокрема вiдзначився в бою 18. III. 47 р., з дивiзiєю ВП над с. Луковом. Пiсля вiдходу сотнi з бою перед вечером він вiдлучився i вдвiйку зi своїм амуницьним вiст. „Горисом” пiшов до польського села Гiчви, де почав обстрiлювати будинок МО по вiкнах, раз, щоби помститися за бiй, а друге, щоби вiдтяжити сотню, за якою ворог пiшов дальше в погоню. Вiдзначається в бою 19. VI. 47 р., в часi прориву на словацькому кордонi бiля с. Рунiни, де важко ранений розiрвався гранатою.

35. Ст. вiст. „Мак” — кулеметчик другої чоти. Вiдмiнний стрiлець, вiдважний i пробойовий. Вiдзначається заяттям в кожному бою i по кул. „Духу”, кул. „Совi”, він третiй знищив найбiльше польських воякiв. Щоби подати його геройства, то треба би вичислювати кожний один бiй. Був героєм в бою 20. III. 46 р., в часi наступу на Яселко, де взяв в полон 12-ьох полякiв, а в бою з ВП на Височанах 4-ох. Дня 18. III. 47 р., в цiлоденному бою над с. Луковом в першому проривi зiстає ранений чергою з першого кулемета в ногу, так, що йому вiддерло литку. Не йде до санiтара, а сам камашею забандажував собi ногу i дальше аж до вечора бере участь в бою. Вiдзначається в часi прориву через кордон б. с. Рунiни дня 19. VI., лiквiдуючи ворожу кулеметну ланку в бункрi. Весною 1948 р. перейшов до охорони КВ.

Кулеметчики: „Дух”, „Сова”, „Мак”, „Убич”, „Сосна”, „Лин”, „Берест”-„Зазуля”, „Окунь”, „Бодяк”-„Тур” та iншi,

взявши їх разом, знищили за час свого побуту в сотні щонайменше триста поляків (до них би зачислити ще кул. „Нетлю", кул. „Сяна").

36. Хор. „Оріх" — чотовий пвд 514, а відтак 513. Від початків існування сотні, ще коли був ройовим, а відтак чотовим, відзначився відвагою і завзяттям. Належав до найкращих пробойових ройових. Зокрема відзначився в бою 19. X. 46 р. в с. Прусек, 18. III. 47 р., в цілоденному бою над с. Луковом і 28. III. 47 р., на засідці на ген. Сьверчевского. Його друга чота вела цілий час сильний вогонь по обох автомашинах, а відтак билася з охороною ген. Сьверчевского. Геройство виказав дня 19. VI. 47 р. коли пробивався з чотою через ворожі окопи і бункри на кордоні між с. Ветлиною і Руніною. Тут в стоячій поставі показує своїм воякам, в яких місцях ліквідувати ворожі гнізда. Хоч в цьому прориві втратив найкращих трьох кулеметників і чотирьох стрільців, пробивається через ворожі лінії і вже з неповною чотою долучає до сотні. Перейшовши на Україну, зробив кілька засідок, а на одній з них дня 17. VI. 48 р., біля с. Смільниці знищив пполковника МГБ Баченкова. Відзначився також в двобою 4. VII. 48 р. в бою з більшовиками в лісі „Багно" над с. Біличі. За деконспірацію зістав завішений у виконуванні функції чотового на час слідства. Дня 18. VIII. 48 р., в бою над с. Недільна зістав важко ранений в правий локоть.

37. Ст. віст. „Хитрий" — ройовий. Відзначився в бою дня 9. V. 47 р., над с. Репедь. Чота к-ра „Дуні" і чота кра „Байрака" зістали окружені кількома тисячами ВП. Він в завзятому бою проривається зі своїм роєм, випроваджує його без втрат. В перших днях січня 1947 р., підсунувся зі своїм роєм поміж польські села під Сянік до с. Половці, де зловив в полон 7-ох міліціонерів, роззброїв, перевів пропагандивну розмову і звільнив. Туди дістатися було дуже важко, бо треба було перейти перстень ворожих сіл: Побєдно, Марковці, Пораж, Небещани і Тарнава, де скрізь були ворожі стійки і застави. Зорганізувавши кілька шинель і мундурів, долучив до сотні.

V. Вд 956 (Ударник), друга „Лемківська Сотня".

1. Сл. п. хор. „Байрак" — к-р пвд 523, опісля 514. Відзначився в бою з ВП літом 1946 р., в Перемищині (точнішої дати не маю, але про це переповідали стрільці). Також при ліквідації польської твердині с. Прусєка 19. X. 46 р. Скорим наступом здобуває

ворожі окопи і бункри на своєму відтинку, відтак зводить двогодинний бій з двома сотнями ОРМО, що прийшли на поміч зі сіл: Марковец, Победно і Єндрушковец. Відзначається в бою зі сотнею пропагандистів ВП 13. XII. 46 р. в с. Тиляві.

В часі, коли курень зістав розділений на дві частини дня 18. VI., він зі своєю чотою остав на Словаччині, де зводить бій, а дня 19. VI., нічю використовує сильний дощ і темряву і з чотою переповзує без утрат через дві ворожі лінії на кордоні. Опісля зводить через три дні кільканадцять боїв. (Згинув в Дрогобиччині в часі наскоку більшовиків на хату в м-ці лютому 1948).

2. Сл. п. віст. „Луговий” — стрілець вд, а від 20. VIII. 47 р., в охороні при КВ. Відзначився в багатьох боях очайдушністю і відвагою. Зокрема відзначився в цілоденному бою 18. III. 47 р., над с. Луковом. В часі проривів сотні залишається в заді, маскується снігом і стріляє польського поручника, котрий командував баталіоном, відтак бігцем долучає до сотні. Рівнож відзначається в часі переходу більшовицького кордону групи к-ра „Острове́рха” дня 18. VIII. 47 р. Сам іде, перевіряє кордон, вертає по групу, розраджує друзів, що щасливо перейдуть. В часі наскоку більшовиків 18. VIII. 48 р., над с. Недільною мав приділений наплечник з поштою пров. „Зова”. Не зважаючи на сильний ворожий вогонь по наплечнику і ньому, кидається рятувати наплечник, при чому гине. Дня 18. III. 47 р., в бою над с. Луковом витягає з ледяного пото́ка пор. „Хрі́на”, саме тоді, коли стрільці всі відступили. (Разом зі ст. віст. „Рибалкою” і віст. „Жахом”).

3. Віст. „Івасик” — стрілець. Відзначився в тому, що ранений важко в ліву грудь на Словаччині дня 18. VI. 47 р., цілий час іде, ніхто його не несе, разом з півкуренем переривається на Лемківщину. Не лежав ні одної доби, а все пересиджував на деревах, де прив'язував себе ременем, живився травою і грибами, а коли вилікувався, перейшов кордон і долучив до сотні. Згинув. 11. VIII. 48 р. в бою з більшовиками над с. Ластівки.

4. Сл. п. віст. „Чуприна” — кулеметчик;

5. Сл. п. віст. „Білий” — амуніційний. Відзначилися в бою з ВП літом 1947 р., в Перемищині. В часі бою сотня відступила, а вони обидва залягли за буком, звідкіль безпереривно вели вогонь

по ворогові. Не відступали, бо не мали наказу. Ворог напирив на них з двох сторін, а вони все відбивалися аж до останнього набоя. Дерево, за яким вони лежали, було обдерте від кори, майже біле від ворожих куль. Щойно, коли прийшла чота на поміч, вони відступили. Відзначаються вони в багатьох інших боях вд. Згинули дня 11. VIII. 48 р., в бою з більшовиками над с. Ластівки.

6. Сл. п. ст. віст. „Палій” — ройовий. Найкращий і найвідважніший ройовий цієї сотні. Відзначається майже в кожному одному бою впертістю і відвагою. Дня 19. VI. 47 р., в часі пробою через ворожі лінії на словацькому кордоні біля с. Руніни разом з кул. „Маком” ліквідує ворожу кулеметну ланку в бункрі. Відзначається рівнож в бою дня 2. VII. 47 р., ніччю в с. Криве, р-н Бориня. Туди пішов охотником разом зі ст. віст. „Волинцем” прорвати ворожу лінію. Тому, що МГ 42 не спалював набоїв, вони почали бій на гранати, де і загинули.

7. Сл. п. ст. віст. „Заверуха” — ройовий — очайдух і завзятий. Відзначається в боях сотні літом 1946 р. в Перемищині. Відзначається в наступі на ворожі окопи дня 10. V. 46 р. в с. Попонній та при ліквідації м. Буківська в м-ці квітні 1946 р. У завязаному бою з ВП при ліквідації с. Прусєка здобуває кілька ворожих опірних гнізд, а в часі відступу, під час мінометного ворожого вогню зістає важко ранений і стріляє себе ніччю 19. X.

8. Сл. п. ст. віст. „Ярослав” — ідейний ройовий (багато писав віршів). Відзначається в кожному одному бою першої сотні, а коли перейшов до другої сотні, був одним із найбільш пробоевих ройових. Відзначається в бою зі сотнею ВП в с. Збоїска осінню 1946 р., при ліквідації с. Королика Волоського і в бою в с. Мощанці з початком квітня 1946 р. Згинув в бою на Словаччині 19. VI. 47 р., б. с. Руніни — Хижки над Скалов.

9. Сл. п. ст. віст. „Мирон” — ройовий, а відтак інтендант вд. Відзначається в бою з ВП літом 1946 р. в Перемищині. Звів зі своїм роєм завзятий бій на гранати в потоці і лісі. Відзначився в бою з ВП в лісі „Буковиця” в м-ці травні 1946 р. (в часі будови шпитальки) в часі наскоку ворога. Дня 28. IX., в бою в лісі над с. Вернійівкою, (як інтендант) він з розвідником Славком підсувається близько ворожих становищ, розвідує розположення ворожих сил, а його вісті дали можливість підготувати наш наступ на найслабше вороже

місце. Завдяки тому ворог зістав розбитий. Згинув в бою з більшовиками 11. VIII, над с. Ластівками (ранений розірвався гранатою).

10. Сл. п. ст. віст. „Могила” — чотовий пвд. 514. Відважний і притомний в бою. В 1946 р., був заскочений більшовиками в хаті в Дрогобиччині. Чергою з ППС убив 2-ох більшовиків і щасливо вийшов з оточення без утрат. (Був з кількома стрільцями). Будучи чотівим зробив кілька гарних акцій і засідок, між ними одну в райцентрі Підбуж, дня 1. VIII. 48 р., де знищив 4-ьох емведистів. Згинув враз зі своїм пвд внаслідок внутрішньої агентури дня 11. VIII. 48 р., над с. Ластівки.

11. Сл. п. віст. „Чумак” — стрілець вд. Окружений ВП в лісах Хрещата просидів 9-ть днів в голоді. З 8-го на 9-ий день ніччю голодний підсунувся до ворожого вогнища, вкрав вогонь і бараболо, яку пік собі в глибокому потоці недалеко ворога. В той день ворог опустив ліси, а він випадково злучився зі сотнею. Згинув в бою з ВП в лісах над с. Струбовиська дня 20. VI. 47 р.

12. Сл. п. віст. „Зазуля” — стрілець вд. Відзначився дня 21. VI., в часі прориву через ворожу лінію. Він перший біжить на кількох поляків з криком, вбиває одного з віддалі двох метрів, а прочі втікають. Тим промостив він шлях пвд 523. Згинув кілька днів пізніше в чергових боях.

13. Сл. п. віст. „Грушка” — стрілець очайдух. Відзначився майже в кожному одному бою. Дня 17. IV. 48 р., стояв на стійці в лісі „Левурда” б. с. Стрільбичі. Коли почали наступати більшовики, а він не біжить алярмувати стрільців, бо вже не має часу, стріляє, вбиває одного лейтенанта і ст. сержанта і, здержуючи так більшовиків, уможливив пвд забрати речі та прорватися з оточення, але сам тут загинув.

14. Сл. п. віст. „Труд” — один із найвідважніших кулеметчиків. Відзначився в багатьох боях, а зокрема на Україні з більшовиками. Дня 6. V. 48 р., в с. Винники вбив 3-ьох „стрибків”. Дня 11. VIII. 48 р., на засідці б. с. Бистриця забив 7-ох більшовиків і згинув того ж дня над с. Ластівки.

15. Сл. п. ст. віст. „Мирний”-, „Мирошко”-, „Мирон” — роювий. Відзначився в акції на гарнізон в с. Майдан дня 13. VI. 48 р.

Зі своїм роєм звів півгодинний бій зі „стрибками" в с. Винники, де знищено 3-ьох „стрибків". Відзначився в засідці на МВД в райцентрі Підбуж, де сам особисто знищив 2-ох емведистів. Відзначається на засідці 11. VIII. 48 р. де два рої знищили 11-ьох більшовиків. Він своїм роєм зробив кілька протиколгоспних акцій. Згинув дня 11. VIII. 1948 р., над с. Ластівки.

Увага: Подається тут до відзначення вояків з вд 95а і вд 95б за цілий час існування відділів, для того, що ні разу ще не були подавані до КВ „Лемко". Ті, що впали на полі слави, ще за життя заслуговували на відзначення. Їхні героїства, чини, тут занотовані — це тільки мала частина, бо на це бракує матеріалів. Одні впали, а другі знаходяться в архіві на Лемківщині. Можна навести сотні прикладів на їх героїство, але це не роблю тому, що не маю дат боїв і точних даних, щоби це описати.

З цього вд зістали вже подані до відзначення кулеметчики: сл. п. віст. „Комар", і віст. „Берест", і вже зістали відзначені.

VII. Вд 96 (Ударник).

1. Сл. п. пор. „Бір" — сотенний вд 96. Подається до відзначення за вміло зроблену засідку дня 1. IV. 47 р., на шосі Балигород — Тісна, де знищено 31 найбільш активних бандитів офіцерів, підстаршин і стрільців зі станиці ВОП-у Тісна. Вони знищили шпитальку, де згинуло 17-ьох повстанців. Удар цей був для поляків страшний, другий по Сьверчевскім, в тому самому місці. Ні один бандит не врятувався з тої засідки.

Сл. п. пор. „Бір" випровадив свою сотню з малими втра-тами з окружень і перейшов на Україну, де привів 76 людей.

Згинув окружений трьома тисячами більшовиків на горі „Шебелі" 8. II. 48 р., де звів останній бій. В бою цьому згинуло з вд 96 і вд 90 — 24-ьох стрільців, (між ними пор. „Бір", хор. „Тарас"). Ворог поніс утрати около 120 убитих. (Так подає друга розвідка надрайонового Проводу).

2. Сл. п. ст. віст. „Клим" — кулеметчик („Климів" було в вд двох. Подається до відзначення „Клима" з с. Петранки, що був в курені к-ра „Прута"). Один із найвідважніших вояків сотні. Чотири рази ранений. Відзначився в бою з поляками в м-ці серпні 1945 р., в с. Одреховій. Не зважаючи, що ідуть ворожі танки, цілий час обсипував їх кулеметним вогнем. Тут зістав ранений в ногу. В вд 96 відзначається майже в усіх боях, а саме: дня 19. I. 46 р., в с.

Середнє Велике — Хоцень, дня 30. III. 46 р., в с. Хоцень. Літом 1946 р., в наступі на Волковию. 1. IV. 47 р., в засідці на поляків на шосі Балигород — Тісна. Героєм був в бою з більшовиками ніччю 29. VI. 47 р., в часі переходу кордону б. с. Сянки, де важко ранений зістав залишений на полі бою. Чи живе, невідомо. Відзначився в бою 3. X. 45 р., з ВП в с. Бережниця Нижна, де був важко ранений в голову.

3. Сл. п. ст. віст. „Щиглик” — найкращий кулеметник сотні. Відзначається в усіх боях вд. Зокрема дня 1. IV. 47 р., на засідці на ВОП, де перший чергою з МГ 42 пересік цілу автомашину. Відзначається також в бою з більшовиками на кордоні 29. VI. 47р.

В часі оточення табору 8. II. 48 р., цілий час боронить пор. „Біра”, а вибивши всю муніцію, ранений стріляє себе.

4. Сл. п. ст. віст. „Карпо” — ройовий. Відзначився літом 1946 р. в часі наступу на Волковию. Майже за кожний один бій дістає призначення. Відзначається в наступі на більшовиків в лісі в часі переходу кордону 29. VI. 47 р. Згинув 8. II. 48 р., в часі наскоку більшовиків на табор.

5. Сл. п. віст. „Данило”-„Андерс” — стрілець. Важко-ранений в бою з більшовиками над с. Ісаї дня 12. VII. 47 р. попав в ворожі руки. Більшовицький полковник конечно хотів вдержати його при житті, сам бандажував, але він його копав ногами, кричучи: „Бандити, собаки московські, геть від мене!” і не давав себе забандажувати. В дорозі до шпиталю в Турці помер.

6. Сл. п. хор. „Довгий”, ПЖ, а відтак командир II-ої чоти. Дуже відважний. Відзначається в багатьох боях сотні. Виконує дуже важні доручення, часто робить наскоки на бандитів, все любив ходити тільки з крісом. Відзначився в наступі на Волковию літом 1946 р. Підсунувся під мури косцьола і разом зі ст. віст. „Орлом” закидав поляків гранатами, вбиваючи кількох. Про нього матеріяли є в архіві пор. „Біра” на Лемківщині.

Згинув в вересні 1947 р. разом з пров. „Романом” та іншими друзями в с. Торчиновичі, оточений більшовиками (ранений не вийшов з хати, де згорів).

7. Сл. п. ст. віст. „Орел” — сот. зв'язковий, а від осені 1947 р., при охороні КВ. Один із найвідважніших вояків пробоевників вд. Відзначився при мінуванні мосту на Гузелях під м. Лісько.

Не зважаючи на сильний ворожий мінометний вогонь, він доручене йому завдання здержувати наступ ВП виконав по-геройськи. Там зістав ранений. Відзначається майже в усіх боях вд, а зокрема весною 1947 р. в часі великих облав. Він був одним із перших, що розбили більшовиків в лісі, в часі прориву через кордон 29. VI. 47 р. Коли перейшов до КВ, зимувався з одною групою УПА. Весною 10. III. 48 р., більшовики наскочили на зимову групу пвд 478 бунч. „Чорного”. З тою групою був ст. віст. „Орел”. Коли група почала безплянний в безладі відступ, під сильним ворожим вогнем, 3-ьох більшовиків пігналося вслід за нею. Ніхто з вояків не відстрілюється. Бачучи таке положення, що більшовики можуть убити кількох стрільців, він сам залишається позаду, підпускає більшовицьку трійку на кільканадцять метрів, вбиває лейтенанта, 1-го ранить, а третій утікає.

Коли долучив до Командира Відтинка, дістав доручення, а зв'язки ще не діяли, зв'язатися з вд 96. Відходить та по 20-ти кількох днях зв'язався, передав важливі накази. В міжчасі, в м-ці травні, він з двома стрільцями зістав заскочений ніччю в с. Росохач більшовицькою спец-боївкою. Відважний і притомний вояк вискочив з хати, одною чергою повалив більшовика, а других змусив втікати. Більшовики в певній віддалі залягли, цілу ніч обстрілюючись, а він тим часом щасливо відступив до ліса.

Відзначається в бою з більшовиками в с. Ісаї. 7. VIII., де більшовицьке кіно і спалив його.

Дня 18. VIII. 48 р., в часі наскоку більшовицької старшинської школи, не зважаючи на ворожий барабанний вогонь, кидається, щоби врятувати пакети пор. „Кармелюка”, в яких була важна пошта до пров. „Зова”, біля яких гине.

8. Сл. п. ст. віст. „Михась” — кулеметчик. Один із най-відважніших вояків вд. В час свого побуту в вд 96 виконує важливі доручення. Відзначається майже в усіх боях, зокрема дня 1. VIII., на г. Менчолі з більшовиками, а ніччю через ворожу лінію переходить до с. Гусне на розвідку. В поворотній дорозі настолочив сплячого більшовика, котрий почав до нього стріляти, але він меткий і зарадний вояк вийшов щасливо. Після розв'язання вд 96 переходить до вд 90. Дня 9. VII. 48 р., на г. Сигла б. с. Рожанка Вижна більшовики наскочили на сплячий пвд. Він перший припав до кулемета, вбиває 49-ьох більшовиків, які підсунулися над голови на дуже близьку віддаль. Не зважаючи на сильний ворожий вогонь, цілий час здержує наступаючих більшовиків, щоби заспані стрільці

зуміли вчас захопити зброю та стати до бою. В часі бою згинув, але врятував пвд від великих втрат.

9. Сл. п. ст. віст. „Береза" —ройовий, член ОУН. Ідейний, і відважний підстаршина. Відзначається в бою з більшовиками, коли був в сотні „Сурма" в с. Ставне на Закарпатті, дня 10-го березня 1945 р. Ще з одним стрільцем підсувається перший під більшовицький будинок, обстрілює ворога, при чому зістає ранений шістьома кулями в крижі. Не зважаючи на важкі рани, кидає на більшовиків гранатами, вбиває кількох і сам один, бо сотня відступила, на руках повзає, кровавлячи сліди, за слідами до сотні. Командир казав вже його дострілити, бо більшовики гналися за сотнею, але він на палицях переходить Бескид на Лемківщину. Відзначається в багатьох боях, але про це не маю даних. Перейшовши на Україну, в дорозі долучаючи до вд 96, зазимував в Дрогобиччині над с. Ямельницею, дня 8. ІІ. 48 р. згинув в часі наскоку на бункер (застрілився).

10. Сл. п. ст. віст. „Матій" — ройовий, а відтак в ПЖ. Один із найвідважніших пробойових вояків вд 96. Відзначається в усіх боях вд. Даних про нього немає в КВ — є в архіві на Лемківщині. (Був в курені к-ра „Прута" — ройовим). За його бойовість пор. „Бір" називав його „мій пістолет". Перед відходом на Україну пор. „Бір" вислав його (а треба було передертися через жажливі ворожі облави) в ліс „Лопінник" до криївки по мапи. Вертаючи з мапами, вийшов на польську засідку над с. Лопінка, де згинув разом з віст. „Максимом" в м-ці червні 1947 р.

11. Ст. віст. „Галайда" — ройовий. (Був в курені к-ра „Прута"). Один із найкращих ройових вд. Відзначається в наступі на Бірчу (в чоті хор. „Горбового"). Відтак в багатьох боях вд. Незвичайно совісний у виконванні своїх обов'язків. Нотатки про нього в архіві на Лемківщині.

12. Ст. віст. „Савка" —кулеметчик і зв'язковий вд. Один з найкращих кулеметчиків-емгістів. Відзначився в наступі на Бірчу зимою 1945 р., а відтак майже в усіх боях вд. Як довірений вояк відійшов разом зі ст. віст. „Матієм" по мапи. Коли ці два згнули на польській засідці, він переходить більшовицький кордон з бунч. „Буревієм" 16. VIII. 1947 р. і долучає до вд. 91. Дня 7. ІІІ. 48 р. відзначається разом з пвх „Вільним", ст. віст. „Березою", ст. віст. „Зіркою", віст. „Лисом" та іншими в бою з більшовиками. В цьому бою згинуло 16-ьох більшовиків. Відтак в пвд 477 ст. віст. Чорняка бере участь в кількох засідках на більшовиків, як кулеметчик, та

відзначається холоднокрівністю та цільним стрілянням.

13. Ст. віст. „Запорожець” — один із найкращих ройових вд 96 — унсак*. Відзначається в багатьох боях. (Точніші дані про його заслуги в архіві на Лемківщині). Двічі ранений в боях. Зараз знаходиться біля окружного реф. пропаганди.

14. Віст. „Лісовик” — найкращий стрілець вд 96. В кожному одному бою він завжди убив як не одного то більше ворогів. Зокрема відзначився в часі наскоку більшовиків на зимову групу пор. „Орленка” 4. III. 48 р., в с. Гординя. Тут сам він з кіса застрілив 3-ьох більшовиків, а відтак скрився так, що ворог його не знайшов, бо вийти зі села було неможливим. Тут згинуло 4-ьох повстанців разом з пор. „Орленком”. Він та ще один врятувались.

15. Віст. „Цьвіркун” — відважний вояк, відзначився в багатьох боях. Нотатки про нього в архіві на Лемківщині. Дня 4. VII. 48 р. на засідці на більшовиків він убив капітана МВД, котрий смертельно поранив хор. „Летуна”.

Увага: З цього вд можна б було дати більше стрільців до відзначення, але про них в КВ немає матеріалів. Може Командир Відтинка „Лемко” — „Рен” має про них матеріали.

До відзначення командантів і стрільців ОВ, ЕВ і інших подасться літом 1949 року, з причини тої, що ніхто з надрайонових провідників не прислав листків до авансу, mimo то, що вони були про це повідомлені.

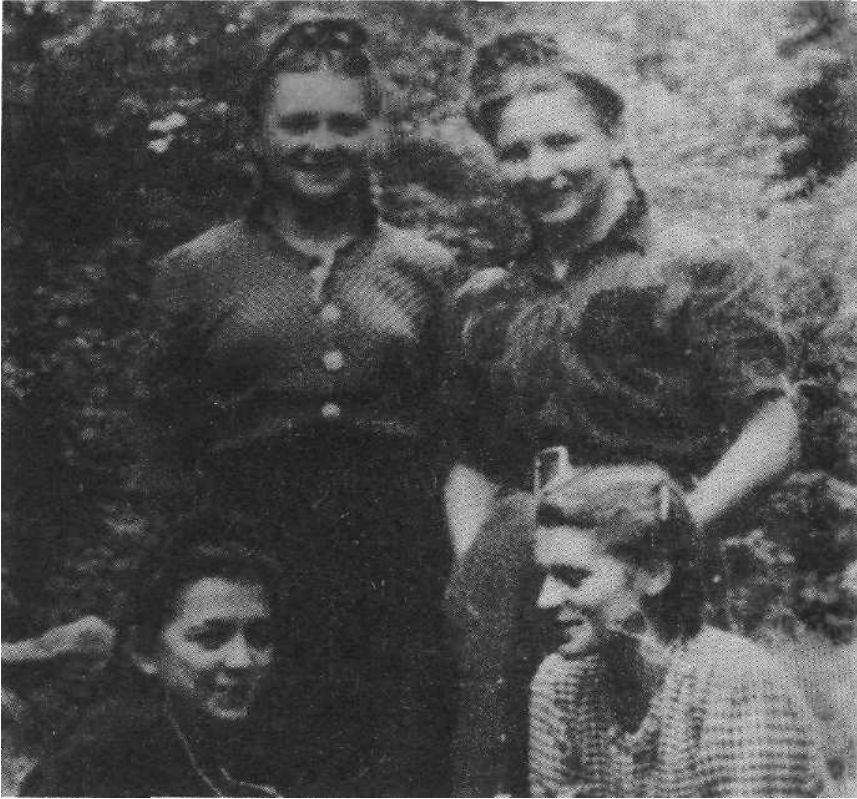
VIII. Команда Відтинка „Маківка” — 24.

Стрільців з охорони і зв'язківців КВ вже подано до відзначення в списках відділів, а то:

в списку вд 91 подано: ст. віст. „Гайового”,
в списку вд 95а подано: ст. віст. „Рибалку”, ст. віст. „Мака”,
віст. „гранату”, віст. „Щуку”,
в списку вд 95б подано: віст. „Лугового”,
в списку вд 96 подано: ст. віст. „Орла”.

1. Сл. п. віст. „Тетяна” — машиністка КВ. Вояк і співпрацівник найкращих вояцьких прикмет. Відважна, притомна в найбільш грізній ситуації, фанатик нашої ідеї і боротьби.

* УНСАК — вояк, який був в УНС — Українській Народній Самообороні (назва УПА-Захід в 1943 р.)

Члени підпільної сітки ОУН Лемківського надрайону. Стоїть з руками до заду: Анна Черешньовська — „Тетяна” (реф. УЧХ в 3-му районі, а від серпня 1947 машиністка в Команді ТВ 24 та вістун УПА). Коло неї стоїть Надія Партикевич — „Марійка” (реф. УЧХ в 2-му районі). Клячуть (від ліва): Ярослава Філь — „Марта” (машиністка у Проводі Надрайону) та М.Р. — „Пчілка” (кущева реф. УЧХ у 2-му районі). Знімка з літа 1947 на Лемківщині.

В сотні „Дружинників” к-ра „Чорного” була найкращим розвідником. Часто перебрана за селянську дівчину іде між більшовиків на розвідку. Кількакратно попередила командира „Чорного” про небезпеку наскоку ворога на вд.

Ніччю, дня 23. X. 44 р., повідомила сотню к-ра „Чорного” і к-ра „Хоми” в с. Ліщаві Горішній, щоби були на осторожності, бо ворог готує велику облаву на с. Ліщаву Горішню. Повідомлення прийшло через дівчину Стефу з с. Т. Інспекційний чотовий зголосив сотенному, що в сусідньому селі появилися більшовицькі танки і великі маси війська та передав повідомлення від розвідника „Галі” — „Тетяни”. Повідомлення це командири прийняли з резервою і тому дня 24. X. 44 р. був великий цілоденний бій з двома тисячами більшовиків, в якому згинуло 17-ьох вояків, а з ними пор. „Хома”, 6-ьох було ранених, між ними чот. „Хрін”.

Вояцьке життя, боротьбу, полюбила, як кожний герой-вояк. Найбільшим для неї ударом була демобілізація сотні і хвилина, коли в неї відібрали зброю та відсилали на теренову роботу на Лемківщину. В дорозі в с. Мичківцях зістала зловлена поляками, але завдяки приготованому алібі та твердій і певній себе поставі зістає звільнена. Після звільнення іде за нею погоня, бо УБП з Ліська повідомило, що це має бути підпілячка з с. Стежниці. В час облав „червоної мітли” опікується хворими стрільцями на тиф з вд к-ра „Веселого”. Між ними виліковує пор. „Біра”. Кількакратно рятує хворих перед більшовицькою облавою. В часі облави на село Царинське бере хворого на тиф стрільця на сани, і втікає з ним до с. Сухі Ріки, де подорозі малоццо не втопилася в глибокому потоці. Однак у воді вирятовує хворого стрільця і останками сил заносить його в селянську хату. В другому випадку переїздить через ріку з хворим, лід заломився, а вона, впавши разом з раненим в глибоку воду бере його на руки, виносить до краю ріки, де до криг на краю берега покалічила собі руки і ноги. Це все діялось вчасною весною 1945 р., в часі облав „червоної мітли” на Лемківщині.

Виконуючи функцію повітової провідниці, а відтак рай. реф. СО кількакратно заскочена ворогом під ворожим вогнем виривається з обіймів смерті. Опікується раненими стрільцями, забезпечує вд 96 в білля, ліки, бандажі, а зокрема в розвідку. Кількакратно повідомила вд, не зважаючи, що ворог вже підсувався, бути на осторозі. Як учителька-лемкиня, виховує молодь і старше жіноцтво в жіночій сітці ОУН. Своєю невтомною працею здобула собі великий авторитет між населенням і признання теренового Револуційного Проводу.

В часі найбільших облав весною 1947 р., обдерга, боса, виголоджена, піддержує залишене без опіки і проводу стрілецьтво терену і вказує йому шлях іти на Україну. Дістає ряд пропозицій відходити під зону, але вона іде на Україну дня 14. VIII. 1947 р. Разом з нею дд. „Марійка" і „Марта", „Стир" і „Дунай". На кордоні зістали обстріляні ворогом і тут вона перебирає провід над ними, без карти, і зв'язків іде навмання та по кількох днях зв'язується з місцевими повстанцями. Тут себе вже показала відважним і зарядним вояком, тоді, коли мужчини були безрадними.

Осіною 1947 р., переходить до КВ. Скоро вивчає писання на машині і з запалом працює над виготовленням звітів та перебиткою літератури для вд.

В праці совісна, терпелива і обов'язкова. За час зими вивчає військову літературу (полеву службу, внутрішню службу, зброєзнання, партизанську тактику, інтересується мінометами і мінеркою). Засіб знання має вже такий, що завжди веде розумні і річеві дискусії.

Після наскоку ворога на бункер КВ в м-ці березні 1948 р., холоднокровно забирає усі речі, а навіть хоче спалити бункер, щоби не залишити ворогові.

Цілу весну і літо від ранку до вечора працює над звітами і літературою, а вечорами заохочує стрільців писати спомини, помагає їм, а навіть пише спомини ст. віст. „Острроверха".

Відзначилась відвагою в часі наскоку більшовицької старшинської школи МВД дня 18. VIII. 48 р. В хвилині найбільш сильного ворожого вогню, кількох кулеметів на крило, де знаходився пор. „Кармелюк" і пор. „Хрін", де вже упало кількох вояків, *вона перша кинулась, щоби врятувати звіти*, відтак скочила за дерево, заняла становище та кричала: „Хлопці! Вогонь!" Коли побачила що мовчить кулемет віст. „Богдана", а на ньому лежав убитий кулеметник, *не зважаючи на ворожий вогонь, хотіла його витягнути та стріляти*, але не мала сил зняти з нього вбитого стрільця. Робить це в таку хвилину, *коли ніхто з вояків в цьому місці не забрав своїх торб*. Відтак, коли наказ був відступати, *вона веде раненого віст. „Буйного"*. В той час пор. „Хрін", відбиваючись з ППС, дістав чергу по зброї і ворог почав його замикати з трьох сторін в скалистому потоці, чого він не бачив, а ждав, щоби злегшав ворожий вогонь, а тоді виповзатись. В той момент, побачивши, *вона біжить з пістолем в руках, не зважаючи на ворожий вогонь і оклики: „Девушка, девушка!" з віддалі кільканадцяти метрів, каже відступати*, бо більшовики над головами. І в тім випадку вона

притомна. Місто кликати псевдо „Хрін" чи , «командир, відступайте!", вона, *щоби не зрадити перед ворогом, хто знаходиться в потоці, кричить кодом: „Ка-Ха"*, „відступайте!".

Якщо би не вона, то пор. „Хріна" були би знищили більшовики в потоці.

Внедовзі відходить вона в північну Самбірщину до с. Билич, щоби там зустрітися зі своєю сестрою. Тому, що терен був загрожений, ішла з відтягнуною пістолем. Ніччю 21. IX. 48 р., випадково поранила себе смертельно і зістала похована на місцевому кладовищі.

Можна би було навести багато її героїських чинів, але вона про себе не любила говорити. Також, щоби хтось про неї говорив. Тому у нас зберіглося мало фактів про цю дівчину — вояка, героя, революціонера.

VIII. Теренова сітка.

1. Сл. п. віст. „Ксеня" — машиністка рай. пров. пор. „Кармелюка". У вд „Сурма" була санітаркою і розвідником. Брала участь в Карпатському Рейді. Відтак переходить на теренову роботу в Устрічнину. Виліковує сот. „Степового", пов. пров. „Горбового" із почоту куреня д. „Рибак". Вони були ранені. В час найбільших облав схоронює їх в криївках по селах.

Коли переходив к-р „Андрієнко" літом 1945 р., по бою з більшовиками в лісі „Отрит", на полі бою став його ранений стрілець „Гонта". Вона іде в ліс, відшукує його і з дівчатами переносить до с. Лютовиськ, а коли довідалися про це більшовики, перевозить на Лемківщину, де виліковує його.

Перейшовши на Україну з пор. „Кармелюком", працює машиністкою і в часі наскоку більшовиків 17. X. 47 р., в лісі „Бадьова", ворожа граната відірвала її руку, після чого вона дострілилася.

2. Сл. п. д. „Пальма". Через три роки крилася самостійно в лісах перед більшовиками. Весною 1948 р., зістала принята в підпілля. В м-ці серпні 1948 р., наскочили на неї більшовики, вона відстрілювалася з кріса, убила 4-ьох більшовиків, гранатами кількох поранила, а відтак розірвалася гранатою.

Постій, дня 2. III. 1949 р.

*Командир Відтинка
Хрін
сотник УПА*

Operational Reports from Tactical Sector 24

This section presents activities in the Drohobych Tactical Sector primarily from early summer 1947, to late summer, 1948, with some information about activities taking place outside of this time frame. It contains the TS Commander's recommendations for awards and 10 reports describing the operations of 5 companies. Only four of the reports are actually signed by the TS Commander, but an analysis of the reports leaves no doubt that they were all prepared by Capt. Stepan Stebelskyi- "Khrin". He apparently prepared these reports based on oral briefings from couriers and short notes submitted by some company commanders. It is clear that the TS Commander attempted to keep the Military District Headquarters fully informed about the operational activities of his companies.

Each report identifies companies by their codename, codenumber, and person commanding. In almost all cases, the pseudonyms of soldiers and officers are prefixed by their military rank.

The first two reports describe operations or incidents involving Company 90- "Kmelnytskyi" from May 1, 1947, to July 24, 1948. During this time the company was commanded by Lt. "Hruzyn" and consisted of three platoons: 473, 474, and (until 27 September, 1947) 475. In August, 1947, this unit transferred 11 men to Company 96 and obtained 25 men from Company 96. This reorganization caused a decline in the combat effectiveness of Company 90. Its operations were conducted in the Borynla and Slavske rayons, and the adjoining villages of Transcarpathia and Stanyslaviv proVIIIce. The unit was inactivated on 24 July, 1948.

The next four reports cover the period from 1 May, 1947, to 10 October, 1949, and present the activities of Company 91- "Baseyn". During this period the company changed commanders five times: Lt. "Myron", Lt. "Tarasko", Lt. "Roman", Sgt. "Chorniak", and Lt. "Orikh". It conducted operations in the following rayons: Turka, Ustryky Dolishni, Staryi Sambir, Strilky, Khyriv, Nyzankovychi, Novyi Sambir. It consisted of three platoons codenumbered 476, 477, and 478. Officially this unit was inactivated on 27 August 1948, but subunit 477 was reconstituted in October 1948 and continued operations through 1949. During 1949 it was the only unit still active in the Drohobych TS.

The only operational report on Company 92- "Bulava" describes activities from summer, 1946, to 4 March 1948, under the command of Lt. "Orlenko". From summer, 1946, to May, 1947, this unit was on the territory of UPA IV Military District in Poland and conducted mostly training activities. In June, 1947, most of its soldiers were released to work in the OUN underground. The remaining soldiers were reorganized into one platoon (479) and conducted operations mostly in the Dubliany rayon. On 4 March, 1948, the unit was destroyed in an MVD search operation.

The "Lenko Company" — 95a, originated in Tactical Sector 26, in Poland, but in June, 1947, it fought across the border into Drohobych province and in August, was reassigned to TS 24 with Lt. "Stakh" in command. The two reports on its activities cover the period August, 1947, to September, 1948. It consisted of platoons 513 and 514, and was active in the following districts: Staryi Sambir, Khyriv, Turka, Strilky, Pidbuzh, Mydynytsi. It was inactivated on 10 September, 1948.

Company 96, commanded by Lt. "Bir" also came from TS 26 and in August, 1947, was reassigned to the Drohobych TS. It transferred 25 of its soldiers to Unit 90 and received in return 11 soldiers familiar with the Slavske and Borynia rayons. During the reporting period (August 1947-April 1948) Company 96 or its soldiers had 6 armed contacts. However, the company ceased to function as a combat unit when, during 8-11 February 1948, it was encircled in an MVD search operation and suffered heavy casualties. Some of its surviving soldiers later attached themselves to Company 90.

The final document in this section contains recommendations for awards of the Cross of Combat Merit (level unspecified) to officers and soldiers of the Drohobych TS. The recommendations cover individuals from the following units: one from Company 90, five from Company 91, three from Company 92, thirty seven from Company 95a, fifteen from Company 96, and three women - a total of 79. The recommendations are in most cases very detailed and list various heroic individual actions, in some cases as far back as 1945. The longest and most detailed recommendation is for a woman, Corporal "Tetiana," who served as an administrative assistant in the TS Headquarters. On August 18, 1948, during a particularly bloody encounter, she exhibited heroism far exceeding that of the male soldiers. The document is dated 2 March, 1949, and signed by Capt. "Khrin", TS Commander.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

- б. — біля
ББ — „по боротьбі з бандітизмом”, спецвідділи НКВД/МВД для боротьби із УПА та ОУН
бу. — булавний (підстаршинський ступінь УПА)
бунч. — бунчужний (підстаршинська функція у сотні або курені)
ВВ — Внутренніе Войска (НКВД/МВД)
вд — відділ (сотня)
віст. — вістун (перший підстаршинський ступінь в УПА)
ВО — Военна Округа в УПА
в.о. — виконуючий обов'язки
ВОП — Войско Охрони Пограничча
ВП — Войско Польске
вул. — вулиця
ген. — генерал
год. — година
госп. — господарський
д. — друг
ЕВ — Екзекутивний Відділ
ім. — імени
ЗП — Закордонне Представництво (УГВР)
ЗУЗ — Західні Українські Землі (терен Галичини)
кап. — капітан
КВ — Командир (Тактичного) Відтинка, Команда (Тактичного) Відтинка
КГ — Командир Групи, згл. Воєнної Округи УПА
км. — кілометр
ком. — (під) командою, командний (склад)
КП(б)У — Комуністична Партія (більшовиків) України
к-р — командир
кул. — кулеметник
кур. — курінний
кущ. — кущовий
ланк. — ланковий (командир ланки, згл. частини роя)
лейт. — лейтенант
м. — місто, метер
МВД — Міністерство Внутренніх Дел, згл. його підрозділи
МГБ — Міністерство Государственной безопасности, згл. його підрозділи
МГ 42 — німецький скоростріл
МП 42 — німецький автомат
НВЗ — Надзвичайний Великий Збір(ОУН)
НКВД — Народний Комісаріят Внутренніх Дел, згл. його підрозділи (від 1946 МВД)
НКГБ — Народний Комісаріят Государственной Безопасности, згл. його підрозділи (від 1946 МГБ)
ОВ — Охоронний Відділ (при провідниках підпілля)
ок. — около
ОРМО — Охотніча Резерва Міліції Обивательської
ОУН — Організація Українських Націоналістів

- ПВ — Політвиховник (Тактичного) Відтинка
 пвд — підвідділ (чота)
 пвх — політвиховник (сотні або чоти)
 ПГ — Політвиховник Групи, згл. Воєнної Округи
 ПЖ — Полева Жандармерія (в УПА)
 полк. — полковник
 пор. — поручник
 поч. — почот (сотні, куреня, або відтинка)
 ППС — модифікація ППШ з 1943 року
 ППШ — автомат російського виробу із 1941 року („паша")
 пров. — провідник
 р. — ріка, рік
 рай. — районний
 реф. — референт
 р-н — район
 РО — Районний Отдел (НКВД/МВД)
 рой. — ройовий, командир роя
 РР. — Районовий Референт (в підпіллі)
 с. — село
 сан. — санітар
 СБ — Служба Безпеки (в ОУН)
 СКВ — Самооборонний Кущевий Відділ (місцева боєва одиниця підпілля ОУН)
 сл. п. — світлої пам'яті
 сот. — сотенний, командир сотні
 сот. бунч. — сотенний бунчужний
 сот. сан. — сотенний санітар
 сотн. — сотник (старшинський ступінь)
 сс. — села (множина)
 ст. бул. — старший булавний, найвищий підстаршинський ступінь УПА)
 ст. віст. — старший вістун (підстаршинський ступінь УПА)
 ст. лейт. — старший лейтенант
 ст. стр. — старший стрілець (ступінь в УПА)
 стр. — стрілець (початковий ступінь в УПА)
 СУЗ — Східні Українські Землі (на схід від ріки Збруч)
 ТВ — Тактичний Відтинок (підрозділ Воєнної Округи УПА)
 ТГ — Туля-Токарев (пістолет російського виробу із 1933 р.)
 УГВР — Українська Головна Визвольна Рада
 УПА — Українська Повстанська Армія
 УССД — Українська Самостійна Соборна Держава
 хор. — хорунжий (перший старшинський ступінь в УПА)
 ЧА — Червона Армія
 чол. — чоловік
 чот. — чотовий, командир чоти
 шт. — штук (означення кількості)

ПОКАЖЧИК

- Австрія — 51
Акт 30 червня 1941 — 65
Александр, маршал — 56-57
Альошін, лейт. — 190
Альянти — 56-58
Америка — 52, 56, 74, 94
Американці — 38, 51
Англіїці — 38, 51, 58
Англія — 35, 52-53, 55-56, 74, 77, 90, 94
„Андерс" — *див.* „Данило"
Андерс, ген. — 55, 107
Андрусак Василь („Різун", „Грегіт"), полк., к-р ТВ 22 — 9,11, 20, 22, 117-118
„Андрієнко", к-р — *див.* Луцький Олександр
„Андрієнко", к-р 28 ТВ УПА — *див.* Вітовський Олег
„Андрій", реф. ЕВ — 224
Антонов О. І., ген. — 88-89
Армія Крайова — 54

„Б." к-р — 41, 102, 106
Б., М. — 28, 40
Бабин, с. Косівського р-ну — 138
Багно, верх — 159
Багно, ліс над с. Біличі, р-н Старий Самбір — 233
Багновате, с. — 252
„Бадів", ліс — 170
Бадьова, ліс — 288
Базар, м. — 45, 68, 145
„Байда", стр. — 126, 138
„Байдак", ст. віст. — 181
„Байрак", к-р 23 ТВ УПА — *див.* Косарчин Ярослав
„Байрак", хор., чот. вд. 95а — 154, 225, 227, 276
Баленівка, с. Дунаївського р-ну — 41
Балигород, м — 280-281

„Балаят", віст. — 252
„Бамбус", стр. — 125
Бандера Степан — 49, 205, 262
Бандрів, с. — 163, 170
Бандусяк, д-р — 47
Баличі, с. — 228
Бесарабія — 78
„Басейн", 91 сотня УПА — 12-13, 23-24, 31, 161-162, 185, 195-196, 203-207, 213-214, 256-257, 284, 289-290
Басов, лейт. —
Бачинський Л., д-р — 47, 78, 107
Баченков Іван Михайлович, шполк. — 231, 276
Баченков Мирон — 231
Баченкова Клавдія — 231
Белей, провокатор — 120
Белейлович Іван („Дзвінчук"), сот., к-р 5 ВО УПА — 8-9, 20-21
Бельгія — 58
Бердичів, м. — 69
Береги, с. Ліського пов. — 248
Береги Горішні, с. — 213
Береги Долішні, с. Н.-Устрицького р-ну — 186
„Береговий", стр. — 223
Бережанський р-н Терн. обл. — 50
Бережки, с. — 214
Бережниця Нижня, с. — 281
Бережниця, с. Самбірського р-ну — 217, 260
„Береза", віст. — 200-201, 233
„Береза", ст. віст. — 258, 283
„Береза", стр. — 119, 169-170, 175-176
Березів Вижний, с. — 138
Березів Нижний, с. Яблунівського р-ну — 137-138
„Березний", к-р — 183-184, 222
„Березний", ст. бул. — 177, 182

- „Березний", ст. віст. — 185,193-194
 „Березний", чот. — 237-238, 240
 Березнянщина — 49
 Березовець, с. — 265
 „Берест", віст. — 280
 „Берест" („Зозуля"), кул. — 275
 „Берест", рой. — 141
 Бескид, гірське пасмо — 283
 „Бескид", віст. — 265
 „Бескид", курінь УПА — 118
 „Бескид", рой. — 138
 „Бескид", сотня УПА — 146
 Бистре, с. — 171, 187
 Бистре, с. на Закарпатті — 158
 „Бистрий", кур. — 106
 „Бистрий", рой. — 177
 Бистриця, с. Підбузького
 р-ну Дрогоб. обл. — 147
 Бистрицький ліс — 247
 „Бистрі", сотня УПА — 118
 „Бігун", стр. — 142
 Білас — 145
 „Бігунець", кул., вд. 71 — 122
 Білевич Ірина — 14, 24
 „Білий", віст. — 247, 277
 „Білий", пор. — 137, 144
 Білина Велика, с. Дублянського
 р-ну — 215, 257, 267
 Білинці Малі, с. Дублянського р-ну
 — 216
 Білич, с. Старосамбірського р-ну
 — 178,182,194,202-203,221-222,
 233,276
 „Білявий", рой. — 139
 „Білявий", стр. — 142
 „Бір", пор., сотен. вд. 96 — 153, 159,
 210, 213, 241, 251-253, 256, 269,
 271, 280-281, 283, 286, 290
 Бірча, м. — 10, 22, 283
 „Благий" кур. — 43, 105
 „Блакитний", сан. — 218
 Боберка, с. Турківського р-ну — 214
 „Богдан", віст. — 238, 240, 287
 „Богдан", кур. бунч. — 122-123
 „Богдан", куц. госп. — 171, 224
 „Богдан", стр. — 103, 132, 178
 Богдань, с. на Закарпатті — 41
 Богородчанський р-н, Івано-Фр.
 обл. — 42, 106
 „Богун", вст. — 184
 „Богун", рой., вд. 71 — 122
 „Богун", стр. — 119
 „Бодяк", („Тур"), кул. — 275
 Боеслав, Марко — 13, 24, 32,43,105
 Божиків, с. — 50
 „Бойко", рой. — 138
 „Бойко", ст. віст. — 139
 Бойко, стрибок — 124
 „Боксер", пор. — 263
 Болгарія — 91-92, 111
 Болгарська Землеробна Народня
 Спілка — 92
 Болгарці — 28
 Болохівський ліс — 124-126, 129,
 131-132
 Бондурак Петро — 50
 Боринський р-н — 154, 192, 236,
 251, 253, 267, 278, 289-290
 Боринщина — 174, 211, 245
 Бориня, с. — 212
 „Борис", куц. госп. — 179
 Борислав, м. — 228
 Борівниця, с. — 273
 Борман — 51
 Боруцький Дмитро — 50
 Борщевичі, с. — 180
 Братишів, с. Товмацького р-ну
 — 101
 Братківці, с. Сатиславівського
 р-ну — 102
 Бращайко Ю., д-р — 47, 78, 107
 Брошнів, с. Долинського р-ну
 — 129
 Брустури, с. Косівського р-ну
 — 143
 „Буденко", ст. віст., рой. — 153, 253
 Будзин, с. Товмацького пов. — 103
 „Буйний", віст. — 153, 181-182, 239,
 242, 253, 287
 „Буйний", сан. — 179-181

- „Буйтур”, рой. 59 сотні УПА — 142
 „Буйтур”, чот. 58 сотні УПА — 137, 142
- Буковець, с. над Сяном — 160
 Буківсько, м. 278
- Букова, с. Старосамбірського р-ну — 235
- Буковець, с. Стан. обл. — 158
 Буковина — 7, 9-10, 21-22, 37, 40-41, 78, 106
- „Буковинець”, сотен., сотня
 „Лебеді” — 117
- Буковинський ТВ УПА, 20 — 10, 21
 „Булава”, 92 сотня УПА — 9, 13, 24, 213-220, 256-258, 289-290
- Бусовисько, с. — 164, 224
- Буковиця, ліс — 278
- „Бульба”, віст. — 153
 „Бур”, кул. — 217
- Бур-Коморовський, ген. — 55
 „Буревій”, бунч. — 283
 „Буревій”, віс. — 154, 249
 „Бурий”, бул. — 126
 „Бурий”, кул. — 217, 259
 „Бурий”, ст. віст. — 229, 242
 „Буркун”, рой. — 140
 „Бурлака”, сотен. — *див.*
 Щигельський Володимир
- „Буря”, чот. — 140-141
- Бутковський Іван („Гуцул”), шполк. — 9, 20
- „В.”, к-р (р-н Долина) — 129
 ВКП(б) — 90, 99
 ВМГБ — 29, 33, 71, 165
 ВОП — 9
 ВП — 58, 107, 213, 256, 260-273, 275-278, 280-282
 „Ванька”, ст. віст., рой. — 173, 185-186, 204
- „Варнак”, реф. СБ — 250
- Варшава, м. — 55
- Васильок, ст. лейт. — 139
 „Василько”, віст. — 267-268
 „Василько”, сотен. сан. — 159
- Вацик Павло („Прут”), пор., к-р 22 ТВ УПА — 11, 22, 106, 280, 283
- Великобританія — 53-54, 93, 106
 „Верба”, віст. — 153
 „Вербовий”, рай. сан. — 103
 „Вербовий”, сан. — 197
- Вересай, автор — 44, 106
- Вернійівка, с. на Лемківщині — 264-266, 271, 278
- Верхня, с. Войнилівського р-ну — 124
- „Верховий”, рой. — 214, 216
 „Веселий”, кул. — 141
 „Веселий”, стр. — 169
 „Веселий”, хор., сотен. — 261, 268-286
- Ветлина, с. — 276
 „Вивірка”, стр. — 252
- Вигода, с. — 158
- Вижницький р-н — 143
- Викторів, с. Галицького р-ну — 42, 106, 120
- Винники, с. Підбузького р-ну — 226, 243, 245, 279-280
- „Виноград”, сан. вд. 70-122
 „Вирва”, ст. віст., рой. — 222-223, 267, 270
- „Високий”, ст. бул., вд. 81 — 125
- Височани, с. — 263, 266-267, 270, 274-275
- „Вихор”, стр. — 103
 „Вихор”, віст. — 140, 200, 205, 207
 „Вихор”, пор., сотен. — 118, 143-144
- „Вихор”, сан. — 154
 „Вихор”, ст. стр. вд. 74 — 122
- Виців, с. Стрільківського р-ну — 165-166, 169
- „Вишитий”, к-р УПА-Захід — *див.*
 Сидор Василь
- Вишків, с. Станисл. обл. — 158
- „Вишневий”, стр. — 219, 260
 „Вишня”, »ігт — 153, 253
 Вишня Остап — 91, 110

- Вівсе, с. — 50, 107
 „Вівчар”, стр. — 142
 „Відважний”, рой. — 138
 „Вій”, сан. — 179-180
 „Вільний”, пвх. — 166, 175, 283
 Вільшанецька вул. в м. Тисьмениця
 — 120
 Вільшани, с. — 258
 Вільшинський Богдан („Орел”),
 к-р 5 ВО УПА — 8-9, 20
 Вінниця, м. — 69
 81 сотня УПА, 23 ТВ „Магура”
 — 124-125, 126-129, 131-132
 84 сотня УПА, 23 ТВ „Магура”
 — 125-129, 132
 85 сотня УПА, 23 ТВ „Магура”
 — 125-128, 130-133
 86 сотня УПА, 23 ТВ „Магура”
 126, 130, 133
 87 сотня УПА, 23 ТВ „Магура”
 — 126
 88 сотня УПА, 23 ТВ „Магура”
 — 126, 131-133
 Вітебська обл. — 231
 „Вітер”, віст. — 173, 248-249
 „Вітер”, пвх. — 145
 „Вітер”, пор., чот. — 262, 264, 266
 268
 Вітовський Олег („Зміюка”,
 „Андрієнко”), к-р 24 ТВ УПА
 — 11, 22
 Влисько — 68
 „Влодьо”, віст. — 119
 „Вовк”, віст. — 175, 207, 248-249
 „Вовк”, ст. бул. — 119
 „Вовк”, стр. — 245
 „Вовки”, сотня УПА, 24 ТВ УПА
 — 213-214
 Водники, с. Жовтневого р-ну —
 120
 „Водяник”, віст. — 252, 266, 274
 „Воєвода”, рой. — 213
 Войниловський р-н — 102-103, 124-
 125
 Войнович Б. — 93, 111
 Вол., автор — 29
 Волинь — 7-8, 19-20, 37, 40, 68
 „Волинець”, ст. віст., рой. — 267-
 268, 278
 Волівщина — 49
 Волковия, с. — 281
 Володимир Великий — 45, 60
 Володимир Мономах — 45
 Володимирський р-н Івано-Фр. обл.
 — 231
 Волосянка Велика, с. Стрільків-
 ського р-ну — 196
 Волосянка Мала, с. Турківського
 р-ну — 166
 Волошинова, с. Старосамбірського
 р-ну — 174, 176, 181, 194, 203, 208,
 222-223, 234
 „Волошка”, віст. — 194
 Воля Блажівська, с. Самбір. р-ну — 224
 Воля Коблянська, с. Старосамбір-
 ського р-ну — 190, 193
 Воля Райнова, с. Старосамбір-
 ського р-ну — 200, 223
 „Воробець”, віст. — 252
 „Воробець” сан. вд. 70 — 122
 „Ворон” — 78, 107
 „Ворон”, ст. віст. вд. 74 — 123
 „Ворон”, ст. стр. вд. 74 — 122
 „Ворон”, стр. — 142, 173
 „Ворон”, чот. — 141
 „Ворон”, к-р — 253
 „Ворона” — 47
 Ворошиловоградська обл. — 29
 „Впертий”, рой. — 139-140
 „Впертий”, віст. — 153
 „Всеволод”, стр. — 125
 „Г”, к-р вд. 84 (Перегінський р-н)
 — 102, 130
 „Г”, пвх., вд. „Трикутник Смерти”
 — 41
 „Гайворон”, пвх. — 140-142, 144-
 145, 147
 „Гайдамака”, ст. бул. — 153-154,
 226-227

- „Гайдамака”, ст. стр. — 138
 Гайдамаки — 45
 „Гайдамаки”, курінь УПА — 8, 20
 „Гайдук”, стр. — 218
 „Гайовий”, бул. — 205-206
 „Гайовий”, ст. віст. — 236, 257,
 266, 275, 284
 „Галайда”, ст. віст. — 283
 „Галайда”, кул. — 153
 „Галайда”, чот. — 143
 Галич, м. — 120
 Галичина — 8, 19-20, 37, 40, 131
 „Галичина”, дивізія — 7-8, 19
 Галицький р-н — 42, 102, 120
 Галівка, с. Стрільківського р-ну
 — 170, 176, 258
 „Гая” („Тяяна”) — *див.* Черешньовська А.
 „Гамалія”, ст. віст. в.д. 90 — 154-
 156, 158-160
 „Гамалія” („Степан”), ст. віст.,
 бунч. в.д. 90 — 155, 157
 Гамільтон, м. в Канаді — 89
 „Гануляк”, СБ — 187-188, 195
 Гафійка — 96-97
 Гвоздець, с. Стрільківського р-ну
 — 197-199
 Гдешичі, с. Нижанковицького
 р-ну — 180
 Гетьманська організація — 90
 Гімлер — 56
 Гітлер — 37, 51-52, 56-57, 105
 Гічва, с. — 275
 Гічвиця, с. — 263, 266, 273
 Глинка, посол парл. Канади — 91, 111
 Говерля, г. — 41
 „Говерля”, четверга карпатська
 ВО УПА — 7, 9-12, 17-27, 60, 64,
 105, 112, 119, 124, 129, 133, 137,
 274, 289
 Головецько, с. Стрільківського
 р-ну — 169, 173, 189, 198-199,
 245, 275
 „Голий”, стр. — 131
 Голошия, с. Жаб’ївського р-ну
 — 143
 „Голосний”, віст. — 176
 „Голуб”, віст. — 263
 „Голуб”, ст. віст., рой. — 252
 Горб, верх — 159
 Горб, с. на Закарпатті — 130-131
 „Горбовий”, пов. — 288
 „Горбовий”, хор. — 271, 283
 Гординя, с. Дублянського р-ну
 — 218, 220, 284
 „Горлоріз”, чот. — 117
 „Горобко”, рай. — 222-223
 Городенський пов. — 10, 22
 Городи Червенські — 60
 „Горошок”, стр. — 214
 „Горський”, рай. госп. — 176-177
 Гошка Володимир („Мирон”),
 пор. — 161-162, 205, 213-214, 246,
 256, 281-282, 289
 „Граб”, віст. в.д. 74 — 122-123, 153,
 160
 Грабовий, потік — 175
 Греко-католицька церква — 83-84
 Гречуха — 38-39, 43, 86-88
 Греція — 57-58, 94
 „Грива”, кул. — 178
 Гринівка, с. — 121
 Гринява, с. Жаб’ївського р-ну
 — 143
 „Гринь”, хор. — 274-275
 Гриньків, прис. Перегінський р-н
 — 130
 „Гриць”, віст. — 230, 234
 „Грізний”, пвх. — 154
 „Грізний”, сан. в.д. 74 — 122
 „Грім”, к-р групи „Говерля” —
див. Твердохліб Микола
 „Грім”, ст. віст. — 181-182, 260, 268
 „Гріх” („Верба”), віст. — 274
 „Гроза”, ст. віст. — 153
 Грозьова, с. — 169, 187, 259, 273
 „Грузин”, хор. — 153, 155, 157-160,
 256, 289
 „Грунь”, ст. віст. — 270, 272
 Грушатичі, с. Нижанковицького
 р-ну — 179-180

- „Грушка”, віст. — 122, 215, 225, 279
 „Грушка”, пвх. — 219
 Грушевський Михайло — 68, 72
 Губичі, с. — 226
 Гудеріян, ген. 51-52
 „Гусак”, віст. — 252
 Гусне, с. — 282
 Гутиська, с. Станисл. р-ну — 119, 121
 „Гуцул”, шполк. — *див.*
 Бутковський Іван
 „Гуцул”, рой. — 138-139
 „Гуцул”, стр. — 119
 Гуцульщина — 9-10, 137, 147
 „Гуцульщина”, 21 коломийський
 ТВ УПА — 10-13, 21-22, 24, 115, 136, 147
- Геббельс — 51
 Генеральна губернія — 7, 19
 Герінг — 51
 „Гонта”, стр. — 288
 „Гонта”, чот. вд. „Месники”
 — 120-121
 „Гонта”, чот. вд. 71 — 122
 „Граната”, віст. — 205-206, 258, 266, 275, 284
 „Грунь”, віст. — 242
 Гудзик Василь („Оріх”), хор. сотен.
 — 12, 23, 196, 198-199, 203, 207-209
- „Д”, к-р (Рожнітівський р-н) — 131
 Далекий Схід — 53
 „Данило” („Андерс”), віст. — 281
 Данило, король — 45
 „Данило”, СКВ — 222, 224
 Данія — 51
 Данилишин — 145
 90сотня УПА ім. Богдана Хмельницького — 13, 24, 153, 157, 253, 256, 282, 289
 91сотня УПА — *див.* „Басейн”, 91 сотня УПА
 92 сотня УПА — *див.* „Булава”, 92 сотня УПА
- 95а сотня УПА — *див.* „Ударники” 5, перша лемківська сотня УПА
 95б (96б) сотня УПА — *див.*
 „Ударники” 8, друга лемківська сотня УПА
 96 сотня УПА — *див.* „Ударники” 3, сотня УПА
 96а сотня УПА — *див.* „Ударники” 6, сотня УПА
 Делява, с. Товмацького пов. — 103
 „Демон”, ст. віст. — 232-233
 Денісов, лейт. — 173
 „Дерева”, рій УПА — 264
 Дерницький, селянин — 49
 Дернітський — 107
 Дехтєвець, верх — 159-160
 Дидьова, с. — 205
 Джонс Гаррі — 90
 „Дзвінка”, сан. — 227-228
 „Дзвінчук”, сот., к-р 5 ВО УПА
 — *див.* Белейлович Іван
 „Дзвони”, курінь УПА — 11, 117, 119
 „Дзвони”, сотня УПА — 146
 Дідух Семен — 50
 Дідушків — 95
 Дідушко Петро — 95
 Дідушкова, р. — 94
 „Діл”, бул., сан. — 208, 210, 266, 273
 Дніпро, р. — 30
 Дністер, р. — 10, 21, 50, 81, 103, 107, 218, 224
 Добровляни, с. Калуського р-ну
 — 117
 „Доброволець”, ст. стр. — 124
 Доброміль, м. — 180-181
 Добромільський р-н — 10, 21, 179
 Добротів, с. Надвірнянського пов.
 — 101
 „Добрий”, віст. — 153
 „Добрий”, стр. 267
 „Добрий”, хор., ПЖ — 281
 „Довбуш”, кур. — 118
 „Довбуш”, ст. віст. — 244-245
 „Довбуш”, стр. — 142, 225

- „Довбуш”, рой. 137-138, 169-171, 223
 Долинський пов. 8, 10, 20, 125, 129
 „Доля”, стан. — 219
 „Донський”, хор. — 128
 Дорожів, с. — 216
 Дошно, с. — 260, 265
 Дрогобич, м. — 165-166, 172, 198-200, 227, 240
 Дрогобиччина — 7, 9-10, 20-21, 153, 174, 226, 245, 248, 277, 279, 283
 Дрогобицька ВО УПА — *див.* П'ята дрогобицька ВО УПА
 Дрогобицька обл. — 9-10, 20-21, 102, 167, 196
 Дрогобицький курінь УПА — 161
 Дрогобицький пов. — 10, 22
 Дрогобицький 24 ТВ УПА
 „Маківка” — *див.* „Маківка”, 24 ТВ УПА
 „Дружинники”, сотня УПА — 152, 286
 „Дуб”, віст. — 211
 „Дуб”, кущ. — 182-183
 „Дуб”, стр. — 183, 253-254
 Дубівці, с. Жовтневого р-ну — 101, 120
 Дудко, секр. райпарткому — 167-168
 Дубляни, с. — 216, 219-220, 289
 Дублянський р-н — 214-218
 „Дубрівка”, с. — 117
 „Дума”, віст. — 207
 „Думка”, віст., пвх. — 256
 „Думний”, віст. — 181
 „Дун”, чот. — 276
 „Дунаець”, віст. — 269
 Дунаївський р-н Кам'янець-Под. обл. — 41, 106
 „Дунай”, віст. 160, 287
 „Дунай”, рой. — 143
 „Дунай”, сан. — 254
 „Дух”, ст. віст. — 232, 234, 236, 238-241, 272, 274-275
 „Духи”, рій УПА — 260
- „Духи-Чорти”, рій вд. 95а — 260, 263
 Душатин, с. — 262
- ЕВ** — *див.* Екзекутивний відділ
 Європа — 35, 37, 53-54, 57, 74, 85, 94
 Егейське море — 51
 Екзекутивний відділ — 165, 169, 176, 211, 219, 232-233, 284
 Естонці — 28
 Етлі — 54
- Єзуїль (Жовтень)**, м. Івано-Фр. обл. — 12, 23, 120
 Єндрушковець, с. — 277
 Єфремов Сергій — 68
- Жаб'є**, с. Івано-Фр. обл. — 94, 143
 Жаб'ївський р-н — 143
 Жайворонок, ст. віст. — 138
 „Жах”, віст. — 271, 277
 Жданна, присілок с. Тур'є Сколівського р-ну — 205, 209, 266
 Жидачів, м. — 10, 22
 „Жмайло”, стр. — 125
 „Жовна”, віст. — 240
 Жовтневий р-н — *див.* Єзуїльський р-н
 „Жук”, віст. — 138, 171, 271
 „Жук”, стр. — 226-228
 Жуков Г. К., марш. — 52
 Жуков, ст. лейт. — 141
 Жураківський р-н — 125
- „З”**, відділ УПА (р-н Богородчани) — 42
 ЗУЗ — 45, 156
 „Забіглий”, рой. — 122
 Завадка, с. Ст. Самбірського р-ну — 258
 Завадка Морохівська, с. — 261, 266, 269, 272
 „Заверуха”, ст. віст., рой. — 278
 Завій, с. — 121

- „Загайда", віст. — 125
 Загір'я, м. — 260-261, 263, 267
 Загутинь, с. — 272
 Загочев'я, с. — 256
 „Задунаєць, стр. — 129
 „Зазуля", віст. — 279
 „Зайчук", ст. віст., рой. — 274
 Закарпатська обл. — 10, 154, 158
 „Закарпатська правда", газета — 46
 Закарпатська Україна — 47, 77-79
 „Закарпатська Україна", газета — 49
 Закарпатський край — 10, 22-23
 Закарпатський 25 ТВ УПА — 10, 22
 Закарпаття — 7, 10, 21, 37-41, 46-49, 77, 79-80, 106-107, 109, 147, 283, 289
 Закерзоння — 213
 Закерничне, прис. Перегінський р-н — 130
 Закуття, прис. с. Городина — 218
 „Залізник", стр. — 183
 „Залізник", хот. — 143
 Залуче, с. Коломийського р-ну — 138
 „Запорожець", віст. — 123, 153
 „Запорожець", сотен., вд. 71 — 121
 „Запорожець", ст. віст. — 284
 „Запорожець", стр. — 124
 Затварниця, с. — 213
 Західна Україна — 78
 „Заяць", ст. віст. — 267, 270, 274
 ЗбоТська, с. — 278
 Збруч, р. — 81
 „Звір", віст. — 153
 Звір, с. Самбірського р-ну — 201, 209
 Звірянський ліс — 237
 „Зенко", ст. віст., рой. — 177, 184, 193-194
 „Зенко", хот. — 139-142
 „Зимний", кул. — 142
 „Зірка", віст. — 221, 224
 „Зірка", с. віст. — 176, 195, 283
- „Змії", сотня УПА — 9, 21
 „Зміюка", к-р ТВ — *див.*
 Вітовський Олег
 „Зов", окр. — 238, 241, 277
 „Зозуля", стр. — 130
 „Зонклі", ліс б. Сушиці Хирівського р-ну — 222
 Зубриця, с. Турківського р-ну — 190, 232, 257
- „Іван", стр. — 233
 Іванівці, с. Ланчинського р-ну 139, 141-142, 145
 „Івасик", віст. — 248, 277
 „Івась", стр. — 124, 215, 254
 Івахнюк Антін — 13, 24
 Ігнатієв, лейт. — 183
 Ігнатов, ст. лейт. — 178
 „Ігор", кул. — 257
 „Ігор", хот. Вд. 74 — 117, 120-121
 Індія — 38, 93, 106
 Ісаї, с. Турківського р-ну — 235-236, 281-282
 Ісаївські ліси — 236
 Ісаків, с. — 103
 „Іскра", віст. — 178
 „Іскра", кур. „Сивулі" — 118
 „Іскра", рой. вд. 59 — 142
 Іспас, с. Коломийського р-ну — 138
 „Істребительніе батальйони" („Стрибки") — 28, 41, 101-102, 117, 124, 130-131, 138-139, 142-143, 159, 186-188, 190, 193, 196, 209, 216, 221, 226, 232, 235-236, 240, 243-244, 279
 Істрія — 56-57
 Італія — 52, 56-57
- „І." к-р пвд. (Станисл. р-н) — 102
 „Іж", ст. віст. — 180-181
 „Іжак", бул., хот. вд. 72 — 117, 122-123

- „К.", к-р пвд., вд 88 — 131
 К., с. Дублянського р-ну — 219
 КП(б)У — 90
 Кабамов, ст. лейт. — 210
 „Кавка", ст. стр. — 119-120
 Кадобна, с. Долинського р-ну
 — 125
 Казахи — 268
 Казахстан — 68, 268
 Кальниця, с. — 266
 „Калина", віст. — 153
 Калуський пов. — 10, 22
 Калуський р-н — 126
 Калуш, м. — 117
 „Каменярь", віст. — 239
 Камінка, с. Надвір'янського
 р-ну — 117
 „Камінь", ст. стр. — 138
 „Камінь", хот. — 118
 Кам'янець-Подільська обл.
 — 41, 106
 Кам'янка, с. — 262, 265
 Кам'яне, с. — 265
 Канада — 89-91, 110
 „Канона", г. б. Стрільбич — 237
 „Карась", віст. — 269
 „Кармелюк", пор., сотен. —
 170-171, 213-214, 237-241, 282,
 287-288
 Карпати — 7-9, 19-21, 81, 161
 Карпатська ВО УПА — *див.*
 „Говерля", третя карпатська ВО
 УПА
 Карпатська Україна — 41, 130-131
 Карпатський край — 12, 16-17, 21,
 23
 „Карпенко", ст. віст., хот. вд. 74
 — 121, 123
 „Карпо", ст. віст., рой. — 252, 281
 „Кася", сан. 223
 Катерина II — 82
 Католицька церква — 90
 „Качур", стр. — 237
 „Каштан", віст. — 252-253, 269
 „Квітка", стр. — 259
 Кейван Зоня — 13, 24
 Керзонська лінія — 213
 Київ, м. — 28, 68-69, 72, 169, 198-199
 „Кир", бул., хот. вд. 74 — 121, 123
 Киричка, верх — 159
 Китай — 93
 Кіндратів, с. 201
 Кінчаки, с. Галицького р-ну — 42
 Кладько, лейт. — 229
 Клемпушів Василь — 47
 Клемпушів Дмитро — 47
 „Клим", ст. віст., кул. — 214-215,
 217, 258-260, 280
 „Клим", стр. — 254
 Климпуш — 78
 Клузів, с. Станисл. р-ну — 119
 Ключинці, с. — 50
 „Ключ", рой. — 143
 Клячківський Дмитро (Савур
 Клим), полк. — 7, 19
 Княздвір, с. Печеніжинського
 р-ну — 141
 Князівське, с. — 130-131
 „Кобила", г. — 167, 233
 „Кобила", ліс. — 233
 „Кобза", хор., хот. — 214-215, 217,
 220, 259-260
 Кобло, с. — 193
 Ковалівка, с. Яблонівського р-ну
 137-138
 Ковпак, С. — 8, 19-20
 „Козак", віст. вд. 74 — 122
 „Козак", май., к-р 20 ТВ УПА
 — 11, 22
 „Козак", рой. — 170, 172, 174,
 176-177
 Козина, с. Жовтневого р-ну — 120
 Козьова, с. Славського р-ну — 157
 Колима — 68
 „Колодій", віст. — 230
 „Колодій", куц. — 246
 „Колодій", стр. — 225
 Колодій Григорій — 13, 24
 Колодяжний, пполк. — 199-200
 „Колос", сан. вд. — 70-122

- Коломийська сотня УПА — 12
 Коломийський р-н — 137-138
 Коломийський пов. — 8, 10, 22
 Коломийський ТВ УПА — *див.*
 „Гуцульщина”, 22 коломийський
 ТВ УПА
 Коломия, м. — 140
 Колочава, с. Міжгірського р-ну
 — 130-131
 „Коля”, віст. — 268
 „Комар”, віст. — 122, 226-227, 262,
 274, 280
 Комар, полк. ВП — 262
 „Комар”, рой. — 137
 Комарники, с. Боринського р-ну
 — 255, 273
 Коновалець Євген — 60, 68, 73
 Коновалець Євген, ім., курінь УПА
 — *див.* Перший курінь УПА ім.
 Євгена Коновальця
 Конференція в Сан Франціско
 — 28, 33, 35-38, 53-54, 57, 93-94,
 105, 107, 111
 Копичинці, м. — 84
 Коржак Михайло („Сапер”), пор.,
 к-р сотні 74 — 12, 23, 117, 119,
 120-121
 „Корінь”, ст. віст., рой. — 187, 230,
 232
 „Корінь”, стр. — 257
 Корналовичі, с. Дублянського р-ну
 — 213-214
 „Коробка”, стр. — 217
 Королик Волоський, с. — 278
 Королівка, с. Коломийського р-ну
 — 137
 Коростенко, с. Устрицького р-ну
 — 102
 Коростів, с. Славського р-ну — 157
 „Короленко”, підп. — 219
 Коршівський р-н Станисл. обл.
 — 140-141
 „Косар” стр., *див.* „Русалка”
 „Косаренко”, ст. віст., рой. — 178,
 181
 Косарчин Ярослав („Байрак”),
 сот., к-р 23 ТВ УПА — 11, 22,
 133, 146
 Косівський пов. — 10, 22
 Косівський р-н — 137-139, 143, 145
 Космач, с. Яблонівського р-ну —
 10, 21, 137, 143
 Коссак Г. — 68
 Костельник Гавриїл, о. д-р — 82-84,
 110
 Коцюбей, кул. вд. 71 — 122
 Кошиці, м. — 48
 Красна, с. Перегінського р-ну —
 102, 129
 Красявін, ст. лет. — 210
 Красне, с. Боринського р-ну — 251
 Красне, с. Володимирського р-ну
 Івановської обл. — 231
 „Кравець”, ст. віст., рой. — 153, 160
 Кремидів, с. Галицького р-ну — 102
 „Кремінь”, стр. — 188, 216
 „Крет”, стр. — 183
 Криве, с. Боринського р-ну — 251,
 267, 278
 Криве, с. на Лемківщині — 234
 Кривоброди, с. Коломийського
 р-ну — 137-138
 Кривоніс Максим, ім., курінь УПА,
 к-р „Омелян” — 8, 20
 Криворівня, с. — 95
 Кривенко, ст. лейт. — 171, 176
 Крига, стр. — 122, 124
 Крим — 45, 54, 93
 „Крим”, стр. — 224
 Кримська конференція — 54-55
 Криниця, с. Мединицького р-ну —
 246
 Кричка, с. — 118
 „Кропива”, ліс — 170
 „Крук”, віст. вд. 59 — 139-140
 „Крук”, віст. вд. 91 — 195
 „Крук”, пвх. вд. 58 — 144
 „Крук”, ст. віст., сан. вд. 70 —
 122-123

- Крукеницький р-н — 193-194
 Крути, м. — 68, 145
 „Кручок”, стр. — 224
 Крушельницький — 72
 „Ксеня”, вiст. — 171, 228
 Куба — 93
 Кубилічі, с. Уманського р-ну
 Вітебської обл. — 231
 Кубло, с. — 210
 „Кудияр”, ст. вiст., рой. — 268
 „Кудияр”, ст. стр. — 119-120
 Кузьма, пор. ВП — 266
 „Кузьма”, ст. вiст. — 196, 198-200,
 208
 „Кузьма”, стр. — 204
 „Кузьма” чот. вд. 70 — 122
 Кузьмович Гаврило — 50
 „Кулик”, вiст. — 171
 Куляшне, с. — 265
 Кульчиці, с. Дублянського р-ну —
 214, 219
 Кульчиці Рустикальні, с. — 218
 „Куна”, стр. — 141
 Куперноги, с. Перемишлянського
 р-ну — 50
 Курінь УПА „Бескид” — *див.*
 „Бескид”, курінь УПА
 Курінь УПА Дрогобицький — *див.*
 Дрогобицький курінь УПА
 Курінь УПА ім. Євгена Коновальця
 — *див.* Перший курінь УПА ім.
 Євгена Коновальця
 Курінь УПА ім. Максима
 Кривоноса — *див.* Кривоніс
 Максим, ім., курінь УПА
 Курінь УПА „Дзвони” — *див.*
 „Дзвони”, курінь УПА
 Курінь УПА Підкарпатський —
див. Підкарпатський курінь УПА
 Курінь УПА „Сивуля” — *див.*
 „Сивуля”, кур. УПА
 Курінь УПА „Смертоносці” — *див.*
 „Смертоносці”, Курінь УПА
 Курінь УПА „Холодноярці” — *див.*
 „Холодноярці”, львівський
 курінь УПА
 Курінь УПА „Чорні Чорти” — *див.*
 Перший курінь УПА ім. Євгена
 Коновальця („Чорні Чорти”)
 Кутівський р-н — 143
 „Кухар”, вiст. — 153
 „Куцій”, вiст. — 211
 „Кучерявий” („Солтис”), вiст. —
 229
 „Кучерявий”, ст. вiст. — 182
 Куяви, с. Ярмолинецького р-ну —
 41
 Лаврів, с. Стрiлківського р-ну —
 174, 185
 „Лайбiда”, ст. вiст. — 260, 263, 268
 Ла Манш, протока 51
 Ланчин, с. — 140-142
 Ланчинський р-н — 139-142, 145
 Ластiвка, с. Турківського р-ну —
 201, 247-249, 264, 277-280
 „Ластiвка”, сотен. — *див.*
 Янкiвський Григорій
 Латвія — 51
 Латиші — 28
 „Лебедик”, вiст. — 259
 „Лебеді”, сотня УПА — 117
 „Лебедь”, рой. — 254
 „Лев” — *див.* „Тирса”
 „Лев”, вiст. — 242
 „Лев”, стр. — 179
 „Левадний”, бул. — 137
 „Леви”, сотня УПА — 9, 21
 „Левко”, рой. — 125
 „Левко”, ст. стр. — 119, 120
 „Левкович”, ст. вiст., рой. вд. 69 —
 122-123
 Левурди, ліс б. с. Стрiльбичі — 279
 Ледескул. г. б. Космача — 137
 Лемки — 260, 262
 Лемківщина — 10, 22, 152, 160, 213,
 221, 225, 228, 234, 248-249,
 264-265, 267, 269, 273, 277,
 280-281, 283-286
 Лемківська сотня УПА, I — *див.*
 „Ударники” 5, сотня УПА

- Лемківська сотня УПА, II — *див.*
 „Ударники” 8, сотня УПА
 „Лемківські гори”, рій УПА — 269
 „Лемківські потоки”, рій УПА — 261
 „Лемківські ріки”, рій УПА — 274
 „Лемко”, 26 ТВ УПА — 211, 261, 264-265, 267, 280, 283-284, 289
 „Лемкус”, ст. віст. — 269
 Лесівка, с. Богородчанського р-ну — 42, 106, 154
 „Летун”, стр. — 217, 259
 „Летун”, хор., чот. — 153, 157-158, 251-252, 256, 274, 284
 Либохора, с. Боринського р-ну — 154, 156, 158, 211
 „Лин”, віст., кул. — 269, 275
 „Липа, віст. — 173, 256
 „Липей”, хор. — 8, 20
 Липівка, с. Сатанівського р-ну — 41
 „Липовий”, віст. — 171
 Липовиця, с. Рожнітівського р-ну — 130
 Лип’я, с. — 171
 „Лис”, віст. — 252, 283
 Лиса Левурда, ліс б. Стрільбич Ст. Самбірського р-ну — 222, 225
 Лисець, с. — 106, 119
 Лисець Старий, с. 119, 121
 Лисецький р-н — 42, 106
 Лисина, г. б. Космача — 137
 „Лист”, агент НКВД — 138
 „Листок”, віст. — 154
 Лімна, с. Турківського р-ну — 204, 257
 Лімниця, р. — 125, 130
 Лінгур, проф. — 47
 Лінина Велика, с. Стрільківського р-ну — 167
 „Лісовик”, віст. — 219, 284
 Лісько, м. — 248, 281, 286
 „Літературна Україна” — 110
 Лішня, с. Підбузького р-ну — 246
 Ліщавя Горішня, с. — 286
 Логушна, с. Вижницького р-ну — 143
 Лоджки, с. — 251
 „Лоза”, ст. віст., рой. вд. 69 — 122-123
 „Лоза”, стр. — 131
 Лондон, м. — 47, 57-58
 Лопата, г. — 9, 21
 „Лопінник”, ліс — 283
 Лопушанка, с. Турківського р-ну — 172, 187, 192, 257
 Лопушанка Хомина, с. Стрільківського р-ну — 187, 197-198, 232
 Лопушанські ліси — 236
 Лоп’янка с. — 131
 „Лотош”, сан. — 223
 Луг, с. — 41
 „Луговий”, віст. — 236, 240-241, 271, 277, 284
 Лужок Горішний, с. — 164, 237
 „Лук”, стр. — 226
 Луківські Ліси — 264, 270
 Лукове, с. — 256, 265-266, 275-277
 Луцьк, м. — 69
 Луцький Олександр („Андрієнко”), хор. — 8, 20, 288
 Любченко — 68
 Лютовиська, с. Старосамбірського р-ну — 288
 Люча, с. Яблунівського р-ну — 139
 Ляшки, с. — 222
 Львів, м. — 8, 19, 68-69
 Львівський курінь УПА — *див.*
 „Холодноярці”, львівський курінь УПА
 „М”, хор., вд. 92 („Булава”) — 258
 МВД (НКВД) - 9-10, 21-22, 28, 30, 35, 40-42, 49, 65, 79, 82, 84, 99-103, 106-107, 109-112, 117-121, 124, 125-127, 131-132, 137-142, 146, 155-156, 162-164, 169-170, 172, 174, 176, 179-180, 182-194, 196-197, 200-205, 209-210, 213-214, 216-220, 222-225,

- 227-236, 237, 239-241, 244, 246-249,
251, 253-254, 256, 258-260, 263,
276-269, 271, 273-284, 287-288, 290
- МГБ (НКВД) — 99-101, 112, 118-119,
128, 139, 157, 165-166, 171-172,
176, 178, 189, 192, 198-200, 207,
214, 230-231, 242, 249, 257, 276
- Магий, верх — 153
- Магура, г. б. сс. Лопушанка - Хащів
Турківського р-ну — 172, 186
- „Магура”, 23 ТВ УПА — 10, 22, 115,
124, 129, 134-135, 145-147
- Мадяри — 28, 46, 48, 267
- Мазепа Іван, гетьман — 45, 60, 71
- „Майбутність нації”, газета — 90
- Майдан, с. — 121, 191-192, 226, 245,
279
- Майдан, с. Ланчинського р-ну —
142
- Майдан, с. Підбузького р-ну — 244
- Майданек, нім. концтабір — 68
- Майданик, с. Лисецького р-ну —
42, 106
- Майданські ліси — 157, 187, 192,
201, 236, 244-245, 248, 252-253,
269
- „Мак”, пвх. — 129, 132
- „Мак”, ст. віст., кул. — 236, 268, 275,
278, 284
- Макар Володимир — 13-14, 24
- „Маківка”, 24 ТВ УПА — 10-13,
22-24, 149, 151-152, 181, 201, 265,
280, 284, 286-290
- „Макомацький”, підп. — 249
- Макрушін Владімір Александровіч,
лейт. — 231
- „Максим”, віст. — 283
- „Максим”, стр. — 126
- „Малий”, стр. — 142
- Маличі Зарічні, с. Стрийського
р-ну — 129
- Манігоба — 89
- Манульський — 35-39, 44, 72, 106
- „Марійка” — *див.* Партикевич
Надія
- Марків К — 89, 110
- Марковець, с. в Ряшівськім воєв.
— 276-277
- „Марта”, машин. — *див.* Філь
Ярослава
- Матій, ст. віст., рой. — 283
- „Медвідь”, віст. — 153, 238, 240, 253
- Мединичівський р-н — 246, 289
- Мельник, о. д-р — 82, 110
- Мельник Петро („Хмара І”), сот., к-р
23 ТВ УПА — 12, 23
- Мельники, прис. — 141
- Менчоло, г. — 282
- „Метелик”, віст. — 275
- „Мирний” („Мирошенко”), ст. віст.,
рой. — 226, 243, 246-248, 278-279
- „Мирний”, віст. — 154
- „Миرون”, пор. — *див.* Гошка
Володимир
- „Мирошко”, рой. — *див.* „Мирний”
- „Мита”, с. — 251-252, 254
- „Михась”, ст. віст., кул. — 153, 159,
211, 282
- Михновець, с. Стрільківського р-ну
— 186-187
- Мичківці, с. — 286
- „Мід”, ст. віст. — *див.* „Чайка”
- Міжинець, с. — 179-180
- Мізерний Василь („Рен”), май.,
к-р 26 ТВ УПА — 211-212, 284
- Міжнародня Організація Безпеки
— 36-37, 53
- Мізень, с. Станисл. обл. — 158
- „Місько”, стр. — 128
- Міхновський Микола — 73
- Млинське, прис. — 193
- „Могила”, ст. віст., хот. пвд. 514
— 154, 243, 247-248, 279
- „Модест”, рай. проп. — 251-252
- Мордич, с. — 227
- Мокре, с. — 226
- Мокринський ліс, Самбірський р-н
— 103
- Молодилів, с. Отинійського р-ну
— 141

- Молодятин, с. Печеніжинського р-ну — 140, 145
 Молотов В. — 35, 38, 54, 72, 106
 Монреал, м. — 89
 „Мороз”, ст. віст., вд. 81 — 124
 „Мороз”, стр. вд. 92 — 213
 „Морозенко”, бул., чот. вд. 71 — 122-123
 „Морозенко”, ст. віст., рой. вд. 95а — 260-261
 Морохівські гори — 262-263, 265-266
 „Моряк”, віст. — 211
 „Моряк”, рой. — 179-181
 Москва — 34, 38, 44-45, 47, 53, 61, 67, 71, 74, 80, 83, 85, 106, 198-199
 Москвофіли — 48
 Мосяжне, с. Войнилівського р-ну — 125
 Мотуз, комуніст — 140
 „Мох”, стр. — 179-180
 Мощанець, с. — 278
 Мужилів, с. Підгаєцького пов. — 50
 Мукачів, м. — 46-47, 107
 „Мур”, бул., чот. вд. 73 — 121
 „Мурза”, віст., рой. вд. 74 — 122-123
 Муссоліні Б — 52, 56-57
 „Мухи”, рій УПА — 262
 Мшанець, с. — 165-166, 176
 „М'ята”, віст. — 265
- „Н.”, окр. (Дрогобич) — 153
 НКВД — *див.* МВД
 НКГБ — *див.* МГБ
 „Нагорний”, ст. віст. — 242
 Нагуєвичі, с. Підбузького р-ну — 245
 Надвірнянський пов. — 10, 22, 101, 117
 Нанова, с. Хирівського р-ну — 165, 175
 Нанчілка Велика (Великосілля), с. Стрілківського р-ну — 168, 172, 174, 176, 185, 258
- Нанчілка Мала (Соснівка), с. Стрілківського р-ну — 169, 172, 210
 Негри — 38
 Недільня, с. Стрілківського р-ну — 197, 209-210, 237, 274, 276-277
 Недільнянський ліс — 201, 237
 „Незломний”, віст., кул. — 197-198
 „Незнаний”, стр. — 144
 Немец, р-р, посол — 46, 107
 Немирівщина — 210
 „Непорадний”, сан. вд. 70 — 122, 123
 „Нетля”, ст. віст., кул. — 263, 266-267, 270, 274, 274
 Небещани, с. — 268-269, 276
 Нивочин, с. — 121
 Нижанківський р-н — 179-180, 289
 Нижанківщина — 174
 Нігин, с. Смолницького р-ну — 41
 Німеччина — 19, 27, 51-54, 58, 65, 67, 74, 90, 94, 107
 Німці — 105, 267, 273
 „Новий”, стр. — 173
 „Новий Шлях”, газета — 90
 Новоселиця, с. Закарпатської обл. — 154
 Новосілки, с. — 260, 269
 Норвегія — 51
 „Нью-Йорк Таймс”, газета — 55
- „О.”, к-р вд. „Трикутник Смерти” — 41-42
 ОВ — 284
 „ОВБ” (червонопагонники) — 169
 ОО Н — 93-94, 105, 111
 ОРМО — 277
 ОУН — 7, 9-10, 19-21, 64, 66, 76, 90, 109, 144-146, 205, 283, 285-286, 289
 „Овад”, віст. — 263
 Одрехова, с. — 280
 Окуліцький, ген. — 54-55, 107
 „Окунь”, віст., кул. — 275
 Олексій — 82, 84

- „Олені", старшинська школа УПА
— 21, 260
- „Олень", стр. — 227
- Оліїв, с. — 50, 107
- „Омельян", к-р кур. ім. Кривоноса
— 8, 20
- „Омелько, хор., чот. вд. 95а —
262-263
- Омський Л. — 81, 110
- Опака, с. Підбузького р-ну — 226
- „Оприт", ліс — 288
- Оранієнбург, концтабір — 68
- „Орел", к-р 5 ВО УПА — *див.*
Вільшинський Богдан
- „Орел", ст. віст. — 153-154, 236, 238,
240-241, 281-282, 284
- „Орел", ст. стр. вд. 73-74 — 125
- „Орел", стр. вд. 84 — 125
- Орів, с. Дрогобицького р-ну — 266-
227
- „Оріх", сотен. — *див.* Гудзик
Василь
- „Оріх", ст. віст. — 221, 229-230, 243
- „Оріх", хор., чот. — 202, 233-234,
239, 276, 289
- „Орішок", ст. віст. — 248, 264
- „Орленко", пор., сотен. — 213-220,
284, 289
- „Орлик", віст. вд. 90 — 153, 253
- „Орлик", стан. — 222
- „Орлик", ст. стр. — 141
- „Орлик", стр. вд. 96 — 254
- Орлик Мирон — 44
- „Орлиця", рой. — 122
- Орява, с. Славського р-ну — 251
- Орявчик, с. — 157, 253, 256
- „Оса", віст. — 125
- Освенцім, концтабір — 68
- „Осінний", стр. — 219
- „Осип", кущ. — 187
- „Ослава", ст. віст. — 200-201, 208,
266
- Ослава, р. — 260
- Осмолоди, с. Перегінського р-ну
— 125, 130
- „Остап", рой. вд. 62 — 143
- „Остап", стр. вд. 81 — 129
- „Острроверха", ст. віст., чот.
— 229, 233, 237, 239-243, 273,
277, 287
- Отинійський р-н — 141
- „Оцет", віст. — 153
- „П.", кур. (Чорний Ліс) — 42, 106
- ПЖ — 260, 266, 283
- Павельче, с. Стан. р-ну — 119-120
- Палишин,стрибок — 124
- Павло, віст. — 153, 248
- „Павло", ст. бул., сотен. кур.
„Месники" — 120-121
- „Палій", ст. віст., рой. — 167, 178
- „Пальма", підп. — 288
- Панасівка, г. — 158
- „Панич", сан. — 226-228
- Панкратієв, підп. — 231
- Паркер, журналіст — 54-55, 57
- Партикевич Надія („Марійка"),
рай. УЧХ — 285, 287
- „Пас", стар. віст. — 205
- Пацків, с. Станисл. пов. — 117
- Пельвецький. о. — 84, 110
- „Пелня", віст., вд. 96 — 153
- Пелня, с. — 268
- Перегінський р-н — 16, 102, 125,
129, 131
- Передільниця, с. Добромиль-
ського р-ну — 179-180
- Перекоси, с. Войнилівського р-ну
— 102
- Перемиський ндр. („Холодний Яр")
— 180, 273
- Перемишлянський р-н — 50
- Перемишлянщина — 152, 248, 272,
276-278
- „Перець", ст. стр. — 117, 125
- Перший курінь УПА ім. Євгена
Коновальця („Чорні Чорти")
— 8, 20
- Петлюра Симон — 60, 68, 73
- Петранка, с. — 280

- „Петрик”, віст., розв. — 270, 272
Петров, ген. — 47
Петровський Микола — 36-39
Петрушков Олександр Васи-
льович, кап. МВД — 193, 257
Печеніжин, с. — 141
Печеніжинський р-н — 139-141,
145
„Пиріг”, хор., к-р сотні 71 — 121
„Півень”, віст. — 249
Північно-Західні Землі — 68
Підбуж, с. — 279-280
Підбузький р-н — 192, 206, 226,
243, 245-247, 289
Підбузька спецбоївка МВД — 205
Підгаєцький пов. — 50
Підгорці, с. — 154
„Підкова”, пров. — 211
Підкарпатський курінь УПА —
10, 22, 121
Підкарпаття — 7, 19
„Підойма”, віст. — 207
Підпечари, с. — 117, 120
„Пімста”, рой. — 139
„Пімста”, ст. віст. — *див.* „Чорт”
Пістинь, с. Косівського р-ну — 137,
139
„Піхва”, підп. — 103
Плоске, с. Стрілківського р-ну
— 165, 171, 207
„Площ”, чот. вд. 90 — 153-154, 157
Побереже, с. Станисл. р-ну — 50,
107
Побєдно, с. Сяніцького пов. — 265,
276-277
Погода, стр. — 224-225
Погорільці, с. — 41, 131
„Подоляк”, ст. стр. вд. 74 — 122
„Покірний”, віст. — 154, 207-208,
226, 228, 239, 242
Полісся — 7-8, 19-20, 68
Половці, с. — 276
Попонна, с. — 266
Полтава, м. — 60
Поляки -28, 260, 269
Польша — 54-55, 57, 79-80, 94, 107,
164, 204, 289
Попов, кап. — 182
Пораж, с. — 276
Посада, с. Старосамбірського
р-ну — 224
Посіч, с. Лисецького р-ну — 205
„Потіха”, стр. — 225
„Правда України”, газета — 71
Православна Церква — 84
Прибишівський ліс — 263, 265-266
„Прикарпатська правда”, газета
— 89
„Прикуй”, ст. віст., бунч. вд. 95а
— 274
„Прикуй”, чот. вд. 95а — 261
Прислоп, с. Закарпатської обл.
— 154-155
Приходько, стрибок — 131
„Причепа”, бул., к-р сотні 72
— 122-123
Прокурава, с. Косівського р-ну
— 138
„Просвіта” — 90
Проць Олекса — 50
„Пружина”, стр. — 141
Прусек, с. Ряшівського воєв.
— 265-266, 269, 271, 273, 276, 278
„Прут”, віст. — 239-240, 244, 248
„Прут”, кур. — *див.* Вацик Павло
Прут, р. — 101, 142
„Птах”, віст. — 253
„Пчілка”, УЧХ — *див.* Р. М.,
кущ УЧХ
„Пчола”, віст. — 263
Пшеничники, с. Тисьменицького
р-ну — 42, 106
П’ята дрогобицька ВО УПА — 9-10,
21
58 сотня УПА, 21 ТВ УПА,
к-р „Білий” — 137-139, 144-145,
147
59 сотня УПА, 21 ТВ УПА,
к-р „Спартак” — 12, 23, 139-142,
144-145, 147

- 513 чота УПА, перша чота сотні
95а — 229-243, 273, 276
- 513 чота УПА, друга чота сотні 95а
— 154, 225-228, 232, 243-250, 276,
279
- 523 чота УПА, друга сота сотні 95б
— 276, 279
- Р. М.** („Пчілка“), куш. УЧХ — 285
Радехівський р-н — 50
Радич, с. Турківського р-ну — 232
„Радянська Україна“, газета
— 91-92
- Райтаревичі (Верхівці), с. Старо-
самбірського р-ну — 177, 182-183,
193
- „Райхскомісаріят Україна“ — 7, 19
„Рак“, віст. — 255
Равець, с. Солотвинського р-ну
— 101
- Рамзенко Всеволод — 51, 85, 107,
110
- „Раубішцер, віст., рой. вд. 71
— 122-123
- „Рен“, май., к-р 26 ТВ УПА
— *див.* Мізерний Василь
- Репедь, с. — 276
- „Рибак“, підп. — 288
- „Рибалка“, ст. віст. — 181-182,
209, 239, 241-242, 270-271, 277,
284
- „Риби“, рій УПА — 266, 269
Рибне, с. Станисл. р-ну — 119
Рибники, с. — 245
Риманів, м. — 260
- „Рись“, рой. — 143
- Рівне, м. — 68-69
- „Ріп“, віст. — 154
- „Різун“, к-р 22ТВ УПА — *див.*
Андрусак Василь
- „Різун“, стр. — 124
- Рій УПА „Дерева“ — *див.*
„Дерева“, рій УПА
Рій УПА „Духи“ — *див.* „Духи“, рій УПА
Рій УПА „Духи Чортів“ — *див.*
„Духи Чортів“, рій УПА
Рій УПА „Лемківські гори“ — *див.*
„Лемківські гори“, рій УПА
Рій УПА „Лемківські потоки“ —
див. „Лемківські потоки“, рій
УПА
Рій УПА „Лемківські ріки“ — *див.*
„Лемківські ріки“, рій УПА
Рій УПА „Мухи“ — *див.* „Мухи“, рій
УПА
Рій УПА „Риби“ — *див.* „Риби“, рій
УПА
Рій УПА „Трави“ — *див.* „Трави“,
рій УПА
Ріп'янка, с. — 121
Річка, прис. — 159
„Річка“, чот. — 119
Рогатинський пов. — 10, 21, 117
Рогізно, с. Старосамбірського р-ну
— 177-178
Рогізно, с. Крукеницького р-ну —
194
„Рожа“, стр. — 254
Рожанка Вижня, с. — 155, 159, 282
Рожанка Нижня, с. — 153, 155, 157
Рожен Великий, с. Кутівського
р-ну — 143
Рожнітівський р-н — 126, 130-131
Розлуч, с. — 214
Розтоки, с. Вижницького р-ну —
143
Розтоки, с. Кутівського р-ну — 143
„Роман“, підп. — 281
„Роман“, хор., к-р вд. 91 — 153, 162,
174-175, 289
„Ромко“, хор., к-р вд. 91 — 185-186,
194-195
„Ромко“, ст. стр. — 120
Ромжа, еп. — 46
Російська Православна Церква —
110
Росія — 34, 38, 48
Росілна, с. Солотвинського р-ну —
130
Росіх.С — 175

- Росохан, с. — 245, 251-253, 282
 Росохацька полонина — 253
 Росохи, с. Хирівського р-ну — 174
 „Рубань”, бул., чот. вд. 91 —
 172-173, 185-187, 204-205, 211
 Рудавка, с. — 182
 Рудавський верх — 249
 Рудак Данило („Чорний”), кур. —
 11, 23, 118, 286
 Рудий, віст. — 171
 Рузвельт Ф. Д. — 91, 93
 Румуни — 28 Румунія — 12, 23, 80
 Рунгури, с. Печеніжинського р-ну
 — 141
 Руніни, с. — 272, 275-276, 278
 „Русалка” („Косар”), ст. стр. — 262
 Руське, с. на Словаччині — 268, 270
 „Ряст”, віст., сан. — 264
- СССР — 29, 32, 34-35, 38, 48, 52,
 54-55, 69-72, 77-79, 81, 83, 87-88, 90,
 93, 99, 109
 СУЗ — 40, 45, 100, 156, 192-193, 248,
 257
 США — 35, 77, 91, 93, 106
 „Савка”, ст. віст. — 210, 283
 Савур Клим, полк. — *див.*
 Клячківський Дмитро
 „Сагайдачний”, кул. — 143
 Саджава, с. Ланчинського р-ну —
 140-142, 145
 Садліски, с. Коршівського р-ну —
 140
 Самбір, м. — 47, 199, 216, 218,
 234-235, 240, 256
 Самбірський пов. — 10, 22, 174, 204,
 214, 225, 245, 269, 288
 Самбірський р-н — 103, 209, 214,
 217, 289
 „Самітний”, стр. — 222
 „Сапер”, сотен. — *див.* Коржак
 Михайло
 „Саранча”, віст. — 262
 Саскачеван — 89
- Сатанів, с. Кам'янець-Под. обл. —
 41, 106
 Сатанівський ліс — 41
 Сверчевський Кароль, ген. — 241,
 266, 269, 273-274, 276, 280
 Свидник, с. Турківського пов. — 9,
 21, 207-208, 247, 249
 „Свистун”, стр. — 125
 Свіча б. с. Маличі Зарічні
 Стрийського р-ну — 129
 Святослав Завойовник, князь — 45
 Севлющина — 45
 Семиківці, с. Жовтневого р-ну —
 120
 Семкін Михайло — 50
 Сеновичі, с. Станисл. обл. — 155
 Серби — 28
 Сергейов, ст. лейт. — 297
 Середнє Велике, с. — 156, 266-268,
 270-272, 281
 „Сергій”, чот. вд. „Месники” —
 120, 122
 Сибір — 28, 33-34, 108, 204, 267
 „Сивуля”, курінь УПА — 118, 146
 Сигла, г. б. Рожанки Вижньої —
 282
 Сидор Василь („Вишитий”,
 „Шелест”), полк. — 9, 16, 21
 Синевідський ліс — 227
 „Сирота”, рой. — 143
 „Сиротюк”, рой. вд. 90 — 217-218
 „Сиротюк”, ст. віст., чот. вд. 92 —
 154, 156-157, 159-160
 „Сич”, стр. — 226-228
 Сіде, с. — 218-219
 Сілець, с. Дублянського р-ну —
 216, 260
 „Сірі”, вд. УПА — *див.* „Сірі”, сотня
 УПА
 „Сірий”, віст. — 205
 „Сірий”, ст. стр. вд. 74 — 123
 „Сірий”, стр. вд. 59 — 142
 „Сірий”, чот. вд. 60 — 142, 144
 „Сірі”, сотня УПА — 11, 23, 42, 117

- „Сірі Вовки", сотня УПА — 41,106
 „Сірко", кул. — 201, 224
 „Сірко", сан. вд. 90 — 157, 253-254, 256
 „Сіромаха", стр. — 131
 „Січовий", стр. — 173
 „Скакунь", віст. — 275
 „Скала", віст. — 154, 160, 249, 264
 „Скала", стр. вд. 84 — 125
 Сколівський р-н — 251
 „Скорий", стр. — 154
 Скрипник М. — 68
 „Скритий", бунч. — 251-254
 Скупова полонина — 94-95
 „Слава", віст. — 192
 „Славко", віст. вд. 71 — 122, 123
 „Славко", віст. вд. 91 — 208
 „Славко", віст. пвх. вд. 92 — 217, 259
 „Славко", рой. вд. 96 — 254
 „Славко", стр. вд. 84 — 125
 „Славко", стр. вд. 92 — 219
 „Славко" („Шпрота"), віст., розв. сотні 95а — 222, 266, 278
 Славсько, с. — 156
 Славський р-н — 251, 289-290
 „Сливка", віст. — 153
 Сливки, с. Перегінського р-ну — 125
 Слобода Небилівська, с. Перегінського р-ну — 102, 129
 Слобода Рунгурська, с. Печеніжинського р-ну — 139
 Словаки — 46, 267
 Словаччина — 10, 22, 161, 204, 265, 270, 277
 Служба безпеки — 12, 23, 128, 131, 198, 203, 211, 221, 249, 273
 „Смерека", кул. вд. 81 — 132
 „Смерека", стр. вд. 85 — 126
 „Смертоносці", курінь УПА — 11, 23, 118
 „Смілий", кул. — 142
 „Смілий", рой. — 139
 Смільна, с. Підбузького р-ну — 226
 Смільниця, с. Хирівського р-ну — 168, 182, 194, 230, 276
 Смільнянський масив — 201
 Смірнов, з обл. — 218
 Смірнов, лейт. — 163
 „Сміхун", віст. — 235
 „Смок", віст. — 248
 Смотрицький р-н Кам'янець-Под. обл. — 41, 106
 „Снігур", віст., вд. 91 — 173, 195
 Снятинський пов. — 9-10, 20, 22
 „Сова", віст., кул. вд. 95а — 270-272, 275
 Содоль Петро — 14, 24
 Содоль Христя — 13, 24
 Созань, с. — 240
 „Сойка", віст. — 154, 263
 „Сойка", підп. — 237
 „Сокіл", віст., вд. 90 — 153
 „Сокіл", к-р ВВ — 180-181
 „Сокіл", ст. віст., вд. 95а — 260
 Соловецькі острови — 33, 68
 „Соловій", віст., вд. 90 — 153, 155-156
 „Соловій", рой. вд. „Месники" — 120, 122
 „Соловій", ст. віст., рой. вд. 91 — 178, 194
 Солотвинський р-н — 101, 118, 130
 „Солтис", віст. — *див.*
 „Кучерявий"
 Сопів, с. Печеніжинського р-ну — 139-140
 „Сорока", стр. — 258
 „Сосна", віст. — 238, 240, 264, 275
 Соснковський, ген. — 55
 „Сотня Славка", провокативна група МВД — 228
 Сотня УПА „Басейн" — *див.*
 „Басейн", сотня УПА
 Сотня УПА „Бескид" — *див.*
 „Бескид", сотня УПА
 Сотня УПА „Бистрі" — *див.*
 „Бистрі", сотня УПА
 Сотня УПА „Булава" — *див.*

- „Булава”, сотня УПА
 Сотня УПА „Вовки” — *див.*
 „Вовки”, сотня УПА
 Сотня УПА „Лебеді” — *див.*
 „Лебеді”, сотня УПА
 Сотня УПА „Леви” — *див.* „Леви”,
 сотня УПА
 Сотня УПА Лемківська I — *див.*
 „Ударники” 5, I лемківська
 сотня УПА
 Сотня УПА Лемківська II — *див.*
 „Ударники” 8, II лемківська
 сотня УПА
 Сотня УПА „Гайдамаки” —
див. „Гайдамаки”, сотня
 УПА
 Сотня УПА „Дружинники”
 — *див.* „Дружинники”,
 сотня УПА
 Сотня УПА „З.” — *див.* „З.”, сотня
 УПА
 Сотня УПА „Змії” — *див.* „Змії”,
 сотня УПА
 Сотня УПА „Сивуля” — *див.*
 „Сивуля”, сотня УПА
 Сотня УПА „Сі.” — *див.* „Сірі”,
 сотня УПА
 Сотня УПА „Сірі Вовки” — *див.*
 „Сірі Вовки”, сотня УПА
 Сотня УПА „Ст.” — *див.* „Ст.”,
 сотня УПА
 Сотня УПА „Стріла” — *див.*
 „Стріла”, сотня УПА
 Сотня УПА „Сурма” — *див.*
 „Сурма”, сотня УПА
 Сотня УПА „Трикутник Смерти” —
див. „Трикутник Смерти”, сотня
 УПА
 Сотня УПА ім. Хмельницького —
див. 90 сотня УПА ім. Богдана
 Хмельницького
 Софійський собор — 28
 „Софрон”, чот. — 261
 „Соша”, віст. — 137
 Спас, с. — 131
 „Спартак”, кул. — 173
 „Спартак”, пор., к-р сотні 59 —
 139-140, 144, 147
 „Спартак”, стан. — 187
 Спринський ліс — 237
 „Ст.” (Лисецький р-н), відділ УПА
 — 42
 Ставне, с. на Закарпатті — 283
 „Сталевий”, стр. 178
 Сталін Й. — 27-28, 30, 32-36, 38-39,
 43-46, 51-59, 70, 78-86, 88, 90,
 99-100, 105, 107, 109, 111
 Станислав, м. — 84, 109, 117
 Станиславська ВО УПА — *див.*
 „Говерля”, четверта ВО УПА
 Станиславівська обл. — 8-10, 19-21,
 155, 158, 289
 Станиславівський ТВ УПА — *див.*
 „Чорний Ліс”, 22 станиславів-
 ський ТВ УПА
 Станиславівський пов. — 7, 10, 20,
 22, 50, 117
 Станиславівський р-н — 102,
 119-120
 Стара Ропа, с. Старосамбірського
 р-ну — 229
 Стара Сіль, м. Старосамбірського
 р-ну — 222, 232
 Старий Самбір, м. — 112, 164, 176,
 182, 199-200, 202, 223, 234, 242, 258
 Старосамбірський р-н — 102, 174,
 177-179, 181, 183-184, 190, 194, 198,
 208, 210, 221, 224-225, 229, 232-233,
 235, 237, 242, 289
 Старшинська школа МВД — 240,
 287
 Старява, с. — 230
 Старявський ліс — 176
 „Стах”, пор., к-р сотні 956 і 95а —
 193, 221-225, 229, 232-238, 241,
 243-244, 249, 265, 270-271, 289
 Стебельський Степан („Хрін”),
 сот., к-р 25 ТВ УПА — 13, 23-24,
 152, 192, 198, 201-202, 204, 213,
 235-238, 241-243, 250, 256, 261, 265,

- 268-271, 277, 287-290
 Стебник, с. — 170
 Стежниця, с. — 286
 Стельмах Нестор, вояк вд. 85 — 134-135
 „Степовий”, сот. — 288
 „Степовий”, стр. — 219
 „Степовик”, стр. — 176
 Стефа, дівчина зі с. Т. — 286
 Стинава, с. — 227
 „Стир”, стр. — 287
 „Столець Великий”, г. в Стрільківському р. — 172
 Страшевичі, с. — 224
 Страшевицький ліс — 224
 „Стрибки” — *див.* „істрибігельніе батальйони”
 „Стригун”, віст. — 137
 Стрий, р. — 222, 247
 Стрийський пов. — 10, 22
 Стрийський р-н — 129, 205
 „Стріла”, рой. вд. 69 — 122
 „Стріла”, сотня УПА — 117
 „Стріла”, ст. віст. — 154
 Стрільки, с. — 172, 174, 177, 188-189, 198, 235, 257
 Стрільківський р-н — 165-167, 169, 171-174, 176, 185-189, 193, 196-198, 205, 207, 214, 232, 236, 240, 247, 289
 Стрільбичі, с. Старосамбірського р-ну — 102, 112, 202, 222, 225, 229, 234, 237, 242, 279
 „Стріха”, віст. — 252
 Строчатів, с. Яблунівського р-ну — 138, 139
 Струбовиська, с. — 275
 Струтьєн Вишний, с. Рожнітівського р-ну — 130-131
 „Стьопа”, ст. стр., кул. вд. 74 — 120, 122
 Судбури (Садбери), м. в Канаді — 89
 Суковате, с. — 226
 Сулятичі, с. — 124
 Сумська обл. — 29
 „Сурма”, 96 сотня УПА — 13, 24, 283, 288
 Суровиця, с. — 226
 Сусідовичі, с. Старосамбірського р-ну — 221
 Суха, с. — 254
 „Сухий”, ст. бул. — 124
 Сухий Потік, с. — 251
 Сухі Ріки, с. — 286
 „Сучасне і майбутнє”, журнал — 91
 „Сучасне і минуле”, журнал — 110
 Сучиця, с. Хирівського р-ну — 222, 237
 Сучиця Велика — 177, 182
 Сучиця Рикова, с. — 164, 224
 Сушицький ліс — 237
 Сущенко, кап. — 174
 „Сян”, р. — 160, 234
 „Сян”, стр. — 189, 276
 Сянік, м. — 261, 265, 276
 Сянки, с. — 281
 Сяночани, с. — 180
 „Т.”, чот. (Войнилівський р-н) — 102
 ТВ УПА 20 — *див.* Буковинський ТВ УПА
 ТВ УПА 21 — *див.* „Гуцульщина”, коломийський ТВ УПА
 ТВ УПА 22 — *див.* „Чорний Ліс”, станиславівський ТВ УПА
 ТВ УПА 23 — *див.* „Марура”, калуський ТВ УПА
 ТВ УПА 24 — *див.* „Маківка”, дрогобицький ТА УПА
 ТВ УПА 25 — *див.* Закарпатський ТВ УПА
 ТВ УПА 26 — *див.* „Лемко”, лемківсько-перемиський ТВ УПА
 „Тарас”, підп. — 217
 „Тарас”, хор., пвх. вд. 96 — 252, 289
 „Тараско”, пор., чот. — 162-163, 172, 195, 256, 289

- „Таймс”, газета — 54-55
Тарнава, с. — 276
Тарнавка, с. Хирівського р-ну — 182, 222
„Твердий”, рой. вд. 71 — 122
Твердохліб Микола („Грім”), сот., к-р 4 ВО УПА — 10, 17, 21
Теодорович Іван, єп. — 90
Тершів, с. — 164
„Тетяна”, віст., УЧХ, маш. 24 ТВ УПА — *див.* Черешньовська Анна
„Тигр”, віст. — 137
„Тигрис”, віст., вд. 96 — 153, 253
„Тигрис”, рай.госп. — 239
„Тигрис”, ст. віст., вд. 91 — 200, 209-210
„Тигрис”, стр. — 215
Тинна, с. Смогрицького р-ну — 41
Тілява, с. — 277
„Тирса”, віст. — 261
Тисовець, с. Славського р-ну — 252-254, 269
Тисовиця, с. Стрілківського р-ну — 188-189
Тисьмениця, м. — 120
Тисьменицький р-н — 42, 106, 120
Тиха, с. Стрілківського р-ну — 166, 170, 174, 185
„Тихий”, ст. стр., вд. 81 — 128
„Тихий”, ст. стр., рой. вд. 70 — 122
Тичина П. — 91, 110
„Тичка”, віст. — 252
Тісна, м. — 257, 280-281
Тіто Б. — 56-57
„Товстий”, ст. віст., рой. вд. 95а — 221, 223, 229, 234
Товмачик, с. Коршівського р-ну — 140
Товмацький пов. — 10, 22, 103
Товмацький р-н — 101
Тольяті — 57-58
Топільниця, с. — 104, 197, 201
Топільницький р-н — 198
Топорівці, с. — 41
„Торис”, віст. — 275
Торонто, м. — 89
Торчиновичі, с. Старосамбірського р-ну — 224, 229, 281, 281
„Трава”, віст. — 242
„Трави”, рій УПА — 262
Трач, с. Коломийського р-ну — 138
„Трембіта”, підп. — 210
„Трикутник Смерти”, сотня УПА — 41
Трійця, с. Радехівського р-ну — 50
Тростянець, с. Бережанського р-ну — 50
Тростянець, с. Долинського р-ну — 125
Трієст, м. — 56-57, 94
„Труд”, віст. — 279
„Трясило”, ст. стр., вд. 74 — 120, 122
„Трясило”, віст., вд. 96 — 153, 253
Труман Г. — 91
„Тур”, кул. — *див.* „Бодяк”
Тур’є Долішне, с. — 201
Тур’є, с. Стрілківського р-ну — 205, 207, 235, 257, 266, 275
Тур’ївські ліси — 236
Турка, м. Дрог. обл. — 162, 167, 172, 198-199, 281
Турківський ліс — 41
Турківський пов. — 8, 10, 20, 22, 174
Турківський р-н — 162, 166, 169, 172, 185, 187, 190, 192, 198, 204-205, 232, 235-236, 247, 289
Тухолька, с. Славського р-ну — 251, 256
Тютюник — 72
Тязів, с. — 120
УБП — 286
УГА - 7, 19
УГВР — *див.* Українська Головна Визвольна Рада

- УКФ — *див.* Українська Канадська Федерація
- УНС — *див.* Українська Народна Самооборона
- УПА — *див.* Українська Повстанська Армія
- УПА-Захід — 9-10, 16-21, 119, 137
- УПА-Південь — 9, 20
- УПА-Північ — 9, 20
- УРСР — 33, 36, 38, 61-62, 71-72, 77, 83, 93, 105-106
- УЧХ — *див.* Український Червоний Хрест
- Уайт, журналіст — 55
- „Убич”, віст., кул. — 264, 269, 275
- Угорники, с. 117
- „Ударники” 3, 96 сотня УПА, к-р „Бір” — 153, 213, 251-256, 280-284, 289-290
- „Ударники” 5, 95а сотня УПА (Перша Лемківська сотня УПА) — 13, 24, 152, 154, 179, 221-250, 252-253, 260-280, 284, 289
- „Ударники” 6, 96а сотня УПА, к-р „Крилич”, — 289-290
- „Ударники” 8, 95б сотня УПА, к-р „Стах” (Друга лемківська сотня УПА) — 13, 24, 252, 256, 270, 276, 280, 284
- „Уж”, віст., кул. — 153, 238, 240, 267, 271, 274
- Ужгород, м. — 46-49, 107
- Україна” — 214, 264, 270-271, 273-274, 279, 283, 287
- Українська Автокефальна Православна Церква — 110
- Українська Головна Визвольна Рада (УГВР) — 9, 21, 145, 152, 205, 211;
- Архів — 13, 24;
- Закордонне Представництво — 13
- Українська Греко-Католицька Церква — 110
- Українська Канадська Федерація (УКФ) — 90
- Українська ліга взаємодопомоги — 90
- „Українська література”, журнал — 89, 91
- Українська Народна Самооборона (УНС) — 8-9, 19-20, 241, 284
- Українська національна федерація — 90
- Українська Повстанська Армія (УПА) — 7-12, 15, 19, 23-24, 27, 41, 43, 48, 60, 63-64, 67, 76, 101-102, 105-106, 109, 111, 119-120, 125-127, 130-133, 140, 143, 146-147, 154, 156, 166, 169, 171, 173-175, 182-183, 186, 188-189, 193-194, 200-202, 204-205, 207, 209-211, 214, 217-218, 220-223, 226, 228-229, 233, 236, 240-247, 252, 256-257, 259, 261, 265, 267, 270, 280-281, 284, 287, 289;
- Хрести Боевої Заслуги — 256, 290;
- Карпатський рейд — 288;
- Рейд на Словаччину — 10, 22;
- Рейд на Закерзоння — 10, 22, 41;
- Український Канадський Комітет (КУК) — 90, 110-111
- „Український робітник”, газета — 90
- Український Центральний Комітет (УЦК) — 7, 19
- Український Червоний Хрест (УЧХ) — 285
- „Українські новини”, газета — 90
- Українські Січові Стрільці (УСС) — 7, 19
- Урманський р-н Вітебської обл. — 231
- Умань, м. Черк. обл. — 69
- УНС — *див.* Українська Народна Самооборона
- Урал — 34
- Урич, с. Сколівського р-ну — 227-228

- Устрики, м. Дрог. обл. — 102, 168, 194
 Устрики Долішні, с. — 163, 289
 Устрицький р-н — 102, 170, 174, 186, 288
 Уторопи, с. Яблунівського р-ну — 137-138, 143
 Уфа, м. — 68
- Фальківський** — 68
Фашизм — 91
 Федорчук Михайло — 90
 Федчишин Дмитро
 Федчишин Яків — 50
 Фельштин, с. Старосамбірського р-ну — 235
 Філіппіни — 38, 93, 106
 Філь Ярослава („Марта“), машин. — 285, 287
 Фінляндці — 28
 „Фірман“, ст. стр. — 139
 Фрейбург, м. — 51
- Харків, м.** — 68
Харківська обл. — 29
 Хащів, с. Турківського р-ну — 173, 185, 204-205
 Хвильовий М. — 68
 Хижки, с. на Словаччині — 278
 Химчин, с. Косівського р-ну — 138
 Хирів, м. — 10, 21, 168, 194
 Хирівський р-н — 10, 21, 165, 174, 177, 182, 194, 222, 225, 230, 289
 „Хитрий“, куц., Славський р-н — 254
 „Хитрий“, реф. СБ — 233
 „Хитрий“, рой. вд. 58 — 138-139
 „Хитрий“, ст. віст., вд. 95а — 276
 „Хмара“, сот., к-р 21 ТВ УПА „Гуцульщина“ — 137-145, 147
 „Хмара“, стр. — 124 Хмелівка, с. — 120
 „Хмель“, віст., вд. 90 — 154
 „Хмель“, віст., вд. 91 — 169, 201, 207
 „Хмель“, хор., кур. — 8, 20
- Хмельницький Богдан — 60, 90
 Хмельницький Б., ім., сотня УПА — *див.* 90 сотня УПА ім. Богдана Хмельницького
 Ходченко — 83-84, 110
 Холмщина — 40
 „Холодний“, чот. — 118
 „Холодний Яр“, газета — 272
 „Холодний Яр“, ндр. — *див.* Перемиський ндр.
 „Холодноярці“, львівський курінь УПА — 10, 22
 „Хома“, пор., сотен. — 286
 Хоптинець Іван — 218
 Хорвати — 28
 Хохонів, с. в Рогатинщині — 117
 Хоцень, с. — 256, 262, 266, 269, 272, 281
 Хрещата, г. на Лемківщині — 152, 265, 269, 272-274, 279
 Хриплин, с. б. Станиславова — 117
 „Хрін“, кул. — 239
 „Хрін“, к-р 24 ТВ УПА — *див.* Стебельський Степан
 Хрущов М. — 29-31, 34, 36-37, 39, 43-44, 69, 83, 105
 Хуст, м. — 46, 78, 107
- Царинське, с.** — 272, 286
 „Цвіркун“, віст. — 153, 157, 284
 Цвітова, с. Войнилівського р-ну — 103
 „Цвяк“, віст. — 205
 Цибульський С. Д. — 90
 Цінів, с. 49, 107
 Цюхів, ліс б. Орова — 226
 „Цяпка“, пвх. — 179-180
- „Ч.“**, к-р вд. (Галицький р-н) — 102
 ЧСР — 46, 48, 51, 78, 107, 109, 152
 „Чайка“, віст., вд. 90 — 153, 159
 „Чайка“ („Мід“), ст. віст., кул. — 221, 225, 229, 232-233, 236, 238, 240

- „Чайка”, ст. віст., пвх. вд. „Месники” — 121, 123
 „Чайка”, стр. вд. 91 — 163
 Червона Армія — 27-28, 46, 48-49, 51, 55, 58, 77, 85-86, 89-90, 105, 107, 140, 260
 „Червона мітла” — 286
 Червоні партизани — 8
 Черешньовська Анна („Тетяна”), віст., рай., УЧХ, маш. 24 ТВ УПА — 239, 242, 284-285, 286-288, 290
 „Черник”, кур. — 118
 „Черник”, ст. віст., вд. 91 — 202
 Чернівецька обл. — 10, 21
 Чернівецький 20 ТВ УПА — 10, 21
 Чертіж, с. Жураківського р-ну — 125
 Черчіль В. — 53, 93
 Четверта ВО УПА — *див.* „Говерля”, карпатська ВО УПА
 Чехи — 28, 267, 272
 Чижки, с. Старосамбірського р-ну — 179-180, 183-184
 „Чин Зброї”, одноднівка — 133
 „Чміль”, віст. — 249, 263
 Чорна, с. Устрицького р-ну — 165
 „Чорний”, бул. — 239-240
 „Чорний”, бунч. — 182, 282
 „Чорний”, кур. — *див.* Рудак Данило
 Чорний, лейт. — 209-210
 Чорний Ліс — 9-10, 22, 42-43, 117-119, 121, 126-127, 132, 146
 „Чорний Ліс”, 22 станиславівський ТВ УПА — 10-11, 13, 22, 24, 115, 146
 „Чорні Чорти”, кур. — *див.* Перший курінь УПА ім. Є. Коновальця
 Чорногора, г. — 41
 „Чорноліс”, пвх. — 119
 „Чорнота”, віст., кул. — 154, 245, 248
 „Чорнота”, підп. — 249
 „Чорнота”, хор., к-р сотні „Сірі” — 117
 „Чорняк”, ст. віст., чот. — 185, 187-193, 195-198, 203, 215, 232, 237, 257, 283, 289
 „Чорт” („Пімста”), ст. віст. — 244, 248
 421 чота 85 сотні УПА — 130
 424 чота 87 сотні УПА — 126, 153, 155-156, 159-160
 473 чота 90 сотні УПА — 153-154, 157-159, 289
 474 чота 90 сотні УПА — 289
 475 чота 24 ТВ УПА, к-р „Гайдамака” — 153-154, 237
 476 чота 91 сотні УПА — 162-177, 185-187, 195, 204-206, 256, 258, 289
 477 чота 91 сотні УПА — 185, 187-193, 195-204, 232, 256-257, 283, 289
 478 чота 91 сотні УПА — 177-185, 187, 193-195, 214-217, 221-222, 229, 237, 240, 289
 „Чугайстир”, ст. віст. — 263
 Чуква, с. — 217
 „Чумак”, віст. — 279
 „Чупринка”, віст. — 248, 277
 Чупринка Тарас, ген. — *див.* Шухевич Роман
 „Ш.”, сотен. (Тисьменицький р-н) — 42
 Шахай М. — 91, 111
 „Шабля”, чот. — 139-140
 „Шварний”, ст. віст. — 263, 274
 „Швед”, ст. віст., рой. — 261
 „Швець”, віст. — 153
 „Швидкий”, стр. — 124
 Шевеля, г. — 252, 269, 280
 Шевченко Тарас — 45, 71, 73, 91, 145
 „Шелест”, полк. — *див.* Сидор Василь
 „Шепіт”, віст. — 233, 248, 275
 Шепорівці, с. Коршівського р-ну — 141
 Шешори, с. Косівського р-ну — 137, 145

- „Шишка", підп. — 103
 „Шістка", віст. — 154
 60 сотня 21 ТВ УПА, к-р „Юрко"
 — 142-143, 145, 147
 62 сотня 21 ТВ УПА, к-р „Вихор"
 — 143-145, 147
 „Шлях Перемоги", журнал — 7,13,
 19, 23-27, 60-64, 105, 108-109
 „Шпак", стр. — 217
 Шпак Степан — 13, 24
 „Шпрота" — *див.* „Славко"
 „Шрам", підп. — 182
 „Шрам", стр. — 124
 Штендера Євген — 14, 24
 Штіфко, стрибок — 235
 „Шувар", рой. — 142
 „Шугай", к-р боївки — 216-217
 „Шугай", пвх. вд. 62 — 145
 „Шугай", ст. стр., вд. 84 — 129
 „Шум", сотен. — 43, 105
 „Шумний", куц. — 171
 „Шумний", стр. — 218-219, 259
 Шум'яч, с. Турківського р-ну — 162,
 187
 Шухевич Роман (Чупринка Тарас),
 ген. — 9, 20, 205
- Щ**авина, верх — 159
 „Щасливий", ст. стр. — 122, 123
 Щигельський Володимир („Бурла-
 ка"), хор., сотен. — 211
 „Щиглик", ст. віст. — 252, 281
 „Щигол", лікар, 20 ТВ УПА — 144
 „Щука", ст. віст., вд. 95а — 205-206,
 242, 263, 266, 275, 283
 „Щупак", кул. — 253, 263
- Ю**гославія — 57
 віс. — 225, 230
 вд. 96 — 153
 УПА — 123
 215, 218
 — 142,
 144-145
- „Юнак",
 „Юра", віст.,
 „Юра", віст., 22 ТВ
 „Юра", кул. вд. 92 —
 „Юрко", пор., к-р сотні 60
 „Яблінка", ліс — 174-175, 208, 222,
 258
 Яблінка, с. — 118
 Яблонівський р-н — 137-139,
 143
 „Явір", рой. — 226-228
 „Явір", ст. стр. вд. 74 — 122
 „Явір", стр. — 189, 225
 „Явір", хор., к-р сотні 72 — 117,
 119
 Явора, с. Турківського р-ну — 162
 Яворівка, с. — 121
 Ялове, с. Нижньо-Устріцького р-ну
 — 163, 170
 Ямельниця, с. Дрогоб. р-ну — 283
 Ямниця, с. Станисл. р-ну — 119
 Янківський Григорій („Ластівка"),
 сотен. — 223
 Янковський — 54
 Японія — 53, 56-57
 „Яр", ст. віст. — 153
 „Ярий", віст., пвх. вд. 69 — 122-123
 Ярмолинецький р-н — 41
 Ярмолинці, м. Кам'янець-Под. обл.
 — 41, 106
 „Ярослав", віст., сан. вд. 81 — 129,
 132
 „Ярослав", ст. віст., вд. 95б — 278
 Ярослав Мудрий — 45
 Ярославич В. — 77, 109
 Ярославич Л. — 105
 „Ярошенко", віст. — 128
 Яселко, с. на Лемківщині — 228,
 261, 263, 265-266, 270, 275
 Ясениця, с. Стрілківського р-ну
 — 192, 257
 Ясениця-Замкова, с. Стрілків-
 ського р-ну — 197
 „Ясень", віст., вд. — 72-117
 „Ясень", стр. вд. 95а — 227
 Ясінки, с. Коломийського р-ну
 — 201
 Ясіня, с. Рахівського р-ну — 41
 Ясінь, с. Перегінського р-ну — 130
 „Ящур", кул. — 141

З М І С Т

Карпатська Група УПА „Говерля”	7
The UPA's Carpathian Group "Hoverlia"	19

ГАЗЕТА „ШЛЯХ ПЕРЕМОГИ” ГРУПИ УПА „ГОВЕРЛЯ”

„Шлях перемоги”, р. 1, ч. 3, 1 червня 1945:	
М.Б.: Із вірою у путь до перемоги	27
Вол.: Безличність, брехунство, бандитизм	29
Марко Боеслав: Не час	32
Л. Ярославич: Україна, „УССР” і конференція в Сан-Франціско.....	33
М. Б.: За братню любов	39
Український народ в боротьбі з окупантом	41
Марко Боеслав: Пісня сотні Шума.....	43
Останній гімн народів ССРСР	44
Вересай: За глибокий патріотизм.....	44
Закарпаття в большевицькій дійсності	46
Большевицький терор на українських землях	49
Всеволод Рамзенко: Міжнародний огляд.....	51
Заповіді підпільної газети.....	58
„Шлях перемоги”, р. 1, ч. 5, 1945 (одна стаття):	
Ідея самостійної української держави	60
„Шлях перемоги”, р. 1, ч. 6-7, 1 серпня 1945:	
Слово Організації Українських Націоналістів до українського народу	64
В. Ярославич: Ще одне „возз'єднання”	77
Л. Омський: Церква чи агентура?	81
Всеволод Рамзенко: Демобілізаційний глум.....	85
К. Марків: Заокеанські українці допомагають великій справі визволення українського народу.....	89
М. Шагай: „Фашизм” і „реакція” в Болгарії.....	91
Б. Войнович: Закінчення і вислід конференції в Сан-Франціско	93
Берест: Не зраджу	94
Сталінська амнеція	99
Прояв сили чи безсилля.....	100
Український народ не перестає бити окупанта	101
Вони не помруть ніколи.....	103
Заповіді підпільної газети.....	104

"Shliakh peremohy" ("The Path of Victory"), Howerlia's newspaper.....	105
--	-----

ЗВІТИ ТАКТИЧНИХ ВІДТИНКІВ ч. 21, 22, та 23

Звіт Станиславівського ТВ 22 („Чорний Ліс") за липень 1945	117
Звіт Станиславівського ТВ 22 („Чорний Ліс") за червень-липень 1946	119
Звіт Калуського ТВ 23 („Магура") за червень 1946.....	124
Звіт Калуського ТВ 23 („Магура") за липень- серпень 1946.....	129
Звіт Коломийського ТВ 21 („Гуцульщина") за час від вересня 1946 до 30 квітня 1947.....	137
Operational reports from UPA Tactical Sectors No. 21, 22, and 23	146

ЗВІТИ КОМАНДИРА ВІДТИНКА 24 – „МАКІВКА"

Оперативні зведення вд. 90 за час 1 травня 1947 до 1 травня 1948.....	153
Оперативні зведення вд. 90 за час 1 травня 1948 до 24 липня.....	157
Оперативні зведення вд. 91 від 18 жовтня 1947 до 10 березня 1948	162
Оперативні зведення підвідділу 478 (вд. 91) за час 1 травня 1947 до 1 травня 1948.....	177
Оперативні зведення вд. 91 за час 1 травня 1948 до 27 серпня 1948.....	185
Оперативні зведення вд.91. за час 1 жовтня 1948 до 1 липня 1949.....	196
Оперативні зведення вд.91. за час 1 липня 1949 до 1 жовтня 1949.....	207
Оперативні зведення вд. 92 за час від літа 1946 до 1 травня 1948.....	213
Оперативні зведення вд. 95А за час 15 серпня 1947 до 1 травня 1948	221
Оперативні зведення вд. 95А за час 1 травня 1948 до 10 вересня 1948.....	229
Оперативні зведення вд 96 після реорганізації 15 серпня 1947 (до 1 травня 1948).....	251
До відзначення хрестами бойової заслуги старшин, під- старшин і стрільців вд. 90, 91, 92, 95А, 95Б і 96	256
Operational reports from UPA Tactical Sectors No. 24.....	289

Список скорочень.....	291
Показчик.....	293
Зміст	320

СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ

Організаційна схема УПА в 1945 році	15
Полковник Василь Сидор („Шелест", „Вишитий"), к-р УПА-Захід	16
Майор Микола Твердохліб („Грім"), к-р 4 ВО „Говерля"	17
Організаційна схема Воєнної Округи IV УПА-Захід, Групи „Говерля" в роках 1945-1949	18
Титульна сторінка газети „Шлях Перемоги", ч. 3, рік I, 1 червня 1945 р.....	26
Титульна сторінка газети „Шлях Перемоги" ч. 6-7.....	113
Остання сторінка газети „Шлях Перемоги" ч. 6-7.....	114
Нестор Стельмах – старшина УПА у сотні 85 Калуського ТВ 23 („Магура").....	134
Організаційна схема Коломийського ТВ 21 („Гуцульщина") в часі 1946-1947 рр.....	136
Організаційна схема Дрогобицького ТВ 24 („Маківка") осінню 1947 р.	151
Сотник Степан Стебельський („Хрін")	152
Поручник Володимир Гошка („Мирон").....	161
Члени підпільної сітки ОУН Лемківського надрайону	285

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ

Літопис УПА – це серійне книжкове видання Його завдання – опублікувати, з дотриманням джерельної точності, документи й матеріали до історії УПА, а також стимулювати й видавати праці про діяльність УПА та історію України того періоду взагалі. Кожний том або група томів Літопису присвячені окремим темам і мають назву. Частина томів охоплює історію УПА за певний період на більших територіях, як, наприклад, на Волині, в Галичині, на українських землях під Польщею тощо. Кожна з цих територій може мати два-три, а то й більше томів. Додаткова серія книжок буде присвячена загальним темам, або збірникам спогадів, праць, або може бути книжкою одного автора на якусь тему. Збірники появляються не періодично, а в залежності від підготовки й опрацювання наступного тому. Нумерація книжок Літопису може йти інакше, ніж за оголошеним територіяльним планом чи хронологією подій. Документи передруковуються з дотриманням джерельної точності, зі збереженням загальної форми оригіналу. Конечні виправлення чи відтворення пошкоджених місць відзначаються квадратними дужками або – де потрібно – пояснені в примітках. Так само відзначаються додані редакцією слова, пояснення чи заголовки в тексті. Інші підпільні матеріали – мемуари, меморандуми, публіцистика тощо – передруковуються без пропусків, проте мовні й правописні виправлення детально не відзначаються, хіба в особливих випадках. Як правило, передруки беруться з оригіналів, але при відсутності оригіналу до уваги береться найвірогідніша копія чи передрук. В усіх випадках точно подається джерело, а у випадку передрукованих архівних матеріалів – теж місце збереження даного матеріалу. Кожний том має довідник осіб та місцевостей і словник неясних слів, скорочень та маловживаних чи незрозумілих слів.

LITOPYS UPA – CHRONICLE OF THE UKRAINIAN INSURGENT ARMY

Litopys UPA is the series of books, produced with the aim of publishing source documents and materials relating to the history of the UPA, as well as stimulating and publishing works about the activities of the UPA and, in a more general way, the history of Ukraine of that period. Each volume or group of volumes of Litopys UPA is devoted to a specific theme and has a separate title. Some of the volumes deal with the history of the UPA in a given period of time or in a given region – for example, in Volyn', in Halychyna, in the regions of Ukraine held by Poland and so on. Two, three, or even more volumes may be devoted to general themes, to collections of memories, or to single books by individual authors dealing with particular questions. The appearance of Litopys UPA is not periodic, and depends on the pace at which successive volumes are compiled and prepared for print. The volumes may appear in an order other than indicated above, based on a territorial and chronological principle. In reprinting documents, we adhere strictly to their sources and preserve the general form, language and orthography of the originals. Places in the text where corrections have had to be made, or where the original documents have been damaged or had to be reconstituted, are designated with square brackets, or, if necessary, provided with explanatory footnotes. Words, explanations, or titles inside the texts that have been added by the editors are indicated in a similar manner. Other underground materials – memories, memoranda, works of publicists and the like – are also reprinted without omissions, but only in exceptional cases are linguistic and orthographic corrections indicated. Reprints are based on original texts. In cases where the original text is not available, the reprint is based on the most reliable copy of reprint. The sources of all materials used are clearly indicated and in the case of reprinted archival material, their present locations are also given. Each volume is provided with an index of names of persons and places and a glossary listing names that may not be clear, abbreviations and rarely-used or incomprehensible words.

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ

Серійне книжкове видання документів,
матеріалів і наукових праць до історії
Української Повстанської Армії

Досі появилися такі томи Літопису УПА основної серії:

Том 1. Волинь і Полісся: німецька окупація; книга перша: Початки УПА; документи і матеріали. Книга містить політичні й організаційні документи та матеріали до історії УПА на Волині та Поліссі. Третє, виправлене видання, 1989 р., 256 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 2. Волинь і Полісся: німецька окупація; книга друга. Книга містить підпільні документи і матеріали про бойові дії УПА на Волині й Поліссі. Друге, виправлене видання, 1985 р., 256 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 3-4. Чорний ліс: видання команди Станиславівського тактичного відтинка УПА, 1947 – 1950 роки. Книга перша і друга. Книги містять меморіяли, біографічні нариси й документи про дії відділів УПА Станиславівського ТВ УПА. Частина матеріалів – оповідання, новели й вірші.

Том 3, книга перша: 1947 – 1948. Друге, виправлене видання, 1987 р., 272 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 4, книга друга: 1948 – 1950 (продовження). Друге, виправлене видання, 1989 р., 288 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 5. Волинь і Полісся: німецька окупація; книга третя: спомини учасників. Книга містить спогади, рецензії і додаткові підпільні матеріали про дії УПА. Між мемуарами – повідомлення про договір про ненапад між ГК УПА й угорською армією. 1983 р., 312 стор., мапи, ілюстрації.

Том 6. УПА в світлі німецьких документів, 1942-1945; книга перша: 1942 – липень 1944. Книга містить аналізи, меморандуми, повідомлення, звіти, а також переклади українських документів для центральних політичних, військових і поліцейських установ. 1983 р., 256 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 7. УПА в світлі німецьких документів; 1942-1945; книга друга: Серпень 1944-1945 (продовження шостого тому). 1983 р., 272 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 8. Українська Головна Визвольна Рада; документи, офіційні публікації, матеріали; книга перша: 1944-1945. Книга містить основні документи Першого Великого Збору УГВР, передрук органу Президії УГВР *Вісник* (ч. 4 (7), серпень 1945) і статті та матеріали з 1944-45 рр., які стосуються цілоти визвольного руху. 1980р., 320 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 9. Українська Головна Визвольна Рада; книга друга: 1946-1948. Книга містить видання УГВР *Самостійність* і *Бюро інформацій УГВР* та інші матеріали. 1982 р., 520 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи, схеми.

Том 10. Українська Головна Визвольна Рада; книга третя: 1949-1952. Збірник містить документи, офіційні повідомлення, публікації й матеріали УГВР в Україні, між ними *Бюро інформацій УГВР*, вип. 4-6 і 9. 1984 р., 424 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 11. Тернопільщина: список впадших героїв української революції в боротьбі з московсько-більшовицьким окупантом за час від 13 березня 1944 до 31 грудня 1948 року. Це підпільне видання містить біографії 725 осіб, які загинули на території Тернопільської округи. Крім того, подає нові дані про смерть близько 100 невідомих повстанців, які загинули на території округи. 1985 р., XXXII – 248 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 12. Третя подільська воєнна округа У ПА («Лисоня»): містить видані командою воєнної округи короткі описи боїв відділів УПА – «Лисоня» від листопада 1943 до серпня 1945 року, збірник підпільних пісень *Повстанський стяг* – виданий з приводу п'ятиріччя УПА, в 1947 році, – та інші документи й матеріали групи УПА «Лисоня». 1989 р., 352 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 13. Перемищина – Перемиський курінь; книга перша: Денник відділу «Бурлаки» (Володимира Щигельського) – містить денник цього відділу («Ударники»-4, 94а) за час від жовтня 1946 до 24 жовтня 1947 року, ведений бунчужним «Буркуном», з епілогом Богдана Гука («Скали»). Книга має також різні документи сотні – списки вояків, господарські документи тощо. 1986 р., 370 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 14. Перемищина – Перемиський курінь; книга друга: Денники й документи – містить денники сотенного «Крилача» (Ярослава Коцьолка) з 1944 і 1947 років, продовжувані по його смерті сотенним «Бурлакою» (Володимиром Щигельським), денник сотні «Крилача» (ведений бунчужним «Орестом») і документи обох сотень. 1987 р., 262 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 15. Костянтин Гіммельрайх: Спогади командира відділу особливого призначення «УПА-Схід»; спогади. Автор – киянин – оповідає про свої переживання від вибуху війни 1941 року до «звільнення» з УПА і рейду на Захід в 1945 році: мобілізація до ЧА, німецький полон, окупований Київ, участь у підпіллі ОУНм, к-р вд. УПА (ОУНм) в Карпатах, старшинська школа УПА, мандри по Поділлі й к-р вд. особливого призначення «УПА-Схід». 1987 р., 266 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 16. Підпільні журнали закерзонської України, 1945-1947. Збірник містить передруки таких підпільних журналів: *Тижневі вісті, Лісовик, Інформативні вісті, Інформатор і Перемога*. Всі числа цих журналів супроводяться англomовним резюме. Збірник має статтю про історію підпільної видавничої діяльності на Закерзонні та Акт оскарження О. Лебедович. 1987 р., 608 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 17. Англomовні видання українського підпілля, 1946-1947. Збірник містить передруки підпільних видань: *Нові Лідіце, Виселення єпископа Коциловського, Вибори в СРСР, Нова голодова катастрофа в Україні, Фашистське страшило, До братніх чеського і словацького народів*. 1988 р., 192 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 18. Карпатська група УПА «Говерля»; книга перша: Документи, звіти та офіційні публікації. Містить передрук підпільного видання командування групи *Шлях перемоги*, звіти команд тактичних відтинків УПА й звіти командирів відділів та підвідділів УПА, 24 ТВ УПА «Маківка». 1990 рік, 328 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 19. Карпатська група УПА «Говерля»; книга друга: Спомини, статті та видання історично-мемуарного характеру. Включає збірку нарисів і споминів, друкованих у підпіллі. Майже всі спомини написані старшинами і вояками УПА ще на Україні або відразу після переходу на еміграцію. 1992, 357 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 20. Покажчик до «Літопису УПА»; книга перша: 1-19 томи. Книга містить покажчики псевдонімів, прізвищ, географічних назв, інституцій, поазбучні списки авторів та надрукованих матеріалів й інші дані про перших 19 томів «Літопису УПА». 1994, 528 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 21. УПА в світлі німецьких документів, 1941-1943; Книга третя: Червень 1941 – травень 1943. Книга містить звіти, меморандуми, а також переклади українських документів для центральних політичних і поліцейних установ. 1991, 271 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 22. УПА в світлі польських документів; книга перша: Військовий Суд Оперативної Групи «Вісла». Містить вироки, звіти та кореспонденцію Військового суду Оперативної групи «Вісла» за період від травня до вересня 1947 р. 1992, 627 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 23. Медична опіка в УПА: документи, матеріали і спогади. Більша частина книги – це спомини санітарів, медиків, лікарів й інших працівників санітарної служби й Українського Червоного Хреста (УЧХ). В книзі теж поміщені підпільні документи й біографії працівників УЧХ. 1992, 480 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 24. Ідея і чин: орган Проводу ОУН, 1942-1946. У цій книзі передруковано головний політично-інформативний журнал Проводу ОУН на Українських Землях, що видавався в роках 1942-1946. Журнал містив важливі інформації про боротьбу УПА, німецьку та російську окупаційну політику, розвиток української політичної думки. 1995, 592 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 25. Пісні УПА. Збірка пісень, тематично пов'язаних з боротьбою УПА. Збірник включає не тільки властиві пісні вояків УПА, але й укладені пізніше в тюрмах і концтаборах, чи уложені народом. Збірник містить тексти пісень, їх варіанти, мелодію і варіанти, а також дані про саму пісню, її авторів й оспівуваних у піснях героїв чи події. Збірник містить понад 600 пісень чи їх варіантів. 1997, XXIV+556 стор., тверда обкладинка, ноти.

Том 26. Українська Головна Визвольна Рада. Документи, офіційні публікації, матеріали. Книга четверта: Документи і спогади. Збірник містить протокол ВЗ УГВР, доповідь на цьому зборі й інші документи: вибір з листування президента УГВР Кирила Осьмака, переговори з польським підпіллям, Угорщиною й Румунією, слідчу справу Миколи та Петра Дужих й інші документи. У книзі також спогади членів УГВР й інших осіб про утворення та діяльність УГВР 2001, 658 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 27. Роман Петренко: За Україну, за її волю; спогади. Автор – воляняк – оповідає про свою діяльність від вибуху війни у 1939 до відходу на Захід у 1945. Спочатку автор був діячем ОУН Сарненської округи (від січня 1942 в підпіллі), згодом – шефом господарського відділу ШВО УПА «Заграва», від літа 1943 – ГВШ (потім КВШ УПА-Північ, командир Дм. Клячківський) і від літа 1944 – старшиною для особливих доручень при ГСЗС УГВР під керівництвом М. Лебеда. 1997, 279 стор., тверда обкладинка, ілюстрації, мапи.

Том 28. Марія Савчин: Тисяча доріг; спомини. Автор оповідає про свої переживання від вибуху війни (від 1944 до 1953 – в підпіллі) до свого приходу на еміграцію у 1954. Від 1945 була дружиною В. Галаси,

заступника пров. ОУН Закерзонського краю, від 1947 співробітника ГОСП в Карпатах, і від 1948 – пров. ОУН ПЗУЗ. Авторка перебувала разом з ним на Закерзонні, в Карпатах, на Волині а також – у тюрмі КГБ у Києві. 1995, 600 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 29. Іван Гарасимів («Палій»): 3 юнацьких мрій – у ряди УПА, це розповідь учасника підстаршинської школи УПА в Карпатах та ройового в сотні У-І (94), про його бойовий шлях в УПА від осені 1943 до осені 1947 в Карпатах та на Лемківщині. Спогади дають цікаву картину із щоденного життя повстанців та їхніх командирів, як теж про важке становище українського населення на цих теренах. 1999, 336 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 30. Степан Хрін (Степан Стебельський): Крізь сміх заліза; спогади. Книга містить два спогади Степана Стебельського («Хріна»), к-ра ТВ УПА 24 «Маківка» – «Крізь сміх заліза», «Зимою в бункері» та спогади Олекси Конопядського («Острроверха») – «Спомини чотового УПА Острроверха». Автори оповідають про свої дії в УПА від 1944 до 1949 року на Лемківщині та Дрогобиччині. 2000, 552 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 31. УПА на Львівщині і Ярославщині. Спогади і документи вояків УПА ТВ «Розточчя», 1943 – 1947. Книга містить спогади «Сої», «Спартака», «Зенона Семеніва» та інших членів відділу УПА к-ра «Бриля». Також подаються оперативні звіти к-ра «Бриля» та к-ра «Гамалії» («Переяслави І» та «Переяслави ІІ») з Тактичного Відтинку УПА «Розточчя». 2000, 324 стор., тверда обкладинка, схеми, ілюстрації.

Том 32. Медична опіка в УПА: документи, матеріяли і спогади. Книга друга. Велика частина книги – це спомини санітарів, медсестер, медиків, лікарів і інших працівників санітарної служби й Українського Червоного Хреста (УЧХ). 2001, 581 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 33. Тактичний Відтинок УПА 26-ий «Лемко»: Лемківщина і Перемищина (Документи і матеріяли). Книга містить документи і матеріяли, що відносяться до історії та діяльності відділів УПА ТВ-«Лемко» в рр. 1944-1947, оперативні звіти, накази інструкції та вказівки, рейди УПА, та документи Підстаршинської школи ім. полк. «Коника». 2001, 900 стор., тверда обкладинка, мапи, організаційні схеми, ілюстрації.

Том 34. Лемківщина і Перемищина – «Холодний Яр», «Бескид», «Верховина»: Політичні звіти. Книга містить організаційний розподіл підпільної мережі Лемківщини і Перемищини, кадрову обсаду підпільної сітки та політичні й інформативні звіти з терену за роки 1944-1947, 2001, 974 стор., тверда обкладинка, організаційні схеми, ілюстрації.

Том 35. Показчик до «Літопису УПА»; книга 2: томи 21-34, томи та 1-3 Нової Серії та томи 1-3 серії «Бібліотека». Книга містить показчики псевдонімів, прізвищ, географічних назв, інституцій, поазбучні списки авторів та надрукованих матеріалів й інші дані про томи «Літопису УПА» Основної та Нової Серій, як також книги «Повстанські могили» т.1 за ред. Євгена Місила. 2002 р., 870 стор., тв. обкл.

Том 36. «Книга полеглих членів ОУН і вояків УПА Львівщини». Книга містить взяті з радянських архівів короткі біографії членів ОУН і УПА, які загинули на Львівщині. 2002, 1058 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 37. Іван Лико, «На грані мрії і дійсності: спогади підпільника. 1945-1955». Книга містить спогади Івана Лика («Скали», «Богдана») – «На грані мрії і дійсності» та спогади Миколи Терепенка («Медведя») – «На грані двох світів». Автори оповідають про пережите ними в підпіллі на Лемківщині та в польських тюрмах. 2002 р., 644 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 38. Петро Й. Потічний, «Архітектура резистансу: криївки і бункри УПА в світлі радянських документів». Книга містить схеми та описи різних криївок УПА й запілля, та перелік з'єднань Червоної Армії та Внутрішніх Військ НКВД, які були залучені до боротьби проти підпілля, зібраних в Архіві Внутрішніх військ Українського Округу за рр. 1944-1954, який знаходиться в Колекції ім. Петра Й. Потічного при Університеті Торонто. 2002, 430 стор., тверда обкладинка, схеми, ілюстрації.

Том 39. Тактичний відтинок УПА 28-й «Данилів»: Холмщина і Підляшшя. Документи і матеріали. Містить огляди й документи про дії УПА на Холмщині й Підляшші в 1945 – 1948 роках. Між документами – звіти Холмського ТВ УПА, хроніки (денники) сотень УПА, звіти зі зустрічей представників УПА з представниками польського резистансу з ВіН-у («Вольносць і Незавіслосьць»), звіт із зустрічі з англійським кореспондентом, та інше. Більшість документів походить з Колекції Петра Й. Потічного при Університеті Торонто. 2003, 1058 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 40. Тактичний Відтинок УПА 27-й «Бастіон»: Люба-чівщина, Ярославщина, Томашівщина. Документи і матеріали. Містить огляди й документи про дії УПА в 1945–1948 роках. Серед документів – звіти Команди Тактичного Відтинку, хроніки відділів куреня УПА «Месники», звіти й огляди керівництва II Округи ОУН «Батурич», господарські звіти тощо. Більшість документів походить з Колекції

Петра Й. Потічного при Університеті Торонто. 2004, 600 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Том 41. Президент УГВР Кирило Осьмак. Книга містить документи та матеріали про Президента УГВР Кирила Осьмака, його життя, наукову діяльність і смерть. 2004, 880 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

Готуються до друку томи:

Головний Командир УПА Генерал Роман Шухевич–Тарас Чупринка. Книга містить документи та матеріали про ген. Романа Шухевича–Тараса Чупринку, його життя, підпільну діяльність і смерть.

Літопис УПА: Історія видавництва. В книзі буде подано інформативні матеріали про початки та розвиток “Літопису УПА”, видавничий комітет, редакцію й адміністрацію та співпрацівників і фундаторів видавництва.

У новій серії, т. зв. Київській, у співпраці з Інститутом української археографії та джерелознавства Національної Академії Наук України Державним комітетом архівів України та Центральним державним архівом громадських об'єднань України появилися такі томи «Літопису УПА»:

1. Видання Головного Командування УПА. Книга містить такі видання: *До зброї, № 16, 1943, Повстанець, № 1-6, 1944-1945, Український перець, № 1-3, 1943-1945 та Бойовий правильник піхоти.* Київ – Торонто, 1995, 482 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

2. Волинь і Полісся: УПА та запілля 1943 – 1944. Документи і матеріали. Книга містить документи Головної Команди УПА-Північ та документи Військових Округ «Заграва», «Богун», «Турів» та «Тютюнник». Київ – Торонто, 1999, 724 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

3. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: директивні документи ЦК Компартії України 1943-1959. Збірник містить найповніше зібрання документів ЦК КП(б)У – постанови з'їздів, пленумів політбюро, оргбюро, секретаріату, які супроводжуються інформативними записками, повідомленнями та довідками. У книзі також представлені листи, стенограми засідань та виступів членів ЦК КП(б)У. Київ-Торонто, 2001, 652 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

4. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ (1943–1959). кн. 1, (1943–1945). У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно–визвольного руху протягом 1943–1945 рр. Усі подані матеріали мають інформаційно–звітний характер. Київ–Торонто, 2002, 597 стор., тверда обкладинка.

5. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ. (1943–1959). Книга друга: 1946–1947. У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно–визвольного руху протягом 1946–1947 рр. Усі подані матеріали мають інформаційно–звітний характер. Київ–Торонто, 2002, 574 стор., тверда обкладинка.

6. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ. (1943–1959). Книга третя: 1948. У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського нац.–визвольного руху протягом 1948 р. Усі подані матеріали мають інформаційно–звітний характер. Київ–Торонто, 2003, 523 стор., тверда обкладинка.

7. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ. (1943–1959). Книга четверта: 1949–1959. У книзі зібрані документи з історії боротьби сталінського режиму проти українського національно–визвольного руху протягом 1949–1959 рр. Усі подані матеріали мають інформаційно–звітний характер. Київ–Торонто, 2003, 716 стор., тверда обкладинка.

Готуються до друку томи:

Волинь, Полісся, Поділля: УПА та Запілля 1944-1946. Документи і матеріали. Збірник містить документи керівництва УПА–Північ і УПА – Південь, Краєвого проводу ОУН ПЗУЗ і НВРО та груп (Воєнних Округ) «Заграва», «Богун», «Тютюнник» і з'єднань груп «33» (ПЗК «Москва»), «44» (ПСК «Одеса»).

Воєнна Округа УПА «Буг» 1944-1948. Документи і матеріали. Збірник містить документи керівництва і окремих підрозділів ВО та пресові видання УПА, теренові керівні і звітно–інформативні документи ОУН.

Серія «Літопис УПА» – Бібліотека

1. Юрій Ступницький. Спогади про пережите. Автор – волиняк – оповідає про свою родину та переживання від юнацьких років (кінець 30-х) до виходу з ув'язнення в середині 50-х років. Автор є сином начальника штабу УПА полк. Леоніда Ступницького, разом з яким у 1943 р. пішов до УПА, де навчався у старшинській школі «Дружинники». Після арешту в 1944 р. поневірявся по тюрмах і таборах Радянського Союзу. Київ, 2000, 128 стор., м'яка обкладинка, мапи, ілюстрації.

2. Володимир В'ятрович. Рейди УПА теренами Чехословаччини. Монографію присвячено одному з маловідомих аспектів історії українського національно-визвольного руху 1940-1950 років – рейдам УПА чехословацькими теренами. Обрана тема дозволяє авторові показати розмах національно-визвольної боротьби в Україні, її вплив на події у післявоєнній Європі, без чого неможливе правильне і об'єктивне тлумачення суспільних процесів того часу. Львів, 2001, 208 стор., м'яка обкладинка, мапи, ілюстрації.

3. Ярослав Грицай – «Чорнота», Параскевія Грицай. А рани не гоїлися: Спомини «Чорноти». У книзі описані спогади чотового командира УПА «Чорноти» про події, що відбувалися в 1943-1945 роках на Закарпатті, та про його страдницьке життя в більшовицьких тюрмах і концтаборах Сибіру. Мемуари підготовлені до друку дружиною автора Параскою Грицай (з дому Ротко), яка протягом довгих років відтворювала розповіді свого чоловіка, уточнювала, доповнювала та систематизувала їх. Львів, 2001, 332 стор., тверда обкладинка, ілюстрації.

4. Спогади вояків УПА та учасників збройного підпілля Львівщини і Любачівщини. Книга містить спогади Василя Левковича («Вороного»), його дружини Ярослави, сотенного Миколи Тарабана («Тучі»), вояків УПА Івана Філя («Шеремети»), Івана Василевського-Путко («Вуса»), оргмоба Костя Міхалика («Думи») та зв'язкової Катерини Когут-Лялюк («Грізної»). В книзі подана коротка згадка про Якова І. Чорнія («Кулю», «Мушку», «Ударника»), командира Перемиської 6 ВО УПА, авторства Федора Лопадчака. Львів, 2003, 448 стор., тверда палітурка в суперобкладинці, ілюстрації.

5. Мирослав Горбаль. Довідник-пошуківець. Реєстр осіб, пов'язаних з визвольною боротьбою на теренах Львівщини (без Дрогобиччини). 1944-1947 (за архівними документами). Книга є підсумком опрацювання архівних документів з фондів Державного архіву Львівської області за 1944-1947 роки. Ці документи мають інформаційно-звітний характер (також плани заходів, стенограми нарад, протоколи засідань та допитів, підпільні документи, прокурорські аналізи, агентурні справи тощо) й викривають суть боротьби комуністичного режиму проти національно-визвольного руху на вказаних те-ренах. У довіднику подані ключові ідентифікаційні дані про осіб, які були пов'язані з тим рухом, та джерела інформації цих даних. Львів, 2003, 416 стор., м'яка палітурка.

“ЛІТОПИС УПА” В МЕРЕЖІ INTERNET

Заходами Адміністрації видавництва “Літопис УПА” детальну інформацію англійською мовою про видання та споріднені матеріали можна знайти в мережі Internet за адресою:

<http://www.infoukes.com/commercial/litopys-upa/index.html>

Ця інформація складається з чотирьох груп.

1. Вступ до серій (Introduction to the Series), який дає загальні інформації про “Літопис УПА” та цілі видавництва.

2. Інформації про замовлення (Ordering information), які дають короткі інформації про кожний том серій та як їх замовляти.

3. Книги “Літопис УПА” (Litopys UPA volumes), де про кожний том подається не тільки повна бібліографічна інформація (титульна сторінка, дата і місце публікації, число ISBN, ціна та редактор книги), але також повний текст вступної статті та резюме матеріалів тому. Текст ілюстрований знімками, які знаходяться в книзі.

4. Споріднені матеріали (Related Materials). У цій групі подані публікації інших видавництв, що відносяться до теми УПА та збройного підпілля в Україні.

Інформацію українською мовою можна знайти на новій web-сторінці за адресою:

<http://www.litopysupa.com>

Про подальші інформації можна звертатися на адресу Адміністрації:

— Микола Кулик — **upa@allstream.net**

або Редакції:

— Іван Лико — **Vyslok@aol.com**
— Петро Й. Потічний — **potichp@sympatico.ca**

Адміністрація в Україні — **litopys@bs.lviv.ua**

Будемо вдячні за відгуки читачів на наше видання.

Пишіть на подані адреси або також на

www.litopysupa.com

ОБ'ЄДНАННЯ КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА
В США І КАНАДІ
Й
ТОВАРИСТВА КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА
ІМ. ГЕН. ХОР. ТАРАСА ЧУПРИНКИ
В США І КАНАДІ

ВИДАВНИЧИЙ КОМІТЕТ "ЛІТОПІСУ УПА"

С. Баб'як, М. Бошно, С. Голяш, В. Дашко, М. Ковальчин,
М. Кошик, Б. Крук, М. Кулик, М. Лебедь, В. Макар, М. Мігус,
В. Новак, С. Новицький, Р. Петренко, П. Потічний, М. Ріпецький, І. Росіл,
З. Соколюк, В. Сорочак, Я. Струтинський, М. Федак, Марта Філь,
Л. Футала, Л. Шанковський, Є. Штендера

АДМІНІСТРАЦІЯ:

М. Кулик, В. Дашко, М. Мігус, І. Росіл,

Адреса Адміністрації:

LITOPYS U.P.A.
P.O. Box 97, Station "C"
Toronto, Ontario, M6J 3M7, Canada

ЛІТОПИС
УКРАЇНСЬКОЇ
ПОВСТАНСЬКОЇ
АРМІЇ

18